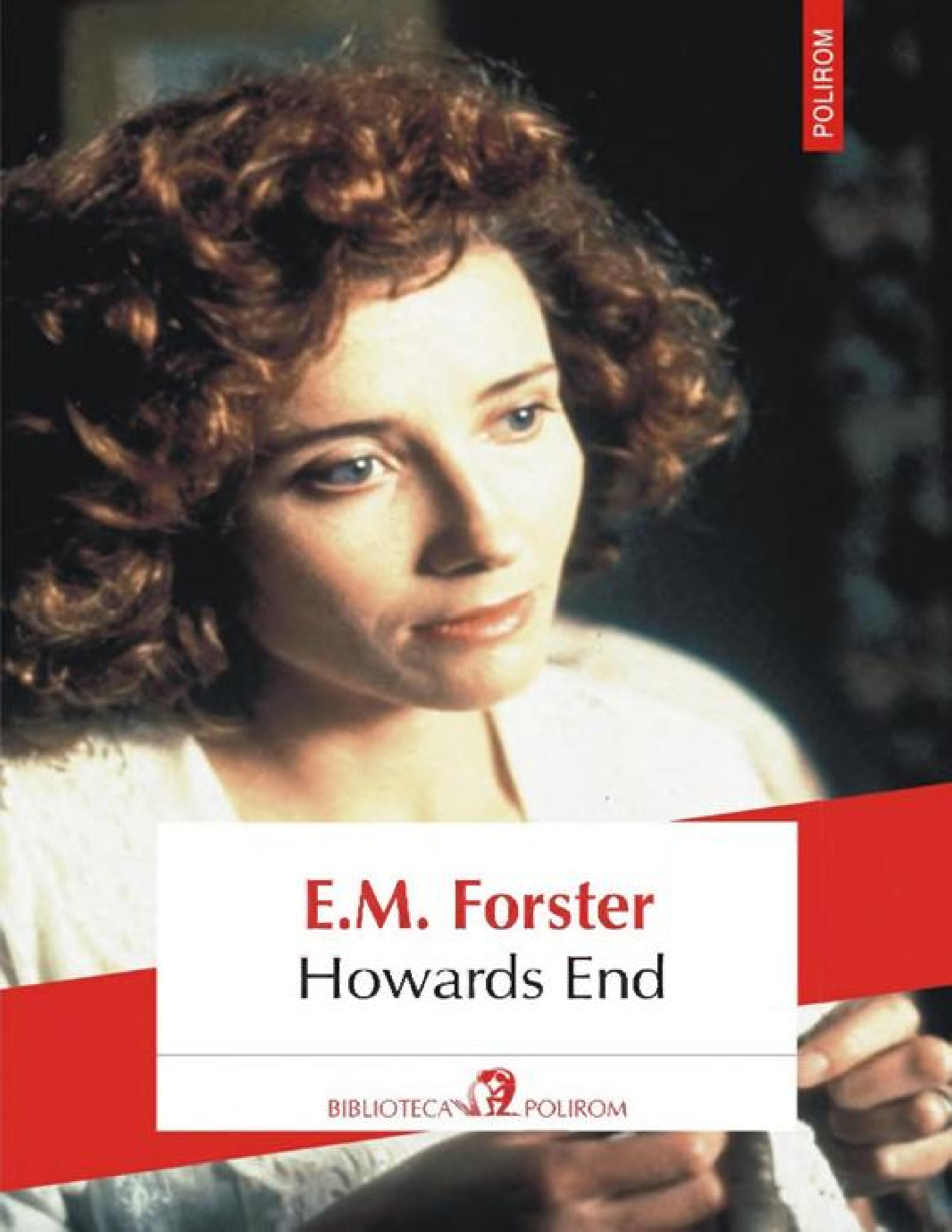

POLIROM

E.M. Forster

Howards End

BIBLIOTECA POLIROM

Edward Morgan Forster (1879-1970) s-a născut la Londra, într-o familie din clasa de mijloc. În 1901 şi-a definitivat studiile la King's College, iar apoi s-a dedicat scrisului. Primele lui romane vorbesc despre condiţiile sociale precare din perioada de declin a epocii victoriene. Aşa au apărut Where Angels Fear to Tread *(1905),* The Longest Journey *(1907) şi* A Room with a View *(1908), care mai tîrziu au inspirat bine-cunoscute producţii cinematografice. Primul mare succes l-a avut cu* Howards End *(1910), a cărui ecranizare a devenit repede celebră. În această perioadă a frecventat şi Grupul Bloomsbury, iniţiat de tineri intelectuali ai vremii, printre care se numără Virginia Woolf, John Maynard Keynes, Dora Carrington şi Lytton Strachey. A petrecut apoi trei ani în Alexandria, în timpul Primului Război Mondial, şi a călătorit de două ori în India. La întoarcerea în Anglia, inspirat de această scurtă perioadă exotică, a scris* O călătorie în India *(1924), care va fi şi ultimul său roman publicat în timpul vieţii şi datorită căruia a obţinut James Tait Black Memorial Prize pentru ficţiune. E.M. Forster a publicat şi cîteva volume de povestiri, dintre care amintim* The Celestial Omnibus *(1911) şi* The Eternal Moment *(1928), o antologie de poeme, precum şi volume de teatru, eseuri critice, ficţiune şi jurnale de călătorie. A încetat din viaţă în 1970, în urma unei serii de atacuri de cord.*

E.M. Forster

Howards End

Traducere din limba engleză şi note
de Cornelia Marinescu

POLIROM
2016

Să vezi legăturile…

I

Am putea începe chiar de la scrisoarea lui Helen către sora ei.

Howards End,
miercuri

Scumpa mea Meg,

Nu este aşa cum ne-am aşteptat. Este veche, mică şi absolut încântătoare – din cărămidă aparentă.

Chiar şi aşa de-abia încăpem, dar naiba ştie ce se va întâmpla mâine, când va sosi Paul (fiul cel mic). Din sală intri, la dreapta sau la stânga, în sufragerie sau în salon. De fapt, sala însăşi este o încăpere. Tot din ea mai deschizi o uşă şi dai de scările care urcă, printr-un fel de tunel, la primul etaj. Acolo sunt trei dormitoare, în şir, cu trei mansarde înşirate deasupra. Casa nu este numai atât, de fapt, dar atât se vede din ea – nouă ferestre, când o priveşti din grădina din faţă. Chiar la hotarul dintre grădină şi pajişte – la stânga, cum te uiţi spre casă – este şi un ulm foarte mare, care se apleacă uşor peste ea. Deja m-am îndrăgostit de copacul acela. Mai sunt şi ulmi şi stejari obişnuiţi – deloc mai prejos decât nişte stejari oarecare – peri, meri şi nişte viţă-de-vie. Totuşi mesteceni argintii nu sunt. Dar să trec la gazdele mele. Am vrut doar să-ţi arăt că nu este deloc cum ne-am aşteptat. De ce rămăseserăm noi cu ideea că locuinţa lor trebuie să fie plină de frontoane şi brizbrizuri şi grădina toată numai alei colorate în galben de Cambodgia[1]? Poate pentru că i-am asociat întotdeauna cu hotelurile scumpe – doamna Wilcox târându-şi trena rochiilor pe coridoare lungi, domnul Wilcox terorizând hamalii etc. Noi, femeile, suntem nedrepte.

Mă întorc duminică; am să te anunţ mai târziu cu ce tren. Şi ei sunt la fel de furioşi ca şi mine că nu ai venit; zău, Tibby este prea obositor, în fiecare lună are o nouă maladie mortală. Cum ar fi putut să facă alergie la fân, în Londra? Şi, chiar dacă aşa ceva e posibil, este nedrept ca tu să fii obligată să renunţi la o vizită doar ca să asculţi un băiat de şcoală cum strănută. Spune-i că şi Charles Wilcox (fiul care este prezent) are alergie, dar el este curajos şi chiar se supără foarte tare când îl întrebăm despre asta. Bărbaţii de genul celor din familia Wilcox i-ar face foarte mult bine lui Tibby. Dar tu nu vei fi de acord cu mine şi mai bine schimb subiectul.

Scrisoarea aceasta este lungă pentru că îţi scriu înainte de micul dejun. Vai, ce minunate sunt frunzele de viţă! Casa este acoperită cu viţă-de-vie. Mai devreme m-am uitat pe fereastră şi am văzut că doamna Wilcox este

deja în grădină. Este evident că îşi iubeşte grădina. Nu e de mirare că uneori pare obosită. Privea macii cei mari şi roşii care înfloresc acum. Apoi, a trecut de pe peluză pe pajişte, din care nu zăresc decât colţul din dreapta. Târş, tărş, face rochia ei lungă peste iarba udă leoarcă, şi pe urmă s-a întors, cu mâinile pline de fânul cosit ieri – presupun că pentru iepuri, sau aşa ceva – pe care îl tot mirosea. Aerul este minunat aici. Mai târziu am auzit zgomotul mingilor de crichet şi am privit iar afară, era Charles Wilcox care se antrena; le plac toate sporturile. A început să strănute imediat şi a trebuit să se oprească. Apoi aud alte pocnituri; este domnul Wilcox care se antrenează şi pe urmă „hapciu! hapciu!“, şi el trebuie să se oprească. Pe urmă iese Evie şi face nişte exerciţii de gimnastică ritmică la o maşinărie prinsă în cuie de un prun cu renglote – ei folosesc totul – şi pe urmă şi ea face „hapciu“ şi intră înapoi în casă. În sfârşit, doamna Wilcox reapare, târş, târş, încă mirosind fânul şi privind florile. Îţi spun toate acestea pentru că, odată, ai spus că viaţa este uneori doar viaţă, iar alteori pur şi simplu teatru, iar omul trebuie să înveţe a face deosebirea între una şi cealaltă şi, până acum, nu am luat în seamă spusele tale, considerându-le „un nonsens inteligent de-al lui Meg“. Dar, într-adevăr, dimineaţa aceasta nu pare reală, ci o piesă de teatru, şi m-a amuzat enorm să îi urmăresc pe cei din familia W. Acum, doamna Wilcox a intrat în cameră.

Am de gând să port [omisiune]. Seara trecută, doamna Wilcox purta o [omisiune] şi Evie [omisiune]. Aşa că nu este chiar un loc unde porţi ce-ţi place, iar dacă închizi ochii totul ţi se pare aidoma hotelului cu brizbrizuri la care ne aşteptam. Dar nu şi dacă îi deschizi. Măceşii sunt o splendoare. Dincolo de peluză este un adevărat gard viu, mare, din măceşi – atât de înalţi, încât ramurile cad în jos în ghirlande, dar jos sunt subţiri, aşa că printre ei poţi vedea raţele şi o vacă. Acestea aparţin de fermă, singura casă din vecinătate. Iată că se aude gongul pentru micul dejun. Cu multă dragoste. Cu dragoste ceva mai puţină pentru Tibby. Cu dragoste pentru mătuşa Juley; ce drăguţ din partea ei să vină să-ţi ţină de urât, dar ce plictiseală. Arde scrisoarea. Îţi scriu iar joi.

Helen
Howards End,
vineri

Scumpă Meg,

Mă distrez de minune. Îmi plac toţi cei de aici. Doamna Wilcox, deşi mai tăcută decât în Germania, este mai dulce ca niciodată. Nu am întâlnit

vreodată o asemenea statornică lipsă de egoism, şi partea cea mai bună este că ceilalţi nu profită de pe urma ei. Este familia cea mai fericită, mai veselă pe care ţi-o poţi închipui. Chiar simt că ne împrietenim. E amuzant că ei mă consideră prostuţă, şi chiar o spun – cel puţin domnul Wilcox –, iar când se întâmplă şi nu te superi, asta este o probă destul de clară, nu-i aşa? Domnul Wilcox spune cele mai oribile lucruri despre votul femeilor, într-un mod aşa de drăguţ, iar atunci când am spus că eu cred în egalitate, şi-a încrucişat doar braţele şi m-a pus la punct cum nu mi s-a mai întâmplat. Meg, oare vom învăţa vreodată să nu mai vorbim atât? Niciodată în viaţa mea nu mi-a fost aşa de ruşine de mine însămi. Nu am putut indica o perioadă în care oamenii să fi fost egali nici măcar o vreme când dorinţa de egalitate i-a făcut mai fericiţi în alte privinţe. Nu am putut spune nimic. Ideea că egalitatea este un lucru bun am preluat-o doar, din vreo carte – probabil din poezii, sau de la tine. Oricum, ideea asta a fost făcută ţăndări şi, ca toţi cei într-adevăr puternici, domnul Wilcox a făcut-o fără să mă rănească. Pe de altă parte, eu am râs de ei că fac alergie la fân. Trăim ca nişte cocoşi de luptă şi Charles ne ia în fiecare zi la plimbare cu maşina – un mormânt cu copaci pe el, casa unui pustnic, un minunat drum construit de regii din Mercia – tenis – un joc de crichet – bridge – şi seara ne înghesuim cu toţii în casa aceasta simpatică. Tot clanul este aici, acum – seamănă cu un bârlog de iepuri. Evie este o drăguţă. Vor să rămân şi duminică, cred că nu contează dacă rămân. Vreme minunată şi aer minunat – vedere spre vest, către zonele mai înalte. Mulţumesc de scrisoare. Arde asta.

A ta iubitoare,
Helen
Howards End,
duminică

Scumpă, scumpă Meg,

Nu ştiu ce vei spune: Paul şi cu mine ne-am îndrăgostit – e fiul mai mic, care a sosit aici abia miercuri.

1. Pigment extras din răşina unor arbori din Cambodgia şi Siam.

II

Margaret a privit biletul surorii sale şi l-a împins spre mătuşa sa, peste masa la care luau micul dejun. O clipă a fost tăcere, apoi şi-a dat drumul:

— Nu-ţi pot spune nimic, mătuşă Juley. Nu ştiu mai mult decât dumneata. I-am întâlnit primăvara trecută, în străinătate – doar mama şi

tatăl. Atât de puţine ştiu, încât nici nu cunoşteam numele fiului lor. Totul este aşa de… Dădu din mână şi râse puţin.

— În cazul acesta, este mult prea brusc.

— Cine ştie, mătuşă Juley, cine ştie?

— Dar, Margaret dragă…

— Mă duc să aduc şi celelalte scrisori ale ei, zise Margaret. Nu, nu mă duc, mai întâi îmi termin micul dejun. De fapt, nici nu le am. Am întâlnit familia Wilcox în timpul unei îngrozitoare expediţii pe care am făcut-o de la Heidelberg la Speyer. Ne intrase în cap, lui Helen şi mie, că la Speyer se află o catedrală veche şi monumentală – arhiepiscopul de Speyer era unul din cei şapte electori – ştii tu – „Speyer, Mainz şi Koln“. Cele trei scaune episcopale conduceau odinioară valea Rinului şi i-au dat acesteia numele de Strada Preoţilor.

— Eu tot nu mă simt prea liniştită cu treaba asta, Margaret.

— Trenul trecea peste un pod de pontoane şi, la prima vedere, catedrala părea chiar frumoasă. Dar, vai, cinci minute mai târziu aveam să o vedem în întregime. Catedrala era distrusă, absolut ruinată de felul în care fusese restaurată; nu rămăsese nici un centimetru din construcţia originală. Pierduserăm o zi întreagă şi am dat peste familia Wilcox în parc, în timp ce ne mâncam sandviciurile. Şi ei, bieţii, fuseseră păcăliţi – de fapt, ei aveau de gând să se oprească în Speyer, dar le-a făcut plăcere insistenţa lui Helen de a merge cu noi la Heidelberg. Au venit acolo a doua zi. Am făcut câteva excursii împreună, cu maşina. Ne ştiau suficient de bine ca să o invite pe Helen să le facă o vizită – de altfel, m-au invitat şi pe mine, dar boala lui Tibby m-a împiedicat să mă duc, aşa că a plecat singură, lunea trecută. Asta este tot. Acum ştii şi dumneata tot atât cât ştiu eu. Este un tânăr picat din senin. Helen ar fi trebuit să se întoarcă duminică, dar a amânat-o pe luni, poate din pricina… nu ştiu.

Se opri şi ascultă zgomotele dimineţii londoneze. Casa lor se afla în Wickham Place şi era destul de liniştită, căci un promontoriu de clădiri înalte o separa de strada principală. Aveai sentimentul că te afli într-o răstoacă sau, mai degrabă, într-un estuar, ale cărui ape se revarsă dintr-o mare invizibilă şi se retrag într-o profundă tăcere în vreme ce, afară, valurile se mai zbat încă. Chiar dacă promontoriul consta din apartamente – luxoase, cu holuri de intrare cât nişte peşteri, pline de portari şi palmieri ornamentali –, el îşi îndeplinea scopul, câştigând pentru mai vechile case de vizavi o anume linişte. Şi acestea, la rândul lor, aveau să fie, cu timpul, dărâmate şi

un alt promontoriu avea să se ridice pe locul lor, aşa cum şi oamenii se îngrămădeau tot mai sus pe pământul preţios al Londrei.

Doamna Munt avea metoda sa de a-şi înţelege nepoatele. Ea decise că Margaret era uşor isterică şi că încearcă să câştige timp printr-un torent de vorbe. Simţindu-se foarte diplomată, deplânse soarta Speyer-ului şi declară că niciodată, absolut niciodată, nu se va lăsa păcălită în aşa hal încât să-l viziteze. Mai adăugă, din proprie voinţă, că principiile restaurării sunt prost înţelese în Germania.

— Germanii, spuse ea, sunt prea riguroşi, şi asta este foarte bine uneori, dar, în alte cazuri, nu merge.

— Exact, încuviinţă Margaret, germanii sunt prea riguroşi. Şi ochii începură să-i strălucească.

— Desigur, pe voi, cei din familia Schlegel, vă consider englezi, adăugă doamna Munt iute, englezi get-beget.

Margaret se înclină spre ea şi o bătu pe mână.

— Să revenim la subiect… scrisoarea lui Helen…

— Vai, da, mătuşă Juley, tocmai la scrisoarea lui Helen mă gândesc. Ştiu, trebuie să mă duc acolo să o văd. Tocmai la asta mă gândesc. Am de gând să mă duc acolo.

— Dar fă-ţi un plan, zise doamna Munt, îngăduind vocii sale amabile o notă de disperare. Margaret, dacă îmi permiţi să mă amestec, să nu te laşi luată prin surprindere. Ce părere ai despre familia Wilcox? Sunt de felul nostru? Sunt oameni cum ar trebui? Sunt în stare să o aprecieze pe Helen, care, după mine, este un om aparte? Sunt interesaţi de artă şi literatură? Asta este foarte important, dacă stai să te gândeşti. Artă şi literatură. Cel mai important. Ce vârstă ar putea avea fiul lor? Ea zice „fiul mai mic“. O fi el în poziţia de a se însura? Poate să o facă fericită pe Helen? Ai înţeles…

— Nu am înţeles nimic.

Începură să vorbească amândouă deodată.

— Atunci, în cazul acesta…

— În cazul acesta nu pot face nici un fel de planuri, nu vezi?

— Dimpotrivă…

— Urăsc planurile. Urăsc direcţiile de acţiune. Helen nu este o copilă.

— Atunci, draga mea, de ce te mai duci acolo?

Margaret tăcu. Dacă mătuşa sa nu înţelegea de ce trebuie să se ducă ea acolo, nici nu avea de gând să-i spună. Nu avea să-i zică: „O iubesc pe sora mea; trebuie să-i fiu alături în această criză“. Sentimentele de afecţiune sunt

mai reţinute decât pasiunile, iar exprimarea lor, mai subtilă. Dacă ea însăşi s-ar îndrăgosti vreodată de un bărbat, atunci, ca şi Helen, ar striga în gura mare acest lucru, dar cum nu era decât o iubire de soră, se folosea de limbajul mut al simpatiei.

— Vă consider nişte fete foarte ciudate, continuă doamna Munt, şi absolut minunate, iar în multe privinţe cu mult mai mature decât vârsta voastră. Dar… sper că nu te vei simţi jignită… sincer, nu cred că poţi să faci faţă acestei chestiuni. Este nevoie de cineva mai în vârstă. Draga mea, pe mine nu mă cheamă nimic înapoi la Swanage. (Îşi deschise larg braţele plinuţe.) Sunt cu totul la dispoziţia ta. Lasă-mă pe mine să mă duc acolo, în locul acela al cărui nume l-am uitat.

— Mătuşă Juley, sări ea în picioare şi o sărută, trebuie, trebuie să mă duc eu însămi la Howards End. Tu nu înţelegi exact, deşi nu pot să-ţi mulţumesc îndeajuns că te-ai oferit.

— Ba înţeleg, ripostă doamna Munt, cu o imensă încredere. Nu mă duc acolo ca să mă amestec, ci ca să pun unele întrebări, întrebările sunt necesare. Acum am să fiu nepoliticoasă. Tu ai spune lucruri nepotrivite, cu siguranţă aşa ai face. În agitaţia ta pentru fericirea lui Helen, i-ai ofensa pe toţi acei Wilcox cu vreuna din întrebările tale impetuoase… nu că ar deranja pe cineva dacă îi jigneşti.

— N-am să pun nici un fel de întrebări. Helen însăşi mi-a scris că ea şi un bărbat sunt îndrăgostiţi unul de altul. Nu este nici o întrebare de pus, atâta vreme cât lucrurile se limitează la asta. Tot restul nu face nici cât o ceapă degerată. Dacă vrei, pot vorbi despre o logodnă îndelungată, dar întrebări, cercetări, planuri – nu, mătuşă Juley, asta nu.

Şi continuă în grabă, nu frumoasă, nu strălucitoare, ci plină de un ceva anume, care înlocuia aceste calităţi – ceva ce putea fi cel mai bine descris ca o profundă vioiciune, o reacţie perpetuă şi sinceră la tot ceea ce cunoscuse în drumul său prin viaţă.

— Dacă Helen mi-ar fi scris aceleaşi lucruri despre un vânzător de magazin sau despre vreun funcţionar lefter…

— Margaret, draga mea, vino, te rog, în bibliotecă şi închide uşa. Slujnicele tale lustruiesc balustradele.

— …sau dacă ar fi dorit să se căsătorească cu un bărbat care face livrări pentru Carter Paterson, aş fi spus acelaşi lucru.

Apoi, cu o expresie care o convinse pe mătuşa sa că nu este cu adevărat supărată, iar pe observatorii de un alt gen i-ar fi convins că nu vorbeşte doar

de dragul teoriei, zise:

— Deşi, trebuie să recunosc că, în cazul Carter Paterson, aş dori într-adevăr ca logodna să fie foarte lungă.

— Cred şi eu, a replicat doamna Munt, şi zău, abia dacă te înţeleg. Uite, încearcă să-ţi închipui că ai fi spus aşa ceva familiei Wilcox. Eu te înţeleg, dar oamenii aceia, săracii, ar crede că eşti nebună. Închipuie-ţi cât de tulburător ar fi pentru Helen! Este nevoie de o persoană care să o ia cu binişorul, să avanseze încetul cu încetul în această chestiune şi să vadă cum stau lucrurile şi unde pot ele ajunge.

La aceasta, Margaret se repezi asupra ultimelor cuvinte:

— Dar tocmai ai lăsat să se înţeleagă că logodna trebuie ruptă.

— Cred că trebuie, probabil… dar cu binişorul.

— Cum poţi rupe o logodnă cu binişorul? (O lumină îi apăru în privire.) Din ce crezi că este făcută o logodnă? Eu cred că este făcută din ceva rezistent, care poate să plesnească, dar nu se poate rupe. Este diferită de alte legături ale vieţii. Acestea pot fi întinse, îndoite, suportă gradaţii. Sunt diferite.

— Întocmai. Dar nu vrei să mă laşi pe mine să dau o fugă până la Howards End şi să te scutesc de neplăceri? Zău că nu o să mă amestec, dar înţeleg atât de profund ce vreţi voi, cei din neamul Schlegel, încât o singură privire liniştită aruncată împrejur îmi va fi suficientă.

Margaret îi mulţumi din nou, apoi o sărută şi fugi sus să vadă ce face fratele ei. Nu se simţea prea bine.

Alergia îl sâcâise toată noaptea. Îl durea capul, ochii îi erau înlăcrimaţi, iar nasul şi gâtul, o informă el, erau într-o stare cât se poate de proastă. Singurul lucru pentru care mai merita să trăiască era gândul la Walter Savage Landor, din ale cărui *Conversaţii imaginare* ea promisese că îi va citi în mai multe rânduri, pe parcursul zilei.

Nu era deloc uşor. Trebuia făcut ceva cu Helen. Nu trebuia să creadă că e o crimă să te îndrăgosteşti la prima vedere. O telegramă ar fi fost rece şi neclară, o vizită părea, cu fiecare clipă, imposibilă. Tocmai sosise şi doctorul, care spusese că Tibby nu se simte deloc bine. Oare nu era mai bine să accepte oferta amabilă a mătuşii Juley şi să o trimită pe ea la Howards End, cu un bilet?

Cu siguranţă, Margaret era un om impulsiv. Sărea rapid de la o decizie la alta. Alergă jos, în bibliotecă, strigând:

— Da, m-am răzgândit. Chiar aş vrea să te duci dumneata. La ora unsprezece pleca un tren din King's Cross. La ora zece şi jumătate, într-un moment de uitare de sine, Tibby a adormit şi Margaret a putut să o conducă pe mătuşa Juley la gară.

— Mătuşă Juley, să nu uiţi că nu trebuie să te laşi atrasă într-o discuţie despre logodnă. Dă-i lui Helen scrisoarea mea şi spune-i ce crezi tu, dar ai grijă şi fii rezervată cu rudele. Nici numele nu le ştim prea bine încă şi, de altfel, aşa ceva este total nepoliticos şi greşit.

— Total nepoliticos? a întrebat doamna Munt, temându-se că îi scapă sensul unei remarci strălucitoare.

— Ei, am folosit eu un cuvânt mai afectat. Voiam numai să spun că te rog să discuţi doar cu Helen despre acest lucru.

— Doar cu Helen.

Pentru că… Dar nu era momentul să discute despre caracterul personal al iubirii. Până şi Margaret se feri de aceasta, mulţumindu-se să o bată pe buna sa mătuşă uşor peste mână, meditând pe jumătate raţional, pe jumătate poetic, la călătoria care era pe cale să înceapă din gara King's Cross.

Ca mulţi alţii care au locuit vreme îndelungată într-o mare capitală, avea convingeri puternice legate de diferitele puncte terminus ale căilor ferate. Acestea reprezintă porţile noastre către splendoare şi necunoscut. Prin ele trecem către aventură şi lumina solară şi la ele, vai!, ne întoarcem. La Paddingdon stau ascunse întreg ţinutul Cornwall şi vestul mai îndepărtat; în josul pantelor străzii Liverpool se află zona mlaştinilor şi nesfârşitul Broads. Scoţia se află printre coloanele de la Euston, Wessex în spatele haosului care stă în echilibru deasupra gării Waterloo. Italienii îşi dau seama de acest fapt, aşa cum este firesc. Aceia dintre ei care au nenorocul de a fi chelneri în Berlin folosesc pentru Anhalt Bahnhof numele de Stazione d'Italia, pentru că pe acolo trebuie să se întoarcă acasă. Iar londonezul care nu înzestrează gările sale cu oarecare personalitate, extinzând asupra lor, chiar şi cu timiditate, emoţiile iscate de teamă şi de dragoste este un om rece.

Pentru Margaret – şi sper ca aceasta să nu stârnească cititorul împotriva ei – King's Cross sugerase dintotdeauna infinitul. Chiar amplasarea ei, uşor retrasă în spatele splendorilor facile ale gării St. Pancras, implica un comentariu despre materialismul vieţii. Acele două arcade mari, şterse, indiferente, sprijinind între ele un ceas dizgraţios, erau portaluri numai potrivite pentru o eternă aventură. Roadele acesteia putea fi îmbelşugate,

dar, cu siguranţă, nu ar fi putut fi descrise în termenii belşugului. Dacă acest lucru vi se pare absurd, amintiţi-vă că nu Margaret este cea care vă vorbeşte despre asta. Şi daţi-mi voie să mă grăbesc a adăuga că mai aveau destulă vreme până la tren, că doamna Munt îşi găsise un loc confortabil, cu faţa spre locomotivă, dar nu prea aproape de ea şi că, la întoarcere, pe Margaret o aştepta la Wickham Place următoarea telegramă:

Totul s-a terminat. Îmi doresc să nu-ţi fi scris niciodată. Nu spune nimănui. Helen.

Dar mătuşa Juley plecase, plecase definitiv, şi nici o putere de pe pământ nu o mai putea opri.

III

Doamna Munt îşi recapitula misiunea, mulţumită de sine. Nepoatele sale erau nişte tinere independente şi nu i se întâmpla prea des să le fie de folos. Fetele lui Emily nu fuseseră niciodată la fel cu celelalte fete. Rămăseseră fără mamă la naşterea lui Tibby, când Helen avea cinci ani, iar Margaret, doar treisprezece. Aceasta se întâmplase înainte de votarea în Parlament a Legii privind sora soţiei decedate[1], aşa că doamna Munt a putut, fără să fie considerată nelalocul ei, să se ofere să aibă grijă de casa din Wickham Place. Dar cumnatul ei, care era ciudat, şi neamţ pe deasupra, a discutat chestiunea cu Margaret, care, cu lipsa de tact a tinereţii sale, a spus că se descurcă mai bine de unii singuri. Cinci ani mai târziu, domnul Schlegel a murit, iar doamna Munt s-a oferit din nou. Margaret, care nu mai era necoaptă la minte, a fost recunoscătoare şi deosebit de drăguţă, dar răspunsul său a fost acelaşi. „A treia oară nu trebuie să mă mai amestec“, s-a gândit doamna Munt. Cu toate acestea, evident, a făcut-o. Aflase, spre oroarea ei, că Margaret, acum majoră, îşi scosese banii din investiţiile vechi şi sigure şi îi băgase în Investiţii Internaţionale[2], cu profituri întotdeauna explozive. Să tacă ar fi fost un act criminal. Propria ei avere era investită în Societatea Căilor Ferate Britanice şi îşi rugă cu ardoare nepoata să facă şi ea la fel. „În felul acesta am fi împreună, draga mea.“ Din politeţe, Margaret investi câteva sute de lire în Companiile de Căi Ferate Nottingham şi Derby. Deşi Investiţiile Internaţionale mergeau admirabil, iar Nottingham şi Derby scădeau cu demnitatea fermă de care numai căile ferate autohtone sunt în stare, doamna Munt nu înceta nici o clipă să jubileze, spunând: „Am reuşit, în orice caz. Şi, când acestea vor da lovitura, biata Margaret va avea ceva la care să recurgă“. Anul acesta Helen ajunsese şi ea majoră şi acelaşi lucru se întâmpla şi în cazul ei. Şi ea urma să-şi transfere banii de la Consols, dar şi

ea, aproape fără să fie presată, alocase o fracţiune pentru Companiile de Căi Ferate Nottingham şi Derby. Până aici, toate bune, însă din punct de vedere social, mătuşa lor nu realizase nimic. Mai devreme sau mai târziu, fetele aveau să se rateze, cum se spune, şi, dacă până atunci aceasta nu se întâmplase, ratarea avea să fie şi mai spectaculoasă în viitor. Primeau prea multă lume la Wickham Place – muzicieni bărboşi, chiar şi o actriţă, veri din Germania (se ştie cum sunt străinii), cunoştinţe făcute prin hotelurile europene (şi astea se ştie ce hram poartă). Era interesant, iar la Swanage nimeni nu aprecia cultura mai mult decât doamna Munt. Dar era periculos şi dezastrul urma să se producă. Câtă dreptate avusese şi ce noroc că fusese la faţa locului când venise nenorocirea!

Trenul alerga către nord, prin nenumărate tunele. Călătoria nu dura decât o oră, dar doamna Munt trebuise să ridice şi să coboare fereastra iar şi iar. A trecut prin Tunelul South Welwyn, a zărit lumina, pentru o clipă, şi a intrat în Tunelul North Welwyn, de tragic renume[3]. A traversat imensul viaduct ale cărui arcade se întindeau peste lunci liniştite şi peste visătorul curs al râului Tewin Water. A scrutat parcurile oamenilor politici. Uneori, şoseaua care mergea spre nord o însoţea, sugerându-i nemărginirea mult mai puternic decât o cale ferată, trezindu-se, după un somn de o sută de ani, la acea viaţă pe care ţi-o poate da mirosul apăsător venind de la automobile şi la acel tip de cultură pe care îl implică reclamele la pastile împotriva afecţiunilor biliare. În faţa istoriei, tragediei, trecutului, viitorului, doamna Munt rămânea la fel de indiferentă. Grija ei era doar să se concentreze asupra scopului călătoriei sale şi să o salveze pe biata Helen din acea încurcătură îngrozitoare.

Gara pentru Howards End era la Hilton, unul din satele mari care se înşiră adesea de-a lungul şoselei spre nord şi care îşi datorează dimensiunile circulaţiei din vremea diligenţelor şi de dinaintea acestora. Aflat aproape de Londra, satul nu fusese afectat de declinul zonelor rurale, iar pe dreapta şi pe stânga, pe lunga sa arteră principală, înfloriseră zone rezidenţiale. Mai bine de un kilometru, privirea distrată a doamnei Munt alunecă peste un şir de case acoperite cu olane şi ardezie, întrerupt la un moment dat de şase tumuli danezi care stăteau, umăr la umăr, de-a lungul şoselei, morminte de oşteni. Dincolo de aceşti tumuli casele se îndeseau şi trenul se opri într-o înghesuială care era aproape un oraş.

Gara, ca şi peisajul din jur, ca şi scrisorile lui Helen, avea un caracter imprecis. Către ce fel de ţinut se deschidea Anglia sau suburbia? Era nouă,

avea peroane înalte şi un pasaj subteran, iar la suprafaţă oferea confortul solicitat de oamenii de afaceri. Dar avea şi nuanţe de viaţă locală, legături personale, aşa cum avea să descopere până şi doamna Munt.

— Caut o reşedinţă, i s-a confesat ea băiatului cu biletele, se cheamă Howards Lodge. Ştii unde se află?

— Domnule Wilcox! a strigat băiatul. Un tânăr aflat în faţa lor se întoarse.

— Doamna vrea să ajungă la Howards End.

Nu-i mai rămânea decât să meargă înainte, deşi doamna Munt era mult prea agitată ca să-l privească pe străin. Dar, amintindu-şi că sunt doi fraţi, avu înţelepciunea să îi spună:

— Iertaţi-mă că întreb, dar care domn Wilcox sunteţi, cel mai tânăr sau cel mai vârstnic?

— Cel mai tânăr. Pot să vă fiu de folos?

— Păi… Îşi ţinea cu greu firea. Într-adevăr. Chiar sunteţi? Eu… (Se îndepărtă de băiatul cu bilete şi coborî vocea.) Sunt mătuşa domnişoarei Schlegel. Ar trebui să mă prezint, nu-i aşa? Numele meu este doamna Munt.

Tânărul îşi scoase pălăria şi rosti, destul de rece:

— Ah, aşa… domnişoara Schlegel este la noi în vizită. Voiaţi să o vedeţi?

— Dacă se poate…

— Am să vă chem un taxi. Nu, staţi un moment. (Se gândi.) Maşina noastră este aici. Am să vă conduc chiar eu.

— Sunteţi foarte amabil…

— Deloc, numai că va trebui să aşteptaţi până ridic un pachet de la poştă. Pe aici…

— Nepoata mea este cumva cu dumneavoastră?

— Nu. Eu am venit cu tatăl meu. A plecat în nord, cu trenul cu care aţi venit dumneavoastră. Pe domnişoara Schlegel o veţi vedea la prânz. Sper că veniţi la noi la prânz?

— Aş dori să vin, spuse doamna Munt, fără să se angajeze pentru masă înainte de a-l mai studia pe iubitul lui Helen.

Părea un gentleman, dar trăncănise atâta încât capacităţile ei de observaţie erau amorţite. Îl privi pe furiş. Pentru ochiul unei femei nu era nimic rău în ridurile adânci de la colţurile gurii lui, nici în construcţia, destul de pătrăţoasă, a frunţii. Era brunet, fără barbă, şi părea obişnuit să comande.

— În faţă sau în spate? Unde preferaţi? În faţă s-ar putea să fie curent.

— În faţă, dacă se poate. Aşa vom putea sta de vorbă.

— Vă rog să mă scuzaţi un moment… nu-mi dau seama ce se întâmplă cu pachetul acela.

Tânărul intră la ghişeul de bilete şi strigă:

— Hei! Hei, voi de colo! Aveţi de gând să mă faceţi să aştept toată ziua? Coletul pentru Wilcox, la Howards End. Nu mai pierdeţi timpul!

Apoi, ieşind de acolo, vorbi ceva mai liniştit:

— Gara asta este organizată într-un fel abominabil. Dacă ar fi după mine, i-aş da pe toţi afară. Pot să vă ajut să urcaţi?

— Sunteţi foarte amabil, zise doamna Munt, în vreme ce se aşeza confortabil într-o cochilie luxoasă de piele roşie şi îşi lăsa trupul înfofolit în cuverturi şi şaluri. Era mai politicoasă decât îşi propusese, dar, zău, tânărul era foarte amabil. Mai mult, îi era puţin teamă de el: avea o extraordinară stăpânire de sine.

— Foarte amabil, într-adevăr, repetă ea, adăugând: Exact ceea ce îmi doream.

— E foarte drăguţ din partea dumneavoastră că spuneţi asta, a răspuns tânărul, cu aerul că este uşor surprins, dar, ca orice impresie uşoară, aceasta a scăpat atenţiei doamnei Munt. Doar l-am lăsat pe tata până la gară ca să prindă trenul.

— Ştiţi, am primit veşti de la Helen azi-dimineaţă. Tânărul Wilcox turnă benzină, porni motorul şi mai făcu şi alte lucruri cu care istoria de faţă nu are nici o legătură. Impunătoarea maşină începu să se zguduie şi silueta doamnei Munt, care încerca să explice tot felul de lucruri, sălta în mod agreabil în sus şi în jos, printre pernele roşii.

— *Mater* va fi foarte bucuroasă să vă vadă, a murmurat tânărul. Hei! Aici! Coletul. Coletul pentru Howards End. Aduceţi-l aici. Hei!

Apăru un hamal bărbos, cu coletul într-o mână şi un registru în cealaltă. Vâjâiturile din ce în ce mai pronunţate ale motorului se amestecau cu următoarele exclamaţii:

— Cum? Trebuie să semnez? De ce Dumn… să semnez după toată tevatura asta? Şi nici măcar un creion nu ai la tine? Nu uita că data viitoare am să te reclam la şeful gării. Timpul meu este valoros, deşi al tău s-ar putea să nu fie. Poftim…

„Poftim“ fusese un bacşiş.

— Îmi cer mii de scuze, doamnă Munt.

— Nu face nimic, domnule Wilcox.

— Aveţi ceva împotrivă dacă trecem prin sat? Este un ocol, dar am nişte comisioane de făcut.

— Aş fi încântată să trecem prin sat. Evident, sunt nerăbdătoare să discut chestiunea cu dumneata.

Spunând aceasta i se făcu ruşine, pentru că nu respecta instrucţiunile lui Margaret. Nu le respecta întocmai, desigur. Margaret doar o prevenise să nu discute incidentul cu cei străini de chestiune. Cu siguranţă, nu era „nepoliticos sau greşit“ să discute cu tânărul însuşi, de vreme ce soarta îi adusese laolaltă.

Tânărul, destul de reticent, nu zise nimic. Urcând alături de ea, îşi puse mănuşile şi ochelarii şi porniră, cu hamalul cel bărbos – viaţa este plină de mistere – petrecându-i cu priviri admirative.

Pe drumul ce pornea de la gară, vântul le sufla în faţă, aruncând praf în ochii doamnei Munt. Dar, de cum intrară pe Marea Şosea a Nordului, ea deschise focul.

— Puteţi cu uşurinţă să vă imaginaţi, a început ea, că am fost foarte şocaţi de veste.

— Ce veste?

— Domnule Wilcox, răspunse ea cu francheţe, Margaret mi-a spus totul – totul. Am văzut scrisoarea lui Helen.

Nu putea să o privească direct, pentru că ochii îi erau aţintiţi la drum. Conducea cât îndrăznea de repede, pe strada principală. Dar îşi înclină capul înspre ea şi spuse:

— Mă iertaţi, nu am auzit ce aţi spus.

— În legătură cu Helen. Helen, bineînţeles. Helen este o persoană cu totul excepţională – sunt sigură că îmi vei îngădui să spun asta, date fiind sentimentele dumitale pentru ea – într-adevăr, toţi cei din familia Schlegel sunt excepţionali. Nu am venit cu gândul de a mă amesteca, dar şocul a fost foarte mare.

Opriră în dreptul unei prăvălii de ţesături. Fără să-i răspundă, bărbatul se răsuci în scaun şi contemplă norul de praf pe care îl ridicaseră în trecerea lor prin sat. Praful se aşeza din nou, dar nu tot, pe drumul de pe care fusese stârnit. O parte din el se strecurase prin ferestrele deschise, o parte albise tufele de trandafiri şi coacăze din grădinile de pe marginea drumului, în vreme ce o anumită cantitate pătrunsese în plămânii localnicilor.

— Mă întreb când se vor învăţa minte să pună smoală pe drumuri.

Apoi, un om ieşi în fugă din prăvălie, cu un sul de muşama, şi porniră iar.

— Margaret nu a putut veni chiar ea, din cauza bietului Tibby, aşa că am venit eu să o reprezint şi să stăm de vorbă serios.

— Îmi cer scuze că sunt aşa de greu de cap, spuse tânărul, oprind din nou în faţa unui magazin. Dar tot nu am înţeles prea bine.

— Despre Helen, domnule Wilcox – nepoata mea şi cu dumneata.

Tânărul îşi ridică ochelarii şi o privi fix, zăpăcit. Groaza o izbi direct în inimă, pentru că până şi ea începu să suspecteze că era vorba de o confuzie şi că misiunea ei debuta cu o gafă oribilă.

— Domnişoara Schlegel şi cu mine? întrebă el, strângându-şi buzele.

— Sper că nu a fost vorba despre o confuzie, fremăta doamna Munt. Aşa se înţelegea din scrisoarea ei, în mod clar.

— Ce se înţelegea?

— Că dumneata şi cu ea… Făcu o pauză, apoi privi în jos.

— Cred că înţeleg ce vreţi să spuneţi, spuse el pe un ton înţepat. Ce greşeală extraordinară!

— Deci, nici vorbă de… se bâlbâi ea, înroşindu-se toată la faţă şi dorindu-şi să nu se fi născut niciodată.

— Cu greu ar fi fost posibil, pentru că deja sunt logodit cu o altă doamnă.

Se lăsă o clipă de tăcere, apoi el îşi reveni şi explodă, zicând:

— Vai, Dumnezeule! Să nu-mi spuneţi că este vreo prostie de-a lui Paul.

— Dar dumneata eşti Paul.

— Nu sunt eu.

— Atunci de ce ai spus aşa la gară?

— Nu am spus nimic de genul acesta.

— Îmi pare rău, dar asta ai spus.

— Îmi pare rău, dar n-am spus asta. Numele meu este Charles.

„Cel tânăr“ poate să însemne fiul în raport cu tatăl, sau fratele mai mic faţă de primul născut. Se pot spune multe pentru fiecare din înţelesuri, şi mai târziu şi le-au spus. Dar acum aveau alte probleme de lămurit.

— Vreţi să spuneţi că Paul….

Dar ei nu îi plăcu tonul lui. Suna de parcă i-ar fi vorbit unui hamal şi, convinsă că la gară el o înşelase, îşi pierdu cumpătul.

— Vreţi să spuneţi că Paul şi nepoata dumneavoastră… Doamna Munt – aşa este natura umană – decise să-i apere pe cei doi îndrăgostiţi. Nu avea de

gând să se lase terorizată de un tânăr sever.

— Da, ţin într-adevăr foarte mult unul la celălalt, spuse ea. Îndrăznesc să spun că, până la urmă, o să-ţi spună. Noi am aflat azi-dimineaţă.

Charles îşi încleştă pumnul şi strigă:

— Idiotul, tâmpitul, nebunul!

Doamna Munt încercă să se desfacă dintre cuverturile sale.

— Dacă aceasta este atitudinea dumitale, domnule Wilcox, eu prefer să merg pe jos.

— Vă implor să nu faceţi aşa ceva. Chiar acum am să vă duc acasă. Daţi-mi voie să vă spun că lucrul acesta este imposibil şi trebuie oprit.

Doamna Munt nu se pierdea prea des cu firea şi, când i se întâmpla, era doar ca să-i protejeze pe cei care îi erau dragi. În cazul acesta, izbucni.

— Sunt absolut de acord, domnule. Lucrul *chiar* este imposibil şi *sigur* am să-i pun capăt. Nepoata mea este o persoană cu totul excepţională şi nu sunt dispusă să stau cu mâinile în sân, în timp ce se iroseşte pentru unii care nu o apreciază.

Charles strângea din maxilare.

— Dacă ne gândim că nu îl cunoaşte pe fratele dumitale decât de miercuri, iar pe mama şi tatăl dumitale i-a cunoscut doar la un hotel rătăcit…

— Aţi putea să vorbiţi ceva mai încet? Vânzătorul o să ne audă.

„*Esprit de classe*“, dacă cineva ar putea să inventeze expresia[4], era puternic conturat la doamna Munt. Stătea şi tremura, în timp ce un membru al claselor inferioare depunea o pâlnie de metal, o tigaie şi o stropitoare de grădină lângă sulul de muşama.

— E în ordine acolo, în spate?

— Da, domnule.

Şi clasele inferioare au dispărut într-un nor de praf.

— Vă avertizez: Paul nu are nici un sfanţ; nu are nici un rost.

— Nu este nevoie să ne avertizezi, domnule Wilcox, crede-mă. Lucrurile sunt exact pe dos. Nepoata mea a fost foarte nesăbuită şi am să-i trag o săpuneală şi am să o iau cu mine la Londra.

— Trebuie să-şi facă o carieră în Nigeria. Ani de zile nu se va putea gândi la căsătorie şi, când o va face, va trebui să fie o femeie care să suporte clima de acolo şi să fie şi din alte privinţe…. De ce nu ne-a spus? Sigur că îi este ruşine. Ştie că a fost nesăbuit. Aşa a şi fost… al dracului de nesăbuit.

Doamna Munt s-a înfuriat.

— Iar domnişoara Schlegel s-a grăbit să facă publică vestea.

— Dacă aş fi bărbat, domnule Wilcox, pentru această ultimă remarcă ţi-aş trage o pereche de palme. Dumneata nu eşti demn nici să-i cureţi ghetele nepoatei mele, să stai în aceeaşi încăpere cu ea şi, cu toate astea, îndrăzneşti… chiar ai îndrăzneala să… refuz să mă cert cu o astfel de persoană.

— Tot ce ştiu este că ea a bătut toba şi el nu, iar tata este plecat, şi eu…

— Şi tot ce ştiu eu este că…

— Pot să-mi termin fraza, vă rog?

— Nu.

Charles îşi încleştă dinţii şi lăsă automobilul să şerpuiască pe tot latul drumului. Doamna Munt ţipă.

Aşa că s-au jucat de-a familiile protectoare, aşa cum se întâmplă întotdeauna atunci când dragostea vrea să unească doi membri ai rasei noastre. Dar jocul lor avea o vigoare neobişnuită, afirmând cu nenumărate cuvinte că membrii familiei Schlegel sunt mai buni decât cei din familia Wilcox, iar membrii familiei Wilcox sunt mai buni decât cei din familia Schlegel. Decenţa au zvârlit-o deoparte. Bărbatul era tânăr, femeia era pornită serios. Fiecare avea o doză de grosolănie înăbuşită. Cearta dintre ei nu era cu nimic mai surprinzătoare decât majoritatea certurilor – inevitabilă la momentul respectiv, de necrezut mai apoi. Dar era mai inutilă decât de obicei. După doar câteva minute aveau să se lămurească. Maşina a oprit în faţa reşedinţei Howards End şi Helen, foarte palidă, ieşi în fugă să-şi întâmpine mătuşa.

— Mătuşă Juley, tocmai am primit o telegramă de la Margaret. Eu… eu am vrut să te opresc să mai vii. Nu este… s-a terminat.

Acest deznodământ era prea mult pentru doamna Munt. Izbucni în lacrimi.

— Mătuşă Juley, draga de tine, nu trebuie. Nu trebuie să-i laşi să afle că am fost aşa de prostuţă. Nu s-a întâmplat nimic. Te rog să-ţi ţii firea de dragul meu.

— Paul, strigă Charles Wilcox, scoţându-şi mănuşile.

— Nu le spune. Nu trebuie să afle niciodată.

— Vai, scumpa mea Helen… Paul! Paul!

Din casă ieşi un bărbat foarte tânăr.

— Paul, este vreo urmă de adevăr în toate astea?

— Eu nu am… eu nu…

— Da sau nu, omule. Întrebare simplă, răspuns simplu. Domnişoara Schlegel este sau nu este…

— Charles dragă, se auzi o voce din grădină, Charles, dragul meu, nu se pun întrebări simple. Nu există aşa ceva.

Au tăcut cu toţii. Era doamna Wilcox.

S-a apropiat, întocmai cum era înfăţişată de scrisoarea lui Helen, plutind fără zgomot peste peluză, iar în mână chiar avea un smoc de fân. Părea să nu aparţină celor doi tineri şi maşinii lor, ci casei şi copacului care o umbrea. Îţi dădeai seama că venerează trecutul şi că înţelepciunea instinctivă, pe care numai trecutul poate să o confere, se pogorâse asupra ei – acea înţelepciune pe care cu stângăcie o numim aristocraţie. Poate că nu era de sânge nobil. Dar sigur îşi iubea strămoşii şi îi lăsa să o ajute. Când i-a văzut pe Charles furios, pe Paul speriat şi pe doamna Munt în lacrimi, şi-a auzit strămoşii spunând: „Desparte-i pe aceia care se pot răni cel mai tare. Restul poate să aştepte“. Aşa că nu a pus nici un fel de întrebări. Nici măcar nu s-a prefăcut că nu se întâmplase nimic, aşa cum ar fi făcut o gazdă competentă din înalta societate. Spuse:

— Domnişoară Schlegel, te rog să o conduci pe mătuşă în camera dumitale sau într-a mea, unde crezi că este mai bine. Paul, caut-o pe Evie şi spune-i că vom fi şase persoane la cină, dar nu sunt sigură că o vom lua cu toţii în sufragerie.

Şi, când toţi i s-au supus, s-a întors către fiul său cel mare, încă aflat în maşina care se hurduca şi scotea fum, i-a zâmbit cu tandreţe şi, fără să spună un cuvânt, s-a îndepărtat de el, îndreptându-se către florile sale.

— Mamă, a strigat-o acesta, îţi dai seama că Paul iar s-a purtat prosteşte?

— Nu face nimic, dragă. Au rupt logodna.

— Logodna…!

— Nu se mai iubesc, dacă preferi să spui aşa, zise doamna Wilcox, aplecându-se să miroasă un trandafir.

1. Proiecte de lege care au fost pe rând respinse de Parlamentul britanic până în 1907, când s-a votat legalizarea căsătoriei dintre un soţ şi sora soţiei decedate a acestuia.

2. Fond de investiţii pe pieţele străine de capital.

3. Pe 9 iunie 1866, trei trenuri de marfă s-au ciocnit violent în acest tunel.

4. Autorul se referă la faptul că expresia este un calc după expresia franţuzească „*esprit de corps*“ (spirit de castă).

IV

Helen şi cu mătuşa sa s-au întors la Wickham Place în stare de şoc, aşa că, pentru o vreme, Margaret a avut de îngrijit trei bolnavi. Doamna Munt şi-a revenit repede. Avea capacitatea, cu totul remarcabilă, de a distorsiona trecutul şi, nu după multe zile, uitase rolul pe care propria sa nesăbuinţă îl jucase în catastrofă. în mijlocul crizei exclamase: „Slavă Domnului că biata Margaret este scutită de toate acestea!”, în timpul călătoriei spre Londra, exclamaţia s-a transformat în „Cineva trebuia să rezolve toate astea”, pentru ca, apoi, să se coacă în forma ei permanentă: „Singura dată când le-am ajutat, într-adevăr, pe fetele lui Emily a fost în chestiunea Wilcox”. Dar Helen a fost o pacientă cu mult mai serioasă. Gândurile au copleşito, ca o lovitură de trăsnet, şi au lăsat-o încremenită.

Adevărul era că se îndrăgostise nu de o persoană, ci de o familie.

De fapt, chiar înainte ca Paul să sosească, ea era deja pregătită să-i asculte cântecul. Energia familiei Wilcox o fascinase, crease noi imagini de frumuseţe în mintea ei deschisă. Să le fie alături în aer liber, ziua întreagă, să doarmă noaptea sub acoperişul lor părea bucuria supremă a vieţii şi aceasta o condusese spre acel abandon al personalităţii care poate fi preludiul dragostei. îi plăcuse să cedeze în faţa domnului Wilcox, a lui Evie sau Charles; îi plăcuse să i se spună că ideile ei despre viaţă erau lipsite de obiectivitate sau teoretice, că egalitatea, votul pentru femei, socialismul sunt o aiureală, la fel ca arta şi literatura - cu excepţia cazului când acesta din urmă întăresc caracterul. Fetişurile familiei Schlegel fuseseră rând pe rând detronate şi, deşi susţinea că le apără, Helen se bucura. Când domnul Wilcox a afirmat că un singur om de afaceri serios face mai mult bine omenirii decât o duzină de reformatori ai societăţii, ea a înghiţit curioasa afirmaţie fără să clipească, lăsându-se relaxată pe spate, între pernele automobilului acestuia. Când Charles a spus „De ce să fii aşa de politicoasă cu servitorii? Ei nu înţeleg gestul”, ea nu i-a replicat, după obiceiul familiei Schlegel, „Dacă ei nu îl înţeleg, îl înţeleg eu”. Nu, a promis că, pe viitor, va fi mai puţin politicoasă cu servitorii. „Sunt sufocată de ipocrizie”, se gândise ea, „şi o să-mi prindă bine să mă dezbar de ea”. Şi tot ceea ce gândea, făcea sau respira era o pregătire mută pentru întâlnirea cu Paul. Paul fusese inevitabil. Charles era îndrăgostit de o altă fată, domnul Wilcox era bătrân, Evie era tânără, doamna Wilcox, diferită. în jurul fratelui absent,

ea începuse să ţească o aură romantică, să-l zugrăvească în splendoarea acelor zile fericite, să simtă că prin el se apropia cel mai mult de idealul ei de viaţă. Erau aproape de-o vârstă, spusese Evie. Majoritatea oamenilor îl considerau pe Paul mai frumos decât fratele lui. Era în mod cert mai bun ca el, deşi nu chiar aşa de bun la golf. Şi, când Paul a apărut, îmbujorat de triumful reuşitei la un examen şi gata să flirteze cu orice fată drăguţă, Helen i-a ieşit în cale, mai mult de jumătate din drum, şi s-a întors spre el, în seara de duminică.

El vorbea despre apropiatul său exil în Nigeria şi ar fi trebuit să continue să vorbească despre asta, ca să-i permită invitatei lor să-şi revină. Dar l-a flatat felul în care pieptul ei tresălta de emoţie. Pasiunea era posibilă şi el a devenit pasional. Ceva în adâncul lui îi şoptea: „Fata asta te va lăsa să o săruţi; s-ar putea să nu mai ai o astfel de şansă".

Aşa „s-a întâmplat" sau, mai degrabă, aşa i-a povestit Helen surorii sale, folosind cuvinte şi mai puţin compătimitoare decât ale mele. Dar poezia acelui sărut, miracolul lui, farmecul pe care îl avusese după aceea - cine poate descrie toate acestea? Este aşa de simplu pentru un englez să rânjească la aceste ciocniri întâmplătoare dintre fiinţele omeneşti. Pentru insularul cinic şi moralist, ele oferă aceeaşi ocazie. Este aşa de uşor să vorbeşti despre „o emoţie trecătoare" şi să uiţi cât de vie e acea emoţie înainte de a trece. Impulsul nostru de a ironiza şi a uita are rădăcini benefice. Admitem că acea emoţie nu este suficientă şi că bărbaţii şi femeile sunt personalităţi capabile de relaţii îndelungate şi nu doar de simple ocazii pentru o descărcare electrică. Cu toate acestea, dăm o prea mare importanţă impulsului. Nu acceptăm că prin astfel de ciocniri, de o natură trivială, porţile raiului pot fi zguduite, ca să se deschidă. în orice caz, lui Helen viaţa nu avea să îi aducă ceva mai intens decât îmbrăţişarea acestui băiat, care nu se implicase defel. El o trăsese afară din casă, unde exista pericolul de a fi surprinşi şi unde era lumină, şi o condusese pe o potecă pe care o ştia el, până ce s-au oprit sub coroana largă a ulmului. Un simplu bărbat în întuneric, el îi şoptise „Te iubesc" atunci când ea tânjea după iubire. Cu timpul, personalitatea lui slabă a pălit, dar scena pe care el i-a zugrăvit-o a rezistat. în toţi anii care au urmat, ei nu i-a fost dat să mai întâlnească ceva asemănător.

— înţeleg, spuse Margaret, înţeleg cel puţin atât cât se poate înţelege vreodată din astfel de lucruri. Acum spune-mi ce s-a întâmplat luni de dimineaţă.

— S-a terminat dintr-odată.

— Cum aşa, Helen?

— în timp ce mă îmbrăcam eram încă fericită, dar când am coborât am devenit

nervoasă, iar când am intrat în sufragerie ştiam că nu are rost. Evie era acolo… nu-ţi pot explica… ţinea ceainicul, şi domnul Wilcox citea The Times.

— Paul era acolo?

— Da, şi Charles îi vorbea despre acţiuni şi Bursă, iar el părea foarte înspăimântat.

Surorile îşi puteau transmite multe lucruri una alteia, fără să aibă nevoie de prea multe indicii. Margaret a văzut groaza potenţială din scena aceea, aşa că nu a surprins-o următoarea remarcă a lui Helen.

— Cumva, când un om de genul lui arată înspăimântat, este groaznic. Pentru noi sau pentru alt fel de bărbaţi - tata, de exemplu - nu este o problemă dacă ne e frică, dar un bărbat ca el! Când i-am văzut pe toţi ceilalţi aşa de apatici şi pe Paul înnebunit de groaza că aş fi putut spune ce nu trebuie, am simţit pentru o clipă că întreaga familie Wilcox este o păcăleală, doar un zid de ziare şi automobile şi crose de golf, şi că, dacă ar fi căzut zidul acela, dincolo de el nu aş fi găsit nimic altceva decât panică şi gol.

— Eu nu cred asta. Cei din familia Wilcox mi s-au părut oameni sinceri, mai ales soţia.

— Nu, nici eu nu cred asta, de fapt. Dar Paul era aşa de solid; şi tot felul de lucruri extraordinare au făcut situaţia şi mai rea şi am ştiut de la început că n-o să meargă niciodată - niciodată. După micul dejun, când ceilalţi se antrenau la loviturile de crichet, i-am spus „Ne-am cam pierdut cu firea”, şi dintr-odată a început să arate mai bine, deşi era tare ruşinat. A început să spună că nu are nici un ban ca să se poată căsători, dar îi venea greu să vorbească, aşa că l-am oprit. Apoi a spus: „Trebuie să-mi cer scuze pentru toate astea, domnişoară Schlegel; nu înţeleg ce m-a apucat aseară”. Iar eu i-am spus: „Nici eu nu ştiu ce mi-a venit; nu are importanţă”. Şi apoi ne-am despărţit - cel puţin până când mi-am amintit că îţi scrisesem de urgenţă în seara dinainte, ca să-ţi povestesc; şi asta l-a speriat iar. L-am rugat să trimită o telegramă pentru mine, pentru că ştiam că ai putea veni. Şi el a încercat să pună mâna pe automobil, dar Charles şi domnul Wilcox aveau nevoie de el ca să meargă la gară; Charles s-a oferit să trimită el telegrama mea şi atunci

a trebuit să spun că telegrama nu era importantă, pentru că Paul zisese că Charles ar putea să o citească, şi, deşi am rescriso de mai multe ori, Paul tot mai spunea că lumea ar putea să bănuiască ceva. Până la urmă, a luat-o chiar el, sub pretextul că trebuie să se ducă să cumpere cartuşe şi, cu una, cu alta, telegrama nu a ajuns să fie pusă la poştă decât prea târziu. A fost cea mai groaznică dimineaţă. Paul îmi displăcea din ce în ce mai tare şi Evie a tot vorbit despre scorurile la crichet, de-mi venea să urlu. Nici nu-mi dau seama cum de am suportat-o în toate celelalte zile. în sfârşit, Charles şi cu tatăl său au plecat la gară şi apoi a venit telegrama ta în care mă preveneai că mătuşa Juley venea chiar cu trenul acela şi Paul - vai, ce îngrozitor! - a zis că eu am încurcat lucrurile. Dar doamna Wilcox ştia.

— Ce ştia?

— Totul, deşi nici unul dintre noi nu i-a spus un cuvânt, şi a ştiut tot timpul, cred.

— Ei, trebuie să vă fi auzit din întâmplare.

— Poate că da, dar părea minunat. Când Charles şi mătuşa Juley au ajuns, insultându-se, doamna Wilcox a venit din grădină şi a mai calmat situaţia. Ah! Dar a fost o treabă dezgustătoare. Când te gândeşti că… Oftă.

— Când te gândeşti că, din pricină că tu şi un tânăr v-aţi întâlnit pentru o clipă, au apărut toate telegramele şi mânia aceea, continuă Margaret.

Helen încuviinţă.

— Ştii, Helen, m-am gândit de multe ori. Este foarte interesant. Adevărul e că există o viaţă mai intensă şi mai impunătoare decât am trăit noi două vreodată - o viaţă în care telegramele şi mânia au importanţă. Relaţiile personale, pe care noi le considerăm supreme, acolo nu mai sunt aşa. în viaţa aceea, dragostea înseamnă dote pentru căsătorie; moartea înseamnă datorii de îndeplinit. Până aici mi-e clar. Dar uite unde apare dificultatea pentru mine. Această viaţă exterioară nouă, deşi este evident oribilă, adesea pare că este cea adevărată - are consistenţă. Dezvoltă caracterul. Oare relaţiile personale duc la delăsare, până la urmă?

— Vai, Meg, exact asta am simţit şi eu, doar că nu la fel de limpede, atunci când cei din familia Wilcox s-au arătat aşa de pricepuţi şi păreau să ţină în mâini toate frâiele.

— Şi acum nu mai simţi aşa?

— îmi amintesc de Paul la micul dejun, a răspuns Helen cu calm. N-am să-l uit niciodată. Nu avea la ce să recurgă. Ştiu că relaţiile personale sunt viaţa adevărată, acum şi pururi.

— Amin!

Aşadar, episodul Wilcox s-a stins, lăsând în urma lui, amestecându-se, şi amintiri dulci şi oroare, iar surorile şi-au urmat viaţa pe care Helen o lăudase. Discutau una cu cealaltă şi cu alţii, invitau în casa zveltă şi înaltă din Wickham Place acei oameni pe care îi plăceau sau cu care se puteau împrieteni. Participau chiar şi la întruniri publice, în felul lor, erau adânc preocupate de politică, deşi nu tocmai cum şi-ar dori politicienii; ele doreau ca viaţa publică să oglindească tot ce e bun în viaţa personală. Cumpătarea, toleranţa şi egalitatea între sexe erau idealuri inteligibile pentru ele; pe de altă parte, nu urmăreau politica noastră de expansiune în Tibet cu interesul sporit pe care o merita, iar, uneori, desfiinţau Imperiul Britanic cu un oftat enigmatic, deşi reverenţios. Marile spectacole ale istoriei nu se fac cu unele ca ele: lumea ar fi un loc tem şi fără vigoare dacă ar fi în întregime compus din domnişoare Schlegel. Dar, de vreme ce lumea e aşa cum e, poate că ele strălucesc ca nişte stele.

Să spunem câteva cuvinte despre originea lor. Nu erau „englezoaice get-beget“, aşa cum afirmase, cu evlavie, mătuşa lor. Dar, pe de altă parte, nici nu erau „genul acela de nemţoaice monstruoase”. Tatăl lor aparţinea unei categorii mult mai proeminente în Germania acum cincizeci de ani decât este astăzi. Nu era un neamţ agresiv, tip atât de drag jurnalistului englez, nici genul de neamţ domestic, aşa de drag spiritului britanic. Dacă trebuia neapărat catalogat, ar fi aparţinut tipului de ţăran întâlnit la Hegel şi Kant, idealist, înclinat spre visare şi al cărui imperialism era pur teoretic. Aceasta nu însemna că dusese o viaţă inactivă. Luptase straşnic împotriva Danemarcei, Austriei, Franţei. Dar luptase fără să înţeleagă victoria. A căpătat o idee despre adevăr abia după Sedan, când a văzut cum mustaţa vopsită a lui Napoleon devine colilie, o altă idee când a intrat în Paris şi a văzut ferestrele sparte ale palatului Tuileries. Apoi a venit pacea - totul era imens, se transformase într-un imperiu - dar înţelesese că a dispărut o anume calitate, pentru care nu-l putea despăgubi nici toată provincia Alsacia-Lorena. O Germanie ca putere comercială, o Germanie ca putere maritimă, o Germanie cu colonii pe de-o parte, şi o politică de expansiune, de partea cealaltă, şi aspiraţii îndreptăţite, în alte cazuri, toate acestea puteau fi cauze interesante pentru alţii, care le-ar fi putut sluji cum se cuvine. Dar el s-a abţinut de la roadele victoriei şi s-a naturalizat în Anglia. Membrii mai aprigi ai familiei sale nu l-au iertat niciodată şi au înţeles că urmaşii lui, deşi cu greu ar fi putut fi genul de englezi monstruoşi, nu vor fi

niciodată germani get-beget. A găsit de lucru într-una din universităţile din provincie, unde s-a căsătorit cu „biata Emily” (sau Die Englanderin, după caz) şi, cum ea avea bani, s-au mutat la Londra şi au ajuns să cunoască o mulţime de lume. Dar privirea lui era mereu aţintită dincolo de mare. Speranţa lui era că norii materialismului, care acopereau Patria, se vor împrăştia cu timpul, iar lumina blândă a intelectualităţii se va reaprinde. „Vrei să spui că noi, germanii, suntem proşti, unchiule Emst?”, a exclamat un nepot mândru şi arogant. Unchiul Emst i-a răspuns: „După mine, da. Vă folosiţi intelectul, dar nu vă mai pasă de asta. Eu numesc asta prostie”. Cum nepotul cel arogant nu înţelegea, a continuat: „Nu vă pasă decât de lucrurile pe care le puteţi folosi şi pe care le clasificaţi în ordinea următoare: banii, folositori în mod absolut; intelectul, destul de folositor; imaginaţia, complet nefolositoare. Nu (pentru că nepotul protestase), pangermanismul vostru nu este cu nimic mai îndrăzneţ decât imperialismul nostru de aici. Viciul unei minţi comune este să se lase impresionată de pompă, să creadă că o mie de kilometri pătraţi sunt de o mie de ori mai minunaţi decât un kilometru pătrat şi că un milion de kilometri pătraţi sunt aproape totuna cu raiul. Asta nu este imaginaţie. Nu, asta o ucide. Când poeţii lor, aici, încearcă să slăvească măreţia, sunt morţi instantaneu, şi aşa e firesc. Şi poeţii voştri sunt pe moarte, ca şi filosofii voştri, muzicienii voştri, pe care Europa i-a ascultat vreme de două sute de ani. Au pierit. Au pierit împreună cu micile curţi regale care îi ocroteau. Au dispărut odată cu Esterhâzy şi Weimar. Cum? Ce spui?

Universităţile voastre? Da, sigur, aveţi oameni învăţaţi, care adună mai multe fapte decât învăţaţii din Anglia. Adună fapte peste fapte, imperii întregi de fapte. Dar care dintre ei vor reaprinde luminiţa dinlăuntru?”

Margaret asculta toate acestea, aşezată pe genunchii nepotului arogant.

Pentru cele două fetiţe, aceasta era o educaţie unică. într-o zi, se afla la Wickham Place nepotul cel arogant, aducându-şi cu el o soţie încă şi mai arogantă, ambii convinşi că Germania fusese aleasă de Dumnezeu ca să conducă lumea. A doua zi, venea mătuşa Juley, care era convinsă că Marea Britanie a fost numită în aceeaşi funcţie de către aceeaşi autoritate. Aveau dreptate ambele tabere cu voci sonore? O singură dată s-au întâlnit şi Margaret, cu mâinile împreunate, îi implorase să dezbată subiectul în prezenţa ei. Auzind aceasta, cele două părţi au roşit şi au început să vorbească despre vreme. „Taţi”, a început ea să plângă - era un copil deosebit de nesuferit - „de ce nu vor să discute problema aceasta atât de

limpede?” Tatăl ei, privind încruntat la cele două tabere, i-a răspuns că nu ştie. Aplecându-şi capul într-o parte, Margaret remarcase atunci: „Mie două lucruri îmi sunt foarte clare: ori Dumnezeu nu ştie ce vrea cu Anglia şi Germania, ori, dacă nu, ţările astea două nu ştiu care sunt intenţiile lui Dumnezeu”. Era o fetiţă antipatică, dar, la cei treisprezece ani ai săi, sesizase o dilemă de care mulţi oameni nu-şi dau seama nici după o viaţă întreagă. Mintea ei zbura în sus şi în jos, devenea flexibilă şi pătrunzătoare. Concluzia ei a fost că orice fiinţă umană se află mai aproape de cele nevăzute decât orice organizaţie, şi de la acest precept nu s-a îndepărtat niciodată.

Helen a evoluat pe aceleaşi direcţii, deşi cu paşi mai şovăielnici. La caracter îi semăna surorii sale, dar era drăguţă şi mai înclinată spre distracţii. Lumea se aduna în jurul ei cu mai multă uşurinţă, mai ales când era vorba de cunoştinţe noi, iar ei îi făcea multă plăcere să i se acorde atenţie. Când a murit tatăl lor şi au rămas stăpâne la Wickham Place, se întâmpla adesea ca ea să acapareze întreaga asistenţă, în vreme ce Margaret nu reuşea nimic, deşi amândouă stăpâneau perfect arta conversaţiei. Nici uneia dintre surori nu îi păsa de acest lucru. Helen nu-şi cerea niciodată scuze după aceea, Margaret nu simţea nici cea mai mică ranchiună. Dar înfăţişarea influenţează caracterul. Ca fetiţe, cele două surori nu se deosebeau, dar la vremea episodului Wilcox metodele lor începuseră să difere: cea mai tânără era destul de aptă să-i seducă pe ceilalţi şi, prin seducţie, să fie ea însăşi sedusă; cea mai mare mergea drept înainte şi accepta câte un eşec ocazional ca făcând parte din joc.

Despre Tibby nu este nevoie să scriu prea multe. Era acum un băiat de şaisprezece ani, inteligent, dar melancolic şi dificil.

V

Simfonia a V-a a lui Beethoven este, lucru unanim recunoscut, zgomotul cel mai sublim ce a pătruns vreodată în urechile omeneşti. Satisface toate tipurile şi clasele sociale. Fie că eşti ca doamna Munt şi, când se aude muzica, baţi tactul cu degetele, pe furiş - desigur, nu atât cât să-i deranjezi pe ceilalţi; sau ca Helen, care vede eroi şi naufragii în valurile muzicii; sau ca Margaret, care vede doar muzica; sau ca Tibby, care este foarte priceput în arta contrapunctului şi ţine întreaga partitură deschisă pe genunchi; sau ca verişoara lor, Frăulein Mosenbach, care îşi aminteşte tot timpul că Beethoven este „echt Deutchul; sau ca tânărul partener al lui Frăulein Mosenbach, care nu-şi aminteşte de nimic altceva decât de Frăulein

Mosenbach: oricum, pasiunea vieţii tale devine mai vie şi eşti nevoit să recunoşti că un astfel de zgomot este ieftin, la doi şilingi. Este ieftin, chiar dacă îl asculţi la Queen's Hali, cea mai îngrozitoare sală de concerte din Londra, chiar dacă nu la fel de groaznică precum Free Trade Hali, din Manchester; şi, chiar dacă stai în extrema dreaptă a sălii, aşa încât secţia de alămuri te bubuie mai înainte să te ajungă din urmă restul orchestrei, tot este ieftin.

— Cu cine vorbeşte Margaret? întrebă doamna Munt, când s-a încheiat partea întâi. Era din nou la Londra, într-o vizită la Wickham Place.

Helen se uită de-a lungul numerosului lor grup şi zise că nu ştie.

— Nu e vreunul din tinerii care o interesează?

— Presupun că da - a replicat Helen. Muzica o învăluia şi nu putea să se apuce să facă diferenţa între tinerii pe care îi place cineva şi tinerii pe care cineva doar îi cunoaşte.

— Tinerele sunt întotdeauna atât de minunate în felul lor de a… vai, dragă! Trebuie să facem linişte.

începuse Andantele - foarte frumos, dar având trăsătura comună a tuturor celorlalte frumoase mişcări Andante pe care Beethoven le-a compus şi, după părerea lui Helen, despărţind eroii şi naufragiile părţii întâi de eroii şi spiriduşii părţii a treia. A ascultat o dată linia melodică şi apoi atenţia a început să-i fie distrasă, în vreme ce privea prin public sau la orgă, sau la arhitectura sălii. A criticat îndeajuns Cupidonii lipsiţi de valoare care înconjurau tavanul de la Queen's Hali, înclinaţi unul către celălalt într-un gest searbăd şi înveşmântaţi ca nişte măscărici livizi asupra cărora cădea lumina soarelui de octombrie. „Ce groaznic trebuie să fie să te măriţi cu un bărbat asemenea acestor Cupidoni!", se gândea Helen. în momentul acela Beethoven a început să-şi decoreze linia melodică, aşa că o mai ascultă o dată, apoi îi zâmbi verişoarei sale Frieda. Aceasta însă, care asculta muzică clasică, nu i-a putut răspunde. Herr Liesecke avea şi el o privire de parcă nici măcar o cavalcadă de cai sălbatici nu i-ar fi putut distrage atenţia; i se vedeau ridurile pe frunte, buzele îi erau depărtate, lomionul stătea în unghi drept faţă de nas şi îşi ţinea câte o mână butucănoasă şi albă pe fiecare genunchi. Iar lângă ea stătea mătuşa Juley, atât de britanică, şi care voia să bată tactul. Cât era de interesant şirul acela de oameni! Cât de diverse influenţe participaseră la alcătuirea lor! Atunci, după ce chiuise şi murmurase cu gingăşie, Beethoven a zis „Brrr" şi Andantele s-a încheiat. Aplauze şi o serie de exclamaţii de wunderschdn2 şi prachtvolP din partea

contingentului german. Margaret a început să discute cu noul său partener, Helen i-a spus mătuşii sale: „Acum vine partea cea mai minunată: mai întâi spiriduşii, apoi un trio de elefanţi care dansează”, iar Tibby implora întreaga asistenţă, în general, să fie atentă la pasajul de trecere al tobei.

— Al cui, scumpule?

— Al tobei, Mătuşă Juley.

— Nu; fiţi atenţi la partea unde credeţi că aţi scăpat de spiriduşi şi ei revin, spuse Helen dintr-o suflare în timp ce muzica începea cu un spiriduş care se plimba liniştit peste univers, dintr-un capăt într-altul. Alţii îl urmară. Nu erau creaturi agresive; tocmai de aceea erau îngrozitori pentru Helen. în trecerea lor, nu făceau decât să remarce că în lume nu există splendoare sau eroism. După interludiul cu elefanţii care dansează, aceştia au revenit şi au făcut aceeaşi observaţie pentru a doua oară. Helen nu putea să-i contrazică, pentru că, cel puţin o dată, simţise acelaşi lucru şi văzuse cum se prăbuşesc zidurile solide ale tinereţii. Panică şi vid! Spiriduşii aveau dreptate.

Fratele ei ridică un deget. Urma pasajul de trecere, la tobă.

Căci, ca şi cum lucrurile merseseră prea departe, Beethoven a pus mâna pe spiriduşi şi i-a silit să se poarte aşa cum voia el. A apărut chiar el, în persoană. I-a împins uşor şi ei au început să umble în tonalitate majoră, în loc de cea minoră, iar pe urmă a suflat cu gura lui, iar ei s-au împrăştiat! Rafale de splendoare, zei şi semizei care se luptau cu săbii uriaşe, culoare şi parfum răspândite pe câmpul de bătaie, grandioasă victorie, splendidă moarte! Ah, totul explodă în faţa fetei, şi ea chiar îşi întinse mâinile înmănuşate înainte, ca şi cum ar fi fost palpabil. Orice soartă era grozavă, orice confruntare era de dorit; cuceritorul şi cuceritul vor fi deopotrivă aplaudaţi de îngerii astrelor celor mai îndepărtate.

Iar spiriduşii - oare chiar nu fuseseră acolo? Erau doar fantomele laşităţii şi necredinţei? Un simplu impuls uman sănătos putea să-i spulbere? Oamenii de felul celor din familia Wilcox sau preşedintele Roosevelt ar fi spus da. Beethoven ştia însă mai mult. Spiriduşii chiar fuseseră acolo. S-ar putea să se întoarcă - şi au şi făcut-o. Era ca şi cum splendoarea vieţii putea să dea în clocot şi să se irosească în spumă şi abur. în disoluţia ei se putea auzi teribila şi puternica linie melodică, iar un spiriduş, cu şi mai multă maliţie, se plimba liniştit peste univers, dintr-un capăt într-altul. Panică şi vid! Panică şi vid! Chiar şi bastioanele în flăcări ale lumii se puteau prăbuşi.

Beethoven a ales ca totul să se rezolve la sfârşit. A reconstruit bastioanele. A suflat cu gura lui, pentru a doua oară, şi din nou spiriduşii au

fost împrăştiaţi. A adus înapoi valurile de splendoare, eroismul, tinereţea, grandoarea vieţii şi a morţii şi, printre amplele hohote de râs ale unei veselii supraumane, şi-a condus la final Simfonia a V-a. Dar spiriduşii erau acolo. Puteau să revină. Beethoven nu se sfiise s-o spună şi de aceea trebuia crezut când spunea alte lucruri.

Helen se înghesui spre ieşire în timpul aplauzelor. Dorea să fie singură. Muzica îi rezumase tot ceea ce se întâmplase, sau s-ar fi putut întâmpla, în cariera ei. O citise ca pe o declaraţie tangibilă, care nu putea fi nicicând înlăturată. Notele muzicale însemnau pentru ea lucruri precise şi nu puteau avea alte înţelesuri. A ieşit glonţ din clădire şi a coborât încet scările exterioare, respirând aerul autumnal, apoi a pomit-o spre casă.

— Margaret, strigă doamna Munt, Helen e bine?

— Da… Da.

— întotdeauna pleacă la mijlocul programului, a spus Tibby.

— Probabil că muzica a impresionat-o profund, zise Frăulein Mosenbach.

— Mă scuzaţi, interveni tânărul partener al lui Margaret - care de o vreme se pregătea să rostească o propoziţie - dar doamna respectivă, din greşeală, mi-a luat umbrela.

— Ah, vai de mine şi de mine! îmi pare nespus de rău. Tibby, fugi după Helen!

— Dar atunci am să pierd Patru cântece serioase.

— Tibby, dragule, trebuie să te duci după ea.

— Nu are importanţă, zise tânărul, de fapt uşor îngrijorat pentru umbrela sa.

— Ba sigur că are. Tibby! Tibby!

Tibby se ridică în picioare şi, în mod deliberat, se încurcă în spătarul scaunului. Până când a reuşit să ridice scaunul, să-şi găsească pălăria şi să-şi aranjeze toate lucrurile în ordine, era „prea târziu” să se mai ducă după Helen. Cele Patru cântece serioase începuseră şi în timpul concertului nimeni nu se putea deplasa prin sală.

— Sora mea este aşa de neglijentă, a şoptit Margaret.

— Ba deloc, i-a răspuns tânărul, dar vocea îi era rece şi fără vlagă.

— Dacă îmi dai adresa dumitale…

— Nu, nu-i nimic, nu face nimic - şi îşi înfăşură pardesiul în jurul genunchilor.

Patru cântece serioase au început atunci să sune fals în urechile lui Margaret. Brahms, cu toate bombănelile şi scâncetele lui, nu a avut niciodată habar cum este să te simţi suspectat de furtul unei umbrele. Pentru că prostănacul acesta de tânăr credea că ea, Helen şi Tibby îi jucaseră festa încrederii, şi că, dacă i-ar fi dat adresa, ei i-ar fi dat o spargere în locuinţă, la miezul nopţii, şi i-ar fi furat şi bastonul. Majoritatea doamnelor ar fi râs de asta, dar Margaret chiar era necăjită, pentru că, preţ de o clipă, i se înfăţişa imaginea mizeriei. Să ai încredere în oameni este un lux de care doar cei bogaţi se pot bucura; săracii nu şi-l pot permite. De îndată ce Brahms îşi duse mormăielile în altă parte, i-a dat cartea ei de vizită şi i-a spus:

— Aceasta este adresa noastră. Dacă preferi, poţi să vii să-ţi iei umbrela după concert, dar nu aş fi vrut să te deranjezi dumneata, când este numai vina noastră.

Faţa lui se lumină oarecum când a văzut că locuiau la Wickham Place. Era trist să-l vezi ros de suspiciuni, fără să îndrăznească, totuşi, o impoliteţe, în cazul în care oamenii aceştia bine îmbrăcaţi erau totuşi cinstiţi. A considerat că este un semn bun când el i-a spus:

— Programul de azi este bun, nu-i aşa?

Erau exact cuvintele cu care o abordase înainte să intervină incidentul cu umbrela.

— Beethoven e bun, zise Margaret, care nu era genul de femeie care să încurajeze bărbaţii. Dar liedurile de Brahms nu-mi plac, şi nici prima parte, cu Mendelssohn şi - pfui! - nici ce urmează, de Elgar4.

— Cum, cum? întrebă Herr Liesecke, care o auzise. Nu vă plac marşurile lui Elgar?

— Vai, Margaret, eşti o fată tare obositoare! a exclamat mătuşa ei. Cât m-am străduit să-l conving pe Herr Liesecke să rămână şi la marşurile lui Elgar, iar acum tu strici toată munca mea. Sunt aşa de nerăbdătoare să asculte ce facem noi în muzică. Vai, Margaret, nu trebuie să discreditezi compozitorii noştri englezi.

— în ceea ce mă priveşte, eu am ascultat compoziţia la Stettin, a spus Frâulein Mosenbach. De două ori. Este puţin dramatică.

— Frieda, tu dispreţuieşti muzica englezească. Ştii că aşa este. Şi arta englezească. Şi literatura engleză, cu excepţia lui Shakespeare, iar el este german. Foarte bine Frieda, poţi să pleci.

Cei doi îndrăgostiţi râseră şi se uitară unul la celălalt. Animaţi de un acelaşi impuls, se ridicară în picioare şi fugiră de Elgar.

— Trebuie să facem o vizită în Finsbury Circus, pe cuvânt, spuse Herr Liesecke, în timp ce se strecura pe lângă ea şi ajungea la culoar exact când a început muzica.

— Margaret, şopti destul de tare Mătuşa Juley, Margaret, Margaret! Frâulein Mosenbach şi-a uitat gentuţa pe scaun.

Fără îndoială, era săculeţul de mână al Friedei, în care îşi ţinea carneţelul de adrese, dicţionarul de buzunar, harta Londrei şi banii.

— Of, ce tevatură - ce familie mai suntem şi noi! Fr… Frieda!

— Ssssst! se auzi dinspre toţi aceia care considerau că piesa muzicală este frumoasă.

— Dar are aici adresa din Finsbury Circus care le trebuia…

— Aş putea să… Nu s-ar putea ca eu să… zise tânărul cel suspicios, şi se înroşi foarte tare.

— Vai, v-aş fi recunoscătoare.

Tânărul a luat săculeţul - cu banii zornăind înăuntru - şi s-a furişat cu el pe culoar, spre ieşire. A ajuns exact la vreme ca să-i mai prindă în dreptul uşii batante şi a primit un frumos zâmbet din partea tinerei nemţoaice şi o plecăciune din partea cavalerului. S-a întors la locul său, revanşat faţă de univers, încrederea pe care i-o arătaseră era neînsemnată, clar simţea că asta anulase neîncrederea lui faţă de ei şi că, probabil, „nu va fi tras pe sfoară” cu umbrela. Tânărul mai „fusese tras pe sfoară”, în trecut - într-un mod supărător, poate chiar copleşitor -, iar acum majoritatea energiilor sale se consumau în încercarea de a se apăra în faţa necunoscutului. însă în după-amiaza aceea - poate din pricina muzicii - înţelese că mai trebuie să te şi destinzi uneori. Altfel, care mai este frumuseţea vieţii? Wickham Place, Ws. Deşi reprezenta un risc, chestiunea era tot atât de sigură ca majoritatea lucrurilor şi avea de gând să rişte.

Aşa că, atunci când concertul s-a terminat, Margaret i-a spus:

— Locuim destul de aproape. Eu merg acasă acum. Nu vrei să facem o plimbare împreună, ca să-ţi găsim umbrela?

Iar el i-a răspuns liniştit:

— Mulţumesc.

Şi a urmat-o afară din clădirea sălii de concerte Queen’s Hali. Ea şi-ar fi dorit ca tânărul să nu fie atât de nerăbdător să ajute o doamnă în timp ce coboară scările, sau să-i ducă doamnei programul spectacolului - el făcea parte dintr-o clasă socială destul de apropiată de a ei pentru ca manierele lui să nu o jignească. Dar, una peste alta, îl găsea interesant - pe vremea aceea

fetele Schlegel erau interesate de toată lumea, în general - şi, în vreme ce glasul ei vorbea despre cultură, inima intenţiona să îl invite la ceai.

— Ce obosit te simţi după ce asculţi muzică! a început ea.

— Atmosfera de la Queen's Hali vi s-a părut apăsătoare?

— Da, îngrozitor de apăsătoare.

— Dar, cu siguranţă, la Covent Garden atmosfera este şi mai apăsătoare.

— Mergi des acolo?

— Când îmi îngăduie slujba, asist de la galerie la spectacolele de la Opera Regală.

Helen ar fi exclamat, „Şi eu la fel. Ador galeria", şi astfel s-ar fi făcut îndrăgită de tânăr. Helen putea face astfel de lucruri. Dar Margaret avea o oroare aproape morbidă de a face „lumea să vorbească" sau „lucrurile să meargă". Fusese şi ea la galerie la Covent Garden, dar nu „asistase", preferând locurile pe scaun care erau mai scumpe; îi plăcuse cu atât mai puţin. Aşa că nu a replicat nimic.

— Anul acesta am fost de trei ori - la Faust, Tosca şi - oare cum se spune, „Tannhouser" sau „Tannhoyser"\Mai bine nu risc să pronunţ cuvântul.

Lui Margaret nu-i plăceau Tosca şi Faust. Şi uite-aşa, pentru un motiv sau altul, mergeau în tăcere, acompaniaţi de vocea doamnei Munt, care începuse să aibă probleme cu nepotul ei.

— îmi amintesc pasajul, Tibby, dar, când fiecare instrument în parte este frumos, este greu să-ţi alegi unul sau altul. Sunt sigură că tu şi Helen mă duceţi la concertele cele mai frumoase. Nici măcar o notă nu este plictisitoare, de la început şi până la sfârşit. Mi-aş fi dorit însă ca prietenii noştri din Germania să fi rămas până când s-a terminat.

— Dar sigur n-ai uitat toba, care bătea constant pe nota do de jos, mătuşă Juley? se auzi vocea lui Tibby. Nimeni n-ar putea să o uite, este inconfundabilă.

— Partea aceea deosebit de tare? se hazarda doamna Munt. Sigur, nu pot să spun că am ureche muzicală, a mai adăugat ea, fără ca aluzia să-şi atingă ţinta. Doar îmi place muzica - este cu totul altceva. Ştiu când îmi place o piesă şi când nu. Unii oameni sunt la fel când vine vorba de pictură. Pot merge într-o galerie de pictură - domnişoara Conden poate face asta - şi să spună dintr-o suflare, din prima, ce simt în legătură cu toate tablourile de pe pereţi. Eu nu am fost niciodată în stare de asta. Dar, după părerea mea, muzica este aşa de diferită de pictură! Când vine vorba de muzică, sunt

statornică, la fel ca o casă, şi te asigur, Tibby, nu îmi place chiar totul. A fost o bucată - ceva despre un faun, în franceză - la care Helen s-a extaziat, dar eu am considerat-o extrem de zornăitoare şi superficială, şi aşa am şi spus, şi nici nu mi-am schimbat părerea.

— Eşti de acord? l-a întrebat Margaret. Crezi că muzica este aşa de diferită de pictură?

— Eu… aşa îmi închipuiam, într-un fel, a răspuns tânărul.

— Şi eu la fel. Dar acum sora mea declară că sunt absolut la fel. Ne certăm serios pe tema asta. Ea spune că sunt tare de cap. Eu spun că ea este în ceaţă.

Apoi, Margaret se dezlănţui şi strigă:

— Ei bine, asta nu ţi se pare absurd? Care mai e sensul artelor dacă ele sunt interşanjabile? Care mai e rostul urechii, dacă ea îţi spune aceleaşi lucruri ca ochiul? Unicul scop al lui Helen este să traducă melodiile în limbajul picturii şi picturile în limbajul muzicii. Este foarte ingenios şi, pe parcurs, spune câteva lucruri foarte drăguţe, dar care este câştigul, aş vrea să ştiu eu? Deci, totul e o prostie, complet fals. Dacă Monet este Debussy, iar acesta este, de fapt, Monet, nici unul dintre ei nu e vrednic de numele său - asta e părerea mea.

în mod clar, cele două surori aveau dispute.

— Uite, chiar simfonia asta, la care tocmai am fost - nu poate să-i dea pace. De la început şi până la sfârşit îi atribuie tot felul de înţelesuri; o transformă în literatură. Mă întreb dacă va veni vreodată ziua când muzica va fi într-adevăr tratată ca muzică. Pe de altă parte, nici eu nu ştiu. De exemplu, uite-l pe fratele meu, în spatele nostru. El consideră muzica muzică şi, Doamne!, mă scoate din sărite mai rău decât oricine altcineva, mă înfurie pur şi simplu. Cu el nici măcar nu îndrăznesc să mă contrazic.

Erau o familie nefericită, deşi plină de talent.

— Dar, desigur, adevăratul viclean este Wagner. El a făcut mai mult decât orice alt individ al secolului al nouăsprezecelea pentru a tulbura artele. Consider că muzica este acum într-o situaţie foarte complicată, deşi extraordinar de interesantă. Din când în când, în istorie, apar astfel de genii teribile, cum este Wagner, care tulbură toate izvoarele gândirii. Este splendid, pentru o clipă. O izbucnire, ca de arteziană, cum nu s-a mai văzut. Dar după aceea - atâta noroi; şi izvoarele - ca să zicem aşa, acum comunică între ele cu mult prea mare uşurinţă, şi nici unul dintre ele nu va mai fi pe deplin limpede vreodată. Asta este ce a făcut Wagner.

Vorbele ei zburau pe lângă tânăr ca nişte păsări. Dacă ar fi putut şi el vorbi la fel, lumea ar fi fost a lui. Ah, să dobândeşti o cultură generală! Ah, să poţi pronunţa corect nume străine! Ah, să fii bine informat, vorbind lejer pe orice temă pe care o lansează o doamnă! Dar pentru asta îţi trebuie ani. Numai cu o oră furată la prânz şi câteva ore risipite seara, cum era oare posibil să ajungi din urmă doamne înstărite care au citit constant încă din copilărie? Mintea lui poate că era plină de nume, poate că auzise de Monet şi Debussy; problema era că nu-i putea lega pe amândoi într-o propoziţie, nu îi putea face să „vorbească", nu putea uita complet de umbrela sa furată. Da, umbrela era adevăratul necaz. Dincolo de Monet şi Debussy, umbrela stăruia, ca un permanent răpăit de tobă. „Sper să fie totul în ordine cu umbrela mea", se gândea el. „De fapt, nu mi prea pasă de ea. Am să mă gândesc la muzică, mai bine. Sper să fie totul în ordine cu umbrela mea." în după-amiaza aceea, mai devreme, îl îngrijoraseră locurile la spectacol. Oare chiar trebuise să plătească doi şilingi? Şi mai devreme se întrebase: „Oare să nu încerc să mă descurc şi fără programul de sală?". De când se ştia, existase întotdeauna ceva care să-l îngrijoreze, ceva care să-l distragă de la căutarea frumuseţii. Pentru că el era într-adevăr în căutarea frumuseţii, iar vorbele lui Margaret fluturau pe lângă el ca nişte păsări.

Margaret vorbea înainte zicând, din când în când: „Nu crezi? Tu nu simţi la fel?".

Iar o dată s-a oprit şi i-a spus: „Vai, te rog să mă întrerupi!", ceea ce l-a înspăimântat. Nu se simţea atras de ea, deşi îl umplea de respect. Era subţiratică, faţa era toată numai ochi şi dinţi, iar referirile la sora şi fratele ei erau lipsite de generozitate. Cu toată isteţimea şi cultura ei, era probabil una dintre acele femei fără Dumnezeu şi fără suflet atât de înfierate de domnişoara Corelli-. A fost surprins (şi alarmat) să o audă, deodată, spunând: „Sper că ai să vii înăuntru pentru o ceaşcă de ceai".

— Sper că ai să vii înăuntru pentru o ceaşcă de ceai. Am fi aşa de bucuroşi. Te-am târât aşa de departe de drumul tău.

Ajunseră la Wickham Place. Soarele apusese şi golful, adâncit în umbră, se umplea de o boare gingaşă. în dreapta, conturul fantast al apartamentelor se profila negru pe culorile serii; în stânga, în tăieturi drepte pe fondul cenuşiu, vechile case înălţau un parapet neregulat. Margaret scotocea după cheie. Bineînţeles că o uitase. Aşa că îşi apucă umbrela de mâner, se aplecă peste scara ce ducea spre subsol şi bătu în fereastra sufrageriei.

— Helen! Dă-ne drumul!

— Bine, spuse o voce.

— Ai luat umbrela acestui domn.

— Ce-am luat? întrebă Helen, în timp ce deschidea uşa. Vai, ce-nseamnă asta? Hai, intraţi! Ce mai faceţi?

— Helen, încearcă să nu mai fii aşa de împrăştiată. Ai luat, de la Queen's Hali, umbrela acestui domn şi a trebuit să vină tocmai până aici pentru ea.

— Vai, îmi pare aşa de rău! a exclamat Helen, cu părul tot fluturând.

De îndată ce ajunsese acasă, îşi scosese pălăria şi se prăbuşise pe fotoliul mare din sufragerie.

— Nu fac altceva decât să fur umbrele. Aşa îmi pare de rău! Intră, te rog, şi alegeţi una. A dumitale e una cu mânerul cârlig sau gogoloi? A mea e cu gogoloi - cel puţin aşa cred.

Lumina era aprinsă şi începură să caute prin hol, în timp ce Helen, despărţită brusc de Simfonia a V-a, comenta cu mici ţipete ascuţite.

— Tu vorbeşti, Meg? Tu ai furat jobenul de mătase al unui gentleman bătrân. Da, chiar aşa a făcut, mătuşă Juley. E adevărul gol-goluţ. A crezut că e un manşon. Vai! Am răsturnat cartonaşul cu programul de vizite. Unde e Frieda? Tibby, de ce niciodată nu… Nu, nu-mi amintesc ce aveam de gând să spun. Nu asta era, dar, te rog, spune-le servitoarelor să aducă mai repede ceaiul. Ce zici de umbrela asta? (O deschise.) Nu, asta e toată destrămată la cusături. Este o umbrelă groaznică. Trebuie să fie a mea.

Dar nu era.

El i-a luat-o din mână, a murmurat câteva cuvinte de mulţumire şi a dispărut cu pasul cadenţat al unui funcţionar.

— Dar stai, te rog… a strigat Margaret. Helen, cât ai fost de proastă!

— Ce am mai făcut?

— Nu vezi că l-ai speriat şi a plecat? Voiam să-l opresc la ceai. Nu ar fi trebuit să vorbeşti de furat sau găuri în umbrelă. Am văzut cum se posomora. Nu, acum nu mai are nici o importanţă…

Helen o zbughise în stradă, strigând:

— Vai, te rog, opreşte-te!

— Pot spune că tot răul e spre bine, a opinat doamna Munt. Nu ştim nimic despre acest tânăr, Margaret, şi salonul tău este plin de lucruşoare foarte tentante.

Dar Helen ţipă:

— Mătuşă Juley, cum poţi să spui aşa ceva? Mă faci să-mi fie şi mai ruşine. Aş fi preferat să fi fost el hoţ şi să ia toate lingurile cu apostoli7 decât ca eu să… - în sfârşit, trebuie să închid uşa, cred. încă un eşec pentru Helen.

— Da, cred că lingurile cu apostoli puteau ţine loc de chirie, spuse Margaret. Văzând că mătuşa ei nu înţelege, adăugă:

— îţi aminteşti de cuvântul „chirie”? Era una din vorbele tatei - chirie pe ideal, pe propria lui credinţă în natura umană. îţi aminteşti cum obişnuia să aibă încredere în oameni străini şi, dacă îl păcăleau, spunea: „Mai bine să fii păcălit decât să fii bănuitor - pentru că figura cu încrederea este o treabă omenească, dar figura cu lipsa de încredere este diabolică”.

— îmi amintesc ceva de genul acesta, acum, zise doamna Munt, destul de acru, pentru că ardea să adauge: „Norocul lui a fost că s-a căsătorit cu o femeie cu bani”.

Ar fi fost o răutate, aşa că se mulţumi să spună:

— Păi, ar fi putut să fure şi miniatura lui Ricketts.

— Mai bine o făcea, a spus Helen cu fermitate.

— Nu, sunt de acord cu mătuşa Juley, zise Margaret. Mai bine să nu am încredere în oameni decât să-mi pierd miniatura lui Ricketts. Există limite.

Fratele lor, care considerase că incidentul este banal, se furişase sus pe scări, să vadă dacă existau plăcinte pentru ceai. încălzi ceainicul - aproape prea îndemânatic - respinse ceaiul chinezesc, pe care i-l adusese fata în casă, şi puse cinci linguri de ceai dintr-un amestec fin, îl umplu cu apă într-adevăr clocotită şi abia atunci le chemă pe doamne să se grăbească, dacă vor să nu piardă aroma.

— Gata, tuşică Tibby, strigă Helen, în vreme ce Margaret, din nou gânditoare, spuse:

— într-un fel, mi-aş dori să fi avut un băiat adevărat în casă - genul de băiat căruia să-i pese de bărbaţi. Ar fi cu mult mai uşor să distrezi lumea.

— Şi eu mi-aş dori la fel, a spus sora ei. Pe Tibby nu-l interesează decât femeile cultivate care cântă Brahms.

Apoi, când i se alăturară, zise destul de tăios:

— De ce nu l-ai făcut pe tânărul acela să se simtă binevenit, Tibby? Trebuie să mai faci şi tu pe gazda, să ştii. Ar fi trebuit să-i iei pălăria şi să-l convingi să se oprească, în loc să-l laşi să fie copleşit de femei care ţipă.

Tibby a oftat şi şi-a adus peste frunte o lungă şuviţă de păr.

— Haide, nu are rost să-ţi dai aere de superioritate. Vorbesc serios.

— Lasă-l în pace pe Tibby! a zis Margaret, care nu suporta ca fratele ei să fie certat.

— Uite-aşa ajunge casa ca o adevărată coşarcă de găini! bombăni Helen.

— Vai, draga mea! a protestat doamna Munt. Cum poţi să spui lucruri aşa de îngrozitoare? Mulţimea de bărbaţi pe care îi aduceţi aici m-a uluit întotdeauna. Dacă există vreun pericol, este exact cel opus.

— Da, dar Helen vrea să spună că nu genul potrivit de bărbaţi.

— Nu, nu asta am vrut să spun, corectă Helen. Avem genul potrivit de bărbat, dar nu partea lui cea mai potrivită, şi aş îndrăzni să spun că aceasta este vina lui Tibby. Trebuie să fie ceva legat de casă - un nu ştiu ce.

— Poate o urmă de W.? Helen scoase limba.

— Ce înseamnă W.?

— W. înseamnă lucruri despre care noi ştim, eu şi Meg şi mătuşa Juley, iar tu nu, poftim!

— Presupun că aici este o casă de femei, a zis Margaret, şi trebuie ca lumea să accepte asta, pur şi simplu. Nu, mătuşă Juley, nu vreau să spun că este o casă plină de femei. încerc să spun ceva cu mult mai inteligent. Vreau să spun că era o casă irevocabil feminină, chiar şi când trăia tata. Acum sunt sigură că înţelegi! Bine, să-ţi mai dau un exemplu. Am să te şochez, dar nu-mi pasă. Să spunem că Regina Victoria ar fi oferit un dineu în care invitaţii erau Leighton, Millais, Swinbume, Rosetti, Meredith, Fitzgerald *etc.* Crezi că atmosfera acelui dineu ar fi fost artistică? Nu! Până şi scaunele pe care stăteau ar fi avut grijă de asta. Aşa şi cu casa noastră - trebuie să fie feminină şi singurul lucru pe care putem să-l facem este să avem grijă să nu fie efeminată. Aşa cum o altă casă, pe care aş putea să o pomenesc, dar nu o fac, părea irevocabil masculină şi tot ce pot face locatarii ei este să aibă grijă să nu devină brutală.

— Casa fiind cea a familiei W., presupun, zise Tibby.

— Copile, nu ţi se va povesti despre familia W., a strigat Helen, aşa că nu te mai gândi. Şi, pe de altă parte, nu-mi pasă câtuşi de puţin dacă afli, aşa că să nu-ţi imaginezi că ai făcut vreun lucru isteţ, în nici unul din cazuri. Dă-mi o ţigară.

— Faci ce poţi pentru casă, a zis Margaret. Salonul duhneşte a fum de ţigară.

— Dacă ai fuma şi tu, casa s-ar putea deodată transforma într-una masculină. Atmosfera este, probabil, o chestiune de moment. Chiar şi la

dineul Reginei Victoria - dacă un anume detaliu ar fi fost doar puţin mai altfel - poate dacă ea ar fi purtat o rochie Liberty pentru după-amiază, vaporoasă, în locul uneia din satin roşu…

— Cu un şal indian peste umeri…

— Fixat la piept cu un ac Caimgorm10…

Hohote trădătoare de râs - trebuie să vă amintiţi că sunt pe jumătate nemţoaice - întâmpinară aceste sugestii, şi Margaret spuse gânditoare:

— Cât de inimaginabil este ca familia regală să fie interesată de artă.

Şi conversaţia s-a îndepărtat din ce în ce, iar ţigara lui Helen a devenit un punct în întuneric. Marile apartamente de vizavi erau brodate cu ferestre luminate, care dispăreau şi se aprindeau şi iar dispăreau, fără încetare. în spatele lor, zgomotul străzii principale răsuna blând - o maree care nu poate fi nicicând tăcută, în vreme ce spre est, invizibilă dincolo de fumul din Wapping11, răsărea luna.

— Apropo, Margaret. Am fi putut să-l primim totuşi pe tânărul acela în sufragerie, cu toate riscurile. Acolo e doar platoul de majolică - şi acela este bine fixat în perete, îmi pare rău că nu a băut un ceai.

Micul incident le impresionase pe cele trei femei mai mult decât s-ar crede. Le-a rămas ca sunetul pasului unui spiriduş, ca o aluzie că nu tot răul este spre bine în cea mai bună dintre toate lumile posibile şi că acolo, sub toate aceste armături de bunăstare şi artă, cutreiera un băiat prost hrănit care îşi recuperase umbrela, e adevărat, dar care nu lăsase nici o adresă în urma lui şi nici un nume.

1. German adevărat.

2. Minunat.

3. Frumos.

4. Sir Edward William Elgar (1857-1934), compozitor englez aparţinând romantismului târziu.

5. Iniţială care desemnează zona de vest (West End) a Londrei, considerată zonă rezidenţială selectă.

6. Mărie Corelli (1855-1924) - autoare engleză de romane cu caracter moralizator.

7. Linguri de argint, uneori suflate cu aur, din secolele XV-XVII, fiecare având gravată pe coadă figura unuia dintre cei 12 apostoli, împreună cu emblema sa.

8. Charles Ricketts (1866-1931) - pictor, editor şi designer englez, care a fost şi colecţionar de artă.

9. Marcă de prestigiu în epocă, producţie a firmei Liberty&Co. din Londra, fondată în 1875 de Arthur Lasenby Liberty; materialele textile Liberty se caracterizează printr-un imprimeu floral mărunt şi delicat.

10. Ac decorativ ornamentat cu o varietate de cristal de rocă numit Caimgorm, de culoare galbenă sau rubinie.

11. Cartier în Londra, parte din zona docurilor de pe malul Tamisei.

VI

Cei foarte săraci nu ne preocupă. Sunt de neînţeles şi nu pot fi abordaţi decât de către statistician sau de către poet. Povestea aceasta se ocupă de persoane de condiţie bună sau de aceia care sunt obligaţi să pretindă că sunt astfel.

Băiatul, Leonard Bast, se afla exact la marginea extremă a lumii bune. Nu se afla în prăpastie, dar o putea vedea şi, uneori, oamenii pe care îi cunoştea cădeau în ea şi nu mai contau. Ştia că este sărac şi ar fi recunoscut asta; mai degrabă ar fi murit decât să-şi recunoască vreun fel de inferioritate faţă de cei bogaţi. Pentru el, faptul putea fi admirabil. Dar el era inferior majorităţii celor bogaţi, nu încape nici urmă de îndoială despre asta. Nu era la fel de curtenitor ca un bogătaş mediu, nici la fel de inteligent, nici la fel de sănătos, nici la fel de simpatic. Mintea şi trupul său fuseseră, în egală măsură, subnutrite pentru că era sărac şi, pentru că era un om modem, acestea îi cereau mereu hrană mai bună. Dacă ar fi trăit cu câteva secole în urmă, ar fi avut un statut clar, rangul şi venitul său ar fi fost unul pe măsura celuilalt. Dar, în vremea sa, îngerul democraţiei se înălţase, adumbrind clasele sociale cu aripile sale puternice, şi proclamase: „Toţi oamenii sunt egali - adică toţi oamenii care posedă umbrelă”, aşa că era obligat să-şi declare condiţia bună, ca să nu alunece în prăpastia în care nimic nu mai conta şi unde declaraţiile democraţiei nu mai sunt auzite.

îndepărtându-se de Wickham Place, prima lui grijă fu să dovedească faptul că era la fel de bun ca domnişoarele Schlegel. Rănit în mod nedesluşit în mândria sa, încercă să le rănească la rândul lui. Probabil nici nu erau nişte doamne. Oare nişte doamne adevărate l-ar fi poftit la ceai? Probabil că erau răutăcioase şi indiferente. Cu fiecare pas, sentimentul superiorităţii sale sporea. Oare o adevărată doamnă ar fi vorbit despre furtul unei umbrele? Poate că, până la urmă, erau hoaţe şi, dacă ar fi intrat în casă, i-ar fi pus o batistă cu cloroform pe faţă. Merse mai departe, împăcat cu sine, tocmai până la Parlament. Acolo, stomacul gol şi-a făcut simţită prezenţa şi i-a spus că este un prost.

— Bună seara, domnule Bast.

— Bună seara, domnule Dealtry.

— Frumoasă seară.

— Bună seara.

Domnul Dealtry, un coleg funcţionar, trecu mai departe şi Leonard rămase pe loc, întrebându-se dacă să ia tramvaiul, atât cât îl ţinea un bilet de un penny, sau dacă să meargă pe jos. Hotărî să meargă pe jos - nu avea rost să pluseze, cheltuise destui bani la Queen’s Hali - aşa că traversă podul Westminster, în dreptul Spitalului St. Thomas, şi tunelul imens care, la Vauxhall1, trece pe sub calea ferată principală de sud-est. în tunel s-a oprit şi a ascultat zgomotul trenurilor. O durere ascuţită îi străpunse capul şi îşi simţi forma găvanelor ochilor. Se mai târî încă un kilometru şi nu slăbi ritmul până ce nu ajunse la intrarea pe o stradă care se numea Camelia Road şi unde era, la momentul acela, casa lui.

Acolo se opri din nou şi privi bănuitor la dreapta şi la stânga, ca un iepure care se pregăteşte să o tulească în vizuina sa. Câte un bloc de locuinţe, construit cu extremă parcimonie, se înălţa pe ambele părţi. în josul străzii erau în construcţie încă două blocuri, iar dincolo de ele o casă veche era demolată pentru a face loc unei alte perechi de blocuri. Era genul de scenă pe care o vedeai peste tot în Londra, indiferent de zonă - cărămizi şi mortar care se ridicau şi se prăbuşeau, cu neastâmpărul apei dintr-o fântână arteziană, pe măsură ce oraşul primea din ce în ce mai mulţi oameni pe pământul său. Camelia Road avea în curând să se ridice deasupra, ca o fortăreaţă, şi să domine, pentru scurt timp, peste o privelişte vastă. Doar pentru scurt timp. Existau planuri pentru ridicarea de apartamente şi pe Magnolia Road. Şi peste încă doar câţiva ani toate apartamentele de pe ambele străzi puteau fi dărâmate, iar noi clădiri, de o vastitate de neimaginat în prezent, s-ar fi putut ridica pe locul celor căzute.

— Bună seara, domnule Bast.

— Bună seara, domnule Cunningham.

— Foarte serioasă treaba cu rata în scădere a natalităţii în Manchester.

— Ce spuneţi?

— Foarte serioasă treaba cu rata în scădere a natalităţii în Manchester, a repetat domnul Cunningham, lovind cu mâna ziarul de duminică în care calamitatea tocmai îi fusese adusă la cunoştinţă.

— Ah, da, a răspuns Leonard, care nu avea de gând să lase să se vadă că nu cumpărase nici un ziar de duminică.

— Dacă astfel de lucruri continuă, în 1960 populaţia Angliei va deveni staţionară.

— Nu mai spuneţi.

— Eu numesc asta un lucru foarte serios, nu?

— Bună seara, domnule Cunningham.

— Bună seara, domnule Bast.

Apoi Leonard a intrat în scara B a blocului şi nu a luat-o în sus pe scări, ci în jos, spre ceea ce agenţii imobiliari numesc demisol, iar ceilalţi oameni, pivniţă. Deschise uşa şi strigă „Hei!” cu veselia prefăcută a unui cockney2. Nu primi nici un răspuns. „Hei!”, repetă. Salonul era gol, deşi lumina electrică fusese lăsată să ardă. Un aer de uşurare i se aşternu pe chip şi Leonard se aruncă în fotoliu.

Pe lângă fotoliu, salonul mai conţinea alte două scaune, un pian, o masă cu trei picioare şi o canapea mică, într-un colţ. Unul dintre pereţi era ocupat de fereastră, celălalt de o poliţă de cămin, cu o draperie plină de amoraşi. Uşa, opusă ferestrei, avea alături o bibliotecă, iar deasupra pianului trona una din capodoperele lui Maude Goodman^. Când perdelele erau trase şi luminile aprinse, iar soba de gaz nu ardea, locul era o vizuină voluptoasă şi deloc neplăcută. Dar avea acea notă de superficială improvizaţie, atât de des întâlnită la o locuinţă modernă. Fusese prea uşor dobândită şi era prea uşor de părăsit.

Leonard îşi aruncă ghetele din picioare, izbi masa şi o fotografie înrămată, pusă pe ea, alunecă într-o parte, căzu în cămin şi se sparse. înjură într-un fel lipsit de culoare şi ridică fotografia. Reprezenta o tânără doamnă, pe nume Jacky, şi fusese făcută pe vremea când tinerele doamne numite Jacky erau adeseori fotografiate cu gura deschisă. Dinţi de un alb orbitor se aliniau de-a lungul ambelor maxilare ale lui Jacky şi în mod clar îi cumpăneau capul pe părţi, aşa de mari erau şi de numeroşi. Credeţi-mă pe cuvânt, zâmbetul acela era pur şi simplu uluitor şi doar voi şi cu mine o să fim cusurgii şi o să ne plângem că adevărata bucurie începe de la ochi, iar ochii lui Jacky nu se potriveau cu zâmbetul ei, ci erau neliniştiţi şi flămânzi.

Leonard încercă să scoată fragmentele de sticlă, se tăie la degete şi înjură din nou. O picătură de sânge căzu pe ramă, apoi alta, mânjind fotografia neprotejată. înjură şi mai abitir şi se repezi în bucătărie, unde îşi clăti mâinile. Bucătăria avea acelaşi dimensiuni ca şi salonul; dincolo de ea se afla un dormitor. Acesta completa căminul său. Apartamentul îl

închiriase mobilat: din toate obiectele care îl încărcau, nici unul nu era al lui, cu excepţia fotografiei înrămate, a amoraşilor şi cărţilor.

— Fir-ar dracu', al ciracului, al ciracilor! murmură el, împreună cu alte astfel de vorbe pe care le învăţase de la oameni mai în vârstă. Apoi şi-a dus mâna la frunte şi spuse: „Ei, la dracu' cu toate", ceea ce însemna ceva cu totul diferit. îşi veni în fire. Bău puţin ceai, negru şi rece, care încă mai supravieţuia pe un raft de sus. înghiţi nişte fărâmituri prăfuite de la o prăjitură. Apoi se întoarse salon, se aşeză din nou şi începu să citească un volum de Ruskin.

„La zece kilometri nord de Veneţia…"

Cât de perfect începe acest faimos capitol! Cât de absolută e puterea stăruinţei şi a artei poetice! Bogatul ne vorbeşte din gondola sa.

„La zece kilometri nord de Veneţia, bancurile de nisip care, în apropierea oraşului,

abia dacă ajung puţin deasupra punctului cel mai de jos al refluxului ating, treptat, un nivel mai ridicat şi, în sfârşit, se împletesc în largi întinderi de mlaştini sărate şi se înalţă, ici şi colo, în movile fără formă prinse între înguste estuare marine."

Leonard încerca să-şi formeze stilul după Ruskin; înţelesese că este cel mai mare maestru al prozei engleze. Citi înainte, statornic, notându-şi din când în când câte ceva.

„Să ne oprim puţin asupra fiecărui element, în succesiunea lor; iar mai întâi (pentru că s-a spus deja destul despre puţurile de mină) să ne oprim la ceea ce este foarte ciudat la biserica aceasta, luminozitatea ei."

Se putea învăţa ceva din acea frază minunată? Ar fi putut el oare să o adapteze nevoilor vieţii de fiecare zi? Ar fi putut să o introducă, cu oarecare modificări, atunci când avea să-i scrie fratelui său, profan într-ale lecturii? De exemplu…

„Să ne oprim puţin la fiecare dintre aceste elemente, în succesiunea lor; iar mai întâi (pentru că s-a spus deja destul despre lipsa ventilaţiei), să ne oprim la ceea ce este foarte deosebit la acest apartament, întunecimea lui."

Ceva îi spunea că modificările nu se potriveau; şi că acel ceva, măcar de l-ar fi cunoscut, era spiritul prozei engleze. ‚A partam entul meu este nu doar întunecos, ci şi lipsit de aer". Acestea erau vorbele potrivite pentru el.

Iar vocea din gondolă continua să se rostogolească, vorbind melodios despre efort şi sacrificiul de sine, plină de ţeluri înalte, plină de frumuseţe, plină de compasiune şi de dragoste pentru oameni, însă nesocotind tot ce

era actual şi stringent în viaţa lui Leonard. Căci era vocea cuiva care nu fusese niciodată înfometat sau murdar şi care nu putea bănui ce sunt foamea şi murdăria.

Leonard o asculta cu respect. Simţea că îi este de folos şi că, dacă avea să continue cu Ruskin şi cu concertele de la Queen's Hali, plus câteva picturi de Watts, într-o bună zi va reuşi să-şi ridice capul din apele cenuşii ca să zărească universul. Credea în brusca transformare, credinţă ce poate fi corectă, dar care este în mod deosebit atractivă pentru o minte doar pe jumătate coaptă. Ea stă la baza multor credinţe populare; în domeniul afacerilor ea domină Bursa şi devine acel „dram de noroc" prin care se explică toate reuşitele şi eşecurile. „Dacă aveam măcar un dram de noroc, totul s-ar fi rezolvat"; „Are o casă absolut superbă în Streatham şi un Fiat de 20 de cai putere, dar, să nu uităm, a avut noroc"; „îmi cer scuze că soţia întârzie atât, dar niciodată nu are noroc să prindă trenul". Leonard era mai presus de aceşti oameni; el credea în străduanie şi în constanta pregătire pentru schimbarea pe care şi-o dorea. Dar nu avea nici un concept legat de moştenirea care poate fi dezvoltată treptat: spera să ajungă la cultură spontan, cam tot aşa cum speră un revivalisl4 să ajungă la Iisus. Domnişoarele Schlegel ajunseseră; lor le ieşise figura; ţineau sforile în mâini odată pentru totdeauna. Iar în timpul acesta, apartamentul lui era şi întunecos şi înăbuşitor.

Imediat se auzi un zgomot pe scări. Puse cartea de vizită a lui Margaret între paginile volumului de Ruskin şi deschise uşa. întră o femeie despre care este cel mai uşor să spunem că nu era respectabilă. înfăţişarea ei era uluitoare. Părea să fie toată numai şnururi şi cordoane - panglici, lanţuri, şiruri de mărgele care atârnau şi zomăiau - şi un boa de pene azurii care i se răsucea în jurul gâtului, cu capetele atârnând inegale. Gâtul îi era dezgolit, cu un şir dublu de perle dat pe după el, braţele erau goale până la coate şi în dreptul umerilor puteau fi din nou zărite, printr-o dantelă ieftină. Pălăria, cu flori, semăna cu acele coşuri de nuiele pentru fructe, acoperite cu flanel, pe care în copilărie semănăm seminţe de muştar şi creson şi care ici germinau, colo nu. O purta dată spre ceafă. Cât despre păr, sau mai degrabă claie, este greu de descris, dar o parte din el stătea lăsat pe spate, într-un fel de coamă groasă, în vreme ce altă parte, sortită unui destin mai blând, îi unduia în jurul frunţii. Faţa - faţa nu are importanţă. Era aceeaşi faţă din fotografie, dar mai în vârstă, iar dinţii nu erau aşa de numeroşi cum sugerase fotograful şi, cu siguranţă, nu la fel de albi. într-adevăr, Jacky nu mai era în floarea

vârstei, oricare ar fi fost aceea. Se afunda, mai iute decât majoritatea femeilor, într-o vârstă fără de culoare şi privirea din ochii ei stătea mărturie.

— Bună! zise Leonard, întâmpinând acea apariţie plin de voioşie şi ajutând-o să-şi scoată acel boa de pene.

Jacky, cu glas răguşit, replică:

— Bună, ce-i?

— Ai fost plecată? întrebă el.

întrebarea părea de prisos, dar probabil nu era aşa, pentru că doamna răspunse „Nu“ şi adăugă „Vai, sunt aşa de obosită”.

— Tu eşti obosită?

— Hmmmm?

— Obosit sunt eu, zise Leonard, agăţând boa în cuier.

— Vai, Len, aşa sunt de obosită.

— Am fost la concertul de muzică clasică despre care ţi-am spus, zise Leonard.

— Şi?

— M-am întors de îndată ce s-a terminat.

— A trecut cineva pe la noi?

— Nu am observat. M-am întâlnit cu domnul Cunningham afară şi am schimbat câteva vorbe.

— Nu mai spune, domnul Cunningham?

— Da.

— Ah, vrei să spui domnul Cunningham.

— Da, domnul Cunningham.

— Am fost să iau ceaiul la o prietenă.

Cum secretul ei fusese, în sfârşit, dezvăluit omenirii, iar numele prietenei era ascuns, Jacky nu mai făcu alte experimente în dificila şi obositoarea artă a conversaţiei. Nu fusese niciodată o prea mare vorbitoare. Chiar şi în zilele sale fotogenice, pentru a atrage, se bizuia pe zâmbetul său şi pe siluetă, iar acum că era puţin probabil să-şi găsească elocinţa. De pe buzele sale mai izvorau, ocazional, izbucniri ale unui cântec (din care fragmentul de mai sus este un exemplu), dar cuvintele rostite erau rare.

Sus pe raft, sus pe raft,

Băieţi, băieţi, sunt sus pe raft,

Se aşează pe genunchii lui Leonard şi începu să-l mângâie. Era acum o femeie masivă de treizeci şi trei de ani şi greutatea ei îl apăsa, dar nu prea putea să zică nimic. Apoi, ea îl întrebă: „Ce citeşti acolo, o carte?”, iar el îi

răspunse: „O carte”, şi i-a scos-o din încleştarea mâinii. Din ea căzu cartea de vizită a lui Margaret. Căzuse cu faţa în jos, iar el murmură:

— E un semn de carte.

— Len…

— Ce este? a întrebat el pe un ton puţin plictisit, pentru că ea nu avea decât un singur subiect de conversaţie când stătea pe genunchii lui.

— Tu chiar mă iubeşti?

— Jacky, ştii că da. Cum poţi să pui astfel de întrebări?

— Dar mă iubeşti, Len, nu-i aşa?

— Sigur că da.

A urmat o pauză. Mai era de aşteptat încă o remarcă.

— Len…

— Ei? Ce mai e?

— Len, ai să faci ce trebuie?

— Nu se poate să mă întrebi iar asta - zise băiatul, într-o izbucnire bruscă de mânie - ţi-am promis că am să te iau de soţie când ajung la majorat şi să-ţi fie de ajuns. Cuvântul meu e cuvânt. Am promis să te iau de nevastă imediat ce împlinesc douăzeci şi unu de ani şi nu pot să-mi tot fac griji pentru asta. Am destule griji. Nu e probabil să te părăsesc după ce am cheltuit atâţia bani, ca să nu mai vorbim de cuvântul dat. în plus, sunt englez, şi nu-mi calc niciodată cuvântul. Jacky, fii, te rog, rezonabilă. Sigur că am să mă căsătoresc cu tine. Dar, te rog, nu mă mai bate la cap.

— Când e ziua ta de naştere, Len?

— Ţi-am spus de atâtea ori, pe unsprezece noiembrie, anul viitor. Acum dă-te puţin jos de pe genunchii mei; cineva trebuie să pregătească cina, presupun.

Jacky trecu spre dormitor şi începu să-şi aranjeze părăria. Asta însemna să sufle peste ea cu scurte pufăituri subţiri. Leonard făcu ordine în salon şi începu să pregătească masa de seară. Puse un penny în fanta contorului de gaz şi curând apartamentul era plin de gaze înţepătoare. Nu ştia de ce, dar nu reuşea să-şi recapete calmul şi toată vremea cât a gătit a continuat să se văicărească.

— E foarte rău când nimeni nu te crede. Te face să te apuce nebunia, când am pretins faţă de toţi cei de pe-aici că eşti soţia mea - bine, bine, vei fi soţia mea - şi ţi-am cumpărat şi inel, ca să-l porţi, şi am închiriat apartamentul acesta mobilat - ceea ce este mult mai mult decât îmi pot permite - şi tu tot nu eşti mulţumită şi nici n-am spus adevărul când am scris

acasă. îşi coborî vocea. „El i-ar pune capăt.” Cu o nuanţă de teroare uşor voluptoasă în glas, repetă:

— Fratele meu i-ar pune capăt. Merg împotriva lumii întregi, Jacky. Asta fac, Jacky. Nu iau în seamă ce spun unul şi altul. Merg înainte, asta fac. Aşa mi-a fost întotdeauna felul. Nu sunt un prăpădit. Dacă o femeie are probleme, nu o las baltă. Nu este felul meu. Nu, mulţumesc frumos. Şi să-ţi mai spun ceva. Sunt foarte preocupat să mă ridic cu ajutorul literaturii şi artei, ca să capăt un orizont mai larg. De exemplu, când ai intrat, eu citeam Pietrele Veneţiei de Ruskin. Nu-ţi spun asta ca să mă laud, ci doar ca să-ţi arăt ce fel de om sunt. Şi pot să-ţi spun că mi-a plăcut concertul de muzică clasică de azi după-amiază.

La toate aceste toane ale lui, Jacky rămânea indiferentă. Când masa a fost gata - şi nu mai înainte - a ieşit din dormitor, spunând: „Dar mă iubeşti, nu-i aşa?”.

Au început cu un cub de supă, pe care Leonard tocmai îl dizolvase în apă clocotită. A urmat limba - un cilindru pistruiat de came, cu puţină gelatină deasupra, şi multă grăsime galbenă în partea de jos - şi s-a încheiat cu un alt cub dizolvat în apă (jeleu de ananas) pe care Leonard îl pregătise în ziua aceea, mai devreme. Jacky mânca destul de mulţumită, uitându-se din când în când la omul ei cu ochii aceia neliniştiţi, cărora nu le corespundea nimic altceva din înfăţişarea ei şi care, totuşi, păreau să-i oglindească sufletul. Iar Leonard a reuşit să-şi convingă stomacul că lua o masă hrănitoare.

După cină, au fumat şi au schimbat câteva vorbe. Ea a observat că îi fusese spart „portretul”. El a găsit prilejul să remarce, pentru a doua oară, că de la concertul la Queen’s Hali s-a întors direct acasă. Imediat ea s-a aşezat pe genunchii lui. Prin faţa ferestrei, locuitorii din Camelia Road tropăiau încolo şi încoace, exact la nivelul capetelor lor, iar familia din apartamentul de la parter începu să cânte „Taci, suflete, că iată-L pe Domnul”.

— Melodia asta mă indispune, spuse Leonard.

Jacky se lăsă antrenată şi spuse că, dinspre partea ei, găsea că melodia e drăguţă.

— Nu; am să-ţi cânt eu ceva drăguţ. Ridică-te, draga mea, pentru un minut.

Se duse la pian şi zdrăngăni câteva măsuri de Grieg. Cânta prost şi grosolan, dar interpretarea nu a fost lipsită de efect, pentru că Jacky îi spuse că s-ar cam duce la culcare. Pe când ea se retrăgea, un grup nou de interese

a pus stăpânire pe tânăr şi el începu să se gândească la ceea ce spusese despre muzică ciudata domnişoară Schlegel - cea care atât îşi schimonosea faţa atunci când vorbea. Apoi gândurile i se întristară şi se transformară în invidie. Mai era şi fata aia, pe care o chema Helen, care îi săltase umbrela, şi nemţoaica aceea care i-a zâmbit plăcut, şi Herr Cutare, şi mătuşa Cutare, şi fratele - toţi, toţi cu sforile în mâini. Cu toţii urcaseră scara aceea bogat ornamentată şi îngustă de la Wickham Place, către o încăpere mare, unde el nu îi va urma niciodată, nici dacă ar citi câte zece ore pe zi. Ah, această continuă aspiraţie a sa nu avea nici un rost. Unii se nasc culţi; restul ar trebui să se mulţumească cu ce e mai uşor de dobândit. Să vezi viaţa cu înţelepciune şi să o vezi întreagă nu era de nasul celor de teapa lui.

Din întunericul de dincolo de bucătărie o voce îl chema:

— Len?

— Eşti în pat? întrebă el, ridicând din sprâncene.

— Ihâmm.

— Bine.

Numaidecât ea îl strigă iar.

— Trebuie să-mi curăţ ghetele pentru mâine-dimineaţă, i-a răspuns.

Numaidecât ea îl strigă iar.

— Aş vrea să termin de citit capitolul ăsta.

— Cum?

Se hotărî să nu o mai audă.

— Ce ai spus?

— E în ordine, Jacky, nu-i nimic; citesc o carte.

— Ce?

— Ce? i-a răspuns el, molipsit de surzenia ei degenerată. Numaidecât ea îl strigă iar.

în timpul acesta, Ruskin vizitase Torcello şi le ceruse gondolierilor să-l ducă la Murano. Pe când luneca peste lagunele şoptitoare îşi dădu seama că puterea naturii nu poate fi diminuată de prostie, şi nici frumuseţea ei nu poate fi cu totul umbrită de sărăcia unora ca Leonard.1

1. Cartier londonez situat pe malul sudic al Tamisei.

2. Persoană născută în Londra, mai ales în cartierul londonez East End şi care, de obicei, vorbeşte într-un dialect specific.

3. Maude Goodman (1860-1938), pictoriţă londoneză având ca teme predilecte scene domestice şi anecdotice de gust îndoielnic, termenul de „capodopere” folosit de autor fiind, desigur, ironic.

4. Adept al redeşteptării fervorii religioase prin intermediul unor eforturi speciale, în cadrul unor reuniuni de credincioşi care asistă la predici; curentul revivalist a cunoscut o amploare deosebită în secolul al XlX-lea în SUA şi apoi în Marea Britanie.

VII

— Vai, Margaret, a exclamat mătuşa ei a doua zi dimineaţă, s-a întâmplat un lucru cu totul nefericit. Nu am reuşit să te prind singură.

Lucrul cu totul nefericit nu era foarte serios. Unul din apartamentele din blocul bogat ornamentat de vizavi fusese cumpărat, cu tot cu mobilă, de familia Wilcox, care „venea, fără îndoială, în speranţa că va pătrunde în înalta societate londoneză”. Faptul că ea a fost prima care să descopere nefericita întâmplare nu era ieşit din comun, pentru că doamna Munt era aşa de interesată de apartamentele acelea, încât le urmărea fiecare schimbare cu o neobosită atenţie. Teoretic le dispreţuia - ele îndepărtau aerul acela de lume veche - nu lăsau soarele să se vadă - apartamentele erau locuite de un soi de oameni superficiali. Dar, în realitate, considera vizitele ei la Wickham Place de trei ori mai distractive de când se construise complexul Wickham Mansions şi aflase despre el, în câteva zile doar, mai mult decât aflaseră nepoatele ei în câteva luni sau nepotul ei în câţiva ani. Avea obiceiul să traverseze strada şi să se împrietenească cu portarii, să întrebe despre chirie, exclamând, de exemplu: „Cum! O sută douăzeci pentru un subsol? N-o să vă dea nimeni atât!”. Iar ei îi răspundeau: „Omul e dator să încerce, doamnă”. Lifturile pentru locatari, lifturile de aprovizionare, aranjamentele pentru furnizarea cărbunilor (o imensă tentaţie pentru un portar necinstit), toate erau chestiuni familiare pentru ea şi, poate, o uşurare din punctul de vedere al atmosferei politico-economico-estetice care domnea în casa familiei Schlegel.

Margaret a primit informaţia cu calm şi nu a fost de acord că faptul va aduce un nor deasupra vieţii bietei Helen.

— Vai, dar Helen nu este o fată lipsită de preocupări, a exclamat ea. Are o mulţime de alte lucruri şi de alţi oameni la care să se gândească. A pornit pe picior greşit cu cei din familia Wilcox şi va fi tot atât de dornică să nu mai aibă de a face cu ei pe cât suntem şi noi.

— Vai, cât de curios vorbeşti, draga mea, pentru o fată cu adevărat isteaţă. Helen va trebui să mai aibă câte ceva de a face cu ei, acum că sunt chiar vizavi. Poate să dea peste Paul ăla în stradă. Nu poate să nu-i răspundă pur şi simplu la salut.

— Bineînţeles că trebuie să-i răspundă. Dar ştii ce? Hai mai bine să ne ocupăm de florile astea. Ce voiam să spun este că dorinţa de a mai fi interesată de el a murit, şi ce altceva mai contează? Eu privesc acel episod dezastruos (în care ai fost aşa de amabilă) ca pe o operaţie de stârpire a unui nerv de-al lui Helen. E mort şi nu o va mai deranja vreodată. Singurele lucruri care contează sunt lucrurile care te interesează. Să răspunzi la salut, şi chiar să treci, ca să laşi o carte de vizită, ba chiar un dineu - putem să facem toate acestea cu familia Wilcox, dacă ei vor considera că este agreabil; dar lucrul celălalt, singurul care are importanţă - niciodată nu se va mai întâmpla. Nu-ţi dai seama?

Doamna Munt nu-şi dădea seama şi, într-adevăr, Margaret făcea o afirmaţie cu totul discutabilă - şi anume că orice emoţie, orice atracţie care a fost odinioară stârnită, poate să moară cu totul.

— Şi mai am onoarea să te informez că familia Wilcox s-a săturat de noi. Nu ţi-am spus atunci - s-ar fi putut să te înfurie şi aveai destule griji - dar i-am scris doamnei W. o scrisoare, ca să-mi cer scuze pentru neplăcerile pe care le-a provocat Helen. Nu mi-a răspuns.

— Ce lipsă de politeţe!

— Oare? Sau poate că a fost înţelept din partea ei?

— Nu, Margaret, foarte necuviincios.

— în orice caz, gestul poate fi considerat încurajator. Doamna Munt oftă. Trebuia să se întoarcă la Swanage în dimineaţa următoare, exact când nepoatele ei aveau cea mai mare nevoie de ea. O mai apăsau şi alte regrete: de exemplu, ce minunat i-ar fi tăiat-o lui Charles, dacă l-ar fi întâlnit faţă în faţă. îl zărise deja, dându-i nişte ordine portarului - şi arăta foarte banal cu un joben pe cap. Dar, din nefericire, nu era cu faţa la ea şi, deşi a trecut prin spatele lui, pretinzând că nu-1 observă, nu putea spune că îi dăduse într-adevăr peste nas.

— Dar ai să fii atentă, nu-i aşa?

— Da, bineînţeles. Foarte atentă.

— Şi Helen trebuie să fie atentă!

— Atentă la ce? întrebă Helen, care în momentul acela intra în cameră împreună cu vara ei.

— La nimic, zise Margaret, încurcată pentru o clipă.

— Atentă la ce, mătuşă Juley? Doamna Munt îşi luă un aer misterios.

— E vorba doar de o anumită familie - al cărui nume îl cunoaştem, dar nu-l rostim, aşa cum tu singură ai spus aseară, după concert - care a

cumpărat un apartament, vizavi de familia Matheson, acolo unde sunt plante în balcon.

Helen a dat să spună o replică amuzantă, dar apoi i-a descumpănit pe toţi, îmbujorându-se. Şi doamna Munt era aşa de descumpănită, încât a exclamat:

— Cum, Helen, doar nu te deranjează că au venit, nu? transformând roşeaţa în purpură.

— Sigur că nu mă deranjează, i-a răspuns Helen, puţin supărată. Numai că tu şi Meg sunteţi aşa de absurd de preocupate de asta când, de fapt, nu e nici un motiv pentru care să fiţi astfel.

— Nu sunt preocupată, a protestat Margaret, puţin supărată la rândul ei.

— Ei bine, aşa arăţi. Nu-i aşa, Frieda?

— Nu mă simt aşa, asta e tot ce pot să spun. Te înşeli.

— Nu, nu se simte preocupată, a repetat doamna Munt, ca un ecou. Pot să depun mărturie că aşa este. Nu e de acord cu mine…

— Şşşt! le întrerupse Frăulein Mosenbach. îl aud pe Bruno intrând în hol.

Herr Liesecke urma să sosească la Wickham Place ca să le ia pe cele două fete mai tinere. Nu intra în hol, de fapt au mai trecut vreo cinci minute până să intre. Dar Frieda simţise că situaţia este delicată şi spuse că ar fi cu mult mai bine ca ea şi Helen să-l aştepte pe Bruno jos şi să le lase pe Margaret şi pe doamna Munt să termine de aranjat florile. Helen se învoi. Dar, ca să dovedească parcă faptul că situaţia nu era delicată, se opri în prag şi spuse:

— Apartamentul familiei Matheson ai spus, mătuşă Juley? Ce minunată eşti! Habar nu aveam că doamna care se sugruma cu corsetul se numeşte Matheson.

— Haide, Helen, zise vara ei.

— Du-te, Helen, zise şi mătuşa sa; şi continuă către Margaret, aproape din aceeaşi suflare: Helen nu mă poate păcăli. Chiar o deranjează.

— Of, taci din gură! răsuflă Margaret. O să te audă Frieda şi ştii cât de obositoare poate să fie.

— O deranjează, a insistat doamna Munt, plimbându-se gânditoare prin încăpere şi scoţând din glastre crizantemele ofilite. Ştiam că o va deranja - fără îndoială, aşa ar trebui să şi simtă o fată! O astfel de experienţă! Nişte oameni atât de îngrozitor de grosolani! Uiţi că eu ştiu mai multe despre ei decât tine, şi dacă ai fi fost tu aceea care a mers cu Charles, în drumul acela

cu maşina - ei bine, ai fi ajuns acasă complet distrusă. Vai, Margaret, nu ştii ce te aşteaptă. Sunt cu toţi buluciţi la fereastra salonului. Uite-o pe doamna Wilcox - am văzut-o. Uite-l pe Paul. Uite-o şi pe Evie, care e un drac de fată. Uite-l şi pe Charles - pe el l-am văzut primul. Şi cine poate fi bărbatul mai în vârstă, cu mustaţă şi fata arămie?

— Domnul Wilcox, poate.

— Ştiam eu. Şi uite-l pe domnul Wilcox.

— Nu-i frumos să spui că are faţa arămie, a obiectat Margaret. Are un ten remarcabil de frumos pentru un bărbat de vârsta lui.

Doamna Munt, triumfătoare pe alte planuri, îşi putea permite să-i redea domnului Wilcox tenul frumos. Trecu de la el la planul campaniei pe care nepoatele sale ar trebui să o întreprindă pe viitor. Margaret încercă să o oprească.

— Helen nu a primit veştile întocmai cum mă aşteptam, dar nervul Wilcox este într-adevăr mort în ea, aşa că nu e nevoie de nici un plan.

— Dar tot e mai bine să fii pregătit.

— Nu, e mai bine să nu fii pregătit.

— De ce?

— Pentru că…

Ideea ei îşi trăgea esenţa dintr-o obscură zonă de graniţă. Nu o putea explica în prea multe vorbe, dar considera că aceia care se pregătesc pentru toate cazurile de criză ale vieţii pot fi protejaţi numai cu preţul bucuriei. Este nevoie să te pregăteşti pentru un examen, sau pentru un dineu, sau pentru o posibilă cădere a preţului acţiunilor la bursă; cei care aspiră însă la relaţii umane trebuie să adopte o altă metodă, sau vor fi sortiţi eşecului. „Pentru că mai degrabă aş risca” a fost concluzia ei şchioapă.

— Dar imaginează-ţi serile, a exclamat mătuşa ei, îndreptând ciocul stropitorii pentru plante spre complexul Mansions. Aprinzi lumina electrică aici sau acolo şi e ca şi cum ai fi aproape în aceeaşi încăpere. într-o seară pot uita să coboare jaluzelele şi tu îi vezi; în seara următoare, uiţi tu să le cobori şi te văd ei pe tine. E imposibil să stai pe balcon. Imposibil să uzi plantele sau să vorbeşti. închipuie-ţi că ieşi pe uşa casei şi ei apar, exact în acelaşi moment, de partea cealaltă. Şi cu toate astea îmi spui că nu sunt necesare planuri şi că preferi să rişti.

— Sper ca toată viaţa mea să risc diverse lucruri.

— Of, Margaret, e cu totul periculos.

— Dar, la urma urmelor, a continuat ea cu un zâmbet, nu există nici un risc serios atâta timp cât ai bani.

— Vai, ruşine! Ce vorbe şocante!

— Banii netezesc muchiile prea ascuţite ale lucrurilor, zise domnişoara Schlegel. Dumnezeu să-i ajute pe cei care nu au deloc.

— Dar asta este ceva cu totul nou! a remarcat doamna Munt, care colecţiona idei noi aşa cum o veveriţă colecţionează alune, şi era atrasă mai ales de ideile transmisibile.

— Nou pentru mine, a continuat Margaret, oamenii cu scaun la cap recunosc de ani de zile acest lucru. Tu şi cu mine şi familia Wilcox stăm pe bani ca pe nişte insule. Terenul de sub picioarele noastre este aşa de ferm, încât pur şi simplu uităm că există. Doar când vedem în jurul nostru pe cineva care se clatină, atunci ne dăm seama pe deplin ce înseamnă un venit independent. Seara trecută, când stăteam de vorbă aici, strânşi în jurul focului, am început să mă gândesc la faptul că sufletul însuşi al lumii este de natură economică şi că abisul cel mai adânc nu este lipsa dragostei, ci lipsa banilor.

— Consider că e destul de cinic ce spui.

— Şi eu consider la fel. Dar eu şi Helen ar trebui să nu uităm, atunci când suntem tentate să-i criticăm pe alţii, că noi stăm pe aceste insule şi că majoritatea celorlalţi oameni se află mai jos, sub nivelul mării. Cel sărac nu poate întotdeauna să ajungă la cei pe care ar vrea să îi iubească şi aproape niciodată nu poate să scape de aceia pe care nu îi mai iubeşte. Noi, cei bogaţi, putem. Imaginează-ţi tragedia din iulie trecut dacă Helen şi Paul Wilcox ar fi fost săraci şi nu ar fi putut recurge la trenuri şi automobile, ca să-i despartă.

— Asta sună mai degrabă a socialism, zise doamna Munt bănuitoare.

— Numeşte-o cum vrei. Eu numesc asta să-ţi trăieşti viaţa cu cărţile pe faţă. M-am săturat de bogaţii ăştia, care pretind că sunt săraci, şi cred că dă bine dacă ignoră grămezile de bani care împiedică valurile să le spele picioarele. Stau în fiecare an pe şase sute de lire, Helen la fel, iar Tibby va sta pe opt sute şi, pe cât de repede se năruie lirele noastre în mare, tot aşa de repede sunt înlocuite - din mare, da, din mare. Şi toate gândurile noastre sunt gândurile unora care deţin şase sute de lire, la fel ca toate discursurile noastre; şi pentru că noi nu vrem să furăm umbrele, uităm că sub nivelul mării oamenii vor să le fure, şi chiar le fură uneori, iar ceea ce aici sus este o glumă acolo jos este o realitate…

— Uite-i că pleacă - uite-o pe Frăulein Mosenbach. Zău că se îmbracă într-adevăr şarmant, pentru o nemţoaică. Ah…!

— Ce este?

— Helen s-a uitat în sus la apartamentul familiei Wilcox.

— Ei, şi?

— Iartă-mă, te-am întrerupt. Ce anume spuneai despre realitate?

— Vorbeam de una singură, ca de obicei, a răspuns Margaret pe un ton brusc preocupat.

— Spune-mi un lucru totuşi. Eşti în favoarea celor bogaţi sau pentru săraci?

— Prea dificil. întreabă-mă altceva. Sunt pentru sărăcie sau pentru bogăţii? Pentru bogăţii. Uraaa pentru bogăţii!

— Pentru bogăţii! repetă ca ecoul doamna Munt - care, de bine de rău, îşi asigurase în sfârşit aluna.

— Da. Pentru bogăţii. Trăiască banii!

— Şi eu sunt la fel şi mi-e teamă că la fel sunt şi majoritatea celor pe care îi cunosc la Swanage. Dar sunt surprinsă că eşti de acord cu noi.

— îţi mulţumesc foarte mult, mătuşă Juley. Cât am ţinut eu teorii, tu ai aranjat florile.

— Pentru nimic, draga mea. Mi-aş dori să mă laşi să te ajut şi în chestiuni mai importante.

— Păi, chiar ai fi aşa de amabilă? Ai vrea să mergi cu mine la Biroul de Plasare. Am o servitoare care nici nu se învoieşte, dar nici nu refuză.

La plecare, şi ele s-au uitat în sus, la apartamentul familiei Wilcox. Evie era în balcon şi „se zgâia în modul cel mai nepoliticos", după părerea doamnei Munt. Ei bine, era o chestiune neplăcută, nu încăpea îndoială. Helen era asigurată împotriva unei întâlniri accidentale, dar… Margaret începea să-şi piardă încrederea. Se putea oare ca nervul muribund să fie redeşteptat dacă familia locuia aşa de aproape, sub ochii ei? Iar Frieda Mosenbach mai avea să stea la ei încă două săptămâni, şi Frieda era isteaţă, groaznic de isteaţă şi absolut capabilă să remarce: „Eşti îndrăgostită de unul din tinerii gentlemeni de vizavi, nu?". Remarca nu ar fi fost adevărată, dar era de genul celor care, dacă sunt repetate suficient de des, pot deveni adevărate. La fel cum şi constatarea „Anglia şi Germania trebuie să se lupte între ele", de fiecare dată când este rostită, face ca războiul să devină din ce în ce mai probabil. Şi deci, cu atât mai multă uşurinţă este ea repetată în presa de bulevard a fiecărei dintre cele două naţiuni. Oare emoţiile

personale au şi ele o presă de bulevard? Margaret aşa credea şi se temea că buna mătuşă Juley şi Frieda erau specimene tipice ale acesteia. Printr-o neîncetată flecăreală ele ar fi putut să o împingă pe Helen să repete aspiraţiile din iunie. O repetiţie - mai mult de atât nu ar fi putut face; nu ar fi putut-o duce spre o dragoste durabilă. Cele două, vedea asta clar, aveau efectul jurnalismului. Tatăl ei, cu toate defectele sale şi cu nejustificata lui încăpăţânare, fusese ca literatura, iar dacă ar fi trăit, ar fi convins-o pe fiica lui de ceea ce trebuie.

La Biroul de Plasare avea loc primirea de dimineaţă. Strada era plină de un şir de trăsuri. Domnişoara Schlegel şi-a aşteptat rândul şi, în final, a trebuit să se mulţumească doar cu o fată ipocrit de „provizorie", refuzată fiind de servitoarele veritabile din pricina nenumăratelor scări de la Wickham Place. Eşecul a deprimat-o. Şi, deşi a uitat eşecul, deprimarea a rămas. La întoarcere şi-a ridicat iar privirea spre apartamentul Wilcox şi, aproape la fel ca o mamă de familie, a luat hotărârea să discute cu Helen despre această chestiune.

— Helen, trebuie să-mi spui dacă faptul acesta te îngrijorează.

— Dacă ce? a întrebat-o Helen, care se spăla pe mâini pentru prânz.

— Venirea familiei W.

— Nu, sigur că nu.

— Sigur?

— Sigur.

Pe urmă a recunoscut că era puţin îngrijorată din pricina doamnei Wilcox; a lăsat să se înţeleagă că doamna Wilcox ar putea să retrăiască sentimente profunde şi să fie rănită de lucruri care nu atingeau nici un alt membru al clanului.

— Pe mine nu mă supără dacă Paul arată cu degetul spre casa noastră şi spune: „Acolo locuieşte fata care a încercat să pună mâna pe mine." Dar pe ea s-ar putea să o supere.

— Dacă te îngrijorează fie şi numai asta, putem aranja ceva. Mulţumită banilor noştri, nu există nici un motiv pentru care ar trebui să rămânem în preajma unor oameni cărora nu le suntem pe plac, sau pe care noi nu-i plăcem. Putem chiar să plecăm pentru o vreme.

— Păi, eu plec. Frieda tocmai m-a invitat la Stettin şi nu am să mă întorc decât după Anul Nou. Este destul? Sau trebuie să plec de tot din ţară? Zău, Meg, ce te-a apucat să faci atâta tevatură?

— Ei, cred că devin fată bătrână. Credeam că nimic nu mă deranjează, dar, sincer, eu… aş fi foarte supărată dacă te-ai îndrăgosti de două ori de acelaşi bărbat şi - îşi drese vocea - să ştii că te-ai înroşit azi-dimineaţă, când te-a atacat mătuşa Juley. Altfel nu m-aş fi referit la asta.

Dar râsul lui Helen părea autentic, în timp ce-şi ridica spre cer o mână săpunită şi jura că niciodată, nicăieri şi nicicum nu se va mai îndrăgosti de nici un membru al familiei Wilcox, până la cele mai îndepărtate rude prin alianţă.

VIII

Prietenia dintre Margaret şi doamna Wilcox, care avea să crească atât de repede şi să ducă la consecinţe atât de ciudate, se poate să-şi fi avut începuturile în primăvara aceea, la Speyer. Poate că, în timp ce privea catedrala aceea banală şi roşiatică şi asculta discuţia dintre soţul ei şi Helen, mai vârstnica doamnă a simţit la cealaltă soră, mai puţin fermecătoare, o profundă simpatie, o judecată mai raţională. Ea era capabilă să depisteze astfel de lucruri. Poate că ea a fost aceea care a dorit ca domnişoarele Schlegel să fie invitate la Howards End, dorind în mod deosebit prezenţa lui Margaret. Toate acestea sunt speculaţii: doamna Wilcox a lăsat puţine indicii clare în urma sa. Sigur este că, la două săptămâni de la mutarea lor, a trecut pe la Wickham Place, chiar în ziua în care Helen pleca împreună cu vara ei la Stettin.

— Helen, exclamă Frăuleirt Mosenbach cu o voce impresionată (căci acum se bucura de încrederea verişoarei sale), mama lui te-a iertat! Apoi, amintindu-şi că în Anglia cel nou sosit nu ar trebui să facă vizite mai înainte de a primi el însuşi, şi-a schimbat inflexiune din veneraţie în dezaprobare şi a opinat că doamna Wilcox era „keine Dame”1.

— La naiba cu tot neamul! s-a răstit Margaret. Helen, încetează cu chicotitul şi cu piruetele şi du-te să-ţi termini bagajele. De ce nu poate femeia asta să ne lase în pace?

— Nu ştiu ce să mă mai fac cu Meg, a replicat Helen, năpustindu-se pe scări. îi stă mintea numai la Wilcox şi Box2. Meg, Meg, nu-1 iubesc pe acest tânăr genterman2; nu-1iubesc pe acest tânăr genterman, Meg, Meg. Cum să-ţi spun mai clar de atât?

— Cu siguranţă că iubirea ei s-a stins, a declarat Frăulein Mosenbach.

— Cu siguranţă aşa e, Frieda, dar asta nu o să mă scape de sâcâiala familiei Wilcox, dacă eu le întorc vizita.

Helen începu să se prefacă a plânge şi Frăulein Mosenbach, care o considera foarte amuzantă, făcu la fel:

— Vai, îhî-îhî îhî! îhî-îhî! Meg le va întoarce vizita şi eu n-o să pot. Pen'ce? Pen'că eu plec în Germani-aiaiai.

— Dacă pleci în Germania, du-te şi împachetează. Dacă nu, du-te tu şi fă o vizită la familia Wilcox, în locul meu.

— Dar, Meg, Meg, eu nu-l iubesc pe tânărul genterman; nu-l iubesc pe tânărul… ah 'mnezeule, cine e acela care coboară scările? Pe crucea mea, e frate-meu. Ptiu, drace!

Apariţia unei persoane de sex masculin - fie chiar şi una aşa ca Tibby - a fost suficientă ca să oprească bufoneria. Bariera impusă de sex, deşi pierde teren în rândul persoanelor civilizate, este încă destul de importantă, mai ales din partea femeilor. Helen putea să-i povestească surorii ei totul şi verişoarei sale destul de multe despre Paul; fratelui ei nu-i spusese nimic. Nu era vorba de sfială, pentru că acum vorbea despre „idealul Wilcox" râzând, ba chiar cu o nonşalanţă crescândă. Nici nu era vorba de precauţie, pentru că Tibby arareori repeta vreo informaţie care nu îl privea. Era, mai degrabă, sentimentul că a lăsat să-i scape în tabăra bărbaţilor un secret şi că acesta, oricât de banal ar fi fost de partea asta a baricadei, devenea important de partea cealaltă. Aşa că s-a oprit sau, mai degrabă, a început să se prostească pe alte subiecte, până ce rubedeniile ei îndelung răbdătoare au mânat-o sus. Frăulein Mosenbach a urmat-o, dar s-a aplecat peste balustradă, ca să-i spună lui Margaret:

— Nu-ţi face griji, nu-l iubeşte pe tânărul acela… el nu a fost demn de ea.

— Da, ştiu. îţi mulţumesc mult.

— M-am gândit că fac bine dacă-ţi spun.

— De o mie de ori mulţumesc.

— Despre ce este vorba? a întrebat Tibby. Nimeni nu i-a răspuns şi el şi-a continuat drumul în sufragerie, să mănânce nişte prune de Elvas.

în seara aceea, Margaret a trecut la acţiuni decisive. Casa era foarte tăcută şi ceaţa - suntem deja în noiembrie - se împingea în ferestre, ca o fantomă care nu este lăsată să intre. Frieda şi Helen, cu toate bagajele lor, dispăruseră. Tibby, care nu se simţea bine, şedea întins pe o canapea lângă foc. Margaret stătea lângă el şi se gândea. Mintea ei sărea de la un impuls la altul şi, într-un târziu, le trecu pe toate în revistă. O persoană cu spirit practic, care ştie imediat ce vrea şi care, în general, nu ştie nimic altceva, o

va acuza de lipsă de decizie. însă acesta era felul în care funcţiona mintea ei. Dar şi când acţiona, nimeni nu o mai putea acuza de indecizie. Dădu lovitura cu atâta energie, ca şi cum nu se gândise deloc la problemă. Scrisoarea pe care i-a scris-o doamnei Wilcox sclipea de strălucirea naturală a determinării. Amprenta imperceptibilă a raţionamentului era la ea mai degrabă o adiere decât o urmă, o boare ce lasă culorile cu atât mai vii atunci când a fost ştearsă.

Dragă doam nă Wilcox,

Sunt nevoită să scriu un lucru lipsit de politeţe. Ar fi mai bine să nu ne întâlnim. Atât sora cât şi m ătuşa m ea au creat neplăceri fam iliei dum neavoastră şi, în cazul surorii mele, motivele acelor neplăceri se pot repeta. Din câte cunosc, gândurile ei nu mai sunt concentrate asupra fiului dum neavoastră. Dar nu ar fi corect, nici fa ţă de ea, nici fa ţă de dumneavoastră, d acă ei s-ar întâlni şi este, deci, drept să încheiem relaţiile noastre, care au început în mod atât de plăcut.

îm i este team ă că nu veţi fi de acord cu acest lucru; într-adevâr, sunt sigură că nu veţi fi, de vrem e ce aţi avut am abilitatea să ne vizitaţi. în ceea ce mă priveşte, este vorba doar de un instinct şi, fă r ă îndoială, acesta este greşit. Sora mea, cu siguranţă, ar spune că este greşit. Vă scriu fă r ă ca ea să ştie acest lucru şi sper că nu o veţi asocia şi pe ea acestei lipse de curtoazie a mea.

Vă rog să mă consideraţi,

A dum neavoastră sinceră,

M.J. Schlegel

Margaret trimise scrisoarea cu poşta. A doua zi dimineaţă a primit următorul răspuns, primit direct din mâna curierului.

Dragă Domnişoară Schlegel,

Nu ar fi trebuit să-mi scrieţi o astfel de scrisoare. Trecusem să vă spun că Paul a plecat în străinătate.

Ruth Wilcox

Lui Margaret îi ardeau obrajii. Nici nu şi-a putut termina micul dejun. Ardea de ruşine. Helen îi spusese că tânărul avea să părăsească Anglia, dar au apărut alte lucruri, mai interesante, şi a uitat. Toate neliniştile ei absurde se năruiră şi în locul lor se ivi certitudinea că fusese nepoliticoasă cu doamna Wilcox. Lipsa de politeţe o afecta pe Margaret ca un gust amar în gură. îi otrăvea viaţa. Uneori ea este necesară, dar vai celor care o folosesc gratuit. Se repezi să ia o pălărie şi un şal, ca o femeie sărmană, şi se aruncă

în ceaţa care încă nu se ridicase. Ţinea buzele strânse, scrisoarea îi rămăsese în mână, şi în această stare traversă strada, pătrunse în holul de marmură al blocului de apartamente, evită portarul şi o luă la goană pe scări până ce ajunse la etajul doi.

Spuse cine este şi, spre surpriza sa, fu poftită drept în dormitorul doamnei Wilcox.

— Ah, doamnă Wilcox, am făcut cea mai gravă dintre gafe. îmi este ruşine şi regret mai mult decât pot spune.

Doamna Wilcox s-a înclinat cu gravitate. Era ofensată şi nu pretindea a fi altfel.

Stătea ridicată în pat şi scria corespondenţa pe o măsuţă aşezată pe genunchi. O tavă cu micul dejun se afla alături de ea, pe o altă măsuţă. Lumina de la foc, lumina care venea de la fereastră şi lumina de la o lampă cu lumânare, ce arunca o aură tremurătoare asupra mâinilor ei, se amestecau pentru a crea o atmosferă de disoluţie.

— Ştiam că urma să plece în India în noiembrie, dar am uitat.

— Pe şaptesprezece, a plecat cu vaporul spre Nigeria, în Africa.

— Ştiam… ştiu. Am fost prea absurdă, cu totul. îmi este foarte ruşine.

Doamna Wilcox nu răspunse.

— îmi pare mai rău decât pot spune şi sper că mă veţi ierta.

— Nu are importanţă, domnişoară Schlegel. Este drăguţ din partea dumneavoastră că aţi venit aşa de grabnic.

— Ba are importanţă, replică Margaret. Am fost nepoliticoasă cu dumneavoastră; şi sora mea nici măcar nu este acasă, aşa că nu am nici chiar această scuză.

— Aşa deci?

— Tocmai a plecat în Germania.

— Şi ea a plecat, murmură femeia. Da, bineînţeles, acum este pe deplin sigur… absolut sigur, acum.

— Şi dumneavoastră v-aţi făcut griji! exclamă Margaret, din ce în ce mai agitată, şi se aşează fără să fie poftită. Absolut extraordinar! Acum îmi dau seama că aşa aţi făcut. Aţi simţit la fel ca mine: Helen nu trebuie să-l mai întâlnească.

— Aşa m-am gândit că e mai bine.

— Bine, dar de ce?

— Aceasta este o întrebare foarte dificilă, răspunse doamna Wilcox cu un zâmbet, pierzându-şi oarecum expresia de supărare. Cred că aţi formulat

cel mai bine în scrisoarea dumneavoastră… e vorba de un instinct, care poate fi greşit.

— Fiul dumneavoastră doar nu mai….

— Ah, nu, adeseori el… fiul meu este foarte, foarte tânăr, ştiţi.

— Atunci despre ce e vorba?

Doamna Wilcox repetă:

— Un instinct care poate fi greşit.

— Cu alte cuvinte, amândoi sunt genul de oameni care se pot îndrăgosti unul de celălalt, dar nu pot trăi împreună. Este înspăimântător de probabil. îmi este teamă că, în nouă cazuri din zece, natura trage într-o direcţie, iar natura umană în cealaltă.

— Acestea sunt într-adevăr „alte cuvinte", replică doamna Wilcox. în mintea mea lucrurile nu erau aşa de coerente. Am fost doar alarmată atunci când am aflat că băiatul meu are sentimente pentru sora dumneavoastră.

— Iar eu am vrut mereu să vă întreb. Cum aţi reuşit să aflaţi? Helen a fost aşa de mirată când mătuşa noastră a ajuns acolo, iar dumneavoastră aţi intervenit şi aţi

aranjat lucrurile. V-a spus Paul?

— Nu câştigăm nimic dacă discutăm despre asta, răspunse doamna Wilcox după un moment de pauză.

— Doamnă Wilcox, eraţi foarte supărată pe noi anul trecut, în iunie? V-am trimis atunci o scrisoare şi nu mi-aţi răspuns la ea.

— Am fost total împotrivă să luăm apartamentul doamnei Matheson. Ştiam că este vizavi de casa voastră.

— Dar acum este în ordine?

— Aşa cred.

— Doar credeţi? Nu sunteţi sigură? Mie chiar îmi place să lămuresc aceste mici încurcături.

— Ba, da, sunt sigură, spuse doamna Wilcox, mişcându-se neliniştită sub aşternuturi. întotdeauna par nesigură asupra lucrurilor. Este din pricina felului în care vorbesc.

— E în ordine, şi eu sunt sigură.

Atunci intră servitoarea să ia tava cu micul dejun. Fuseseră întrerupte şi, când şi-au reluat conversaţia, a fost pe teme ceva mai banale.

— Trebuie să-mi iau la revedere acum… probabil vreţi să vă daţi jos din pat.

— Nu, vă rog să mai staţi puţin… azi nu mă dau jos din pat. Fac asta din când în când.

— Eu vă credeam o matinală.

— La Howards End… da. La Londra, nu ai pentru ce să te dai jos din pat.

— Nu ai pentru ce să te dai jos? exclamă Margaret scandalizată. Când sunt toate expoziţiile de toamnă şi Ysaye^ cântă azi după-amiază! Ca să nu mai vorbim despre lume.

— Adevărul este că sunt puţin obosită. Mai întâi a fost nunta, apoi plecarea lui Paul şi ieri, în loc să mă odihnesc, am făcut o tură de vizite.

— Nunta?

— Da; Charles, fiul meu cel mare, s-a căsătorit.

— Aha!

— Am luat apartamentul mai ales din această pricină, şi pentru ca Paul să-şi poată cumpăra echipamentul pentru Africa. Apartamentul aparţine unei verişoare a bărbatului meu şi ea a fost aşa de amabilă încât să ni-l ofere. Aşa că înainte de ziua ceremoniei am putut să ne cunoaştem cu familia lui Dolly, ceea ce nu făcusem până atunci.

Margaret întrebă cine era familia lui Dolly.

— Fussell. Tatăl este în armata Indiei… în rezervă; fratele este în armată. Mama ei a murit.

Aşadar, poate că ei erau acei „bărbaţi arşi de soare şi fără bărbie” pe care îi spionase Helen de la fereastră, într-0 după-amiază. Margaret simţea un oarece interes faţă de evenimentele din familia Wilcox. Dobândise obiceiul din pricina lui Helen şi îl mai păstra încă. Ceru mai multe informaţii despre fosta domnişoară Dolly Fussell, iar acestea îi fură oferite pe un ton egal şi lipsit de afecţiune. Vocea doamnei Wilcox, deşi dulce şi atrăgătoare, nu avea o gamă prea largă de nuanţe în expresie. îţi sugera că picturile, concertele şi oamenii sunt de valoare egală şi mică. O singură dată tonul i s-a accelerat… când a vorbit de Howards End.

— Charles şi Albert Fussell se cunoşteau de ceva vreme. Erau membrii aceluiaşi club şi sunt amândoi pasionaţi de golf. Dolly joacă şi ea golf, deşi cred că nu la fel de bine, şi prima dată s-au întâlnit la o partidă de patru mixt. Toţi o plăcem şi suntem foarte mulţumiţi. S-au căsătorit pe unsprezece, cu câteva zile înainte ca Paul să plece. Charles a dorit foarte mult ca fratele lui să-i fie cavaler de onoare, aşa că a insistat să fie pe

unsprezece. Familia Fussell ar fi preferat să se facă după Crăciun, dar au înţeles. Uite fotografia lui Dolly - în rama aceea dublă.

— Sunteţi foarte sigură că nu vă reţin, doamnă Wilcox?

— Da, desigur.

— Atunci am să mai rămân. îmi face plăcere.

Examinau acum fotografia lui Dolly. Purta dedicaţia „Pentru draga Mims“, pe care doamna Wilcox a interpretat-o ca „felul în care ea şi Charles au hotărât să-mi spună”. Dolly părea prostuţă şi avea faţa triunghiulară, formă care se dovedeşte adesea atât de atractivă pentru un bărbat robust. Era foarte drăguţă. De la ea, Margaret a trecut la Charles, ale cărui trăsături dominau din fotografia alăturată. Speculă pe tema forţelor care îi atrăseseră pe cei doi ca să fie împreună până ce Dumnezeu avea să-i despartă. Găsi vreme să spere că vor fi fericiţi.

— Au plecat la Neapole, în luna de miere.

— Ce norocoşi!

— Cu greu pot să mi-l imaginez pe Charles în Italia.

— Nu-i place să călătorească?

— îi place călătoria, dar nu înţelege prea bine străinii. Ce-i place cel mai mult este să facă turul Angliei cu automobilul şi cred că varianta asta ar fi fost aleasă, dacă vremea nu ar fi fost aşa de îngrozitoare. Tatăl său i-a făcut cadou de nuntă o maşină care, pentru moment, este la Howards End.

— Presupun că aveţi garaj acolo?

— Da. Soţul meu a construit unul mic, abia luna trecută, în partea de vest a casei, nu departe de ulm, acolo unde era padocul poneiului.

Ultimele cuvinte aveau o rezonanţă imposibil de descris.

— Şi unde este poneiul?

— Poneiul? Ah, a murit, acum foarte mult timp.

— De ulm îmi amintesc. Helen mi-a povestit că este un copac splendid.

— Este cel mai frumos ulm din Hertfordshire. Sora dumneavoastră v-a povestit despre dinţi?

— Nu.

— Ei, s-ar putea să vă intereseze. în scoarţa lui sunt înfipţi dinţi de porc, cam la un metru de pământ. Localnicii i-au pus acolo, demult, în credinţa că dacă mestecă o bucăţică de scoarţă se vindecă de durerile de dinţi. Acum dinţii sunt aproape acoperiţi de scoarţa care a crescut peste ei şi nimeni nu mai vine la copac.

— Eu ar trebui să vin. Iubesc folclorul şi toate superstiţiile învechite.

— Chiar credeţi că scoarţa copacului vindeca durerile de dinţi, dacă cineva credea în asta?

— Sigur că vindeca. Cred că ar fi vindecat orice… odinioară.

— Sigur, îmi amintesc de nişte cazuri… vedeţi, eu am locuit la Howards End cu mult, mult înainte ca domnul Wilcox să-l ştie. Acolo m-am născut.

Conversaţia se mută iar. în momentul acela ea nu părea mai mult decât o simplă sporovăială fără ţintă. Margaret fu interesată când gazda ei i-a explicat că Howards End era proprietatea ei. S-a plictisit când i s-a făcut o prezentare mult prea amănunţită a familiei Fussell, a neliniştilor lui Charles legate de Neapole, a deplasărilor domnului Wilcox şi ale lui Evie, care făceau o călătorie cu maşina prin ţinutul Yorkshire. Margaret nu suporta să se plictisească. Deveni neatentă, se jucă cu rama de fotografii, o scăpă pe jos şi sparse geamul de la fotografia lui Dolly. Se scuză, fu iertată, se tăie la un deget cu această ocazie, fu compătimită şi, în sfârşit, spuse că trebuie să plece - avea o grămadă de treburi gospodăreşti şi trebuia să aibă o întâlnire cu maestrul de călărie al lui Tibby.

Atunci, nota aceea curioasă din tonul gazdei sale se repetă.

— La revedere, domnişoară Schlegel, la revedere. Vă mulţumesc că aţi venit. M-aţi înveselit.

— Mă bucur mult!

— Eu… mă întreb dacă vă gândiţi vreodată la dumneavoastră?

— Nu mă gândesc la nimic altceva, a răspuns Margaret, înroşindu-se, dar lăsându-şi mâna să zăbovească în mâna bolnavei.

— Mă întreb dacă e aşa. M-am întrebat asta şi la Heidelberg.

— Sunt sigură că este aşa!

— Aproape îmi vine să cred că…

— Da? întrebă Margaret, pentru că se făcuse o lungă pauză - o pauză care era cumva asemenea licărului flăcărilor, asemenea tremurului lămpii de citit pe mâinile lor, asemenea ceţii albe din fereastră; o pauză a unor umbre mişcătoare şi eterne.

— Aproape îmi vine să cred că uitaţi că sunteţi o copilă. Margaret a tresărit, uşor iritată.

— Am douăzeci şi nouă de ani, remarcă ea. Nu este o vârstă chiar nebunesc de copilăroasă.

Doamna Wilcox zâmbi.

— Ce vă face să spuneţi asta? Vreţi să spuneţi că am fost stângace şi nepoliticoasă?

Doamna Wilcox scutură din cap.

— Vreau doar să spun că eu am cincizeci şi unu şi că, pentru mine, voi amândouă… am citit totul despre asta, undeva, în vreo carte; nu pot să explic mai clar.

— Ah, am înţeles… fără experienţă. Nu sunt cu nimic mai presus ca Helen, vreţi să spuneţi, şi totuşi mă încumet să îi dau sfaturi.

— Da, aţi prins ideea. Fără experienţă, astea sunt cuvintele.

— Fără experienţă, repetă Margaret cu o voce serioasă, dar vioaie. Desigur, trebuie să învăţ totul… absolut totul… exact ca şi Helen. Viaţa este foarte grea şi plină de surprize. în orice caz, am înţeles măcar atât. Ca să fii umil şi bun, să mergi drept înainte, să iubeşti oamenii, mai degrabă decât să-i compătimeşti, să-ti aminteşti de cei de sub nivelul mării… ei bine, nu le poţi face pe toate astea dintr-odată, din nefericire, pentru că sunt lucruri aşa de contradictorii. Atunci intră în joc măsura…, să trăieşti folosind măsura. Dar să nu începi cu aceasta. Numai oamenii limitaţi fac asta. Lasă măsura să intervină doar ca ultimă resursă, atunci când alte lucruri, mai bune, au dat greş şi eşti în impas… vai mie, am început să predic!

— într-adevăr, aţi prezentat în mod splendid greutăţile vieţii, spuse doamna Wilcox, retrăgându-şi mâna şi mai adânc în penumbră. Este exact ceea ce mi-ar fi plăcut să spun eu însămi despre ele.1

1. „Deloc doamnă”.

2. Joc de cuvinte după expresia glumeaţă „Box and Cox“, specifică pentru două persoane care nu sunt niciodată acasă în acelaşi timp (după comedia bufă cu acelaşi titlul de scriitorul englez J. M. Morton, 1847).

3. Pronunţie deliberat greşită a cuvântului „gentleman”.

4. Oraş în Portugalia. 5. Eugene Ysaye (1858-1931), violonist belgian.

IX

Doamna Wilcox nu poate fi acuzată că i-ar fi dat lui Margaret cine ştie ce informaţii despre viaţă. Iar Margaret, la rândul ei, a făcut o frumoasă demonstraţie de modestie şi a pretins că are o lipsă de experienţă pe care, cu siguranţă, nu o simţea. Erau peste zece ani de când ţinea casa; primise, aproape cu distincţie, oaspeţi în ea; crescuse o soră adorabilă şi acum creştea un frate. Dacă experienţa poate fi dobândită, negreşit ea o dobândise deja.

Şi totuşi, micul prânz dat în cinstea doamnei Wilcox nu a fost un succes. Noua sa prietenă nu se potrivea cu cele „două sau trei persoane încântătoare” care fuseseră invitate ca să o cunoască, iar atmosfera a fost

una de consternare politicoasă. Gusturile ei erau simple, avea doar relative cunoştinţe de cultură generală şi nu era interesată nici de Noul Club Englez de Artă1, nici de linia de demarcaţie între jurnalism şi literatură, subiect care fusese lansat ca momeală pentru conversaţie. Cu strigăte de bucurie, oamenii încântători se repeziră să vâneze subiectul, cu Margaret în fruntea lor, şi abia după ce trecuseră de jumătatea prânzului au constatat că oaspetele de onoare nu participase deloc la vânătoare. Nu exista nici un subiect comun. Doamna Wilcox, care îşi petrecuse viaţa în slujba soţului şi fiilor, nu avea prea multe de spus unor străini care nu duseseră niciodată viaţa aceea şi a căror vârstă era jumătate din a ei. Discuţiile inteligente o alarmau şi îi veştejeau fragilele concepţii proprii; erau ca un fel de variantă de societate a automobilului, toate numai smucituri, în timp ce ea era ca o mână de fân, ca o floare. De două ori a deplâns vremea, de două ori a criticat serviciile căilor ferate pe traseul Great Northern Railway. Ceilalţi au aprobat-o cu putere şi s-au grăbit mai departe, iar când a întrebat dacă aveau vreo veste de la Helen, gazda sa era prea ocupată să definească locul lui Rothenstein pentru a răspunde, întrebarea fu repetată:

— Sper că sora dumneavoastră a ajuns deja cu bine în Germania.

Margaret se adună şi spuse:

— Da, mulţumesc. Marţi am primit veşti de la ea.

Dar era stăpânită de demonul vociferării, aşa că în clipa următoare s-a lansat din nou.

— De-abia marţi, pentru că au plecat imediat la Stettin. Aţi cunoscut vreodată pe cineva care locuieşte în Stettin?

— Niciodată, a răspuns doamna Wilcox grav, în vreme ce vecinul ei de masă, un tânăr aflat într-o funcţie de cel mai mic nivel în Ministerul Educaţiei, începuse să discute despre cum ar trebui să arate oamenii care locuiesc în Stettin. Exista oare conceptul de stettinitate? Margaret continua, nestăvilită:

— Cei din Stettin aruncă în bărci chestii, din depozitele care stau aninate în afară, deasupra lor. Cel puţin verii noştri aşa fac, dar ei nu sunt deosebit de bogaţi. Oraşul nu este interesant, cu excepţia unui ceas care îşi rostogoleşte ochii, şi de priveliştea râului Oder, care este într-adevăr ceva deosebit. Ah, doamnă Wilcox, v-ar plăcea Oderul! Râul, sau mai degrabă râurile - par să fie vreo douăsprezece - sunt de un albastru tare, iar câmpia pe care o traversează este verde intens.

— într-adevăr! Pare să fie o privelişte cu totul minunată, domnişoară Schlegel.

— Aşa spun şi eu, dar Helen, care încurcă mereu iţele, zice că nu, că este ca o muzică. Cursul Oderului este ca o muzică. Este musai să-i amintească de un poem simfonic. Partitura debarcaderului este în Si minor, dacă îmi amintesc corect, dar mai în aval lucrurile se amestecă foarte tare. Există o temă destul de împotmolită, în mai multe chei în acelaşi timp, care semnifică bancurile de mâl, şi alta pentru canalul navigabil, iar ieşirea la Marea Baltică este în Do major, piardssimo.

— Şi depozitele aninate în afară ce spun despre asta? a întrebat, râzând, un bărbat.

— Spun foarte multe, a răspuns Margaret, năpustindu-se pe neaşteptate pe o pistă nouă. Eu cred că este dovadă de îngâmfare să compari Oderul cu muzica, şi la fel crezi şi tu, dar depozitele din Stettin iau în serios frumuseţea, ceea ce noi nu facem, şi nici englezul mediu nu o face, ba chiar îi dispreţuieşte pe toţi aceia care o fac. Acum să nu mi spui că nemţii nu au gust, că mă pun pe ţipat. Nu au. Dar… dar… un dar de-a dreptul uriaş!… dar iau în serios poezia. Poezia chiar o iau în serios.

— Se câştigă ceva din asta?

— Da, da. Neamţul este mereu în căutarea frumuseţii. Se poate să o rateze din cauza stupidităţii, sau să o interpreteze greşit, dar întotdeauna îi cere frumuseţii să intre în viaţa lui şi cred că, până la urmă, aceasta va sosi. La Heidelberg am cunoscut un chirurg veterinar, gras, a cărui voce s-a spart în suspine în timp ce recita nişte versuri exagerat de sentimentale. Mi-era uşor să râd, mie, care nu recit niciodată versuri, nici bune, nici rele, şi nu pot să-mi amintesc nici măcar un fragment de vers care să mă emoţioneze. în fine, sunt pe jumătate nemţoaică, aşa că puneţi-o pe seama patriotismului, dar mi se urcă sângele la cap când aud dispreţul plin de bun-gust al insularului de mijloc pentru tot ceea ce este teuton, fie că este vorba de Bocklin sau de chirurgul meu veterinar. „Ah, Bocklin”, spun ei, „năzuieşte spre frumuseţe, populează prea conştiincios natura cu zeităţi”. Sigur că Bocklin năzuieşte, pentru că vrea ceva… frumuseţea şi toate celelalte daruri intangibile care plutesc prin lume. Aşa că peisajele lui au succes, iar cele ale lui Leader nu au.

— Nu sunt sigur că sunt de acord. Dumneavoastră? a întrebat bărbatul, întorcându-se spre doamna Wilcox.

— Cred că domnişoara Schlegel exprimă totul în mod splendid, a răspuns ea, şi o răceală coborî peste conversaţie.

— Vai, doamnă Wilcox, spuneţi ceva mai drăguţ decât asta. E aşa de umilitor să ţi se spună că exprimi lucrurile splendid.

— Nu am avut intenţia să vă umilesc. Ultima dumneavoastră intervenţie m-a interesat aşa de mult. Se pare că, în general, oamenilor nu le prea place Germania. De mult doream să aud şi ce se spune de către partea cealaltă.

— Partea cealaltă? înseamnă că nu sunteţi de acord. Ah, Dumnezeule, daţi-ne varianta dumneavoastră.

— Nu am nici o variantă. Dar soţul meu - vocea îi devenise catifelată, răceala creştea - are foarte puţină încredere în Continent2 şi copiii noştri, toţi, s-au luat după el.

— Pe ce considerente? Consideră Continentul neavând formă bună?

Doamna Wilcox nu avea habar; nu prea dădea ea atenţie considerentelor. Nu era o intelectuală, nu era nici măcar ageră, şi era ciudat cum, cu toate acestea, putea da o impresie de măreţie. Margaret care, împreună cu prietenii săi, se abătea în zigzag asupra gândirii şi artei, era conştientă că doamna Wilcox avea o personalitate care o transcendea pe a lor şi care le bagateliza activităţile. Nu exista răutate la doamna Wilcox; nu exista nici măcar dorinţa de a critica; era plăcută şi de pe buzele ei nu ieşea niciodată vreun cuvânt lipsit de graţie sau nemilos. Şi totuşi, ea şi viaţa de zi cu zi nu prea concordau: ori una, ori cealaltă dintre ele era, pesemne, în ceaţă. Iar în timpul acelui prânz ea a părut a fi chiar mai puţin atentă decât de obicei şi mult mai aproape de linia care desparte viaţa cotidiană de alta, care poate fi de o mai mare însemnătate.

— Totuşi, veţi recunoaşte că, deşi pare caraghios să vorbim despre „Continent”, de fapt acesta seamănă mai mult cu sine decât ar semăna cu Anglia orice părticică a lui. Anglia este unică. Dar, mai întâi, mai serviţi jeleu. Ce voiam să spun… De bine, de rău, Continentul este interesat de idei. Literatura şi arta de acolo au ceva, ce s-ar putea numi mania pentru cele ascunse, care transpare chiar şi prin decadenţă şi îngâmfare, în Anglia există mai multă libertate de acţiune, dar, pentru libertatea gândirii, mergeţi în birocratica Prusie. Acolo lumea discută, cu modestie, chestiuni vitale pe care noi, aici, ne considerăm prea buni ca să le atingem chiar şi cu mănuşi.

— Eu nu vreau să merg în Prusia, a spus doamna Wilcox, nici măcar ca să văd acea

privelişte interesantă pe care aţi descris-o. Şi sunt prea în vârstă ca să discut cu modestie. Noi nu discutăm niciodată nimic la Howards End.

— Atunci ar trebui să o faceţi! a spus Margaret. Discuţiile ţin o casă în viaţă. Casa nu poate rezista numai cu cărămizi şi mortar.

— Nu poate rezista fără ele, a replicat doamna Wilcox, prinzând ideea în mod neaşteptat şi iscând, pentru prima şi ultima oară, un fir de speranţă în sufletele acelor minunate persoane. Nu poate rezista fără ele, şi uneori eu cred… dar nu mă pot aştepta ca generaţia dumneavoastră să fie de acord, pentru că nici măcar fiica mea nu este de acord cu mine în această privinţă.

— Nu ne băgaţi în seamă pe noi sau pe ea. Hai, spuneţi-ne!

— Eu cred uneori că este mai înţelept să laşi în seama bărbaţilor acţiunea şi discuţia.

S-a lăsat o clipă de tăcere.

— Se recunoaşte că argumentele împotriva sufragiului sunt extraordinar de puternice, zise o fată de pe partea cealaltă a mesei, aplecându-se în faţă şi fărâmiţându-şi pâinea.

— Chiar sunt? Eu nu urmăresc niciodată dezbaterile. Sunt mult prea recunoscătoare că nu trebuie să votez eu însămi.

— Dar nu la vot ne referem, totuşi, nu-i aşa? a intervenit Margaret. Nu discutam aici o temă mai largă, doamnă Wilcox? Dacă femeile trebuie să rămână ceea ce au fost mereu, de la începuturile istoriei; sau dacă nu trebuie să se mişte şi ele puţin înainte, acum că bărbaţii au evoluat atât de mult. Eu spun că ar putea. Aş admite chiar şi o modificare biologică.

— Nu ştiu, nu ştiu.

— Trebuie să mă întorc la depozitul meu aninat în afară, zise bărbatul.

Au devenit neplăcut de serioşi. Doamna Wilcox s-a ridicat şi ea.

— Vai, dar vă rog, haideţi la etaj măcar pentru o clipă. Va cânta domnişoara Quested. Vă place MacDowell? Nu vă deranjează la el faptul că are numai două sunete? Dacă într-adevăr trebuie să plecaţi, am să vă conduc. Nu vreţi nici măcar o cafea?

Au părăsit sufrageria, închizând uşa în urma lor şi, în timp ce îşi încheia nasturii de la haină, doamna Wilcox zise:

— Ce viaţă interesantă aveţi cu toţii aici, la Londra!

— Nu, nu este adevărat, îi răspunse Margaret, schimbându-şi brusc ideea. Ducem viaţa unor maimuţe care scot sunete nearticulate. Doamnă Wilcox… pe cuvânt… avem un temei liniştit şi statornic. Chiar avem. Toţi prietenii mei au. Să nu pretindeţi că prânzul v-a plăcut, pentru că l-aţi

detestat. Dar îmi puteţi arăta că m-aţi iertat vizitându-mă din nou, singură, sau invitându-mă la dumneavoastră.

— Sunt obişnuită cu tineretul, spuse doamna Wilcox, şi cu fiecare cuvânt spus marginile cunoscute ale lucrurilor deveneau din ce în ce mai obscure. Acasă aud o mulţime de sporovăieli, pentru că noi, ca şi dumneavoastră, primim foarte multe vizite. La noi se vorbeşte mai mult despre sport şi politică, dar… M-am simţit foarte bine la prânz, domnişoară Schlegel, draga mea, şi nu mă prefac şi mi-aş fi dorit numai să particip mai mult. Pe de o parte, nu mă simt tocmai bine astăzi. Pe de alta, voi, cei tineri, vă mişcaţi aşa de repede că mă ameţiţi. Charles este la fel, Dolly la fel. Dar suntem cu toţii în aceeaşi barcă, şi tineri, şi bătrâni. Eu nu uit asta niciodată.

Tăcură o clipă. Apoi, cu o emoţie renăscută, îşi strânseră mâinile. Conversaţia încetă brusc, atunci când Margaret se întoarse în sufragerie: amicii ei discutaseră despre noua sa prietenă şi o expediasem ca fiind neinteresantă.1

1. Asociaţie a artiştilor plastici englezi, fondată în 1886 ca reacţie la atitudinea conservatoare a Academiei Regale.

2. Apelativ al britanicilor pentru Europa.

X

Trecură câteva zile.

Era oare doamna Wilcox una dintre acei oameni amăgitori - şi nu sunt puţini astfel de oameni - care îşi oferă prietenia şi apoi o retrag? Acestea ne stârnesc interesul şi afecţiunea şi continuă să irosească în jurul lor energia noastră spirituală. Apoi dau înapoi. Când pasiunea fizică este şi ea implicată, pentru un astfel de comportament există un nume clar - flirt - şi, dacă este dus prea departe, legea îl pedepseşte. Dar nu există nici o lege - şi nici măcar o luare de poziţie din partea opiniei publice - care să-i pedepsească pe aceia ce cochetează cu prietenia, deşi durerea surdă pe care o provoacă, sentimentul extenuării şi al efortului irosit pot fi la fel de insuportabile. Era ea oare unul dintre acei oameni?

La început, Margaret s-a temut că aşa este pentru că, având nerăbdarea caracteristică londonezului, voia ca totul să se aranjeze imediat. Nu avea încredere în perioadele de linişte, care sunt esenţiale pentru o creştere veritabilă. în dorinţa ei de a o cataloga pe doamna Wilcox drept prietenă, ea a insistat asupra ceremonialului, cu creionul în mână, cum ar veni, stăruind mai ales pentru că restul familiei era plecat şi ocazia părea prielnică. Dar mai vârstnica doamnă nu se lăsa împinsă de la spate. Refuza să se adapteze

grupului de la Wickham Place sau să redeschidă discuţia despre Helen şi Paul, pe care Margaret ar fi folosito ca instrument. Şi-a luat destul răgaz, sau poate că a lăsat răgazul să fie luat, şi, atunci când criza chiar a avut loc, totul era pregătit.

Criza a început cu un mesaj: nu ar vrea domnişoara Schlegel să meargă la cumpărături? Se apropia Crăciunul şi doamna Wilcox simţea că a rămas în urmă cu cadourile. Mai petrecuse câteva zile la pat şi trebuia să recupereze timpul pierdut. Margaret a acceptat şi la ora unsprezece, într-o dimineaţă mohorâtă, au pomit-o într-un cupeu.

— Mai întâi de toate, a început Margaret, trebuie să facem o listă şi să bifăm numele oamenilor. Mătuşa mea face întotdeauna aşa, iar ceaţa asta poate să se îngroaşe în orice clipă. Aveţi vreo idee?

— Mă gândeam să mergem la Harrod's sau la Haymarket Stores, a rostit doamna Wilcox cu destulă deznădejde în glas. Acolo o să găsim cu siguranţă totul. Nu sunt o pasionată de cumpărături. Vacarmul mă năuceşte aşa de tare, iar mătuşa dumitale are dreptate… trebuie făcută o listă. Aşadar, ia carneţelul meu şi în capătul paginii trece-ţi numele.

— Ah! Ce amabil din partea dumneavoastră să începeţi cu mine!

Dar nu voia să primească nimic scump. Relaţia lor era una mai degrabă neobişnuită, decât apropiată, iar Margaret intuise că în clanul Wilcox nu s-ar fi aprobat nici o cheltuială făcută pentru străini; aşa se întâmplă în familiile cu legături mai strânse. Nu ar fi vrut să fie considerată o a doua Helen, care înşfacă daruri de vreme ce nu poate înşfăca tineri, şi nici să fie expusă insultelor lui Charles, ca mătuşa Juley. O anumită austeritate în comportament era cea mai potrivită, aşa că adăugă:

— Totuşi, nu-mi prea doresc un cadou pentru Crăciun. De fapt, chiar nu vreau.

— De ce?

— Pentru că am idei foarte ciudate despre Crăciun. Pentru că eu am tot ceea ce se poate cumpăra cu bani. Vreau mai mulţi oameni, dar nu mai multe daruri.

— Domnişoară Schlegel, aş vrea să îţi ofer ceva care să valoreze cât prietenia dumitale, în amintirea bunătăţii pe care mi-ai arătat-o pe timpul celor două săptămâni de singurătate. S-a întâmplat să rămân singură, iar dumneata m-ai împiedicat să stau toată ziua în pat. Am tendinţa să mă port ca o cloşcă.

— Dacă aşa stau lucrurile, a zis Margaret, dacă într-adevăr v-am fost utilă, deşi nu am băgat de seamă acest lucru, nu mă puteţi răsplăti cu nimic material.

— Cred că nu, dar ar fi plăcut. Poate am să găsesc ceva, în timp ce umblăm pe aici.

Numele lui Margaret a rămas în capul listei, dar nu s-a scris nimic în dreptul lui. Merseră de la un magazin la altul. Aerul era lăptos, iar când coborau din maşină simţeau un gust metalic, de cupru. Uneori traversau pâlcuri de ceaţă închegată, în dimineaţa aceea doamna Wilcox era lipsită de vioiciune, aşa că Margaret a fost cea care a ales calul pentru cutare fetiţă, o păpuşă caraghioasă pentru cealaltă, iar pentru soţia parohului o tăviţă de încălzit.

— Servitorilor le dăm întotdeauna bani, a spus doamna Wilcox.

— Da, nu-i aşa, da, este mult mai simplu, a replicat Margaret, simţind totuşi impactul grotesc al lucrurilor nevăzute asupra celor văzute şi zărind o iesle uitată din Bethleem, din care curgea un torent de monede şi jucării.

Trivialitatea domnea peste tot. Localurile, în afara obişnuitelor îndemnuri de a renunţa la cumpătare, invitau oamenii „Să intraţi în clubul nostru pentru gâscă de Crăciun”… o sticlă de gin etc., sau două, în funcţie de subscripţie. Afişul pe care se afla o femeie în colanţi anunţa o pantomimă de Crăciun, iar mici drăcuşori roşii, din nou la modă în anul acela, invadaseră felicitările de Crăciun. Margaret nu era o idealistă nestăpânită. Nu dorea ca acea revărsare de profit să înceteze. Ceea ce o surprindea şi o şoca, în fiecare an, era doar ocazia cu care aceasta avea loc. Oare câţi dintre cumpărătorii care se mişcau încoace şi încolo şi vânzătorii obosiţi înţelegeau faptul că un eveniment divin îi punea dimpreună? Nu era o creştină în sensul acceptat al cuvântului; nu credea că Dumnezeu a lucrat vreodată printre noi ca meşteşugar. Oamenii aceştia, sau cei mai mulţi dintre ei, aşa credeau şi, dacă ar fi fost forţaţi, ar fi rostit-o în cuvinte. Dar semnele vizibile ale credinţei lor erau Regent Street sau Drury Lane, niţel noroi răscolit, niţei bani cheltuiţi, niţele bucate pregătite, mâncate şi uitate. Nepotrivit. Dar în public cine va exprima, în mod potrivit, cele nevăzute? Viaţa privată este cea care ţine oglinda spre infinit; legăturile personale, şi numai ele, sunt cele care pot trimite către o personalitate dincolo de viziunea noastră cotidiană.

— Nu, în mare Crăciunul îmi place, a anunţat ea. în felul lui stângaci, el chiar vorbeşte despre pace şi bunăvoinţă. Dar devine mai stângaci cu

fiecare an.

— Da? Eu nu sunt obişnuită decât cu sărbătorile la ţară.

— Noi suntem de obicei la Londra şi jucăm acest joc cu voioşie… colinde la Westminster Abbey, o masă repezită de prânz, o cină repezită pentru servitoare, urmată de pomul de Crăciun şi dansul copiilor săraci, cu cântece interpretate de Helen. Salonul este foarte potrivit pentru asta. Punem bradul în mica odăiţă pentru pudrat1 şi tragem o perdea când se aprind lumânările. Cu oglinda în spate arată destul de drăguţ. îmi doresc să avem, poate, o odaie la fel şi în viitoarea noastră casă. Sigur, bradul trebuie să fie foarte mic şi darurile nu pot atârna de ramuri. Nu; darurile se aşază într-un fel de peisaj stâncos făcut din hârtie de ambalaj boţită.

— Vorbeai de „viitoarea voastră casă", domnişoară Schlegel. înseamnă că veţi pleca de la Wickham Place?

— Da, peste doi sau trei ani, când expiră contractul. Trebuie.

— Locuiţi de mult acolo?

— De când ne ştim.

— O să vă pară foarte rău să o părăsiţi.

— Cred că da. Deocamdată nu prea ne dăm seama. Tata…

Se întrerupse pentru că ajunseseră la raionul de rechizite din Haymarket Stores şi doamna Wilcox dorea să comande nişte felicitări personalizate.

— Ceva deosebit, dacă se poate, oftă ea.

La casă s-a întâlnit cu o prietenă, care avea aceleaşi intenţii şi a conversat searbăd cu ea, pierzând o grămadă de timp. „Soţul meu şi fiica noastră sunt în circuit cu automobilul." „Şi Bertha la fel? Ei, ca să vezi, ce coincidenţă!" Margaret, deşi nu era o fire practică, putea fi strălucitoare într-o astfel de companie. Cât timp au vorbit cele două, ea a consultat un volum cu modele de felicitări şi a ales una pe care să o analizeze doamna Wilcox. Doamna Wilcox era încântată… aşa de originală, textul aşa de drăguţ; avea să comande o sută şi nu va putea niciodată să-i fie suficient de recunoscătoare. Apoi, tocmai când vânzătorul nota comanda, spuse:

— Ştiţi ce, am să mai aştept. Dacă mă gândesc mai bine, am să aştept. Mai este destul timp, încă, nu-i aşa, şi am să pot să cer şi părerea lui Evie.

Au revenit la trăsură pe trasee întortocheate; când au urcat, doamna Wilcox zise:

— Dar nu-l puteţi reînnoi?

— Cum aţi spus? a întrebat Margaret.

— Contractul, vreau să spun.

— A, contractul! V-aţi gândit la asta tot timpul? Ce amabil din partea dumneavoastră!

— Cu siguranţă se poate face ceva.

— Nu, preţurile au crescut enorm. Vor să dărâme Wickham Place şi să construiască apartamente ca al dumneavoastră.

— Ce îngrozitor!

— Cei care dau case cu chirie sunt îngrozitori.

Apoi doamna Wilcox adăugă vehement:

— Este monstruos, domnişoară Schlegel; nu este drept. Habar nu aveam că deasupra capetelor voastre atârnă această ameninţare. Vă compătimesc din toată inima. Să fii despărţită de casa dumitale, de casa tatălui dumitale - nu ar trebui să fie îngăduit. E mai rău decât moartea. Eu mai degrabă aş muri decât - ah, bietele fete! Poate fi bun, oare, lucrul pe care îl numesc ei civilizaţie, dacă omul nu poate să moară în patul în care s-a născut? Draga mea, îmi pare atât de rău…

Margaret nu ştia ce să spună. Cumpărăturile o extenuaseră pe doamna Wilcox şi era înclinată spre isterie.

— Şi Howards End era să fie aproape dărâmat la un moment dat. Asta m-ar fi omorât.

— Howards End trebuie să fie o casă foarte diferită de a noastră. Noi o iubim pe a noastră, dar nu are nimic special. Aşa cum aţi văzut, este o casă londoneză obişnuită. O să găsim uşor alta.

— Aşa crezi dumneata.

— Iar lipsa mea de experienţă, presupun! zise Margaret îndepărtându-se uşor de subiect. Nu mai pot spune nimic când adoptaţi atitudinea aceasta, doamnă Wilcox. Aş dori să mă pot vedea aşa cum mă vedeţi dumneavoastră… redusă la o Backfisch2. De-a dreptul ingenuă. Foarte încântătoare… minunat de citită pentru vârsta mea, dar incapabilă…

Doamna Wilcox nu se lăsă descurajată.

— Vino cu mine la Howards End, acum, spuse ea, mai vehement ca niciodată.

Vreau să o vezi. Nu ai văzut-o niciodată. Vreau să aud ce ai să spui despre ea, pentru că exprimi lucrurile aşa de minunat.

Margaret privi la vremea nemiloasă de afară şi apoi la chipul obosit al tovarăşei sale.

— Mai târziu, îmi va face multă plăcere, continuă ea, dar acum nu prea este vremea potrivită pentru o astfel de expediţie şi ar trebui să pornim când

suntem odihnite. Şi casa nu este închisă?

Nu a primit nici un răspuns. Doamna Wilcox părea supărată.

— Pot veni în altă zi?

Doamna Wilcox se aplecă în faţă şi ciocăni în geamul vizitiului:

— înapoi la Wickham Place, te rog! fu ordinul ei. Margaret fusese umilită.

— Mii de mulţumiri, domnişoară Schlegel, pentru tot ajutorul pe care mi l-ai dat.

— Pentru nimic.

— Este aşa o uşurare să-mi pot scoate cadourile din cap… şi mai ales felicitările de Crăciun. Admir alegerea pe care ai făcut-o.

Acum fusese rândul ei să nu primească nici un răspuns. Acum, Margaret era cea supărată.

— Soţul meu şi cu Evie se întorc poimâine, de aceea te-am târât la cumpărături astăzi. Am rămas la Londra mai ales pentru ele, dar nu am reuşit să fac nimic şi acum mi-au scris că a trebuit să-şi scurteze călătoria, vremea fiind aşa de proastă, şi agenţii de poliţie aşa de răi… aproape la fel de răi ca în Surrey. Şoferul nostru este foarte grijuliu şi bărbatului meu i se pare deosebit de neplăcut că au fost trataţi ca nişte vitezomani.

— De ce?

— Păi, sigur el… el nu este un vitezoman.

— A depăşit limita de viteză, să înţeleg. Trebuie să se aştepte să sufere alături de oamenii de rând.

Doamna Wilcox a fost redusă la tăcere. Au călătorit spre casă într-o tensiune crescândă. Oraşul părea diavolesc, cu străduţele mai înguste apăsătoare ca nişte galerii de mină. Ceaţa nu dăunase deloc negoţului, pentru că se mai ridicase, iar vitrinele luminate ale magazinelor erau înţesate de clienţi. Era mai degrabă o înnegurare a sufletului care, retras în sine, nu găseşte decât o negură şi mai cumplită înăuntru. Margaret abia dacă a deschis gura de vreo douăzeci de ori, dar ceva o gâtuia. Se simţea meschină şi stângace, iar meditaţiile ei asupra Crăciunului deveneau şi mai cinice. Pacea? Poate că aducea alte daruri, dar există, oare, măcar un singur londonez pentru care Crăciunul este paşnic? Pofta pentru agitaţie şi pentru lucruri elaborate a distrus această binecuvântare. Bunăvoinţă? A văzut ea oare vreun exemplu de bunăvoinţă la hoardele de cumpărători? Sau chiar la ea însăşi? Nu putuse răspunde invitaţiei aceleia doar pentru că era ceva mai ciudată şi mai fantezistă - ea, al cărei drept din naştere era să hrănească

imaginaţia! Ar fi fost mai bine să fi acceptat, să se fi ostenit amândouă puţin în călătorie, decât să răspundă rece: „Pot veni în altă zi?”. Cinismul o părăsise. Nu va mai fi altă zi. Femeia aceasta fantomatică nu o va mai invita.

S-au despărţit la blocul Mansions. După ce au schimbat amabilităţile de rigoare, doamna Wilcox a intrat, iar Margaret i-a urmărit silueta înaltă şi singuratică lunecând de-a lungul holului, spre lift. Uşile de sticlă, care se închideau în urma ei, i-au lăsat impresia unei întemniţări. Dispăru întâi frumosul ei cap, încă îngropat în gulerul de blană; urmă fusta lungă şi cu trenă. O femeie de o nelămurită raritate urca spre ceruri, ca un specimen într-o sticlă. Şi spre ce fel de ceruri - o criptă ca de iad, neagră ca tăciunele, din care coborau fulgi de cenuşă!

La masa de prânz, văzând-o pe gânduri, fratele ei a insistat să vorbească încontinuu. Tibby nu era rău din fire, dar, încă de când era bebeluş, ceva îl împingea să facă lucrurile cele mai neaşteptate sau neplăcute. Acum îi făcu un lung raport despre şcoală, pe care uneori o dispreţuia. Povestirea era interesantă, şi în alte ocazii ea îl încurajase să-i povestească, dar acum nu putea participa, pentru că mintea îi era concentrată pe ceva invizibil. înţelesese că doamna Wilcox, deşi era o soţie şi o mamă iubitoare, avea o singură pasiune în viaţă - casa ei - şi că momentul când îşi invitase prietena să-i împărtăşească această pasiune fusese solemn. Să-i spună „altă dată” fusese răspunsul unui neghiob. „Altă dată” este un răspuns pentru nişte cărămizi şi mortar, dar nu şi pentru Sfânta Sfintelor în care fusese transfigurat Howards End. Personal, nu era prea curioasă. Auzise mai mult decât era necesar despre casă, în timpul verii. Cele nouă ferestre, viţa-de-vie şi ulmul nu-i spuneau mare lucru şi ar fi preferat să-şi petreacă după-amiaza la un concert. Dar imaginaţia a triumfat. în vreme ce fratele ei perora, ea s-a hotărât să meargă acolo, indiferent cu ce preţ, şi să o convingă şi pe doamna Wilcox să vină. Când prânzul s-a terminat, a plecat către blocul cu apartamente.

Doamna Wilcox tocmai plecase pentru o zi.

Margaret spuse că nu are importanţă, se grăbi să coboare şi luă o birjă până la gara King’s Cross. Era convinsă că această escapadă este importantă, deşi n-ar fi ştiut să spună de ce. Era o chestiune de încarcerare şi evadare şi, deşi nu ştia la ce oră era trenul, îşi sforţa ochii să vadă ceasul de la St. Pancras.

Apoi văzu ceasul de la King's Cross, ca o a doua lună pe cerul acela de infern, şi trăsura opri în dreptul gării. Avea un tren pentru Hilton, peste cinci minute. A luat bilet şi, din pricina agitaţiei, a cerut doar dus. în acest timp o voce fericită o saluta şi îi mulţumea.

— Vreau să vin, dacă mai am voie, a spus Margaret cu un râs nervos.

— Dragă, vii să şi dormi acolo. Casa mea este cea mai frumoasă dimineaţa. Vii să stai. Nu pot să-ţi arăt pajiştea, aşa, cum se cuvine, decât la răsăritul soarelui. Ceţurile astea - şi ridică degetul spre acoperişul gării - nu se întind niciodată prea departe, îndrăznesc să spun că în Hertfordshire stă lumea la soare şi nu o să-ţi pară niciodată rău că ai să fii şi tu cu ei.

— Nu o să-mi pară niciodată rău să fiu cu dumneavoastră.

— Şi eu simt la fel.

Au început să se plimbe de-a lungul peronului. La capătul depărtat al acestuia era trenul, care ţinea piept întunericului de afară. Nu au ajuns însă niciodată la el. Mai înainte ca imaginaţia să triumfe, s-au auzit strigăte: „Mamă! Marnă!". Şi o fată cu sprâncene groase ieşi în fugă de la casa de bagaje şi o prinse pe doamna Wilcox de braţ.

— Evie! deschise ea gura. Evie, comoara mea…

Fata strigă:

— Tată! Hei! Uite cine e aici!

— Evie, drăguţă, de ce nu sunteţi în Yorkshire?

— Nu… accident de maşină… schimbat planurile… vine tata.

— Cum? Ruth! a exclamat domnul Wilcox, care li se alătură. Ce faci aici?

Doamna Wilcox îşi revenise.

— Vai, Henry dragă!… asta da surpriză plăcută… dă-mi voie însă să ţi-o prezint… dar cred că o cunoşti pe domnişoara Schlegel.

— A, da, a replicat domnul Wilcox, nu prea interesat. Dar tu cum te simţi, Ruth?

— Cum nu se poate mai bine, a răspuns ea veselă.

— Aşa şi noi, şi aşa era şi maşina noastră, care a mers pe şoseaua A-l până la Ripon, dar acolo un nefericit de cal cu căruţă, pe care un nebun de căruţaş…

— Domnişoară Schlegel, micuţa noastră escapadă trebuie amânată.

— Spuneam că nebunul ăla de căruţaş, aşa cum recunoaşte însuşi poliţistul…

— Altă dată, doamnă Wilcox. Desigur.

— …dar, cum suntem asiguraţi împotriva riscurilor de la terţi, n-o să conteze prea mult…

— Cum căruţa şi maşina erau practic în unghi drept… Vocile fericitei familii se auzeau tare. Margaret fusese lăsată de una singură. Nimeni nu o dorea. Doamna Wilcox păşi afară din gara King's Cross între soţul şi fiica ei, ascultându-i pe amândoi.1

1. Cabinetul pentru pudrat este o reminiscenţă a zilelor când se purtau peruci (secolul al XVIII-lea), care trebuiau din când în când pudrate.

2. Adolescentă, fetişcană.

XI

înmormântarea se terminase. Trăsurile se îndepărtaseră, făcându-şi drum prin noroiul moale, şi doar cei săraci rămăseseră. Se apropiau de groapa nou săpată şi priveau pentru ultima oară la sicriu, acum aproape ascuns sub lopeţile de pământ. Era momentul lor. în majoritate erau femei din regiunea de unde venea şi cea decedată şi cărora, din ordinul domnului Wilcox, le fuseseră oferite haine negre. Alţii veniseră din pură curiozitate. Aceştia fremătau de agitaţia unei morţi, o moarte rapidă, şi stăteau în grupuri sau se plimbau printre morminte, ca nişte picături de cerneală. Fiul uneia dintre femei, un tăietor de lemne, stătea agăţat cu mult deasupra capetelor lor, cocoţat să scurteze vârful unuia dintre ulmii cimitirului. De acolo de unde se afla putea să vadă satul Hilton, înşirat de-a lungul Şoselei Nordului, cu tot cu suburbiile lui alipite; dincolo de sat se vedea apusul de soare, stacojiu şi oranj, făcându-i cu ochiul de sub fruntea de cenuşă, culturile, biserica, şi, în spatele lui, un peisaj de ţară clasic, cu ferme şi câmpuri. El însuşi gusta evenimentul, savurându-1 voluptuos. încerca să-i spună mamei sale, aflată jos, sub el, tot ceea ce simţise atunci când a văzut cortegiul apropiindu-se: cum nu a putut să-şi lase treaba şi cum, totuşi, nu voia să continue să lucreze; cum aproape căzuse din copac, aşa era de supărat; ciorile de pe câmp au cârâit, şi nu e de mirare - de parcă şi ciorile ştiau. Şi mama lui pretindea să aibă puteri profetice - de oarece vreme, observase ceva ciudat în privirea doamnei Wilcox. Londra fusese de vină, spuneau alţii. A fost o doamnă bună; şi bunica ei fusese de treabă - o doamnă mai ştearsă, dar foarte de treabă. Ah, erau din ce în ce mai puţini oameni de soiul acesta! Domnul Wilcox era un domn de treabă. Dezvoltau subiectul iar şi iar, monoton, dar cu exaltare. Funeraliile unei persoane înstărite reprezentau pentru ei ceea ce reprezintă înmormântarea Alcestei sau a Ofeliei pentru

cineva cult. Erau artă; deşi departe de viaţă, stimulau valorile acesteia, iar ei erau spectatori pasionaţi.

Groparii îşi terminaseră treaba şi aşezaseră în stivă jerbele şi crucile deasupra mormântului. întreţinuseră un permanent curent de dezaprobare - nu îl plăceau pe Charles. Nu era momentul să vorbească despre asta, dar îl displăceau pe Charles Wilcox. Soarele apunea deasupra Hiltonului: fruntea cenuşie a serii se înflăcăra puţin, despicată de o încruntare stacojie. Sporovăind trist unii cu ceilalţi, participanţii la ceremonie ieşiră pe poarta cimitirului şi traversară aleile cu castani care duceau în jos, către sat. Tânărul tăietor de lemne a mai rămas o vreme, legănându-se ritmic, atârnat în echilibru deasupra liniştii. Până la urmă, creanga căzu sub ferăstrăul lui. Tânărul a coborât cu un mormăit, gândurile lui nu mai erau îndreptate spre moarte, ci spre dragoste, căci se pregătea pentru o întâlnire. Când a trecut pe lângă mormântul cel nou, s-a oprit; un mănunchi de crizanteme ruginii îi atrase atenţia. „Nu ar trebui să existe flori colorate la înmormântări", a reflectat el. După ce a mai făcut câţiva paşi, s-a oprit din nou, a privit pe furiş spre amurg, apoi s-a întors, a rupt o crizantemă din buchet şi a ascuns-o în buzunar.

în urma lui rămase o linişte absolută. Cabana care se învecina cu cimitirul era goală şi nu mai era nici o casă în apropiere. Oră după oră, scena înmormântării a rămas lipsită de prezenţa unui ochi martor. Norii plutiră deasupra ei dinspre vest; sau poate că biserica era o corabie, cu prora înaltă, navigând dimpreună cu alaiul ei către infinit. Spre dimineaţă aerul a devenit mai rece, cerul mai limpede, pământul tare şi sclipitor deasupra morţilor întinşi în el. Tăietorul de lemne, după o noapte de bucurie, se gândi: „Crinii, crizantemele; ce păcat că nu le-am luat pe toate".

La Howards End încercau să ia micul dejun. Charles şi Evie stăteau în sufragerie, împreună cu doamna Charles. Tatăl lor, care nu suporta să vadă pe nimeni, luase micul dejun în camera lui. Suferea cumplit. Durerea se revărsa asupra lui cu spasme, la fel ca o durere fizică, şi chiar când era gata să înghită, ochii i se umpleau de lacrimi şi lăsa jos îmbucătura, neatinsă.

îşi amintea bunătatea soţiei sale, constantă în toţi cei treizeci de ani de căsnicie. Nu vreun detaliu - nu perioada când o curtase, sau extazul de început - ci doar invariabila ei virtute, care i se părea cea mai nobilă calitate la o femeie. Atât de multe femei sunt capricioase, cu izbucniri ciudate de mânie sau frivolitate. Dar nu şi soţia lui. An după an, vară şi iarnă, ca mireasă şi ca mamă, ea fusese aceeaşi şi el avusese întotdeauna încredere în

ea. Tandreţea ei! Inocenţa ei! Minunata inocenţă cu care fusese dăruită de la Dumnezeu. Ruth ştia tot atât de puţin despre răutatea şi înţelepciunea lumii cât ştiau florile din grădina ei sau iarba de pe pajişte. Ce înţelegea ea din afaceri - „Henry, de ce oamenii care au destui bani încearcă să obţină şi mai mulţi?”. Ce înţelegea ea din politică - „Sunt sigură că, dacă mamele din diferite ţări ar putea să se întâlnească, nu ar mai fi războaie”. Ce înţelegea ea din religie - ah, aceasta fusese o problemă, dar se rezolvase. Ea provenea dintr-un neam de quakeri1, iar el şi familia lui, foşti sectanţi, erau acum membri ai Bisericii Anglicane. La început, slujbele pastorului îi provocau aversiune şi îşi exprimase dorinţa „unei lumini mai lăuntrice”, adăugând „nu atât pentru mine, cât pentru bebeluş” (Charles). Probabil că lumina mai lăuntrică i-a fost dăruită, căci în anii de mai apoi nu a mai auzit-o plângându-se. îşi crescuseră cei trei copii fără dispute. Nu se certaseră niciodată.

Acum ea zăcea în pământ. Dispăruse şi, pentru a-şi face plecarea parcă şi mai amară, plecase sub o umbră de mister care nu îi era deloc în fire. „De ce nu mi-ai spus că ştiai de asta?”, s-a plâns el, iar vocea ei stinsă îi răspunsese: „Nu am vrut, Henry… puteam să mă înşel… şi toată lumea urăşte bolile”. Grozăvia i-a fost anunţată de un doctor necunoscut, pe care ea îl consultase în lipsa lui. Era oare drept? Murise, fără să explice pe de-a-ntregul. Era o greşeală din partea ei, dar - ochii i se umplură de lacrimi - ce greşeală neînsemnată! Fusese singura dată când ea îl înşelase, în cei treizeci de ani.

Se ridică în picioare şi privi pe fereastră, pentru că Evie intrase cu corespondenţa, iar el nu putea da ochii cu nimeni. Ah, da… fusese o femeie bună… fusese statornică. Alesese intenţionat cuvântul. Pentru el statornicia includea toate calităţile.

Aşa cum stătea şi privea grădina hibernală, el însuşi avea înfăţişarea unui bărbat statornic. Faţa nu îi era aşa de pătrăţoasă ca a fiului său, bărbia - deşi destul de fermă în contur - era puţin retrasă, iar buzele, slab conturate, erau acoperite de mustaţă. Dar nu exista nici un semn exterior de slăbiciune. Roşi pe moment, din pricina lacrimilor, ochii lui erau ai cuiva care nu se lasă condus, deşi erau capabili să exprime bunătate şi sentimente de compasiune. Şi fruntea semăna cu aceea a lui Charles. înaltă, dreaptă, bronzată şi lucioasă, ea se pierdea brusc spre tâmple şi ţeastă şi avea efectul unui bastion, care îi proteja capul de restul lumii. Alteori avea efectul unui

simplu zid. Locuise în spatele acestuia, nevătămat şi fericit, timp de cincizeci de ani.

— Tată, a venit poşta, a spus Evie cu stângăcie.

— Mulţumesc. Lasă-le pe masă.

— Micul dejun a fost bun?

— Da, mulţumesc.

Fata a privit dezorientată la el şi la micul dejun. Nu ştia ce să facă.

— Charles întreabă dacă vrei The Times.

— Nu, am să-l citesc mai târziu.

— Sună dacă ai nevoie de ceva, tată, da?

— Am tot ce-mi trebuie.

După ce a ales scrisorile de reclame, Evie a revenit în sufragerie.

— Tata nu a mâncat nimic, a anunţat ea şi s-a aşezat, cu sprâncenele încruntate, în spatele ceainicului.

Charles nu a spus nimic, dar după o clipă a fugit în sus pe scări, a deschis uşa şi a zis:

— Uite ce este, tată, trebuie să mănânci, să ştii.

Şi, făcând o pauză în aşteptarea unui răspuns care nu a venit, a coborât din nou.

— Are să-şi citească mai întâi scrisorile, cred, a explicat el evaziv. Presupun că, după aceea, îşi va continua micul dejun.

Apoi a luat The Times şi, pentru o vreme, nu s-au mai auzit decât clinchetul ceştii puse pe farfurioară sau al cuţitului pe farfurie.

Biata doamnă Charles stătea între cei doi tăcuţi companioni ai săi, îngrozită de cursul evenimentelor şi puţin plictisită. Era o fiinţă superficială şi ştia asta. O telegramă o târâse din Neapole până lângă patul de moarte al unei femei pe care abia dacă o cunoştea. O vorbă a soţului ei o aruncase în doliu. Sufleteşte, dorea să o plângă, dar, dacă tot era sortită să moară, şi-ar fi dorit ca doamna Wilcox să o fi făcut înainte de căsătorie, pentru că atunci s-ar fi aşteptat mai puţine de la ea. Fărâmiţându-şi pâinea şi prea nervoasă ca să ceară untul, stătea aproape nemişcată, recunoscătoare doar pentru că socrul său îşi lua micul dejun la etaj.

în sfârşit, Charles vorbi:

— N-ar fi trebuit să reteze vârfurile ulmilor acelora, ieri, i-a spus el surorii sale.

— Nu, într-adevăr.

— Trebuie să-i scriu despre asta, a continuat. Sunt surprins că pastorul a îngăduit.

— Poate că nu este treaba pastorului.

— Dar a cui?

— A proprietarului moşiei.

— Imposibil.

— Dolly, vrei unt?

— Mulţumesc, Evie. Charles…

— Da, draga mea?

— Nu ştiam că ulmii se pot reteza de la vârf. Credeam că numai la sălcii se poate face asta.

— Ei, nu. Se pot reteza şi ulmii.

— Atunci, de ce n-ar trebui retezaţi ulmii din cimitir? Charles se încruntă puţin şi se întoarse iar către sora lui.

— încă ceva. Trebuie să vorbesc cu Chalkeley.

— Da, chiar aşa; trebuie să i te plângi lui Chalkeley.

— Degeaba spune că nu el e răspunzător de oamenii aceia. Este.

— Da, chiar aşa.

Fratele şi sora nu erau nemiloşi. Vorbeau astfel în parte pentru că doreau să-l ţină pe Chalkeley din scurt - o dorinţă sănătoasă în felul ei - şi în parte pentru a evita un ton prea personal în viaţă. Toţi cei din familia Wilcox făceau astfel. Nu li se părea de absolută importanţă. Sau poate că era aşa cum bănuise Helen: îi înţelegeau importanţa, dar le era teamă de ea. încercau să privească dincolo de panică şi deşertăciune. Cei doi nu erau nemiloşi şi părăsiră masa de dimineaţă cu inimile îndurerate. Mama lor nu venise niciodată la micul dejun. Dar în celelalte camere, şi mai ales în grădină, îi simţeau cel mai mult lipsa. Când Charles a ieşit să meargă la garaj, fiecare pas îi reamintea de femeia care îl iubise şi pe care nu o va putea niciodată înlocui. Ce lupte dăduse împotriva blândului ei tradiţionalism! Cât de tare îi displăceau ei îmbunătăţirile şi, totuşi, cât de cinstit le-a acceptat atunci când s-au făcut! Ce probleme au avut - el şi cu tatăl său - ca să obţină chiar şi garajul acesta! Cu câtă greutate au convins-o să le cedeze padocul pentru asta - padocul pe care îl îndrăgea, chiar mai mult decât grădina însăşi! Viţa - cu viţa a făcut pe voia ei. Aceasta rămăsese încă să se încâlcească pe peretele sudic al casei, cu mlădiţele ei neroditoare.

Evie, în timp ce stătea de vorbă cu bucătăreasa, simţea la fel. Cu toate că în casă putea prelua activităţile mamei sale, tot aşa cum bărbaţii puteau prelua treburile exterioare, simţea că din viaţa ei dispăruse ceva unic. Deşi mai puţin violentă decât a tatălui, durerea lor creştea din rădăcini mai adânci, căci o soţie poate fi înlocuită; o mamă, niciodată.

Charles urma să se întoarcă la birou. Nu era mare lucru de făcut la Howards End. Conţinutul testamentului mamei sale le era, de mult, cunoscut. Nu existau moşteniri, anuităţi, nu exista nici unul din motivele de agitaţie postumă cu care unii dintre cei decedaţi îşi prelungesc acţiunile. Având încredere deplină în soţul său, ea îi lăsase lui totul, fără rezerve. Era o femeie destul de săracă - casa fusese întreaga ei zestre şi urma să-i revină

lui Charles, cu timpul. Domnul Wilcox intenţiona să păstreze acuarelele ei, pentru Paul, iar Evie avea să ia bijuteriile şi dantelele. Cât de uşor alunecase afară din viaţă! Charles considera lăudabil stilul, deşi nu intenţiona să-l adopte el însuşi, în vreme ce Margaret l-ar fi luat ca pe o indiferenţă aproape vinovată faţă de gloria lumească. Cinic - dar nu genul de cinism superficial, care mârâie şi rânjeşte, ci un cinism care se armoniza cu politeţea şi blândeţea - aşa fusese tonul testamentului doamnei Wilcox. Voia să nu jignească lumea. Odată realizat acest lucru, pământul putea îngheţa deasupra ei, pentru vecie.

Nu, Charles nu avea de ce să mai aştepte. Nu-şi mai putea continua luna de miere, aşa că avea să plece la Londra, să lucreze - se simţea prea rău ca să mai rămână. El şi Dolly aveau să stea în apartamentul mobilat, în timp ce tatăl său rămânea liniştit la ţară, împreună cu Evie. Charles va putea astfel să supravegheze şi căsuţa, care tocmai era zugrăvită şi amenajată pentru el, într-una din suburbiile din Surrey, şi în care spera să se instaleze curând după Crăciun. Da, după masa de prânz va pleca la Londra, în maşina lui cea nouă, iar servitorii de la reşedinţa din oraş, care veniseră aici pentru înmormântare, se vor întoarce cu trenul.

L-a găsit pe şoferul tatălui său în garaj, i-a spus „Bună dimineaţa” fără să se uite la faţa omului şi, aplecat peste maşină, a continuat:

— Hei! Maşina mea cea nouă a fost folosită!

— Cum aşa, domnule?

— Da, zise Charles înroşindu-se, şi, indiferent cine a condus-o, nu a curăţat-o cum se cuvine, pentru că are noroi pe osie. Curăţă-l.

Omul a plecat după cârpe de curăţat, fără să spună nici un cuvânt. Era un şofer urât ca păcatul - nu că asta i-ar fi făcut vreun deserviciu în ochii lui Charles care considera că farmecul la un bărbat este o prostie, şi care se descotorosise repede de mica bestie italiană care fusese primul lor şofer.

Soţia lui venea, mărunţind paşii pe urma lui, peste brumă, ca o coloană neagră şi gingaşă, cu faţa micuţă şi eleganta pălărie pentru dimineaţă pe post de capitoliu:

— Charles…

— Un minut, am treabă. Ei, Crane, cine crezi că mi-a condus-o?

— Nu ştiu absolut nimic, domnule. Nimeni nu a folosito de când m-am întors, dar, desigur, mai sunt şi cele două săptămâni cât am fost plecat cu cealaltă maşină, în Yorkshire.

Noroiul s-a curăţat cu uşurinţă.

— Charles, a coborât tatăl tău. S-a întâmplat ceva. Vrea să vii imediat în casă. Vai, Charles!

— Stai, dragă, ai răbdare un minut. Cine a avut cheile de la garaj cât ai fost tu plecat, Crane?

— Grădinarul, domnule.

— Vrei să spui că bătrânul Penny ştie să conducă o maşină?

— Nu, domnule; nimeni nu a scos maşina, domnule.

— Atunci cum explici noroiul de pe osie?

— Desigur, nu pot garanta despre timpul cât am fost plecat în Yorkshire. Gata cu noroiul, domnule.

Charles era lezat. Omul îl trata ca pe un prost şi dacă nu ar fi avut inima aşa de grea l-ar fi raportat tatălui său. Dar nu era o dimineaţă potrivită pentru reclamaţii. A ordonat ca maşina să fie pregătită pentru după-amiază şi s-a reîntors la soţia lui, care în tot acest răstimp turuise o istorie incoerentă despre o scrisoare şi o domnişoară Schlegel.

— Hai, Dolly. Acum pot să te ascult. Domnişoara Schlegel? Ce doreşte?

Când cineva scria o scrisoare, Charles întreba întotdeauna ce dorea respectivul. Dorinţa era, după părerea lui, singurul mobil al unei acţiuni. Şi, în acest caz, întrebarea era corectă, pentru că soţia îi răspunse:

— Vrea Howards End.

— Howards End? Deci, Crane, nu uita să pui roata de rezervă.

— Nu, domnule.

— Fii atent, ai grijă să nu uiţi, că eu… Haide, draga mea. Când au ieşit din raza de observaţie a şoferului, el şi-a pus braţul în jurul taliei ei şi a strâns-o la sine. Toată afecţiunea şi jumătate din atenţia lui - asta este ceea ce îi dăruia el, de-a lungul fericitei lor căsnicii.

— Dar nu m-ai ascultat, Charles…

— Ce s-a întâmplat?

— îţi tot spun… Howards End. A primito domnişoara Schlegel.

— Ce-a primit? a întrebat Charles, dându-i drumul. Despre ce dracu' vorbeşti?

— Ei, Charles, mi-ai promis să nu vorbeşti urât…

— Ascultă, nu am chef de prosteli. Şi nici nu este dimineaţa potrivită pentru aşa ceva.

— îţi spun… ţi-am tot spus… domnişoara Schlegel… a primito… mama ta i-a lăsat-o ei… şi voi toţi trebuie să vă mutaţi!

— Howards End?

— Howards End! a ţipat ea, imitându-l. Şi în timp ce făcea asta, Evie a apărut în fugă din tufişuri.

— Dolly, întoarce-te imediat! Tata este foarte supărat pe tine. Charles, a zis ea lovindu-se violent, vino imediat la tata. A primit o scrisoare groaznică.

Charles începu să alerge, dar îşi reveni şi pomi cu paşi apăsaţi pe aleea de pietriş. Iată şi casa - cele nouă ferestre, viţa neroditoare. Exclamă: „Iar familia Schlegel!", şi, ca să completeze, parcă, haosul, Dolly zise:

— A, nu, infirmiera-şefă de la sanatoriul privat a scris-o, în locul ei.

— Intraţi toţi trei! a strigat tatăl lor, care nu mai era apatic. Dolly, de ce ai încălcat ordinul meu?

— Vai, domnule Wilcox…

— Ţi-am spus să nu te duci la garaj. V-am auzit pe toţi cum strigaţi în grădină. Nu tolerez asta. Intraţi odată.

Stătea în porticul de la intrare, transfigurat, cu scrisorile în mână.

— Treceţi în sufragerie. Nu putem să discutăm problemele intime în mijlocul servitorilor. Uite, Charles, uite… citeşte asta. Vezi ce înţelegi.

Charles a luat două scrisori şi le-a citit, în timp ce se ţinea după procesiune. Prima era o scrisoare de însoţire, de la infirmiera-şefă. Doamna Wilcox a dorit ca ea să înmâneze plicul alăturat, după ce se va fi terminat înmormântarea. Plicul alăturat era chiar din partea mamei sale. Aceasta scrisese: „Pentru soţul meu: Aş dori ca Howards End să-i revină domnişoarei Schlegel (Margaret)".

— Presupun că vom avea o discuţie despre asta? a remarcat Charles, calm pe deplin.

— Desigur, tocmai ieşeam la tine, când Dolly…

— Ei, haideţi să ne aşezăm.

— Haide, Evie, nu mai pierde timpul, stai jos.

în tăcere, s-au apropiat de masă. Evenimentele zilei de ieri - şi chiar cele din acea dimineaţă - se retraseră brusc intr-un trecut atât de îndepărtat, încât aproape că li se părea a nu-l fi trăit. Se auzeau respiraţii grele. încercau să-şi recapete calmul. Pentru a-i linişti şi mai mult, Charles a citit cu glas tare conţinutul scrisorii anexate:

— Un bilet scris de mâna mamei, într-un plic sigilat adresat tatei. Scrie: „Aş dori ca Howards End să-i revină domnişoarei Schlegel (Margaret)". Fără dată, fără semnătură. Trimisă prin intermediul infirmierei-şefe de la sanatoriu. Ei bine, întrebarea este…

Dolly îl întrerupse:

— Bine, dar scrisoarea nu este legală. Casele ar trebui transferate printr-un avocat, Charles, e sigur.

Soţul ei îşi încleştase fălcile. în dreptul fiecăreia dintre urechi îi apăruseră mici umflături sub piele - un simptom pe care ea încă nu învăţase să-l respecte, aşa că a întrebat dacă nu poate să vadă şi ea scrisoarea. Charles se uită la tatăl său pentru a-i cere permisiunea şi acesta a răspuns absent: „Dă-i-o“. Ea a apucat nota şi imediat exclamă:

— Păi bine, dar e doar în creion! Am spus eu. Creionul nu este niciodată luat în consideraţie.

— Ştim că nu este juridic valabilă, Dolly, i-a răspuns domnul Wilcox, vorbind de dincolo de fortăreaţa sa. Suntem conştienţi de asta. Din punct de vedere legal, aş fi îndreptăţit să o rup şi să o arunc pe foc. Desigur, draga mea, te considerăm un membru al familiei, dar ar fi mai bine dacă nu te-ai amesteca în lucruri pe care nu le înţelegi.

Atunci Charles, ofensat atât de tatăl său cât şi de nevastă, repetă:

— Problema este… (Dând la o parte farfuriile şi cuţitele de la micul dejun, făcuse loc pe masă ca să poată schiţa modele pe faţa de masă.)… întrebarea este dacă nu cumva, în cele două săptămâni cât am fost plecaţi cu toţii, dacă nu cumva domnişoara Schlegel a… Apoi se opri.

— Nu cred asta, a replicat tatăl său, al cărui caracter era mai nobil decât al fiului.

— Ce nu crezi?

— Că ea ar fi… că ar putea fi un caz de influenţă nepotrivită. Nu, după părerea mea, problema este… starea în care se afla bolnava, atunci când a scris asta.

— Dragă tată, consultă un expert, dacă vrei, dar eu nu accept că este scrisul mamei.

— Bine, dar tocmai ai spus că este! a replicat Dolly.

— Nu contează dacă am spus, izbucni el, şi mai taci din gură. La auzul vorbelor acestea, biata soţioară se îmbujoră şi, scoţându-şi batista din buzunar, vărsă câteva lacrimi. Nu a băgat-o nimeni în seamă. Evie se încrunta ca un băiat furios. Treptat, cei doi bărbaţi adoptau atitudinea tipică sălii de şedinţe a consiliului. Amândoi erau în forma lor cea mai bună atunci când participau la o şedinţă de consiliu. Nu făceau greşeala de a rezolva treburile lumeşti la grămadă, ci scăpau de ele bucată cu bucată, cu precizie. Problema cu care se confruntau acum era caligrafia şi asupra ei şi-au întors

minţile bine antrenate. După oarecare tergiversări, Charles a acceptat actul ca fiind olograf şi trecură la următoarea problemă. Era cel mai bun - poate singurul - mijloc de a evita emoţiile. Erau nişte oameni obişnuiţi şi, dacă ar fi analizat scrisoarea ca pe un întreg, aceasta i-ar fi făcut nefericiţi sau furioşi. Luată punct cu punct, conţinutul ei emoţional era minimalizat şi totul putea avansa fără probleme. Se auzea ticăitul ceasului, tăciunii dădeau o flacără şi mai vie, rivalizând cu albele irizări care se revărsau prin ferestre. Pe nesimţite, soarele îşi luase locul pe cer şi umbrele trunchiurilor copacilor, extraordinar de solide, căzeau pe pământ ca nişte şanţuri purpurii de-a curmezişul pajiştii îngheţate. Era o minunată dimineaţă de iarnă. Foxterierul lui Evie, considerat a fi alb, era acum doar un câine de culoare gri-murdar, atât era de intensă puritatea care îl înconjura. Câinele era urâţit, însă mierlele pe care le fugărea aveau o strălucitoare întunecime, ca de smoală, pentru că întregul colorit convenţional al vieţii fusese modificat. în casă, ceasul bătu ora zece, cu un sunet amplu şi încrezător. Alte ceasuri au confirmat ora, iar discuţia se apropie de final.

Nu este nevoie să mai continuăm. Este mai degrabă momentul ca povestitorul să facă un pas înainte. Trebuia oare ca familia Wilcox să-i ofere lui Margaret casa lor? Nu cred. Cererea era prea lipsită de seriozitate. Nu era legală. Fusese scrisă în timpul bolii şi sub imperiul unei prietenii bruşte; era contrară intenţiilor din trecut ale defunctei, contrară chiar firii ei, atât cât înţelegeau ei din acea fire. Pentru ei Howards End era o casă: nu aveau cum să ştie că pentru ea fusese un spirit, pentru care căutase un moştenitor spiritual. Şi - mergând încă un pas înainte în aceste neguri - oare nu hotărâseră ei chiar mai bine decât bănuiau? Este oare de crezut că bunurile spirituale pot fi într-adevăr lăsate moştenire? Oare sufletul are moştenitori? Un ulm, o viţă-de- vie, o mână de fân înrourat - oare poate fi transmisă pasiunea pentru astfel de lucruri, dacă nu există legături de sânge? Nu, membrii familiei Wilcox nu puteau fi condamnaţi. Problema era îngrozitoare, iar ei nici măcar nu o puteau sesiza. Nu; firesc şi potrivit era ca, după o cuvenită dezbatere, să rupă scrisoarea şi să o arunce în căminul din sufragerie. Un moralist cu simţ practic ar putea să-i achite complet. Acela care se sileşte să privească mai profund ar putea aproape să-i absolve. Pentru că rămâne un fapt incontestabil. Ei au desconsiderat o rugăminte personală. Femeia care murise le spusese „Faceţi asta”, iar ei au răspuns „Nu”.

Incidentul le lăsase o impresie cu totul dureroasă. Durerea li se urcase la cap şi lucra acolo într-un mod foarte neliniştitor. Ieri se lamentau: „A fost o mamă bună, o soţie adevărată; în lipsa noastră şi-a neglijat sănătatea şi de aceea a murit”. Astăzi gândeau: „Nu a fost aşa de sinceră, de bună pe cât am crezut”. Dorinţa pentru o lumină mai lăuntrică îşi găsise în sfârşit expresia, cele nevăzute avuseseră impact asupra celor văzute, iar ei nu-i puteau spune decât „trădătoare”. Doamna Wilcox îşi trădase familia, legile proprietăţii şi propriul ei cuvânt scris. Cum de se gândise ea ca Howards End să-i fie trecută domnişoarei Schlegel? Oare bărbatul ei, căruia casa îi aparţinea din punct de vedere legal, trebuia să i-o dea ca pe un cadou, fără pretenţii? Trebuia numita domnişoară Schlegel să o primească în folosinţă pe viaţă sau ca proprietate absolută? Nu avea să existe nici o compensaţie pentru garaj şi alte îmbunătăţiri pe care ei le aduseseră, în ideea că totul le va aparţine lor într-o bună zi? Trădătoare! Trădătoare şi absurdă! Când ajungem să gândim despre cineva care a murit că este şi trădător şi absurd, am avansat mult în direcţia reconcilierii noastre cu ideea dispariţiei sale. Scrisoarea mâzgălită în creion, transmisă prin infirmiera-şefă, era şi incorectă şi nemiloasă, şi făcea să scadă imediat valoarea femeii care o scrisese.

— în sfârşit! a zis domnul Wilcox, ridicându-se de la masă. Nu mi-aş fi închipuit că este posibil.

— Nu se poate ca mama să fi vrut asta, spuse Evie, încă încruntată.

— Nu, fata mea, sigur că nu.

— Mama credea aşa de mult în strămoşi… nu este în firea ei să lase ceva unui străin care nu ar avea cum să aprecieze asta.

— Toată povestea aceasta nu este în firea ei - a anunţat el. Dacă domnişoara Schlegel ar fi fost săracă, dacă ar fi avut nevoie de casă, aş fi putut înţelege oarecum. Dar are o casă a ei. De ce ar mai avea nevoie de alta? Nu ar mai avea ce să facă şi cu Howards End.

— Asta numai timpul o poate dovedi, murmură Charles.

— Cum? a întrebat sora sa.

— Pesemne că ea ştie… mama trebuie să-i fi spus. A fost de două sau trei ori la sanatoriu. Probabil că acum aşteaptă să vadă cum evoluează lucrurile.

— Ce femeie îngrozitoare!

Iar Dolly, care îşi revenise, a strigat:

— Păi bine, poate să vină aici chiar acum şi să ne dea pe toţi afară!

Charles o potoli.

— Mi-aş dori să o facă, zise el ameninţător. Atunci aş putea să o pun la punct.

— Şi eu la fel, a repetat ca un ecou tatăl său, care se simţea exclus. Charles fusese amabil atunci când preluase întreaga organizare a funeraliilor şi când îi spusese să-şi mănânce micul dejun, dar băiatul devenea oarecum dictatorial, pe măsură ce creştea, şi prelua rolul de şef cu prea mare uşurinţă.

— Şi eu aş putea să o pun la punct, dacă ar veni, dar nu o s-o facă. Sunteţi cu toţii puţin cam duri cu domnişoara Schlegel.

— Totuşi, chestiunea cu Paul a fost destul de scandaloasă.

— Aşa cum am spus-o şi la vremea aceea, Charles, nu vreau să mai aud de chestiunea cu Paul şi, de altfel, acum este ceva cu totul diferit. Margaret Schlegel a fost supărător de serviabilă şi obositoare şi noi toţi am suferit din pricina ei, dar, pe onoarea mea, nu este o prefăcută. Sigur nu este în cârdăşie cu infirmiera. Sunt absolut convins de asta. Cum nu este în complicitate nici cu doctorul. Şi de asta sunt sigur. Nu ne-a ascuns nimic, pentru că până în după-amiaza aceea a ştiut tot atât de puţin cât şi noi. Şi ea, ca şi noi, a fost păcălită - domnul Wilcox a făcut un moment pauză - vezi tu, Charles, în durerile îngrozitoare pe care le avea, biata ta mamă ne-a pus pe noi toţi în ipostaze false. Dacă am fi ştiut măcar, Paul nu ar mai fi părăsit Anglia, tu nu ai mai fi plecat în Italia şi nici eu cu Evie în Yorkshire. Ei bine, situaţia în care a fost domnişoara Schlegel este tot atât de falsă. Una peste alta, nu a ieşit prea prost din treaba asta.

— Dar crizantemele acelea… a spus Evie.

— Şi chiar să vină la înmormântare, repetă Dolly ca ecoul.

— Dar de ce să nu fi venit? Avea tot dreptul să o facă, şi a stat cu totul deoparte, împreună cu femeile din Hilton. Florile… sigur, noi nu am fi trimis astfel de flori, dar, din punctul ei de vedere, s-ar putea să fi părut potrivite, Evie. Şi, cine ştie, s-ar putea ca acesta să fie obiceiul, în Germania.

— Ah, am uitat că, de fapt, nu este englezoaică, a remarcat Evie. Asta ar putea explica multe.

— Este o cosmopolită, zise şi Charles, privindu-şi ceasul. Recunosc, eu nu prea înghit cosmopoliţii. E greşeala mea, fără îndoială. Nu îi suport, iar un cosmopolit neamţ este culmea. Cred că asta este cam tot, nu-i aşa? Vreau să mă duc să vorbesc cu Chalkeley. Mi-ajunge bicicleta. Şi, apropo, aş vrea

să stai de vorbă cu Crane, la un moment dat. Sunt sigur că mi-a folosit maşina cea nouă.

— A avariat-o în vreun fel?

— Nu.

— în cazul acesta, nu am să-i spun nimic. Nu merită să am o ceartă cu el.

Uneori, Charles şi cu tatăl său nu erau de acord. Dar întotdeauna se despărţeau cu o afecţiune sporită unul faţă de celălalt şi nici unul dintre ei nu-şi dorea un camarad mai aprig atunci când venea vorba să navigheze niţel printre emoţii. La fel ca marinarii lui Ulise, care au navigat printre Sirene, după ce, mai înainte, îşi astupaseră unul altuia urechile cu ceară.1

1. Membrii unei secte religioase protestante din Anglia, înfiinţată în 1650 de George Fox, care considerau că primesc inspiraţia divină direct de la Duhul Sfânt şi nu recunoşteau nici un fel serviciu religios.

XII

Charles nu avea de ce să fie neliniştit. Domnişoara Schlegel nu auzise de ciudata solicitare a mamei sale. Urma să o afle în anii ce vor veni, când viaţa ei se va fi clădit în alt fel, şi atunci informaţia avea să se potrivească precum piatra de temelie la locul ei. Acum mintea ei era ocupată cu alte lucruri şi chiar ea ar fi respins cererea, ca pe o fantezie a unei bolnave.

Se despărţea de cei din familia Wilcox pentru a doua oară. Paul şi mama lui, el undă şi ea val, îi inundaseră viaţa şi apoi se re trăseseră pentru totdeauna. Unda nu lăsase nici o urmă; însă valul împrăştiase la picioarele lui Margaret fragmente rupte din necunoscut. Ca un căutător curios, ea a rămas o vreme la ţărmul acelei mări care mărturiseşte atât de puţin, dar puţin tot mărturiseşte, şi a privit retragerea acestei formidabile maree. Prietena ei pierise pradă chinurilor, dar, considera ea, nu şi degradării. Retragerea ei trimisese cu gândul şi la alte lucruri, în afara bolii şi a durerii. Unii părăsesc această viaţă cu lacrimi, alţii cu o nebună indiferenţă; doamna Wilcox alesese calea de mijloc, pe care doar firile singulare o pot urma. Păstrase echilibrul. Nu a mărturisit prea mult din sumbrul ei secret prietenilor, doar puţin; îşi închisese inima, dar nu de tot. Dacă există vreo regulă, aşa ar trebui să murim - nici victimă, nici fanatic, ci navigator pe mare, ce poate saluta la fel de liniştit şi adâncul în care se afundă, şi ţărmul pe care trebuie să-l părăsească.

Ultimul cuvânt - oricare va fi acela - cu siguranţă nu fusese rostit în cimitirul din Hilton. Ea nu acolo murise. O înmormântare nu înseamnă

moartea, tot aşa cum botezul nu înseamnă naşterea şi nici căsătoria o uniune. Toate trei sunt doar stângace născociri care vin, când prea târziu, când prea devreme, şi prin care societatea înregistrează repezile mişcări ale individului. în ochii lui Margaret, doamna Wilcox scăpase unei astfel de înregistrări. Ieşise din viaţă cu vioiciune, în felul său aparte, şi nimic nu era cu adevărat mai pulbere decât conţinutul acelui sicriu greu, coborât cu ceremonie până ce ajunsese să se odihnească în pulberea pământului, nici flori mai cu adevărat irosite decât crizantemele pe care gerul le ofilise, probabil, înainte de ivirea zorilor. Margaret spusese odată că „iubeşte superstiţiile". Nu era adevărat. Puţine femei au încercat cu mai mare sinceritate să străpungă învelişurile care ţin, înfăşurate împreună, trupul şi sufletul. Moartea doamnei Wilcox o ajutase în strădania ei. Vedea ceva mai clar decât până atunci ce este fiinţa umană şi către ce poate ea să aspire. întrevedea relaţii mai aproape de realitate. Poate că speranţa este cel din urmă cuvânt - speranţă, chiar şi dincoace de mormânt.

între timp, putea să se preocupe de supravieţuitori. în ciuda obligaţiilor pe care le avea de Crăciun, în ciuda fratelui ei, familia Wilcox continua să ocupe un loc important în gândurile lui Margaret. îi văzuse atât de des în ultima săptămână dinaintea morţii doamnei Wilcox. Nu erau „genul ei", erau adesea suspicioşi şi stupizi şi erau imperfecţi acolo unde ea excela; dar ciocnirile cu ei o stimulau şi simţea faţă de ei un interes care se învecina cu simpatia, chiar şi în ceea ce-1 priveşte pe Charles. Dorea să-i protejeze şi adesea simţea că, excelând acolo unde ea era imperfectă, şi ei o puteau proteja. Odată ce treceau dincolo de stâncile emoţiilor, ştiau atât de bine ce să facă, pe cine să cheme; trăgeau toate sforile, aveau curaj şi hotărâre, iar ea aprecia extraordinar curajul. Duceau o viaţă la care ea nu putea năzui - viaţa exterioară cu „telegrame şi mânie", care izbucnise în iunie, atunci când Helen şi Paul s-au întâlnit şi care răbufnise din nou, cu o săptămână în urmă. Pentru Margaret, această viaţă avea să rămână o forţă veritabilă. Nu o putea dispreţui, aşa cum pretindeau că o fac Helen şi Tibby. Ea încuraja dârzenia, hotărârea şi supunerea, fără îndoială calităţi de grad inferior, dar care au format civilizaţia noastră. Formau şi caracterul; Margaret nu se putea îndoi de asta: nu lăsau spiritul să devină nepăsător. Cum îndrăzneau cei din neamul Schlegel să dispreţuiască familia Wilcox, când lumea se alcătuieşte cu oameni de tot felul? „Nu medita prea mult - îi scria ea lui Helen - la superioritatea celor nevăzute asupra celor văzute. Este adevărată,

dar să te hrăneşti din asta este anacronic. Treaba noastră nu este să punem în opoziţie cele două aspecte, ci să le reconciliem.”

Helen îi răspunse că nu avea nici o intenţie să mediteze asupra unui subiect aşa de plicticos. Drept cine o lua sora ei? Ea şi familia Mosenbach fuseseră la derdeluş, pe singurul deal cu care se putea lăuda Pomerania. Era distractiv, dar prea aglomerat, pentru că şi restul Pomeraniei mergea tot acolo. Lui Helen îi plăcea ţinutul şi scrisoarea ei strălucea de poezie şi mişcare în aer liber. Scria despre peisaj, care era domol şi totuşi impunător; despre câmpiile îmbrăcate în zăpadă, cu cetele săltăreţe de căprioare; despre râu şi despre pitoreasca lui intrare în Marea Baltică; despre munţii Oderberge, care aveau doar o sută de metri înălţime, şi de pe care puteai mult prea uşor aluneca înapoi, în câmpia pomeraniană. Şi totuşi, aceşti Oderberge erau munţi adevăraţi, cu păduri de brazi, pâraie şi privelişti întregi. „Nu contează atât dimensiunile, cât felul în care se armonizează lucrurile.” în alt paragraf, Helen se referise cu compasiune la doamna Wilcox, dar nu era afectată de ştirea morţii acesteia. Ea nu ştia care e anturajul morţii, mai demn de remarcat, intr-un fel, decât moartea însăşi. îi erau străine şi atmosfera de menajamente şi învinuiri în mijlocul cărora trupul unui om devine din ce în ce mai animat, pentru că se află în suferinţă; şi sfârşitul acelui trup în cimitirul din Hilton; şi supravieţuirea a ceva ce prefigurează speranţa, animată la rândul ei de comparaţia cu veselia prozaică a vieţii. Simţea doar că o doamnă agreabilă nu mai avea cum să fie plăcută acum. Se reîntoarse la Wickham Place absorbită de propriile ei preocupări - mai primise o cerere în căsătorie - iar Margaret, după o clipă de ezitare, era mulţumită că lucrurile stau astfel.

Propunerea nu fusese o chestiune serioasă. Era opera lui Frăulein Mosenbach, care proiectase ideea măreaţă şi patriotică de a-i câştiga pe verii săi înapoi pentru Patrie, prin căsătorie. Anglia îşi jucase cartea pe Paul Wilcox, şi pierduse. Germania îl jucase pe Herr Forstmeister nu-mai-ştiu-cum - Helen nu-şi amintea numele. Herr Forstmeister trăia într-o pădure şi, de pe vârful Oderberge, îi arătase lui Helen casa lui, sau mai degrabă arătase pâlcul de brazi unde se afla aceasta. Ea exclamase: „Vai, ce drăguţ! Acolo e de mine!”. Seara Frieda a apărut în camera ei: „Am un mesaj pentru tine, dragă Helen” etc., şi nu minţea, dar fusese foarte drăguţă când Helen a început să râdă. Chiar înţelegea refuzul - pădurea prea singuratică şi umedă - şi chiar era de acord. Lui Herr Forstmeister însă i s-au dat asigurări contrare. Germania pierduse, dar cu voioşie. Deţinătoare a bărbăţiei lumii,

ea simţea că nu poate să piardă. „Ba încă există chiar şi cineva pentru Tibby”, a încheiat Helen. „Haide, Tibby, gândeşte-te la asta; Frieda a rezervat o fetişcană pentru tine, cu codiţe şi ciorapi albi de lână, numai că partea de jos a ciorapilor este roz, ca şi cum fetiţa a tropăit prin căpşuni. Am vorbit prea mult. Mă doare capul. Acum e rândul tău să vorbeşti.”

Tibby a acceptat să vorbească. Şi el era absorbit de problemele lui, pentru că tocmai venise de la Oxford, unde încerca să obţină o bursă. Studenţii erau în vacanţă şi candidaţii fuseseră găzduiţi în diferite colegii şi luaseră cina acolo. Tibby era sensibil la frumuseţe şi, cum experienţa fusese cu totul nouă, făcu o descriere aproape strălucitoare a vizitei sale. Impunătoare şi plăcută, îmbibată de bogăţiile comitatelor din vest, în slujba cărora s-a aflat timp de o mie de ani, Universitatea a fost numaidecât pe gustul băiatului; era genul de lucru pe care îl putea înţelege, şi l-a înţeles cu atât mai bine, cu cât era gol. Oxford este… Oxford; nu doar un simplu loc de adunare pentru tineri, aşa cum este Cambridge. Poate că îşi doreşte camarazi care să-l iubească mai mult pe el decât se iubesc unii pe alţii; în orice caz, acesta urma să fie efectul lui asupra lui Tibby. Surorile sale l-au trimis acolo ca să-şi facă prieteni, căci ştiau că educaţia lui fusese excentrică şi îl izolase de alţi băieţi şi bărbaţi. Prieteni nu şi-a făcut. Oxfordul lui era vid de însăşi esenţa Oxfordului, iar Tibby a luat cu el în viaţă nu amintirea unei străluciri, ci amintirea sistemului de aranjare a culorilor în decoraţiuni.

Lui Margaret îi făcea plăcere să-şi audă fratele şi sora stând de vorbă. De regulă, cei doi nu se prea înţelegeau. Margaret i-a ascultat preţ de câteva cline şi s-a simţit mai matură şi mai blajină. Apoi, amintindu-şi ceva, i-a întrerupt:

— Helen, ţi-am spus despre biata doamnă Wilcox întâmplarea aceea tristă?

— Da.

— Am purtat corespondenţă cu fiul ei. Lichida proprietatea şi mi-a scris să mă întrebe dacă mama sa nu a dorit ca eu să am ceva de la ea. Mi s-a părut amabil din partea lui, având în vedere că o ştiam de prea puţin timp. I-am spus cum, o dată, ea a amintit că îmi va da un dar de Crăciun, dar amândouă am uitat de asta, după aceea.

— Sper că Charles a înţeles aluzia.

— Da… vreau să-ţi spun că, după aceea, soţul ei mi-a scris ca să-mi mulţumească, pentru că am fost amabilă cu ea, şi chiar mi-a dat flaconul ei

de argint pentru săruri. Nu-i aşa că a fost extraordinar de generos? Asta m-a făcut să-l plac foarte mult. Speră că acesta nu va fi sfârşitul relaţiilor noastre, iar tu şi cu mine vom merge să o vedem pe Evie, cândva, în viitor. îmi place domnul Wilcox. Este dedicat muncii sale - cauciucul. Este o afacere mare. Am înţeles că acum se lansează, de fapt. Şi Charles este implicat în asta. Charles este căsătorit… ea este o fiinţă mică şi drăgălaşă, dar nu pare prea deşteaptă. Au stat în apartament, dar acum s-au mutat într-o casă a lor.

După o pauză politicoasă, Helen şi-a continuat povestirea despre Stettin. Cât de repede se schimbă lucrurile! în iunie fusese în criză; chiar şi în noiembrie mai roşea încă şi se purta nefiresc. Acum era ianuarie şi întreaga poveste era uitată. Privind în urmă, la ultimele şase luni, Margaret şi-a dat seama de natura haotică a vieţii noastre cotidiene şi de diferenţa dintre aceasta şi succesiunea ordonată pe care au născocit-o istoricii. Viaţa reală este plină de indicii şi marcaje false, care nu duc nicăieri. Cu un efort nemăsurat, ne adunăm puterile în aşteptarea unei crize, care nu vine niciodată. Cariera cea mai reuşită trebuie să arate o irosire de energie care ar fi putut să mute munţii, iar cea mai nereuşită nu este cariera cuiva luat prin surprindere, ci a aceluia care este pregătit şi nu e niciodată luat. Moralitatea noastră naţională păstrează o justă tăcere asupra unei astfel de tragedii. Se presupune că pregătirea pentru un pericol este bună în sine şi că oamenilor, ca şi naţiunilor, le este mai bine dacă bâjbâie prin viaţă pe deplin înarmaţi. Tragedia pregătirii abia dacă a fost analizată, cu excepţia grecilor. Viaţa este într-adevăr periculoasă, dar nu în sensul în care vrea moralitatea să ne facă să credem. Este cu adevărat greu să-ţi controlezi viaţa, dar esenţa ei nu este lupta. Este greu s-o controlezi pentru că este o poveste romantică, iar esenţa ei este frumuseţea romantică.

Pe viitor, Margaret spera că va fi mai puţin circumspectă decât în trecut.

XIII

Trecuseră mai mult de doi ani, şi familia Schlegel a continuat să ducă o viaţă lipsită de constrângeri, dar nu şi nerespectabilă, plutind în continuare, cu graţie, pe valurile cenuşii ale Londrei. Concertele şi spectacolele de teatru au trecut peste ea, banii s-au cheltuit şi recâştigat, s-au clădit şi s-au distrus reputaţii, oraşul însuşi, emblematic pentru stilul lor de viaţă, s-a ridicat şi a coborât într-un continuu flux, în vreme ce zonele lui mai joase se întindeau şi mai departe spre dealurile din Surrey şi peste câmpiile din Hertfordshire. Apăruse clădirea aceasta celebră, aşa era sortit. Astăzi se

transforma Whitehall; mâine va veni rândul lui Regent Street. Lună după lună, străzile miroseau din ce în ce mai tare a benzină, erau din ce în ce mai greu de traversat, iar oamenii se auzeau unii pe alţii vorbind din ce în ce mai anevoios, respirau mai puţin aer şi vedeau mai puţin din cer. Natura se retrăgea: frunzele căzeau încă de la mijlocul verii, soarele strălucea prin praf cu o admirată neclaritate.

Nu mai este la modă să ai opinii împotriva Londrei. Să consideri pământul drept un cult artistic nu mai este la modă, iar literatura viitorului apropiat va ignora, probabil, temele rurale şi va căuta inspiraţia la oraş. Reacţia este de înţeles. Publicul a auzit un pic prea mult despre Pan şi forţele elementare ale naturii - acestea par victoriene, în vreme ce oraşul este georgian - şi aceia care sunt interesaţi de pământ s-ar putea să aştepte mult, înainte ca roata să se întoarcă din nou spre el. Negreşit, Londra este fascinantă. Este văzută ca o trepidantă întindere cenuşie, inteligentă fără ţel şi înfiorată fără dragoste; ca un spirit care s-a modificat înainte de a fi consemnat în cronici; ca o inimă bătând mereu, dar fără vreo zvâcnire de omenie. Se află dincolo de toate: natura, cu toată cruzimea ei, ne este mai aproape decât aceste mulţimi de oameni. Un prieten se justifică pe sine, pământul este explicabil - din el ne tragem şi în el trebuie să ne întoarcem. Dar cine poate explica şoseaua Westminster Bridge sau strada Liverpool dimineaţa - când oraşul inspiră - sau aceleaşi străzi aglomerate seara - când oraşul expiră aerul lui vlăguit? Căutăm cu disperare dincolo de smog, chiar dincolo de stele, vidul universului este răscolit pentru a justifica existenţa monstrului şi a-i imprima un chip uman. Londra este şansa religiei - nu a religiei aceleia decorative, a teologilor, ci a uneia antropomorfe, brute. Da, fluxul continuu ar fi tolerabil dacă un om de acelaşi fel cu noi - nu cineva pretenţios sau plângăreţ - ne-ar purta de grijă acolo sus, în ceruri.

Londonezul îşi înţelege arareori oraşul până ce acesta nu-l mătură şi pe el din rădăcini, iar ochii lui Margaret nu s-au deschis decât atunci când contractul pentru Wickham Place a expirat. Ştiuse că până la urmă va expira, dar informaţia nu a devenit activă decât cu vreo nouă luni înainte de momentul cu pricina. Atunci, casa s-a animat deodată, cu ardoare. Văzuse atâta fericire. De ce trebuia aceasta înlăturată? Pentru prima dată acum, Margaret observa pe străzile oraşului arhitectura grabei şi auzea limbajul pripit din gura locuitorilor lui - vorbe ciuntite, propoziţii deformate, expresii condensate, de aprobare sau dezgust. Lună după lună, lucrurile avansau şi mai alert, dar cu ce scop? Populaţia creştea, dar care era calitatea oamenilor

ce se năşteau? Acel milionar care deţinea proprietatea liberă asupra caselor din Wickham Place şi dorea să ridice în locul lor un babilon de apartamente - cu ce drept deranja o bucată atât de mare din gelatina tremurătoare? Nebun nu era - îl auzise expunând idei socialiste -, dar adevărata înţelegere începea exact acolo unde se sfârşea inteligenţa lui. Era ştiut că aşa stau lucrurile cu mai toţi milionarii. Ce drept aveau astfel de oameni… dar Margaret îşi reveni. Aşa se ajunge la nebunie. Slavă Domnului, şi ea avea oarece bani, şi putea cumpăra o casă nouă.

Tibby, acum în al doilea an la Oxford, venise acasă în vacanţa de Paşte şi Margaret a profitat de ocazie ca să poarte cu el o discuţie foarte serioasă. Avea el, cât de cât, idee despre locul unde voia să locuiască? Tibby nu ştia dacă are. Avea el, cât de cât, idee despre ce voia să facă în viitor? El era la fel de nesigur, dar, la insistenţele ei, a remarcat că ar prefera să nu fie îngrădit de vreo profesie. Margaret nu era şocată, ci continuă să coasă o vreme, înainte de a-i răspunde:

— Mă gândeam la domnul Vyse. Nu mi se pare a fi vreodată din cale-afară de fericit.

— Mmm… da, zise Tibby şi apoi rămase cu gura deschisă, cu un fior ciudat, ca şi cum şi el se gândise la domnul Vyse, privise în jurul, prin şi dincolo de domnul Vyse, îl cântărise pe domnul Vyse, îl clasificase şi în final îl expediase ca neputând avea vreo legătură cu subiectul în discuţie. Behăiala aceea a lui Tibby o scosese din sărite pe Helen. Dar acum Helen era jos, în sufragerie, pregătea un discurs despre economia politică. Din când în când i se auzea vocea, declamând prin uşa deschisă.

— Dar domnul Vyse este un om destul de jalnic şi mototol, nu crezi? Şi mai este şi Guy. Ceva demn de milă. Şi, pe urmă, trecu ea de la particular la general, oricui îi este mai bine cu o activitate regulată.

Gemete.

— Sunt convinsă de asta, a continuat ea, zâmbind. Nu o spun ca să-ţi fac educaţie. Chiar aşa gândesc. Cred că, în ultimul secol, omul şi-a dezvoltat dorinţa pentru muncă şi ea nu trebuie abandonată. Este o dorinţă nouă. Este însoţită de o mulţime de lucruri care sunt rele, dar, în esenţă, ea este bună şi sper ca, şi pentru femei, „a nu munci” să devină la fel de şocant cum era acum o sută de ani „a nu fi căsătorită”.

— Nu am experimentat, de nici un fel, această profundă dorinţă la care faci aluzie, a enunţat Tibby.

— Atunci vom purta această discuţie până ce ţi se va întâmpla. Nu am de gând să te bat la cap. Nu te grăbi. Dar gândeşte-te la acei bărbaţi pe care îi apreciezi cel mai mult, şi vezi cum şi-au organizat ei viaţa.

— Mie, cel mai mult, îmi plac Guy şi domnul Vyse, i-a răspuns Tibby slab, lăsându-se atât de tare pe spate în scaunul său, încât ajunse întins ca o linie dreaptă, de la genunchi şi până la gât.

— Şi să nu crezi că nu vorbesc serios, doar pentru că nu folosesc argumentele tradiţionale… să faci bani, o sferă de interese care te aşteaptă şi aşa mai departe… care, din varii motive, sunt toate nişte ipocrizii. (Margaret continua să coasă.) Nu-ţi sunt decât soră. Nu am nici un fel de autoritate asupra ta şi nici nu vreau să am vreuna. Nu vreau decât să-ţi înfăţişez ceea ce cred că este adevărul. Vezi tu… - îşi scoase lomionul pe care îl adoptase de curând - practic, în câţiva ani, vom avea aceeaşi vârstă şi voi dori ca tu să mă ajuţi. Bărbaţii sunt cu mult mai amabili decât femeile.

— Dacă tot trăieşti o astfel de amăgire, de ce nu te măriţi?

— Uneori chiar mă gândesc că am să o fac, dacă voi avea ocazia.

— Nu te-a cerut nimeni?

— Numai neghiobi.

— Dar Helen este cerută de cineva?

— O mulţime.

— Povesteşte-mi despre ei.

— Nu.

— Atunci povesteşte-mi despre neghiobii tăi.

— Erau bărbaţi care nu aveau nimic mai bun de făcut, zise sora lui, care se simţea datoare să marcheze punctul acesta. Aşa că ia aminte la acest avertisment: trebuie să munceşti, sau altfel trebuie să te faci că munceşti, aşa cum fac eu. Muncă, muncă, muncă, dacă vrei să-ţi salvezi sufletul şi trupul. Sincer, este o necesitate, băiete dragă. Uită-te la cei din neamul Wilcox, uită-te la domnul Pembroke. Cu toate defectele lor de temperament şi înţelegere, aceşti oameni îmi plac mai mult decât alţii, mult mai bine înzestraţi, şi cred că asta este din pricină că au muncit cu regularitate şi onestitate.

— Mai lasă-mă cu familia Wilcox, a bombănit Tibby.

— Ba n-am să o fac. Sunt oameni cum trebuie.

— Vai de mine, Meg! a protestat el, ridicându-se brusc, alert şi furios.

Tibby, cu toate defectele sale, avea o personalitate adevărată.

— în sfârşit, sunt cum trebuie, atât cât îşi poate cineva închipui.

— Nu, nu… vai, nu!

— Mă gândeam la fiul cel mic, pe care l-am catalogat odinioară ca neghiob, dar care s-a întors din Nigeria aşa de bolnav. A plecat iarăşi acolo, mi-a spus Evie Wilcox… a plecat acolo unde îi este datoria.

Cuvântul „datorie” provoca întotdeauna un mormăit.

— Nu îi trebuie banii, de muncă are el nevoie, deşi este o muncă groaznică… o ţară plicticoasă, băştinaşi necinstiţi, o neîncetată agitaţie în jurul apei potabile şi a alimentelor. O naţiune care produce astfel de bărbaţi are de ce să fie mândră. Nu este de mirare că Anglia a devenit imperiu.

— Imperiu!

— Nu-mi bat capul cu rezultatele, zise Margaret, puţin tristă. Sunt prea complicate pentru mine. Eu pot doar să mă uit la oameni. Până una, alta, un imperiu mă plictiseşte, dar pot să apreciez eroismul care l-a ridicat. Londra mă plictiseşte, dar câte mii de oameni splendizi se străduiesc să facă din Londra…

— Ceea ce este, rânji el.

— Ceea ce este, din nefericire. Eu vreau activitate fără civilizaţie. Ce paradoxal! Şi totuşi cred că asta este ceea ne aşteaptă în ceruri.

— Iar eu, zise Tibby, vreau civilizaţie fără activitate, ceea ce bănuiesc că vom găsi în partea cealaltă.

— Nu este nevoie să mergi tocmai până în partea cealaltă, Tibbikins, dacă asta îţi doreşti. Poţi găsi asta şi la Oxford.

— Stupid…

— Dacă sunt stupidă, hai să revenim la căutatul de case. Pot să locuiesc chiar şi în Oxford, dacă vrei… nordul Oxfordului. Pot locui oriunde, în afară de Boumemouth, Torquay şi Cheltenham. Vai, da, şi Ilfracombe şi Swanage şi Tunbridge Wells şi Surbinton şi Bedford1. Acolo cu nici un chip.

— Atunci, Londra.

— Sunt de acord, dar Helen ar vrea mai degrabă să scape din Londra. Totuşi, nu există nici un motiv pentru care nu am putea avea o casă la ţară, dar şi un apartament în oraş, cu condiţia să rămânem toţi împreună şi să contribuim. Deşi, bineînţeles… ah, ce de prostii vorbeşte omul, şi când te gândeşti, când te gândeşti la oamenii care sunt cu adevărat săraci! Cum se descurcă ei? Să nu mă pot mişca prin lume, asta m-ar ucide.

în vreme ce vorbea, uşa s-a izbit de perete şi Helen a dat buzna înăuntru într-o stare de extremă agitaţie.

— Vai, dragilor, ce credeţi? N-o să ghiciţi niciodată. A venit aici o femeie care m-a întrebat despre soţul ei. Despre cine? (Lui Helen îi plăcea să-şi creeze propriile surprize). Da, despre bărbatul ei, chiar aşa.

— Nu are nimic a face cu Bracknell, nu? a întrebat Margaret, care în ultima vreme luase un şomer cu acest nume, ca să cureţe cuţitele şi ghetele.

— I l-am oferit pe Bracknell şi a fost respins. La fel şi Tibby. Capul sus, Tibby! Nu este cineva pe care să-l cunoaştem. I-am spus: „La vânătoare, draga mea; uită-te bine împrejur, vânează pe sub mese, zgândăreşte cu vătraiul pe horn în sus, scutură mileurile de pe braţele fotoliilor.” Soţ? Soţ? Ah, iar ea era aşa de minunat înveşmântată şi zăngănea ca un candelabru.

— Haide, Helen, ce s-a întâmplat, de fapt?

— Exact ce îţi spun. Cum s-ar zice, eu îmi declamam discursul. Annie deschide uşa, ca o proastă, şi pofteşte o madamă, direct înăuntru peste mine, care eram cu gura căscată. Apoi am început… foarte civilizat. „îmi vreau soţul, carele am motive să cred că este aici.” Nu… câtă nedreptate. A zis „dă care”, nu „carele”. S-a exprimat perfect. Aşa că eu am zis: „Numele, vă rog?” şi ea a răspuns „Lan, don’şoară”, şi iată-ne.

— Lan?

— Lan sau Len. Nu am fost prea atente cu vocalele. Lanolină.

— Dar este extraordinar…

— I-am spus „Buna mea doamnă Lanolină, este vorba despre o gravă neînţelegere aici. Aşa frumoasă cum mă aflu, modestia mea este încă şi mai remarcabilă decât frumuseţea-mi şi niciodată, niciodată ochii domnului Lanolină nu s-au oprit asupra mea”.

— Sper că ai fost mulţumită, i-a zis Tibby.

— Desigur, chiţăi Helen. O experienţă absolut delicioasă. Ah, doamna Lanolină este o scumpă… şi-a cerut soţul de parcă ar fi fost o umbrelă. L-a rătăcit sâmbătă după-amiază… şi multă vreme nu a fost deranjată. Dar toată noaptea, şi azi toată dimineaţa, temerile ei au sporit. Micul dejun nu mai părea la fel… nu, şi nici prânzul, aşa că a dat o fugă până la Wickham Place, la numărul doi, ca fiind locul cel mai probabil unde să găsească articolul lipsă.

— Dar cum Dumnezeu…

— Să nu începi cu de-astea. Tot repeta „Ştiu eu ce ştiu”, nu fără politeţe, dar extrem de sumbru. în van am întrebat-o ce ştie. Unii ştiu ce ştiu alţii, iar alţii nu ştiu şi, dacă nu ştiu, atunci acei alţii ar fi mai bine să aibă grijă. Vai mie, era incapabilă! Avea o faţă ca a unui vierme de mătase şi sufrageria

trăsneşte toată a rădăcină de stânjenel. Am pălăvrăgit puţin, în mod plăcut, despre soţi şi eu m-am întrebat unde o fi al ei şi am sfătuit-o să se ducă la poliţie. Mi-a mulţumit. Am fost de acord că domnul Lanolină este un bărbat tare, tare neastâmpărat şi că nu ar trebui să-şi dea aere. Dar cred că m-a suspectat tot timpul. Piua-ntâi să-i scriu mătuşii Juley despre asta. Haide, Meg, aminteşte-ţi… piua-ntâi.

— Piua cu siguranţă, a murmurat Margaret, lăsând lucrul deoparte. Nu sunt sigură că este aşa de amuzant, Helen. înseamnă că, undeva, există un vulcan îngrozitor, care scoate fum, nu-i aşa?

— Nu cred, nu-i pasă de-adevăratelea. Admirabila creatură nu este capabilă de tragedii.

— Dar soţul ei poate că este, zise Margaret, ducându-se spre fereastră.

— Ah, nu, e puţin probabil. Nimeni capabil de tragedie nu s-ar fi putut căsători cu doamna Lanolină.

— Era drăguţă?

— Poate că odinioară avea un chip frumos. Apartamentele, singura privelişte pe care o aveau, atârnau ca nişte draperii ornate între Margaret şi învălmăşeala Londrei. Gândurile ei se întoarseră cu tristeţe la căutarea de case. Wickham Place fusese atât de sigur. îi era fantastic de teamă că micuţa ei turmă s-ar putea muta în vacarm şi sărăcie, într-un contact mai strâns cu episoade ca acesta.

— Tibby şi cu mine am discutat iar despre locul unde vom sta din septembrie, a rostit ea. în sfârşit.

— Tibby ar trebui mai întâi să se întrebe ce va face, i-a replicat Helen, şi subiectul a fost reluat, dar cu zgârcenie.

A sosit ceaiul şi după ceai Helen s-a dus să-şi pregătească discursul, iar Margaret a pregătit şi ea unul pentru că, a doua zi, urmau să meargă la o societate de dezbateri. Dar gândurile îi erau înveninate. Doamna Lanolină se ridicase din abis, ca un parfum slab, ca pasul unui spiriduş, povestind despre o viaţă în care dragostea şi ura decăzuseră amândouă.1

1. Staţiuni litorale şi balneare din Anglia.

XIV

Misterul, ca atâtea alte mistere, s-a lămurit. A doua zi, exact când se îmbrăcau să plece la o cină, au primit vizita unui domn, pe nume Bast. Era un funcţionar, angajat al Companiei Porphyrion pentru Asigurări împotriva Incendiilor. Atât s-a putut înţelege de pe cartea lui de vizită. Venise „în

legătură cu doamna de ieri”. Atât s-a putut înţelege de la Annie, care îl poftise în sufragerie.

— Bucuraţi-vă, copii! a strigat Helen. Este domnul Lanolină.

Până şi Tibby s-a arătat interesat. Cei trei s-au grăbit să coboare şi jos au găsit nu un neisprăvit jovial, ci un bărbat tânăr, şters, fără strălucire. Deasupra unei mustăţi pe oală, ochii erau deja melancolici, combinaţie foarte des întâlnită în Londra, care bântuie pe unele dintre străzile oraşului, întocmai ca o prezenţă acuzatoare. îţi puteai da seama că, deja la a treia generaţie, el este nepotul păstorului sau plugarului, pe care civilizaţia l-a absorbit în oraş, pentru a fi unul dintre miile care şi-au pierdut viaţa trupească fără a reuşi să atingă viaţa spirituală. Supravieţuiau în el urme de robusteţe, precum şi ceva mai mult decât o urmă de frumuseţe primitivă. Remarcându-i spinarea, care ar fi putut să fie dreaptă, şi pieptul, care s-ar fi putut dezvolta, Margaret se întreba dacă meritase ca el să renunţe la gloria de animal pentru un frac şi câteva idei. în cazul ei cultura avusese efect, dar în ultimele săptămâni îşi pusese problema dacă majoritatea reuşea să se umanizeze prin cultură, atât de mare şi în continuă extindere este prăpastia care se întinde între omul natural şi cel filosofic, aşa de mulţi sunt oamenii de treabă care eşuează încercând să o traverseze. Cunoştea foarte bine acest tip - aspiraţiile vagi, lipsa de onestitate mentală, intimitatea cu exteriorul cărţilor. Cunoştea chiar şi intonaţiile cu care el urma să i se adreseze. Dar să primească un exemplar din propria ei carte de vizită nu se aştepta.

— Nu vă amintiţi să mi-o fi dat, domnişoară Schlegel? a întrebat el, cu o familiaritate stingheră.

— Nu, nu pot spune că-mi amintesc.

— Ei bine, după cum vedeţi, totuşi aşa s-a întâmplat.

— Unde ne-am cunoscut, domnule Bast? în clipa aceasta nu-mi aduc aminte.

— La un concert, la Queen’s Hali. Cred că vă veţi aminti, a adăugat el afectat, când am să vă spun că a cuprins şi o interpretare a Simfoniei a V-a de Beethoven.

— Simfonia a V-a o ascultăm, practic, de fiecare dată când se cântă, aşa că nu sunt sigură… Helen, tu îţi aminteşti?

— A fost atunci când pisica aceea de culoarea nisipului s-a plimbat pe balustradă?

El credea că nu.

— Atunci nu-mi amintesc. Acela este singurul Beethoven de care îmi aduc aminte în mod deosebit.

— Iar dumneavoastră, dacă îmi permiteţi să spun, mi-aţi luat umbrela, fără intenţie, desigur.

— Foarte probabil, a râs Helen, pentru că fur umbrele chiar mai des decât ascult Beethoven. V-aţi luat-o înapoi?

— Da, vă mulţumesc, domnişoară Schlegel.

— Greşeala s-a născut de la cartea mea de vizită, nu-i aşa? a intervenit Margaret.

— Da, greşeala s-a născut… a fost o greşeală.

— Doamna care a fost ieri aici credea că ai venit şi dumneata şi că te va găsi aici? a continuat ea, presându-l, pentru că, deşi promisese o explicaţie, el părea incapabil să o ofere.

— întocmai, că am venit… o greşeală.

— Atunci de ce…? a început Helen, însă Margaret îşi puse mâna pe braţul ei.

— I-am spus soţiei mele, a continuat el mai repede, i-am spus doamnei Bast: „Trebuie să fac o vizită unor prieteni” şi doamna Bast mi-a spus: „Du-te”. Totuşi, în vremea cât am fost plecat ea a avut nevoie de mine pentru o chestiune importantă şi, din pricina cărţii de vizită, s-a gândit că am fost aici, aşa că a venit după mine şi vă ofer scuzele mele, ca şi ale ei, pentru orice inconvenient pe care vi l-am provocat fără voie.

— Nici un inconvenient, a spus Helen, dar tot nu înţeleg.

Pe domnul Bast îl caracteriza un aer de nesiguranţă. A explicat din nou, dar evident minţea, şi Helen nu pricepea de ce ar fi trebuit ca el să scape cu minciuna. Avea cruzimea celor tineri. Ignorând semnul făcut de sora sa, a adăugat:

— Eu tot nu înţeleg. Când ziceai că ne-ai făcut vizita aceea?

— Vizită? Ce vizită? a întrebat el, holbând ochii, de parcă ea pusese o întrebare prostească; un tertip favorit al celor prinşi la mijloc.

— Vizita aceea de după-amiază.

— După-amiază, desigur! a replicat el, uitându-se la Tibby ca să vadă ce efect a avut vorba lui în doi peri. Tibby însă, el însuşi un specialist în răspunsurile de acest gen, nu era prea înţelegător şi l-a întrebat, la rândul lui:

— Sâmbătă după-amiază sau duminică după-amiază?

— Sss… sâmbătă.

— I-auzi! zise Helen. Şi mai erai încă în vizită şi duminică, atunci când a venit soţia dumitale aici. Lungă vizită.

— Nu mi se pare drept, spuse domnul Bast, îmbujorat şi frumos. în ochi i se citea ostilitatea. Ştiu ce vreţi să spuneţi, şi nu este adevărat.

— Ah, nu ne lua în seamă, zise Margaret, din nou deranjată de miasmele din prăpastie.

— A fost vorba despre altceva, făcu el, renunţând la manierele alese. Am fost în altă parte decât credeţi, poftim!

— A fost amabil din partea dumitale să vii ca să ne explici, continuă ea. Restul, fireşte, nu este treaba noastră.

— Da, dar vreau… voiam… aţi citit vreodată Calvarul lui Richard Feverel1?

Margaret încuviinţă.

— Este o carte minunată. Voiam să revin la realitate, nu înţelegeţi, aşa cum face Richard în final. Sau aţi citit Prinţul Ottcfi a lui Stevenson?

Helen şi Tibby au suspinat uşor.

— O carte minunată. Cu ea revii la realitate. Doream… (Se strâmbă afectat. Apoi, din ceţurile culturii sale ieşi un fapt adevărat, solid ca o pietricică.) M-am plimbat toată noaptea de duminică, a spus Leonard. M-am plimbat.

Un freamăt de aprobare le înfiora pe cele două surori. Dar cultura îl împresură din nou. Le-a întrebat dacă au citit vreodată Drum deschis, a lui E.V. Lucas.

Helen i-a răspuns:

— Este, fără îndoială, o carte frumoasă, dar eu aş asculta mai degrabă despre drumul dumitale.

— Ah, m-am plimbat.

— Până unde?

— Nu ştiu, nu ştiu cât a durat. Se făcuse prea întuneric pentru a mai putea să-mi văd ceasul.

— Pot să întreb dacă te-ai plimbat singur?

— Da, a răspuns el, îndreptându-se de spate, dar discutasem despre asta, la birou, în ultima vreme, la birou s-a tot vorbit despre astfel de chestiuni. Amicii de acolo spun că te poţi ghida după Steaua Polară şi eu am căutat-o în atlasul astronomic, dar, când eşti în aer liber, totul devine aşa de confuz.

— Nu-mi vorbi de Steaua Polară, a întrerupt Helen, care devenise interesată. Eu îi cunosc micile tertipuri. Se tot roteşte şi tu te învârţi după

ea.

— Ei bine, eu am pierdut-o complet. Mai întâi au fost felinarele de pe străzi, apoi copacii, iar către dimineaţă s-a înnorat.

Tibby, care prefera comediile nediluate, plecă din încăpere pe furiş. Ştia că individul nu va ajunge niciodată la poezie şi nu voia să-i asculte tentativele. Margaret şi Helen au rămas. Fratele lor le influenţa mai mult decât îşi dădeau ele seama: în absenţa lui, entuziasmul lor a fost mai uşor de stârnit.

— De unde ai pornit? a strigat Margaret. Spune, spune-ne mai mult.

— Am luat metroul spre Wimbledon. Când am plecat de la birou îmi spusesem: „Trebuie să fac o plimbare din când în când. Dacă nu o fac acum, nu am să o fac niciodată". Am luat o mică cină la Wimbledon şi pe urmă…

— Dar nu prea e o zonă bună de plimbare, nu-i aşa?

— Nu erau decât nişte lămpi de gaz, cale de ore. Totuşi, aveam toată noaptea şi era un lucru minunat să mă aflu în aer liber. Imediat am intrat şi în pădure.

— Da, continuă, a zis Helen.

— Nu aveţi idee ce dificil este terenul denivelat, când e întuneric.

— Chiar te-ai îndepărtat de drum?

— A, da. Tot timpul am avut de gând să ies de pe drum, dar partea cea mai proastă este că e greu să-ţi găseşti calea.

— Domnule Bast, eşti un aventurier înnăscut, râse Margaret. Nici un atlet profesionist nu ar fi încercat ceea ce ai făcut dumneata. E o minune că nu ţi-ai încheiat plimbarea cu gâtul frânt. Ce dumnezeu a spus soţia dumitale?

— Sportivii profesionişti nu merg niciodată fără felinare şi busole, a zis Helen. De altfel, ei nu pot merge la pas. îi oboseşte… Continuă.

— Mă simţeam la fel ca R.L.S.^ Probabil că vă amintiţi cum, în Virginibus4…

— Da, bine, dar pădurea? Pădurea aia. Cum ai scăpat din ea?

— Am traversat pădurea şi am găsit un drum care urca binişor în susul dealului. Cred chiar că erau North Downs, pentru că drumul se înfunda în iarbă şi am intrat în altă pădure. Aceea era îngrozitoare, cu tufişuri spinoase. îmi doream să nu fi venit, dar, deodată, s-a luminat… exact când mi s-a părut că trec pe sub un copac. Atunci am găsit un drum care ducea la o gară şi am luat primul tren pe care l-am găsit, înapoi spre Londra.

— Dar răsăritul nu a fost minunat? a întrebat Helen. Cu o sinceritate memorabilă, el răspunse:

— Nu.

Cuvântul zbură ca o pietricică din praştie. Tot ceea ce păruse nedemn sau literar în vorbele lui se rostogoli la vale; la vale şi cu plictisitorul R.L.S., şi „dragostea pentru pământ", şi jobenul lui de mătase. în prezenţa celor două femei, Leonard ajunsese să se exprime cu o cursivitate şi o exaltare pe care arareori le cunoscuse.

— Răsăritul era doar cenuşiu, nu era nimic special de remarcat…

— Doar o seară cenuşie întoarsă cu susu-n jos, ştiu.

—… şi eram prea obosit ca să-mi mai ridic capul şi să privesc, şi îmi era şi frig. Îmi pare bine că am făcut-o şi totuşi, pe moment, m-a plictisit mai mult decât pot spune. Şi, de altfel - mă credeţi sau nu, cum vreţi -, îmi era foarte foame. Cina aceea la Wimbledon, am avut de gând să-mi ajungă toată noaptea, ca oricare cină. Nu m-am gândit nici o clipă că mersul pe jos schimbă intr-atât situaţia. Păi, când mergi, vrei - ca să zic aşa - în toiul nopţii şi un mic dejun şi prânz şi gustare de ceai şi eu nu aveam decât un pachet de ţigări Woodbines. Dumnezeule, rău îmi mai era! Când mă uit în urmă, nu a fost ceea ce s-ar putea numi distracţie. Era mai degrabă un caz de „ţine-o tot aşa". Şi am ţinut-o. Eu… eu eram hotărât. Ei, la naiba! Ce rost are… vreau să spun rostul traiului într-o încăpere, pe veci? Acolo te duci, zi după zi, aceeaşi schemă, acelaşi dus şi-ntors din oraş, până ce uiţi că mai există vreun alt fel de joc. Din când în când ar trebui să vezi ce se întâmplă afară chiar dacă, până la urmă, nu e nimic deosebit.

— Cred că, pur şi simplu, ar trebui, a spus Helen, stând pe marginea mesei.

Sunetul vocii unei doamne l-a scos din valul de sinceritate şi a spus:

— E ciudat cum totul s-a întâmplat de la lectura unei scrieri de Richard Jefferies.

— Scuză-mă, domnule Bast, dar aici greşeşti. Nu de acolo ţi se trage. Vine dintr-o zonă cu mult mai măreaţă.

Dar nu l-a putut opri. Borrow stătea să apară după Jefferies - Borrow, Thoreau şi mâhnirea. R.L.S. a adus ariergarda, şi erupţia se sfârşi într-o mlaştină de cărţi. Nu dăm dovadă de lipsă de respect faţă de aceste mari nume. Greşeala este a noastră, nu a lor. Ei au vrut ca noi să-i folosim drept marcaje de drum şi nu pot fi învinovăţiţi că noi am confundat marcajul cu destinaţia. Iar Leonard ajunsese la destinaţie. Vizitase împrejurimile din

Surrey când întunericul ascunsese farmecul acestuia şi vilele sale cochete reintraseră în noaptea ancestrală. Acest miracol are loc la fiecare douăsprezece ore, dar el îşi dăduse osteneala să meargă să vadă cu ochii lui. în biata lui minte mărginită sălăşluia ceva ce era mai măreţ decât cărţile lui Jefferies… spiritul care l-a îndemnat pe Jefferies să le scrie. Iar răsăritul pe care îl văzuse, deşi nu înfăţişa nimic altceva decât monotonie, făcea parte din eternul răsărit pe care îl înfăţişează George Borrow la Stonehenge.

— Deci nu credeţi că m-am purtat prosteşte? le-a întrebat, devenind iar băiatul naiv şi blând pe care îl crease natura.

— O, nu! a replicat Margaret.

— Doamne fereşte! a răspuns şi Helen.

— Mă bucur mult că spuneţi asta. Ştiţi, soţia mea nu ar putea înţelege… nici dacă i-aş explica zile în şir.

— Nu, nu a fost o prostie! a exclamat Helen, cu privirea înflăcărată. Ai împins mai departe limitele. Găsesc că este splendid din partea dumitale.

— Nu te-ai mulţumit să visezi, aşa cum am făcut noi…

— Deşi şi noi am mers…

— Trebuie să-ţi arăt o fotografie, sus…

în acel moment a sunat la uşă. Venise birja să-i ducă la serată.

Of, fir-ar să fie, ca să nu spun drace… am uitat că luăm cina în oraş. Dar te rog, mai vino, mai treci să stăm de vorbă.

— Da, neapărat… să o faci, a repetat Margaret, în ecou.

Cu deosebită emoţie, Leonard le-a răspuns:

— Nu, n-am să o fac, e mai bine aşa.

— De ce mai bine?

— Nu, este mai bine să nu risc o a doua întrevedere. Am să-mi amintesc întotdeauna de această discuţie cu dumneavoastră ca despre unul dintre cele mai rafinate lucruri din viaţa mea. Pe cuvânt. Chiar aşa. Nu o mai putem repeta. Mi-a făcut mult bine şi e mai nimerit să ne oprim aici.

— Este o viziune destul de tristă despre viaţă.

— Lucrurile se strică aşa de des.

— Ştiu, se repezi Helen, dar nu şi oamenii.

El nu putea înţelege asta. Continuă într-o stare de spirit în care imaginaţia adevărată şi cea falsă se amestecau. Ceea ce spunea el nu era greşit, dar nu era nici adevărat şi se auzea o notă falsă. Simţeau cum, doar cu o uşoară strângere de coardă, instrumentul ar putea cânta corect. Doar o uşoară slăbire, şi instrumentul ar putea amuţi pentru totdeauna. Le-a

mulţumit doamnelor foarte mult, dar nu avea să le mai viziteze. A urmat un moment de stânjeneală, apoi Helen zise:

— Atunci, du-te. Poate că dumneata ştii mai bine, dar să nu uiţi niciodată că eşti mai bun decât Jefferies.

Şi el a plecat. Birja lor l-a ajuns din urmă la colţul străzii, l-a depăşit, cu fluturări de mâini, şi a dispărut în înserare cu încărcătura ei cultivată.

Londra începea să strălucească în întunericul nopţii. Pe străzile aglomerate, lămpile electrice zumzăiau şi tremurau. Lămpile cu gaz de pe străzile laterale luceau cu un licăr auriu, ca penele canarului, sau verzui. Soarele era un câmp de bătălie purpuriu, dar Londra nu se temea. Lumul ei atenua splendoarea, iar norii de pe strada Oxford erau ca un tavan pictat cu delicateţe, care decora fără a distrage. Londra nu cunoscuse niciodată armatele aspre ale aerului mai pur. Leonard se grăbea prin coridoarele ei mânjite, destul de bine integrat în tabloul general. Viaţa lui era cenuşie şi, ca să o facă mai luminoasă, eliminase câteva unghere de romantism. Domnişoarele Schlegel - sau, ca să vorbim mai clar, întrevederea avută cu ele - aveau să umple un astfel de ungher, dar nu era, nici pe departe, prima dată când el vorbea prietenos cu străinii. Obiceiul era asemenea unei destrăbălări, un debuşeu, chiar dacă cel mai rău dintre toate, pentru nişte instincte care nu aveau să fie renegate. îngrozindu-l, aveau să-i tocească suspiciunile şi prudenţa până când ajungea să-şi mărturisească secretele unor oameni pe care abia de îi cunoştea. Lucrul îi adusese multe temeri şi câteva amintiri plăcute. Poate cea mai puternică fericire pe care o cunoscuse vreodată a fost în timpul unei călătorii cu trenul, spre Cambridge, când un student manierat i se adresase. Au început să converseze şi, treptat, Leonard a lăsat deoparte reticenţele, i-a împărtăşit unele dintre necazurile lui casnice şi a făcut aluzii şi la altele. Presupunând că pot deveni prieteni, studentul l-a invitat la „o cafea după masa de la cămin", invitaţie pe care el a acceptat-o. Dar apoi, din timiditate, nu s-a mişcat din hotelul pentru comis-voiajori unde era cazat. Nu voia ca romantismul să se ciocnească de Porphyrion, şi cu atât mai puţin de Jacky, iar oamenii ale căror vieţi sunt mai pline şi mai fericite înţeleg mai greu acest lucru. Pentru familia Schlegel, ca şi pentru student, el era o făptură interesantă, pe care voiau să o cerceteze mai mult. Dar pentru el ei erau împământeniţi ai romantismului, care trebuie să rămână în cotlonul pe care el li-1rezervase, imagini care nu trebuie să sară afară din rama lor.

Purtarea lui în legătură cu cartea de vizită a lui Margaret fusese tipică. Căsătoria lui nu era tragică. Violenţa nu se poate naşte acolo unde nu este vorba de bani, şi nici de o înclinaţie către violenţă. Nu-şi putea părăsi soţia şi nu dorea să o lovească. Arţagul şi mizeria erau suficiente. Şi aici intervine „acea carte de vizită”. Leonard, deşi avea o fire ascunsă, era totuşi dezordonat, şi o lăsase undeva prin casă. Jacky a găsit-o şi a început: „Ce e cu cartea asta de vizită, hmm?”. „Da, nu-i aşa că ai vrea să ştii ce e cu ea?” „Len, cine este domnişoara Schlegel?” *etc.* Au trecut luni, şi cartea de vizită, când în glumă, când în serios, a fost aruncată de la unul la altul, devenind din ce în ce mai murdară. Au luat-o cu ei când a trebuit să se mute din Camelia Road în Tulse Hill. A fost prezentată şi altora. Cei câţiva centimetri de carton au devenit câmpul de bătaie pe care se confruntau sufletul lui Leonard şi al soţiei sale. De ce nu spunea el: „O doamnă mi-a luat umbrela, alta mi-a dat asta, ca să mă pot duce să mi-o iau înapoi”? Pentru că Jackie nu l-ar fi crezut? în parte da, dar mai ales pentru că era sentimental. Cartea de vizită nu adunase în jurul ei tandreţe, dar simboliza viaţa spirituală, pe care Jacky nu ar fi trebuit niciodată să o strice. Noaptea obişnuia să îşi spună: „Ei bine, în orice caz, nu ştie ce e cu cartea aia de vizită. Aha! Aici i-am făcut-o!”.

Biata Jacky! Nu era o femeie rea şi avea destule de îndurat. Trăsese singură concluzia - nu era în stare să tragă decât o singură concluzie - şi la timpul cuvenit a acţionat potrivit acesteia. Toată ziua de vineri, Leonard a refuzat să-i vorbească şi şi-a petrecut seara uitându-se la stele. Ca de obicei, sâmbătă a plecat în oraş, dar nu s-a întors sâmbătă seara, nici duminică dimineaţa şi nici duminică după-amiaza. Sentimentul de nemulţumire a devenit intolerabil şi, deşi acum avea obiceiuri mai rezervate şi era timidă în faţa femeilor, ea se dusese la Wickham Place. între timp, Leonard se întorsese. Cartea de vizită, fatala carte, dispăruse dintre paginile lui Ruskin

şi a ghicit ce se petrecuse.

— Ei bine? a exclamat el, întâmpinând-o cu hohote de râs. Eu ştiu unde ai fost tu, dar tu nu ştii unde am fost eu.

Jacky a oftat şi i-a spus:

— Len, chiar cred că ai putea să-mi explici, şi apoi şi-a reluat treburile casnice.

La momentul acela explicaţiile erau greu de dat şi Leonard era prea neghiob - sau, mă simt tentat să scriu, prea raţional - ca să încerce să le dea. Reticenţa sa nu era pe de-a întregul factorul acela ieftin pe care îl

promovează o viaţă de afaceri, reticenţă care din nimic face ceva şi se ascunde în spatele ziarului Daily Telegraph. Aventurierul este şi el reticent, iar pentru un funcţionar să mergi preţ de câteva ore prin întuneric reprezintă o aventură. Poţi râde de el tu, cel ce ai dormit nopţi întregi afară în stepă, cu puşca alături de tine, într-o atmosferă de aventură. Şi poţi râde de el tu, cel care crezi că aventura este o aiureală. Dar să nu fii surprins dacă Leonard este timid de câte ori te întâlneşte şi dacă, despre răsărit, află mai degrabă membrii familiei Schlegel decât Jacky.

Faptul că membrii familiei Schlegel nu îl consideraseră caraghios a devenit pentru el un motiv de permanentă bucurie. Era în al nouălea cer când se gândea la ei. Erau colacul lui de salvare când călătorea spre casă, sub cerurile care păleau. într-un fel, barierele avuţiilor se năruiseră şi avusese loc - nu putea spune în vorbe - o mărturisire generală despre miracolul lumii. Misticul spune „Convingerea mea sporeşte infinit în momentul în care un alt suflet crede în ea“, iar ei căzuseră de acord că, dincolo de zilnicul cenuşiu al vieţii, există şi altceva. Leonard îşi scoase jobenul şi îl netezi gânditor. Până atunci, crezuse că necunoscutul înseamnă cărţile, literatura, conversaţia inteligentă, cultura. Omul se înalţă prin studiu şi îşi ia revanşa în faţa lumii. Dar, în acel schimb iute, a răsărit o nouă lumină. Oare acel „ceva” se plimba în întuneric pe dealurile din suburbii?

îşi dădu seama că mergea cu capul descoperit, pe Regent Street. Londra revenea în goană. La ora aceea era puţină lume pe străzi, dar toţi cei pe lângă care trecea îl priveau cu o ostilitate care îl impresiona cu atât mai mult, pentru că era inconştientă, îşi puse pălăria. Era prea mare; capul îi dispăruse ca o budincă într-un castron, cu urechile strivite în afară, la îndoitura borurilor. Şi-a împins-o ceva mai pe spate şi, în mare, efectul a fost o alungire a feţei şi accentuarea distanţei dintre ochi şi mustaţă. Astfel echipat, a reuşit să scape de critici. Nimeni nu se simţea stânjenit în vreme ce el păşea săltăreţ, de-a lungul trotuarelor, cu inima ticăindu-i cu repeziciune în piept.1

1. Scriere a lui George Meredith.

2. Roman de dragoste de R.L. Stevenson, apărut în 1885.

3. Robert Louis Stevenson.

4. Virginibus puerisque, antologie de eseuri de Robert Louis Stevenson, publicat în 1881.

5. Richard Jefferies (1848-1887) a descris cu un intens simţ al naturii toate aspectele vieţii la ţară şi în sălbăticie, lupta acestora pentru

supravieţuirea în faţa civilizaţiei modeme.

XIV

Surorile au plecat la dineu copleşite de aventura prin care trecuseră, iar atunci când amândouă erau copleşite de acelaşi subiect existau foarte puţine petreceri care le-ar fi putut rezista. Aceasta de acum, unde nu erau decât doamne, avea mai multă vigoare decât multe altele, dar şi ea sucombă, după oarece împotrivire. Helen, într-0 parte a mesei, şi Margaret, în cealaltă, nu vorbeau decât despre domnul Bast şi nimic altceva, iar undeva pe la antreuri monologurile lor se întâlniră, căzură înfrânte şi deveniră proprietate generală. Dar asta nu a fost tot. Dineul era, de fapt, un club neprotocolar de discuţii; la sfârşitul lui se prezenta o expunere, citită în salon, printre ceşti de cafea şi râsete, dar tratând mai mult sau mai puţin profund un subiect de interes general. După expunere urma o dezbatere, iar domnul Bast a figurat şi aici, apărând când ca un punct luminos în istoria civilizaţiei, când ca un punct întunecat, după cum era temperamentul vorbitoarei. Subiectul expunerii a fost „Ce ar trebui să fac cu banii mei?”. Cea care a prezentat-o se pusese în postura unei milionare, aflată în pragul morţii, dorind să-şi doneze averea pentru fondarea unor galerii locale de artă, dar dispusă să asculte şi alte propuneri. Diferitele roluri fuseseră distribuite anterior şi unele dintre discursuri erau amuzante. Gazda îşi asumase ingratul rol al „fiului cel mare al milionarei” şi îşi implora părintele pe ducă să nu producă rupturi în societate, îngăduind ca sume de bani aşa de mari să fie scoase din familie. Banii erau produsul sacrificiului, iar a doua generaţie avea dreptul să profite de sacrificiul celei dintâi. Ce drept avea „domnul Bast” să profite? National Gallery era suficient de bun pentru cei de teapa lui. După ce proprietatea şi-a spus cuvântul - opinie care, în mod necesar, este lipsită de delicateţe - diferiţii filantropi au ieşit la rampă. Trebuia făcut ceva pentru „domnul Bast”: condiţia sa trebuia ameliorată, fără ca aceasta să-i afecteze independenţa; trebuia să aibă o bibliotecă gratuită, sau terenuri gratuite de tenis; chiria trebuia să fie achitată în aşa fel încât el să nu-şi dea seama că este plătită; trebuia ca înscrierea lui în armată să merite efortul făcut; trebuia despărţit cu forţa de soţia sa insipidă, iar banii să-i fie daţi acesteia, drept compensaţie; trebuia să i se dea o stea geamănă, un membru al claselor mai avute, care va veghea asupra lui neîncetat (gemete din partea lui Helen); trebuia să i se dea alimente, dar nu haine, ba haine, dar fără alimente, un bilet dus-întors la clasa a treia pentru Veneţia, fie fără alimente,

fie fără haine, când ajunge acolo. Pe scurt, ar putea să i se dea orice şi totul, atâta vreme cât nu erau bani.

Aici Margaret a întrerupt discuţia.

— Linişte, linişte, domnişoară Schlegel! a spus autoarea expunerii. înţeleg că sunteţi aici ca să mă consiliaţi în privinţa intereselor Societăţii pentru Conservarea Locurilor de Interes Istoric sau de Frumuseţe Naturală. Nu pot permite să vorbiţi în afara rolului dumneavoastră. Din cauza aceasta am ameţeli şi cred că uitaţi cât de bolnavă sunt.

— Nu o să mai ameţiţi dacă veţi asculta argumentaţia mea, a spus Margaret. De ce să nu-i dăm chiar banii? Cred că aveţi cam treizeci de mii pe an.

— Da? Credeam că am un milion.

— Un milion nu a fost capitalul dumneavoastră? Vai de mine! Ar fi trebuit să stabilim toate astea. Totuşi, nu are importanţă. Indiferent cât aveţi, vă ordon să daţi câte trei sute pe an, la cât mai mulţi sărmani.

— Dar asta ar însemna să îi sărăcim, a spus o tânără entuziastă, care le plăcea pe surorile Schlegel, dar le considera uneori cam prea puţin spirituale.

— Nu şi dacă le dai suficient de mult. O sumă mare, venită din senin, nu sărăceşte un om. Câştigurile, împărţite la prea mulţi, fac rău. Banii sunt un mijloc de educaţie. Mult mai mult decât sunt lucrurile pe care le cumperi cu ei. (Cineva protestă.) într-un fel, a adăugat Margaret, deşi protestele continuau. Păi, nu este oare lucrul cel mai civilizat să mizezi pe omul care a învăţat să-şi administreze venitul aşa cum trebuie?

— Exact ceea ce nu va face domnul Bast al vostru.

— Daţi-le o şansă. Daţi-le bani. Nu le mai daţi, cu ţârâita, cărţi de poezie şi bilete de tren. Daţi-le mijloacele necesare ca să-şi cumpere aceste lucruri. Când va veni socialismul vostru, poate va fi altfel şi, atunci, s-ar putea să gândim în termeni de bunuri, în loc de bani. Dar, până când va veni vremea aceea, daţi-le oamenilor bani, căci banii sunt urzeala civilizaţiei, indiferent despre ce fel de fir de urzeală este vorba. Imaginaţia ar trebui să jongleze pe tema banilor şi să îi înfăţişeze cu strălucire, pentru că banii sunt… al doilea lucru în lume, ca importanţă. Sunt aşa de ponegriţi şi de trecuţi sub tăcere, există aşa de puţină gândire limpede legată de ei. Ah, există economia politică, sigur, dar puţini dintre noi gândesc limpede despre veniturile personale şi admit că o gândire independentă este, în nouă cazuri

din zece, rezultatul unei independenţe financiare. Bani: daţi-i domnului Bast bani şi nu vă mai faceţi griji pentru idealurile lui. Şi le va alege el singur.

S-a lăsat pe spătarul scaunului, în timp ce membrele mai importante ale clubului începeau să o interpreteze greşit. Mintea femeii, deşi nemilos de practică în viaţa zilnică, în conversaţie nu suportă să audă despre idealuri umilite. Domnişoara Schlegel fu, deci, întrebată cum poate spune lucruri aşa de îngrozitoare şi la ce i-ar folosi domnului Bast dacă ar câştiga lumea întreagă, dar şi-ar pierde sufletul. Ea a răspuns că la nimic, dar nu şi-ar putea câştiga sufletul până ce nu va fi câştigat puţin din lume. Apoi ele au spus că nu cred asta. Iar ea a admis că un funcţionar extenuat de muncă şi-ar putea salva sufletul, în sens divin, acolo unde efortul lui va fi considerat drept fapt creştinesc. Dar a negat că el va explora vreodată resursele spirituale ale acestei lumi, că va cunoaşte vreodată deosebite bucurii trupeşti sau că vreodată va împlini relaţii clare şi pasionate cu semenii săi. Altele au atacat structura societăţii - proprietate, interese etc.; ea şi-a fixat doar privirea pe câteva fiinţe umane ca să vadă cum, în condiţiile actuale, pot fi ele făcute mai fericite. Să faci bine omenirii era inutil: eforturile de toate felurile, împrăştiindu-se pe o vastă întindere, ca nişte pelicule, pentru a se contopi într-un gri universal. Să faci bine cuiva sau, ca în cazul de faţă, câtorva, era maximul la care îndrăznea să spere.

între idealiste şi adeptele economiei politice, Margaret nu prea a avut linişte. Deşi în dezacord alteori, acum erau la unison în a o respinge şi a păstra administrarea banilor milionarei în propriile lor mâini. Tânăra entuziastă a prezentat o schemă de „supraveghere personală şi ajutor reciproc” al cărei efect urma să fie schimbarea celor săraci până ce deveneau exact la fel cu cei ce nu erau chiar aşa de săraci. Gazda a remarcat, corect, că aceasta, ca fiul cel mare, putea cu siguranţă să se numere printre legatarii milionarei. Margaret a acceptat, cu glas stins, cererea şi o altă pretenţie a fost imediat ridicată de Helen, care a declarat că, timp de peste patruzeci de ani, ea a fost camerista milionarei, hrănită prea bine şi prost plătită; nu se putea face nimic pentru ea, aşa de corpolentă şi atât de săracă? Apoi milionara şi-a citit testamentul, prin care lăsa întreaga sa avere Ministerului de Finanţe. Apoi a murit. Părţile din discuţii care au fost purtate cu seriozitate au avut mai mare valoare decât cele glumeţe - în dezbaterile dintre bărbaţi, reversul este mai general valabil? - dar întâlnirea s-a încheiat pe un ton destul de vesel, iar cele douăsprezece doamne s-au împrăştiat la casele lor.

Helen şi Margaret au condus-o pe tânăra cea entuziastă, pe jos, până la gara Battersea Bridge, tot drumul discutând copios în contradictoriu. Când tânăra a plecat, au simţit o uşurare şi şi-au dat seama de frumuseţea serii. Au revenit către strada Oakley. Felinarele şi platanii, care se înşirau de-a lungul digului, dădeau o notă de demnitate, rară la oraşele englezeşti. Băncile, aproape goale, erau ici şi colo ocupate de persoane în ţinută de seară, care ieşiseră de prin casele aflate în spate, pentru a se bucura de aerul proaspăt şi de susurul mareei care se ridica. Digul din Chelsea are ceva european. Este un spaţiu în aer liber, folosit corect, o binecuvântare mai frecventă în Germania decât aici. Când Margaret şi Helen s-au aşezat, oraşul din spatele lor părea să arate ca un vast teatru, o sală de operă în care se juca o trilogie fără sfârşit, iar ele însele erau două abonate mulţumite, pe care nu le deranja dacă pierdeau puţin din actul al doilea.

— îţi este rece?

— Nu.

— Eşti obosită?

— Nu contează.

Trenul tinerei entuziaste huruia peste pod.

— Auzi, Helen…

— Da?

— Chiar îl vom supraveghea pe domnul Bast?

— Nu ştiu.

— Eu cred că nu.

— Cum vrei.

— Nu are rost, cred, decât dacă eşti într-adevăr interesat să cunoşti oamenii. Discuţia de astă-seară mi-a deschis ochii. Ne-am înţeles destul de bine cu el, luate de valul entuziasmului, dar gândeşte-te la relaţii raţionale. Nu trebuie să ne jucăm de-a prietenia. Nu, nu are rost.

— Mai este şi doamna Lanolină, a spus Helen, căscând. Aşa de ştearsă.

— Exact, şi poate chiar mai rău de atât.

— Aş vrea să ştiu cum a făcut rost de cartea ta de vizită.

— Dar ne-a spus… ceva despre un concert şi o umbrelă…

— Atunci cartea a văzut-o pe femeie…

— Helen, hai la culcare.

— Nu, mai stai puţin, este aşa de frumos. Spune-mi… a… da, ai zis că banii sunt urzeala lumii?

— Da.

— Atunci care este bătătura?

— în mare măsură, ceea ce alege fiecare, a răspuns Margaret. Este ceva, altceva decât banii… nu pot spune mai mult.

— Să te plimbi noaptea?

— Probabil.

— Oxfordul, pentru Tibby?

— Aşa se pare.

— Şi pentru tine?

— Acum, că trebuie să părăsim casa din Wickham Place, încep să cred că ea este. Pentru doamna Wilcox, era cu siguranţă Howards End.

Rostit, numele cuiva se poate propaga pe distanţe întinse. Domnul Wilcox, care şedea împreună cu prietenii, la mai multe bănci distanţă, şi l-a auzit pe al său şi s-a ridicat în picioare, îndreptându-se spre cei care îl pronunţaseră.

— Este trist să te gândeşti că locurile pot fi vreodată mai importante decât oamenii, a continuat Margaret.

— De ce, Meg? în general, sunt cu mult mai drăguţe. M-aş gândi mai degrabă la casa tăietorului de lemne din Pomerania, decât la grasul Herr Forstmeister, care trăia acolo.

— Cred că vom ajunge să ne pese din ce în ce mai puţin de oameni, Helen. Cu cât cineva cunoaşte mai mulţi oameni, cu atât îi este mai uşor să-i înlocuiască. Este unul din blestemele Londrei. Eu chiar mă aştept să îmi închei viaţa foarte ataşată de un loc anume.

La aceste cuvinte, domnul Wilcox ajunse în dreptul lor. Trecuseră câteva săptămâni de când se întâlniseră ultima oară.

— Ce mai faceţi? a strigat el. Mi s-a părut că vă recunosc vocile. Ce faceţi aici amândouă?

Avea un ton proteguitor. Voia să spună că nu s-ar fi cuvenit să stea cineva pe Digul Chelsea, fără compania unui bărbat.

Lui Helen nu-i plăcu atitudinea lui, dar Margaret a acceptat-o, ca parte din însuşirile amabilului domn.

— Ce de vreme a trecut de când nu v-am văzut, domnule Wilcox. Totuşi, cu Evie m-am întâlnit nu demult, în metrou. Sper că aveţi veşti bune de la fiul dumneavoastră.

— Paul? întrebă domnul Wilcox, stingându-şi ţigara şi aşezându-se între ele. Ah, Paul e bine. Am primit câteva rânduri din Madeira. Cred că deja este din nou la treabă.

— Pfui, se scutură Helen, tremurând din cauze complexe.

— Ce spuneţi?

— Nu-i aşa că este prea oribilă clima din Nigeria?

— Cineva trebuie să se ducă, replică el cu simplitate. Anglia nu-şi va putea păstra comerţul exterior decât dacă este pregătită să facă sacrificii. Dacă nu realizăm o poziţie fermă în Africa de Vest, Ger… pot urma complicaţii de nedescris. Ei, acum spuneţi-mi veştile dumneavoastră.

— Ah, am avut o seară splendidă, a exclamat Helen, care întotdeauna se anima la apariţia unui vizitator. Margaret şi cu mine facem parte dintr-un fel de club în care se citesc lucrări… numai femei, iar după aceea are loc o discuţie. Astă-seară a fost despre cum ar trebui cineva să-şi lase moştenire banii… dacă ar trebui lăsaţi familiei sau săracilor şi, dacă este aşa, cum anume… ah, foarte interesant.

Omul de afaceri zâmbi. De la moartea soţiei sale, aproape îşi dublase veniturile. În sfârşit, era o figură importantă, un nume cu garanţii în ce priveşte perspectivele companiei, şi viaţa îl tratase cum se cuvine. Părea să deţină controlul asupra lumii, aşa cum stătea şi asculta Tamisa, care încă mai curgea dinspre mare spre interior. Lucrul acesta, atât de misterios pentru cele două fete, nu prezenta nici un mister pentru el. Ajutase la scurtarea lungului canal de flux, cumpărând acţiuni la ecluza de la Teddington1, şi, dacă el şi alţi capitalişti ar fi considerat că este bine, într-o zi acesta ar fi fost scurtat din nou. Cu o cină bună la bord şi cu câte o femeie fermecătoare, dar intelectuală, de fiecare parte, simţea că ţine în mâini toate iţele lumii şi că lucrurile pe care nu le ştie nici nu meritau ştiute.

— Pare un mod original de distracţie! a exclamat el, râzând în felul său plăcut. Mi-aş dori ca şi Evie să participe la astfel de lucruri. Dar ea nu are timp. S-a apucat să crească terieri de Aberdeen… formidabili căţeluşi.

— Cred că mai bine am face şi noi la fel, zău.

— Noi pretindem că ne cultivăm, ştiţi… zise Helen puţin înţepat.

Strălucirea de felul celei pe care o emana clanul Wilcox nu lăsa loc de replică, iar ea avea amintiri amare despre zilele în care un discurs asemenea celui pe care tocmai îl rostise el ar fi impresionat-o favorabil.

— Considerăm că este un lucru bun să-ţi pierzi o seară, la fiecare două săptămâni, pentru o dezbatere, continuă ea, dar, aşa cum spune sora mea, poate că ar fi mai bine să creştem câini.

— Ba deloc! Nu sunt de acord cu sora dumitale. Nimic nu se compară cu o dezbatere care să te deprindă să fii ager. Mă gândesc adesea că ar fi

fost bine dacă aş fi mers şi eu la astfel de dezbateri când eram tânăr. M-ar fi ajutat neînchipuit de mult.

— Ager…?

— Da. Ager în discuţii. Am ratat, în repetate rânduri, o replică bună pentru că eu nu eram bun de gură şi celălalt era. Eu cred în astfel de discuţii.

Tonul dominant, credea Margaret, se potrivea bine cuiva suficient de bătrân ca să le fie tată. Susţinuse întotdeauna că domnul Wilcox are farmec. în momente de durere sau la emoţie, inadecvarea acestui ton o chinuise, dar acum era plăcut să-l asculţi şi să-i urmăreşti mustaţa castanie şi fruntea înaltă, îndreptată către stele. Helen însă era iritată. Scopul dezbaterilor lor, a subliniat ea, era adevărul.

— Ah, da, nu contează prea tare ce subiect abordezi, a spus el.

Margaret a râs şi a spus:

— Dar acesta va fi cu mult mai bun decât dezbaterea însăşi. Helen îşi reveni şi râse la rândul ei.

— Nu, nu voi continua, a zis ea. Doar am să supun atenţiei domnului Wilcox cazul nostru special.

— Despre domnul Bast? Da, fă-o. Va fi mai îngăduitor cu un caz special.

— Dar, domnule Wilcox, mai întâi aprindeţi-vă o ţigară. Iată. Tocmai am dat peste un tânăr care este, evident, foarte sărac şi care pare interes…

— Ce profesie are?

— Funcţionar.

— Unde?

— Margaret, îţi aminteşti?

— Compania Porphyrion pentru Asigurări împotriva Incendiilor.

— Ah, da; tipii aceia drăguţi care i-au dat mătuşii Juley un covoraş nou de cămin. Omul pare interesant, din unele puncte de vedere chiar foarte, şi cineva ar vrea să-l poată ajuta. Este căsătorit cu o femeie pe care nu pare să o iubească cine ştie ce. îi plac cărţile şi ceea ce s-ar putea, cu aproximaţie, numi aventură şi, dacă ar avea o şansă… dar este foarte sărac. Duce o viaţă în care, probabil, toţi banii se duc pe aiureli şi haine. Există temerea că greutăţile vor fi mai puternice decât el şi că se va scufunda. Ei bine, a fost amestecat în dezbaterea noastră. Nu era el subiectul dezbaterii, dar se pare că se potrivea. Să presupunem că o milionară a murit şi a dorit să lase bani pentru ca un astfel de om să fie ajutat. Cum să-l ajuţi? Să i se dea direct trei

sute de lire pe an, cum era planul lui Margaret? Majoritatea au considerat că asta l-ar pauperiza. Să i se dea, lui şi celor ca el, biblioteci gratuite? Eu am spus: „Nu!“. El nu vrea alte cărţi de citit, ci să citească acele cărţi cum trebuie. Propunerea mea a fost că ar trebui să i se dea ceva în fiecare an, cu scopul unei vacanţe de vară, dar mai este şi soţia lui şi s-a spus că ar trebui să meargă şi ea. Nimic nu ni s-a părut potrivit! Ei, ce credeţi? Imaginaţi-vă că sunteţi milionar şi doriţi să-i ajutaţi pe cei săraci. Ce aţi face?

Domnul Wilcox, a cărui avere nu era cu foarte mult sub standardul amintit, râse cu exuberanţă.

— Dragă domnişoară Schlegel, nu m-aş năpusti acolo unde sexul slab nu a reuşit să păşească măcar. Nu aş mai adăuga încă un plan la numeroasele planuri excelente care au fost deja sugerate. Singura mea contribuţie este următoarea: lăsaţi-l pe tânărul vostru prieten să plece de la Compania Porphyrion pentru Asigurări împotriva Incendiilor, cu toată viteza posibilă.

— De ce? a întrebat Margaret.

El a coborât vocea.

— Rămâne între prieteni. Va intra pe mâinile executorului judecătoresc, înainte de Crăciun. Se va prăbuşi, a adăugat el, gândindu-se că ea nu a înţeles.

— Vai de mine, Helen, auzi. Şi va trebui să-şi găsească altceva!

— Va trebuii Faceţi-l să părăsească nava înainte de a se scufunda. Să-şi caute de pe-acum.

— Mai bine decât să aştepte, ca să fie sigur?

— Absolut.

— De ce?

Din nou, râsul olimpian şi vocea coborâtă.

— Pentru că omul care ocupă o poziţie, atunci când îşi caută alt loc, are mai multe şanse, este într-0 situaţie mai avantajoasă decât cel care este şomer. Pare că valorează ceva. Eu ştiu de la mine (asta înseamnă să vă dezvălui secrete de stat) că asta impresionează puternic un angajator. Mi-e teamă că aşa este natura umană.

— Nu m-am gândit la asta, a murmurat Margaret, în vreme ce Helen zicea:

— Natura noastră umană pare să fie exact pe dos. Noi angajăm oameni pentru că nu au de lucru. De exemplu, omul cu ghetele.

— Şi cum curăţă ghetele?

— Nu prea bine, a recunoscut Margaret.

— Păi, vezi!

— Deci chiar ne sfătuiţi să îi spunem acestui tânăr…?

— Nu vă sfătuiesc nimic, a întrerupt el, privind în susul şi în josul digului, ca nu cumva indiscreţia lui să fi fost auzită. Nu ar fi trebuit să vorbesc… dar, cum sunt mai mult sau mai puţin în spatele scenei, se întâmplă să ştiu. Porphyrion este o problemă mare, mare… dar să nu spuneţi că eu am zis. Este în afara Tariff Ring2.

— Bineînţeles, nu am să spun. De fapt nu ştiu ce înseamnă asta.

— Credeam că o firmă de asigurări nu se prăbuşeşte niciodată, a adăugat şi Helen. Nu vin întotdeauna ceilalţi să-i salveze?

— Te gândeşti la reasigurări, a spus domnul Wilcox, blajin. Exact în punctul acesta este slabă Porphyrion. A încercat să ofere sub preţ, a fost afectată de un lung şir de incendii mici şi nu a fost în stare să se reasigure. Companiile publice nu se salvează una pe alta din dragoste.

— Presupun că este vorba de „natura umană”, l-a citat Helen. El a râs şi a fost de acord că aşa este. Margaret a spus că ea bănuieşte că funcţionarilor, ca tuturor celorlalţi, le este foarte greu, în ziua de azi, să dobândească o situaţie, iar el a replicat „Da, foarte” şi s-a ridicat să-şi regăsească prietenii. Ştia de la propriul lui birou… cu greu apărea câte un post vacant şi erau sute de candidaţi pentru el; în prezent nu era nici un post liber.

— Şi ce mai e pe la Howards End? a întrebat Margaret, dorind să schimbe subiectul, înainte de a se despărţi, căci domnul Wilcox era oarecum înclinat să creadă că toată lumea voia să obţină ceva de la el.

— Este închiriat.

— Iar dumneavoastră hoinăriţi, fără adăpost, prin Chelsea cea pletoasă2? Cât de ciudate sunt căile sorţii!

— Nu, am închiriat-o nemobilată. Ne-am mutat.

— De ce? Mi-am imaginat întotdeauna că amândoi sunteţi ancoraţi acolo pentru vecie. Evie nu mi-a spus nimic.

— Cred că, atunci când v-aţi întâlnit cu Evie, lucrurile nu erau definitivate. De-abia săptămâna trecută ne-am mutat. Paul este sentimental legat de casa aceea veche şi 1-am aşteptat să-şi facă vacanţa acolo; dar, de fapt, este insuportabil de mică. O mulţime de neajunsuri. Aţi fost acolo vreodată?

— Niciodată chiar până la casă.

— Ei bine, Howards End este una dintre acele ferme convertite. Nu sunt totuşi potrivite, indiferent câţi bani bagi în ele. Ne-am complicat cu un garaj, printre rădăcini de ulm, şi anul trecut am împrejmuit o mică parte din pajişte şi am încercat să facem o grădină alpină. Evie a devenit destul de pasionată de plantele specifice Alpilor. Dar nu a ţinut… nu, nu a ţinut deloc. îţi aminteşti, sau sora dumitale îşi aminteşte ferma cu bibilicile alea îngrozitoare şi gardul viu pe care bătrâna nu îl tăia niciodată cum trebuie, aşa că se subţia mereu la bază. Şi înăuntru, în casă, bârnele… şi scările prin uşă… destul de pitoresc, dar nu un loc unde să locuieşti. Maxim de flux, a zis, privind vesel peste parapet, şi nici poziţia nu era bună. Zona se transformă în suburbie. Ori eşti în Londra, ori nu eşti… zic eu; aşa că am luat o casă pe Dude Street, aproape de Sloane Street, şi una chiar în Shropshire^… Oniton Grange se cheamă. Aţi auzit vreodată de Oniton? Să veniţi negreşit să ne vizitaţi… drept în sus, înainte de Ţara Galilor.

— Ce schimbare! a spus Margaret. Dar schimbarea era chiar în vocea ei, care devenise foarte tristă. Nu-mi pot închipui Howards End sau Hilton fără dumneavoastră.

— Hilton nu a rămas fără noi, a răspuns domnul Wilcox, Charles este încă acolo.

— încă? a întrebat Margaret, care nu mai ţinuse legătura cu Charles şi soţia lui. Dar credeam că este tot la Epsom. La Crăciun se ocupau de mobilat… la un Crăciun. Cum se schimbă totul! Eram obişnuită să o admir foarte des pe doamna Charles, de la ferestrele noastre. Nu era vorba de Epsom?

— Da, dar s-au mutat acum optsprezece luni. Charles, bun băiat, zise coborând vocea, s-a gândit că m-aş simţi singur. Eu nu am vrut să se mute, dar au făcut-o, şi-au luat o casă la capătul celălalt al Hiltonului, aproape de Six Hills^. Au şi maşină. Sunt acolo cu toţii, o adunătură foarte veselă… el şi ea şi cei doi nepoţi.

— Eu administrez afacerile altora mult mai bine decât reuşesc ei înşişi, i-a spus Margaret în timp ce-şi strângeau mâna. Când dumneavoastră v-aţi mutat de la Howards End, eu l-aş fi mutat acolo pe domnul Charles Wilcox. O casă aşa de remarcabilă eu aş fi păstrat-o în familie.

— Aşa şi este, a răspuns el. Nu am vândut-o şi nici nu am de gând.

— Nu, dar nici unul dintre voi nu stă acolo.

— A, dar avem un chiriaş minunat… Ham ar Bryce, un invalid. Dacă Charles va dori vreodată… dar nu o va face. Dolly este dependentă de

confortul modem. Nu, toţi am votat împotriva Howards End. într-un fel ne place, dar acum considerăm că nu este nici una, nici alta. Trebuie să ai ori una, ori alta.

— Şi unii sunt suficient de norocoşi să le aibă pe amândouă. Vă faceţi cinste dumneavoastră, domnule Wilcox. Felicitările mele.

— Şi ale mele, adăugă Helen.

— Amintiţi-i lui Evie să vină pe la noi… Wickham Place, numărul doi. Nici noi nu vom mai sta acolo multă vreme.

— Şi voi sunteţi pe picior de plecare?

— în septembrie, a oftat Margaret.

— Toată lumea se mută. La revedere.

Fluxul începea să se retragă. Margaret se aplecă peste parapet şi îl privi cu tristeţe. Domnul Wilcox îşi uitase soţia, Helen, pe iubitul ei; ea însăşi uita, probabil. Toată lumea se mută. Oare merită să seduci trecutul când există acest flux continuu, chiar şi în inimile oamenilor? Helen o însufleţi zicând:

— Ce parvenit prosper a devenit domnul Wilcox! Nu îmi mai e aşa de simpatic acum. Totuşi e drept că ne-a spus despre Porphyrion. Hai să-i scriem domnului Bast, de îndată ce ajungem acasă, şi să-i spunem să plece de acolo imediat.

— Da. Aşa să facem. Merită să o facem. Hai.

— Să-l invităm la ceai.1

1. Suburbie a Londrei, pe malul nordic al Tamisei.

2. O asociaţie a unor companii de asigurări care avea ca principal scop cooperarea

pentru evaluarea ratelor de asigurare.

3. Aluzie la faptul că Chelsea este cartierul artistic şi boem al Londrei.

4. Comitat istoric în vestul Angliei, la graniţa cu Ţara Galilor.

5. Zonă în apropierea oraşului Stevenage, în comitatul Hertfordshire, unde se află mai mulţi tumuli din perioada neolitică.

XVI

Leonard a acceptat invitaţia la ceai făcută pentru sâmbăta următoare. Dar a avut dreptate: vizita s-a dovedit un evident eşec.

— Zahăr? l-a întrebat Margaret.

— Prăjitură? a zis Helen. Din cea mare sau din acelea mici şi dulci? Cred că ai considerat scrisoarea mea ca fiind destul de ciudată, dar îţi vom

explica… nu suntem nişte ciudate, pe cuvânt… şi nici prefăcute, zău. Suntem doar foarte impulsive, atâta tot.

Leonard nu excela în rolul de căţeluş de salon pentru doamne. Nu era italian, şi cu atât mai puţin francez, în sângele cărora curge chiar spiritul persiflării sau al replicii graţioase. Spiritul său era unul de tip cockney; nu deschidea ferestre spre imaginaţie, aşa că Helen fu întreruptă de un comentariu administrat pe un ton glumeţ:

— Cu cât o doamnă are mai multe de spus, cu atât mai bine.

— Ah, într-adevăr, a zis ea.

— Doamnele dau strălucire…

— Da, ştiu. Drăguţele de ele sunt adevărate raze de soare. Dă-mi voie să-ţi ofer o farfurie.

— Ce părere ai despre munca pe care o faci? a intervenit Margaret.

Fusese întrerupt la rândul lui. Nu avea să le permită acestor femei să-şi vâre nasul în munca sa. Ele reprezentau romantismul, la fel ca încăperea în care până la urmă pătrunsese, cu schiţe ciudate pe pereţi, înfăţişând oameni care se îmbăiau; ca şi ceştile de ceai chiar, cu marginile lor delicate, de fragi sălbatici. Dar el nu avea să îngăduie romantismului să se amestece cu viaţa lui. Atunci ar fi trebuit să plătească de zece ori mai mult.

— Ah, destul de bună, a răspuns el.

— Compania se numeşte Porphyrion, nu-i aşa?

— Da, aşa e, a zis el şi apoi, devenind destul de ofuscat a continuat: Ce ciudat cum se duce vorba.

— De ce ciudat? a întrebat Helen, care nu-i înţelegea întortocherile minţii. Era scris cât toate zilele pe cartea dumitale de vizită şi, dacă ne gândim că acolo ţi-am trimis scrisoarea, şi dumneata ne-ai răspuns pe hârtia cu antet…

— Ai numi Porphyrion una din companiile mari de asigurări? continuă Margaret.

— Depinde ce înţelegeţi prin mare.

— Prin mare înţeleg o firmă solidă şi bine alcătuită, care le oferă angajaţilor săi o carieră rezonabilă.

— Nu aş putea spune… unii îţi spun ceva, alţii altceva, a zis funcţionarul, cu nelinişte. Dinspre partea mea, îşi scutură capul, nu cred decât jumătate din ce aud. Şi nici atât, chiar; e mai sigur. Isteţii dau de necaz, am observat asta de multe ori. în sfârşit, niciodată nu poţi fi suficient de precaut.

Leonard a sorbit din ceaşcă şi şi-a şters mustaţa, care urma să devină una dintre acele mustăţi ce cad mereu în ceaşca de ceai - mai mare daraua, desigur, şi nici măcar în ton cu moda.

— Sunt de acord, şi de aceea eram curioasă să ştiu: este o firmă solidă, bine alcătuită?

Leonard habar nu avea. îşi înţelegea propriile rotiţe din maşinărie, dar nimic dincolo de ele. Nu voia să-şi recunoască nici ştiinţa, nici ignoranţa şi, în acest caz, o scuturare din cap părea lucrul cel mai sigur. Pentru el, ca şi pentru publicul britanic, firma Porphyrion era cea din reclama cu Porfirion - un gigant, în stilul clasicist, dar suficient de îmbrăcat, care ţine într-o mână o torţă aprinsă şi cu cealaltă arată spre St. Paul şi castelul Windsor. Dedesubt era trecută o mare sumă de bani şi tu trăgeai singur concluziile. Uriaşul acela îl făcea pe Leonard să calculeze şi să scrie scrisori, să explice regulamentele pentru clienţii noi şi să le explice din nou, pentru cei mai vechi. Un uriaş are o natură impulsivă - măcar atâta ştia oricine. El plătea cu o grăbită ostentaţie pentru covoraşul cel nou de şemineu al doamnei Munt, respingea cu calm o solicitare mai substanţială şi tot combătea contestaţie după contestaţie la tribunal. Dar adevărata lui putere de luptă, antecedentele sale, amorurile cu alţi membri ai Panteonului comercial - toate acestea le erau la fel de necunoscute muritorilor de rând ca şi escapadele lui Zeus. Câtă vreme zeii sunt puternici, aflăm puţine lucruri despre ei. Numai în zilele decăderii lor, o lumină puternică poate să străbată până la ceruri.

— Ni s-a spus că Porphyrion nu mai este validă, trânti Helen. Am vrut să-ţi spunem asta, de aceea ţi-am scris.

— Un prieten al nostru chiar crede că nu este suficient reasigurată, a zis şi Margaret.

Acum Leonard înţelegea. Trebuia să laude Porphyrion.

— îi puteţi spune prietenului dumneavoastră, a zis el, că greşeşte complet.

— Ah, bine!

Tânărul se înroşi puţin. în cercurile lui, să greşeşti era fatal. Domnişoarelor Schlegel nu le păsa dacă greşeau. Erau sincer bucuroase că fuseseră informate greşit. Pentru ele nimic nu era fatal, în afara răului.

— E un fel de a spune că greşeşte, a adăugat el.

— Cum adică „un fel de a spune”?

— Adică, nu aş spune că are întru totul dreptate. Dar asta era o gafă.

— Atunci, înseamnă că parţial are dreptate, a spus femeia mai în vârstă, iute ca fulgerul.

Leonard i-a replicat că oricine are parţial dreptate, la o adică.

— Domnule Bast, eu nu mă pricep la afaceri şi îndrăznesc să spun că întrebările mele sunt prosteşti, dar poţi să-mi spui ce face ca o opinie să fie „corectă” sau „greşită”?

Leonard se lăsă pe spate, cu un oftat.

— Prietenul nostru, care este şi el om de afaceri, era aşa de convins. A spus că înainte de Crăciun…

— Şi te-a sfătuit să pleci de acolo, a conchis Helen. Dar nu văd de ce ar trebui să ştie el mai bine decât dumneata.

Leonard îşi frecă mâinile. Era tentat să spună că nu ştie absolut nimic despre asta. Dar cineva cu o pregătire comercială era prea tare pentru el. Şi nici nu putea spune că era un lucru rău, pentru că asta ar fi însemnat să se dea de gol. Şi nici că era un lucru bun, pentru că şi asta ar fi însemnat să se dea de gol. A încercat să sugereze că era ceva între cele două, cu posibilităţi vaste în oricare dintre direcţii, dar a cedat sub privirile a patru ochi care se uitau la el cu sinceritate. Nu reuşea încă să facă diferenţa între cele două surori. Una era mai frumoasă şi mai plină de viaţă, dar „domnişoarele Schlegel” rămâneau încă un fel de zeu indian compozit, ale cărui braţe unduitoare şi tirade contradictorii erau produsul unei singure minţi.

— Aşa cum spune Ibsen, a remarcat el, nu poţi decât să observi că „se întâmplă lucruri”.

Avea mâncărimi de nerăbdare să vorbească despre cărţi şi să profite la maxim de această oră de romantism. Minutele se scurgeau unul după altul, iar doamnele discutau, nu tocmai expert, pe tema reasigurării sau îşi lăudau prietenul anonim. Leonard începu să se plictisească - pe bună dreptate, poate. Făcu vagi observaţii despre faptul că el nu era dintre aceia care se supărau dacă problemele le erau discutate de alţii, dar ele nu au înţeles aluzia. Poate că nişte bărbaţi ar fi dat dovadă de mai mult tact. Femeile, oricât de diplomate sunt în alte situaţii, sunt greoaie în astfel de cazuri. Nu pot înţelege de ce ar trebui să ne ascundem veniturile şi perspectivele sub un văl. „Cât câştigi exact şi cât vei avea în iunie anul viitor?” Şi era vorba de femei care aveau o teorie, care susţineau că reticenţa legată de chestiunile financiare este absurdă şi că viaţa ar fi mai reală dacă ar declara cu exactitate care este dimensiunea insulei de aur pe care stă şi cât este de

întinsă bucata de urzeală pe care îşi ţese acele fire care nu reprezintă banii. Altfel, cum să apreciem modelul ţesăturii la adevărata sa valoare?

Şi preţioasele minute alunecau, iar Jacky şi sărăcia se apropiau tot mai mult. Până la urmă, nu a mai suportat şi s-a năpustit să recite febril numele cărţilor. Când Margaret a spus „Deci dumitale îţi place Carlyle", el a trăit un moment de dureroasă bucurie, apoi cineva a deschis uşa şi au intrat „Domnul Wilcox, domnişoara Wilcox, precedaţi de doi căţeluşi jucăuşi".

— Vai, drăguţii de ei! Vai, Evie, cât de drăgălaşi sunt! a ţipat Helen, lăsându-se pe covor.

— I-am adus şi pe-ăştia mici, a spus domnul Wilcox.

— Eu i-am crescut, completă Evie.

— Ei, haide! Domnule Bast, vino să te joci cu căţeluşii.

— Acum trebuie să plec, a replicat Leonard cu acreală.

— Dar mai întâi joacă-te puţin cu căţeii.

— El este Ahab, ea este Jezebel, a spus Evie, care se număra printre aceia ce numesc animalele după personaje mai puţin glorioase din istoria Vechiului Testament.

— Trebuie să plec.

Helen era prea ocupată cu căţeluşii ca să-l mai bage în seamă.

— Domnule Wilcox, domnule Ba… chiar trebuie? La revedere!

— Să mai vii, i-a spus Helen, de pe podea.

Atunci, pe Leonard l-a lovit dezgustul. De ce să mai vină iar? Ce rost avea? A răspuns prompt:

— Nu, n-am să o mai fac. Ştiam că nu va ieşi nimic. Majoritatea oamenilor l-ar fi lăsat să plece. Ar fi spus: „O mică rătăcire. Am încercat să cunoaştem o altă clasă socială… imposibil". Dar cei din familia Schlegel nu se jucaseră niciodată cu viaţa, încercaseră să se împrietenească şi aveau să-şi asume consecinţele. Helen i-a replicat:

— Eu numesc asta o remarcă foarte nepoliticoasă. Ce vrei, de ce eşti împotriva mea în aşa hal?

Şi brusc salonul a răsunat de o ciondăneală vulgară.

— Mă întrebaţi de ce mă leg de dumneavoastră?

— Da.

— De ce m-aţi chemat?

— Ca să te salvăm, băiat prostuţ ce eşti! a exclamat Helen. Şi nu mai ţipa.

— Eu nu am nevoie de patronajul dumneavoastră. Eu nu am nevoie de ceaiul

dumneavoastră. Eram destul de fericit. De ce vreţi să mă tulburaţi?

Se întoarse către domnul Wilcox.

— îl întreb pe domnul aici de faţă. Vă întreb, domnule, să mă las să-mi fie exploatate cunoştinţele intelectuale?

Domnul Wilcox se întoarse către Margaret, cu aerul de putere amuzată pe care era în stare să-l stăpânească atât de bine.

— Vă deranjăm, domnişoară Schlegel? Putem să vă ajutăm în vreun fel, sau să plecăm?

Dar Margaret nu l-a băgat în seamă.

— Lucrez pentru o mare companie de asigurări, domnule. Primesc ceva ce am luat drept o invitaţie de la aceste… doamne, zise, tărăgănând cuvântul. Vin aici şi mi se exploatează cunoştinţele. Vă întreb, domnule, este drept?

— Absolut nedrept, a răspuns domnul Wilcox, făcând-o pe Evie să-şi ţină răsuflarea, pentru că ştia că tatăl ei devine periculos.

— Aha, aţi auzit? Absolut nedrept, zice domnul. Aha! Nu sunteţi mulţumită - arătând spre Margaret - nu puteţi nega. Tonul vocii i se ridica; se lăsa furat de ritmul obişnuit al scenelor cu Jacky. Dar de îndată ce devin util, lucrurile se schimbă. „Vai, da, trimiteţi după el. Interogaţi-1. Exploataţi-i cunoştinţele.” Da, da. Acuma, dacă mă luaţi aşa, în general, eu sunt un tip liniştit: respect legea, nu vreau nici un fel de neplăceri; dar… eu… eu…

— Dumneata, zise Margaret, dumneata… dumneata… Evie râse ca de un schimb de replici hazoase.

— Dumneata eşti cel care a încercat să meargă după Steaua Polară.

Râsete şi mai multe.

— Ai văzut răsăritul. Râsete.

— Ai încercat să scapi de smogul care ne sufocă pe noi toţi… departe, dincolo de cărţi şi de case, spre adevăr. Căutai un cămin adevărat.

— Nu văd care este legătura, zise Leonard, clocotind de o furie prostească.

— Nici eu, a replicat Margaret. (A urmat o pauză.) Aşa erai duminica trecută… şi azi eşti cum se vede. Domnule Bast! Eu şi sora mea am vorbit despre dumneata. Am dorit să te ajutăm; şi am presupus că şi dumneata ne-ai putea ajuta pe noi. Nu te-am chemat aici din milă, un sentiment care ne

agasează, ci pentru că am sperat că se va crea o asociere între duminica trecută şi alte zile, viitoare. La ce bun stelele dumitale şi arborii, răsăritul şi vântul dumitale, dacă ele nu intră în viaţa noastră zilnică? Ele nu au pătruns niciodată în viaţa mea, ci într-a dumitale şi ne-am gândit… oare noi, cu toţii, nu avem să ne luptăm cu cenuşiul cotidian al vieţii, cu meschinăria, cu veselia maşinală, cu suspiciunea? Eu lupt amintindu-mi de prieteni; alţii, pe care îi cunosc, luptă amintindu-şi de un loc… un loc sau un copac îndrăgit… noi am crezut că dumneata eşti unul dintre aceştia.

— Desigur, dacă este vorba de vreo neînţelegere, a mormăit Leonard, tot ce pot face e să plec. Dar vă implor să remarcaţi… Se opri, Ahab şi Jezebel ţopăiau la picioarele lui şi îl făceau să arate ridicol. îmi exploataţi cunoştinţele ca să obţineţi informaţii oficiale… o pot dovedi… eu… îşi fomăi nasul şi îi părăsi.

— Acum pot să vă fiu de folos? a întrebat domnul Wilcox, întorcându-se spre Margaret. Pot să schimb câteva vorbe cu el în linişte, pe hol?

— Helen, du-te după el… fă orice… orice… ca să-l faci pe nătărău să înţeleagă.

Helen a ezitat.

— Şi totuşi, zise musafirul lor, s-ar cuveni oare?

într-o clipă, Helen dispăruse.

Domnul Wilcox a continuat:

— Aş fi intervenit, dar am simţit că îl puteţi pune la punct şi singură… Nu m-am băgat. Aţi fost splendidă, domnişoară Schlegel… absolut splendidă. Mă puteţi crede pe cuvânt, sunt foarte puţine femei care ar fi putut să-l strunească.

— Ah, da, a răspuns Margaret distrată.

— M-a dat gata felul cum l-ai tăvălit de colo-colo, cu frazele acelea lungi, a exclamat Evie.

— Da, într-adevăr, chicoti tatăl ei, toată partea aceea despre „veselia maşinală”… ah, minunat!

— îmi cer scuze, a răspuns Margaret, adunându-se. De fapt, e o făptură bună. Nu pot să-mi închipui ce l-a apucat. A fost foarte neplăcut pentru dumneavoastră.

— Ei, mie nu mi-a păsat, a spus domnul Wilcox.

Apoi dispoziţia i s-a schimbat. A întrebat dacă i se îngăduie să vorbească în calitate de vechi prieten şi, cum i s-a permis, a spus:

— Nu ar trebui să fiţi mai precaute, sincer?

Margaret a râs, deşi gândurile ei o urmăreau încă pe Helen.

— Vă daţi seama că este numai vina dumneavoastră? a întrebat ea. Dumneavoastră sunteţi răspunzător.

— Eu?

— Acesta este tânărul pe care trebuia să-l prevenim în legătură cu Porphyrion. L-am prevenit şi… poftim!

Domnul Wilcox era supărat.

— Cu greu pot considera asta o concluzie corectă, zise el.

— Evident că este incorectă, a aprobat Margaret. Mă gândeam doar cât de încâlcite sunt lucrurile. Este vina noastră, în cea mai mare parte… nu e nici a dumneavoastră, nici a lui.

— Nici a lui?

— Nu.

— Domnişoară Schlegel, sunteţi prea amabilă.

— Da, aşa este, a încuviinţat Evie, oarecum dispreţuitor.

— Vă purtaţi mult prea bine cu oamenii şi apoi aceştia abuzează. Eu cunosc lumea şi felul acesta de oameni şi, de îndată ce am intrat în cameră, am observat că nu îl trataţi aşa cum merita. Genul acesta de oameni trebuie ţinut la distanţă. Altfel uită de ei înşişi. Trist, dar adevărat. Nu sunt de teapa noastră şi trebuie să recunoaştem asta.

— Mm… da.

— Trebuie să recunoaşteţi că nu am fi avut parte de această izbucnire, dacă el ar fi fost un gentleman.

— O recunosc fără probleme, a încuviinţat Margaret, care se plimba în sus şi-n jos prin cameră, un gentleman şi-ar fi păstrat suspiciunile pentru el.

Domnul Wilcox o privea cu o oarecare nelinişte.

— De ce anume vă bănuia?

— Că intenţionam să fac bani de pe urma lui.

— Ce nenorocit! Dar cum aveaţi să profitaţi?

— Exact. într-adevăr, cum? Pur şi simplu o suspiciune oribilă. Un singur impuls de gândire sau de bunăvoinţă ar fi înlăturat-o. Doar o frică absurdă, care face din oameni nişte brute intolerabile…

— Revin la punctul meu de plecare. Ar trebui să fiţi mai atentă, domnişoară Schlegel. Servitorii dumneavoastră ar trebui să fie instruiţi să nu lase astfel de oameni înăuntru.

Ea se întoarse către domnul Wilcox şi spuse cu francheţe:

— Să vă explic de ce ne place acest om şi dorim să-l mai vedem.

— Aceasta este o iscusită înfloritură a stilului dumneavoastră de exprimare. Nu voi crede nicicând că individul vă pare agreabil.

— Ba da. Mai întâi, pentru că îi place exerciţiul fizic aventuros, aşa cum vă place şi dumneavoastră. Da, dumneavoastră mergeţi cu maşina şi vânaţi. Şi lui i-ar plăcea să meargă cu cortul. în al doilea rând, îi place ceva anume din aventură. E mai comod să numim acel ceva special poezie…

— Ah, este scriitor.

— Nu… vai, nu! Vreau să spun că ar putea fi, dar ar ieşi ceva cu totul detestabil. Mintea lui este plină de pleava cărţilor, cultura… oribilă; noi vrem să-şi spele mintea şi să caute lucrurile cu adevărat valoroase. Vrem să-i arătăm cum poate să-şi ia revanşa de la viaţă. Aşa cum am spus, pentru a înlătura cenuşiul zilnic al vieţii şi pentru a arăta că este cenuşiu, pare să fie nevoie ori de prieteni, ori de lucruri idilice, sau - ezită - sau de o persoană foarte dragă, ori un loc foarte îndrăgit. Dacă se poate, ar trebui să le avem pe amândouă.

Unele dintre vorbele ei zburară pe deasupra domnului Wilcox. Le lăsă să treacă, fără ca ele să-l atingă. Pe altele le prinse şi le critică lucid.

— Asta este greşeala dumneavoastră, şi este una foarte obişnuită. Acest tânăr mizerabil are o viaţă a lui. Ce drept aveţi dumneavoastră să trageţi concluzia că este o viaţă nereuşită, sau - aşa cum o numiţi - „cenuşie”?

— Pentru că…

— Numai o clipă. Nu ştiţi nimic despre el. Probabil că are propriile sale bucurii şi interese… soţie, copii, căsuţa lui tihnită. în astfel de situaţii, noi, cei cu simţ practic - zise zâmbind -, suntem mai toleranţi decât voi, intelectualii. Trăim şi îi lăsăm şi pe alţii să trăiască şi presupunem că lucrurile merg destul de bine şi prin alte părţi şi că se poate trage nădejde că omul simplu, obişnuit, poate să-şi poarte singur de grijă. Pot să garantez… mă uit la chipurile funcţionarilor de la firma mea şi observ că sunt banali, dar nu ştiu ce se petrece sub acele chipuri. Apropo, aşa stau lucrurile şi cu Londra. V-am auzit ocărând Londra, domnişoară Schlegel, şi, deşi pare caraghios când o spun, am fost supărat pe dumneavoastră. Ce ştiţi dumneavoastră despre Londra? Dumneavoastră nu vedeţi civilizaţia decât pe dinafară. Nu spun că este cazul dumneavoastră, dar în prea multe cazuri această atitudine duce la idei pesimiste, nemulţumire şi socialism.

Ea a recunoscut că argumentele sunt solide, deşi dăunează imaginaţiei. Pe măsură ce el vorbea, unele avanposturi ale poeziei, şi poate ale simpatiei,

căzură în ruină şi ea se retrase la ceea ce numea „a doua linie de apărare”, la faptele specifice ale cazului.

— Soţia lui e searbădă, a rostit ea simplu. Sâmbăta trecută nu s-a mai dus deloc acasă pentru că voia să fie singur, şi ea a crezut că era cu noi.

— Cu voi?

— Da.

Evie chicoti.

— Nu are căminul confortabil pe care îl bănuiaţi. Are nevoie şi de lucruri exterioare care să-l intereseze.

— Ce tânăr obraznic! a exclamat fata.

— Obraznic? zise Margaret, care ura obrăznicia mai mult decât păcatul. Când te vei căsători, domnişoară Wilcox, nu vei avea nevoie de lucruri interesante în afara căsniciei?

— Se pare că el le-a obţinut, a intervenit domnul Wilcox, viclean.

— Da, tată, într-adevăr.

— A traversat ţinutul Surrey pe jos, dacă asta aţi vrut să spuneţi, replică Margaret, îndepărtându-se destul de supărată.

— Oho, cum să nu!

— Domnişoară Wilcox, chiar aşa a fost!

— Mmm… mmm! exclamă domnul Wilcox, care considera episodul amuzant, chiar picant. Cu majoritatea doamnelor nu ar fi discutat acest lucru, dar miza pe reputaţia de femeie emancipată a lui Margaret.

— Aşa a spus el, şi despre astfel de lucruri nu ar minţi. Amândoi au început să râdă.

— în punctul acesta mă deosebesc de dumneavoastră. Bărbaţii mint despre poziţia şi perspectivele carierelor lor, dar nu despre un astfel de lucru.

Domnul Wilcox dădu din cap:

— Iertaţi-mă, domnişoară Schlegel, dar eu cunosc genul.

— Am spus-o şi înainte, el nu este un gen. Este, în mod real, interesat de aventură. Are certitudinea că existenţa noastră mărginită nu este totul. Este comun şi isteric şi pedant, dar să nu credeţi că este doar atât. Mai are şi îndrăzneală. Da, asta încerc să spun. Este un om adevărat.

în timp ce vorbea, privirile li se întâlniră şi apărarea domnului Wilcox părea distrusă. Dincolo de ea, Margaret zări bărbatul adevărat din el. Fără intenţie, ea atinsese corzile sensibile. O femeie şi doi bărbaţi - formau magicul triunghi al sexului, iar masculul era înfiorat de gelozie, în caz că

femela ar fi atrasă de un altul. Dragostea, spun asceţii, ne dezvăluie înrudirea noastră cu animalele. Fie, se poate trăi cu asta; gelozia însă este adevărata ruşine. Gelozia, şi nu dragostea, este cea care ne leagă în mod intolerabil de ograda de animale şi evocă imaginea a doi cocoşi furioşi şi a unei găini mulţumite. Pentru că era civilizată, Margaret îşi înăbuşi mulţumirea. Domnul Wilcox, primitiv, continua să simtă furia, cu mult după ce îşi reclădise apărarea şi înfăţişa din nou lumii un bastion.

— Domnişoară Schlegel, sunteţi două fiinţe simpatice, dar chiar trebuie să fiţi precaute în această lume nemiloasă. Ce spune fratele dumneavoastră?

— Am uitat.

— Cu siguranţă că are o opinie?

— Râde, dacă îmi amintesc exact.

— Este foarte isteţ, nu-i aşa? a zis Evie, care îl întâlnise pe Tibby la Oxford şi îl detestase.

— Da, destul… dar mă întreb ce face Helen.

— Este prea tânără ca să-şi asume o astfel de treabă, a spus domnul Wilcox.

Margaret ieşi pe platforma scării. Nu se auzea nici un sunet, iar cilindrul domnului Bast lipsea din hol.

— Helen! a strigat ea.

— Da! i-a răspuns o voce din bibliotecă.

— Eşti acolo?

— Da… a plecat de ceva vreme.

Margaret se duse la ea.

— Bine, dar eşti singură, a zis Margaret.

— Da… este în ordine, Meg. Săracul, săracul de el…

— Vino înapoi la familia Wilcox şi ai să-mi povesteşti mai târziu… domnul W. e foarte îngrijorat şi uşor nervos.

— Ah, nu am pic de răbdare cu el. îl urăsc. Săracul, dragul domn Bast! Voia să discute literatură şi noi voiam să discutăm afaceri. E aşa de zăpăcit, dar merită ajutat să răzbească. îmi place mult de el.

— Foarte bine, a zis Margaret sărutând-o, dar acum vino în salon şi nu mai vorbi despre el de faţă cu Wilcox. Ia-o mai uşor cu toată povestea asta.

Helen reveni şi manifestă o veselie care l-a liniştit din nou pe musafirul lor… în orice caz, gâsculiţa aceasta nu era îndrăgostită.

— A plecat, cu binecuvântarea mea, a exclamat ea, şi acum, hai la căţeluşi.

La plecare, în maşină, domnul Wilcox îi spuse fiicei sale:

— Sunt de-a dreptul îngrijorat de felul în care se poartă fetele astea. Sunt cum nu se poate mai isteţe, dar complet lipsite de simţ practic… Dumnezeu să mă ajute! O s-o încurce până la urmă. Nişte fete ca ele nu ar trebui să locuiască singure în Londra. Ar trebui să aibă pe cineva care să le poarte de grijă până ce se căsătoresc. Trebuie să le vizităm mai des… suntem mai potriviţi ca oricine. Le simpatizezi, Evie, nu-i aşa?

Evie a răspuns:

— Helen este destul de în regulă, dar pe cea dinţoasă nu pot să o sufăr. Şi n-aş numi pe nici una din ele fată.

Evie crescuse şi se făcuse frumoasă. Cu ochii negri şi tinereţea strălucind sub pielea bronzată, cu o carnaţie fermă şi buze tari, ea reprezenta tot ce putea face familia Wilcox mai bun, în sensul frumuseţii feminine. Pentru moment, singurele lucruri pe care le iubea erau căţeluşii şi tatăl ei, dar se pregătea şi pentru ea plasa căsătoriei. Câteva zile mai târziu, avea să se simtă atrasă către un anume domn Percy Cahill, un unchi al doamnei Charles, care şi el avea să fie atras de ea.

XVII

Epoca proprietăţii are momente amare, chiar şi pentru un proprietar. Când mutarea dintr-o casă devine iminentă, mobila ajunge ceva ridicol. Acum Margaret stătea trează nopţile, întrebându-se unde… unde Dumnezeu vor ajunge, ei şi toate catrafusele lor, anul viitor în septembrie. Scaune, mese, tablouri, cărţi - care se bulucisră către ei, transmise de generaţii - trebuie din nou să se hodorogească înainte, ca pe un tobogan de gunoi căruia Margaret poftea să-i dea brânciul final şi să îl trimită, rostogolindu-se, în mare. Dar era vorba de toate cărţile tatălui lor - nu le citeau niciodată, dar erau ale tatălui lor şi trebuiau păstrate. Era dulapul cu placă de marmură - mama lor punea mare preţ pe el, dar ele nu-şi mai aminteau de ce. în jurul fiecărei clanţe şi pemuţe decorative din casă se adunau sentimentele, care erau uneori personale, dar cel mai adesea reprezentau o vagă evlavie faţă de cei morţi, o prelungire a ritualurilor care ar fi putut să se încheie la mormânt.

Dacă te gândeai mai bine, era absurd. Helen şi Tibby ajunseseră să simtă asta; Margaret era prea ocupată cu agenţii imobiliari. Proprietatea de tip feudal asupra pământului conferea într-adevăr demnitate, în timp ce proprietatea modernă asupra unor lucruri ce se pot deplasa ne reduce, din nou, la statutul de hoarde nomade. Ne reîntoarcem la civilizaţia bagajelor,

iar istoricii viitorului vor constata cum clasele mijlocii îşi sporeau posesiunile fără să dobândească rădăcini în pământ şi vor putea descoperi în aceasta secretul sărăciei lor imaginative. Familia Schlegel era cu siguranţă mai săracă prin pierderea casei din Wickham Place. Casa le ajutase să-şi găsească stabilitatea în viaţă şi aproape că le sfătuise. Nici proprietarul terenului nu a devenit spiritual mai bogat. Pe locul acela a construit apartamente, automobilele lui au devenit mai rapide, discursurile lui despre socialism, mai tranşante. Dar el risipise preţioasa licoare, distilată de ani şi nici un proces chimic de-al său nu o putea reda societăţii.

Margaret era tot mai deprimată. Era nerăbdătoare să se aşeze într-o locuinţă înainte de a părăsi oraşul pentru vizita lor, de fiecare an, la doamna Munt. Vizita aceea îi făcea plăcere şi, pentru ea, voia să aibă sufletul liniştit. Deşi plictisitor, Swanage era un loc statornic şi anul acesta tânjea, mai mult decât de obicei, după aerul proaspăt şi după minunatele dealuri împădurite care îl mărgineau către nord. Dar Londra îi era potrivnică; nu se putea concentra în atmosfera ei. Londra nu face decât să stimuleze, ea nu poate susţine. Şi Margaret, alergând grăbită pe cuprinsul ei, ca să găsească o casă, fără să ştie ce fel de casă dorea, plătea acum pentru multe senzaţii palpitante din trecut. Nici măcar nu putea să se rupă de cultură şi îşi irosea timpul cu concerte pe care ar fi fost un păcat să le rateze şi cu invitaţii pe care nu se făcea să le refuze. Până la urmă o ajunse disperarea. Hotărî că nu va mai pleca niciunde şi nu va mai fi acasă pentru nimeni, până ce nu va fi găsit o casă, şi după o jumătate de oră îşi încalcă hotărârea.

Cândva se lamentase cu umor că nu a fost niciodată la restaurantul Simpson din Ştrand. Acum primi o scrisoare din partea domnişoarei Wilcox, care o invita acolo pentru prânz. Venea şi domnul Cahill şi toţi trei puteau avea o conversaţie minunată şi poate vor încheia ziua la Hipodrom. Margaret nu avea prea multă consideraţie pentru Evie şi nici un fel de dorinţă să-i cunoască logodnicul, şi era surprinsă că nu fusese invitată Helen, care fusese cu mult mai hazlie pe tema Simpson. Dar invitaţia o atinsese prin tonul ei intim. Trebuia să o cunoască pe Evie Wilcox mult mai bine decât îşi închipuia şi, declarând că „pur şi simplu trebuie”, a acceptat.

Dar când o văzu pe Evie la intrarea restaurantului, privind cu mândrie în gol, după moda femeilor dinamice, a avut o strângere de inimă. Domnişoara Wilcox se schimbase simţitor de când era logodită. Vocea îi era mai aspră, manierele mai directe şi era înclinată să o privească de sus pe fecioara ceva mai prostuţă. Margaret era destul de naivă ca să se lase rănită de aceasta.

Deprimată de izolarea ei, vedea nu doar case şi mobilier, ci şi corabia vieţii însăşi trecând pe lângă ea, cu oameni ca Evie şi domnul Cahill la bord.

Există momente când virtutea şi înţelepciunea ne părăsesc, şi de un astfel de moment a avut parte Margaret la restaurantul Simpson din Ştrand. Pe când păşea pe scările înguste, dar acoperite cu un covor gros, şi intra în salonul restaurantului - unde nenumărate spate de berbec erau împinse pe roţile cărucioarelor pentru servit către funcţionarii în aşteptare -, căpătă convingerea vie, chiar dacă eronată, a propriei sale deşertăciuni. îşi dori să nu fi ieşit niciodată din viaţa ei retrasă, unde nu se întâmpla niciodată nimic, în afară de artă şi literatură, şi unde nimeni nu se căsătorea niciodată, sau nu reuşea să rămână logodit. Apoi a apărut o mică surpriză. Poate că făcea şi tatăl parte din grup… da, făcea. Cu un zâmbet de plăcere, înainta să-l salute şi sentimentul de singurătate o părăsi.

— M-am gândit să trec şi eu, dacă pot. Evie mi-a spus de micul ei plan, aşa că m-am repezit şi am rezervat o masă. întotdeauna trebuie mai întâi să te asiguri de masă.

Evie, nu te preface că vrei să stai lângă bătrânul tău tată, pentru că nu vrei. Domnişoară Schlegel, veniţi lângă mine, fie-vă milă. Vai de mine, dar păreţi tare obosită! V-aţi preocupat de tinerii dumneavoastră funcţionari?

— Nu, de case, a răspuns Margaret, alunecând pe lângă el, în separeu. Sunt flămândă, nu obosită. Am să mănânc cât şapte.

— Foarte bine. Ce vreţi să mâncaţi?

— Plăcintă cu peşte, a spus ea după ce a aruncat o privire pe meniu.

— Plăcintă cu peşte! Asta-i culmea, să vii la Simpson pentru o plăcintă cu peşte. Nu asta ar trebui să alegeţi aici.

— Atunci alegeţi dumneavoastră ceva pentru mine, zise Margaret, scoţându-şi mănuşile. Moralul i se ridica şi referirea pe care el o făcuse la Leonard Bast îi trezise curiozitatea.

— Spată de berbec, a ales el, după o profundă meditaţie, şi de băut, cidru. Asta este ce trebuie. îmi place locul acesta, din când în când, ca distracţie. Este aşa de profund ancorat în vechea tradiţie englezească. Nu sunteţi de aceeaşi părere?

— Ba da, a răspuns Margaret, care nu era.

S-a comandat, a fost adusă friptura, iar chelnerul, sub îndrumarea domnului Wilcox, a tăiat carnea, acolo unde era mai suculentă, şi a îngrămădit-o în farfurii. Domnul Cahill a insistat să ia un muşchi de vacă, dar, ulterior, a recunoscut că făcuse o greşeală. Curând, el şi Evie s-au

cufundat într-o conversaţie de genul „Nu, n-am făcut; ba da, ai făcut”, care, deşi fascinantă pentru cei ce sunt prinşi de ea, nu reclamă şi nici nu merită atenţia celorlalţi.

— Este o regulă de aur să dai bacşiş celui care taie carnea. Dă bacşiş peste tot, acesta este mottoul meu.

— Poate că asta face viaţa mai umană.

— în felul acesta îşi aduc aminte de tine. Mai ales în Orient, dacă le dai bacşiş, îşi aduc aminte de tine, din cap până-n picioare.

— Aţi fost în Orient?

— Ei, Grecia şi Levant. Şi obişnuiam să merg în Cipru, pentru sport şi cu afaceri; acolo există un fel de societate militarizată. Câţiva piaştri, împărţiţi cum trebuie, ajută la menţinerea unei memorii proaspete. Dar, desigur, dumneavoastră credeţi că asta este şocant de cinic. Cum mai merge societatea dumneavoastră de discuţii? A mai apărut vreo utopie nouă în ultimul timp?

— Nu, acum umblu după case, domnule Wilcox, aşa cum v-am spus. Aţi auzit de vreuna?

— Mi-e teamă că nu.

— Ei bine, ce rost are simţul practic, dacă nu puteţi găsi o casă pentru două femei în suferinţă? Nu vrem decât o casă mică şi cu camere spaţioase, şi cât mai multe.

— Evie, asta îmi place! Domnişoara Schlegel doreşte să mă transform în agent imobiliar pentru ea!

— Ce spui, tată?

— Am nevoie de o locuinţă nouă în septembrie, şi cineva trebuie să mi-o găsească. Eu nu sunt în stare.

— Percy, tu nu ai auzit de vreuna?

— Nu, nu pot să spun că am auzit, a răspuns domnul Cahill.

— Cât de tipic pentru tine! Niciodată nu eşti bun de nimic.

— Nu sunt bun de nimic. Auziţi-o numai! Nu sunt bun de nimic. Ei, haide…

— Păi, nu eşti. Domnişoară Schlegel, este?

După ce a dispersat cei câţiva stropi asupra lui Margaret, torentul de dragoste care îi acoperea a alunecat mai departe, pe făgaşul lui obişnuit. Margaret îi simpatiza acum, pentru că un oarecare confort îi readusese buna dispoziţie. Tăcerea, ca şi cuvântul, îi plăceau în mod egal şi, în vreme ce domnul Wilcox culegea câteva informaţii preliminare despre brânzeturi,

ochii ei se plimbară prin restaurant şi admirară tributul, bine calculat, pe care acesta îl aducea temeiniciei trecutului. Deşi nu era mai tradiţional englezesc decât operele lui Kipling, localul îşi selectase relicvele atât de abil, încât vigilenţa criticii fusese adormită. Iar oaspeţii pe care el îi hrănea, întru scopuri imperiale, aveau înfăţişarea exterioară a lui Parson Adams sau Tom Jones-. Frânturi din felul lor de a vorbi zomăiau strident şi straniu în ureche. „Ai dreptate! Am să trimit o telegramă în Uganda chiar astă-seară“, se auzea de la masa din spate, „împăratul lor vrea război; păi, dă-i război”, era de părere un funcţionar. Ea zâmbi la aceste incongruenţe.

— Data viitoare, îi spuse ea domnului Wilcox, o să veniţi cu mine la un prânz, la restaurantul domnului Eustace Miles2.

— Cu plăcere.

— Nu, nu v-ar plăcea defel, zise, împingându-şi paharul către el pentru a mai primi cidru. Tot ce se serveşte este plin de proteine şi de substanţe care întăresc organismul, şi apoi oamenii o să vină la dumneavoastră şi, scuzându-se, vă vor întreba cum de aveţi o astfel de aură minunată.

— O ce?

— Nu aţi auzit niciodată de aură? Ah, ce om fericit, fericit! Eu o lustruiesc pe a mea în fiecare dimineaţă. Şi nici despre o proiecţie astrală?

Auzise de proiecţiile astrale şi i se păruseră o prostie.

— întocmai. Din fericire, era vorba de aura lui Helen, nu de a mea, şi ea a trebuit să supravegheze chestiunea şi să facă onorurile. Eu am stat doar cu batista în gură, până ce a plecat omul.

— La voi, fetelor, par să se adune tot felul de experienţe amuzante. Pe mine nu m-a întrebat nimeni despre… cum se cheamă? Poate că eu nici nu am una.

— Nu se poate să nu aveţi, dar poate că are o culoare aşa de îngrozitoare, încât nimeni nu îndrăzneşte să o menţioneze.

— Totuşi, spuneţi-mi, domnişoară Schlegel, chiar credeţi în supranatural şi toate celelalte?

— Prea dificilă întrebare!

— De ce? Brânză Gruyere sau Stilton?

— Gruyere, vă rog.

— Mai bine aţi lua Stilton.

— Stilton. Pentru că, deşi nu cred în aure şi cred că teosofia este doar un compromis…

— Totuşi… chiar şi aşa, este posibil să fie ceva adevăr în ea, a conchis el, încruntându-se.

Gruyere Nici măcar atât. Poate că sunt pe jumătate în direcţia greşită. Nu pot să explic. Nu cred în toate aceste ciudăţenii şi totuşi nu-mi place să spun că nu cred în ele.

El păru nemulţumit şi zise:

— Deci nu-mi puteţi da cuvântul că nu ţineţi cu corpurile astrale şi tot restul?

— Aş putea, zise Margaret, surprinsă că faptul avea oarecare importanţă pentru el. De fapt, chiar am să o fac. Când vorbeam despre faptul că îmi lustruiesc aura, nu încercam decât să fiu nostimă. Dar de ce vreţi să lămuriţi acest lucru?

— Nu ştiu.

— Haideţi, domnule Wilcox, ba ştiţi.

„Ba sunt”… „Ba nu eşti”, se auzi izbucnind de la cei doi îndrăgostiţi aflaţi de partea cealaltă a mesei. Margaret a tăcut pentru o clipă şi apoi a schimbat subiectul.

— Ce mai face casa dumneavoastră?

— Cam tot la fel ca săptămâna trecută, când aţi onorat-o cu prezenţa.

— Nu mă refeream la cea din Ducie Street. Howards End, bineînţeles.

— De ce „bineînţeles”?

— Nu puteţi să-l daţi afară pe chiriaş şi să ne-o daţi nouă? Suntem aproape scoase din minţi.

— Lăsaţi-mă să mă gândesc. Aş vrea să vă ajut. Dar credeam că doriţi să staţi în oraş. Un mic sfat: stabiliţi-vă cartierul, apoi stabiliţi-vă preţul şi pe urmă nu cedaţi. Aşa am obţinut şi casa din Ducie Street şi pe cea din Oniton. Mi-am spus „Am de gând să ajung exact aici”, şi am ajuns, iar Oniton este un loc unic.

— Dar eu cedez. Domnii par să farmece casele… le intimidează cu o privire şi, hopa, ele vin tremurând. Doamnele nu o pot face. Casele mă farmecă pe mine. Nu am control asupra lucrurilor capricioase. Casele au viaţă, nu-i aşa?

— Sunt depăşit, a zis el, şi a adăugat: Nu cam tot aşa aţi vorbit şi cu funcţionăraşul vostru?

— Oare?… Mai mult sau mai puţin, aşa am făcut. Aşa vorbesc cu toată lumea… sau încerc să o fac.

— Da, ştiu. Şi cât credeţi că a înţeles din asta?

— Aceasta îl priveşte. Nu cred că ar trebui să-mi adaptez felul în care vorbesc la persoana care mă ascultă. Fără îndoială, se poate să dai peste un mijloc de schimb care pare să fie destul de potrivit, dar aceasta seamănă tot atât de tare cu realitatea pe cât seamănă banii cu mâncarea. Nu este nimic hrănitor în ei. îi transmiţi claselor de jos şi ele ţi-i transmit înapoi şi numeşti asta „relaţii sociale" sau „străduinţă reciprocă" când, de fapt, nu este decât îngâmfare reciprocă, dacă este să fie ceva. Prietenii noştri din Chelsea nu văd lucrurile aşa. Ei spun că trebuie să fii cu orice risc inteligibil, şi sacrificiul…

— Clasele de jos, a întrerupt domnul Wilcox, ca şi cum s-ar fi repezit să-i înşface discursul. Deci admiteţi că există bogaţi şi săraci. Asta este ceva.

Margaret nu a putut replica. Era oare prost sau o înţelegea mai bine decât o făcea ea însăşi?

— Acceptaţi că, dacă avuţia ar fi împărţită în mod egal, în câţiva ani ar apărea din nou bogaţi şi săraci, ca acum. Omul care munceşte din greu va ajunge în vârf, risipitorul se va duce la fund.

— Toată lumea este de acord cu asta.

— Socialiştii dumneavoastră nu sunt.

— Socialiştii mei sunt. Poate ai dumneavoastră, nu; dar pe ai dumneavoastră îi suspectez serios că sunt nu socialişti, ci popice, pe care le-aţi construit pentru propriul amuzament. Nu-mi pot imagina nici o altă fiinţă vie care să se rostogolească aşa de uşor.

Dacă nu ar fi fost vorba despre o femeie, domnul Wilcox s-ar fi supărat. Dar femeile pot spune orice - era una dintre credinţele sale cele mai sfinte -, aşa că el replică doar, cu un zâmbet vesel:

— Nu-mi pasă. Aţi făcut două mărturisiri dăunătoare şi sunt, în ambele cazuri, de acord cu dumneavoastră, din toată inima.

După o vreme terminară prânzul şi Margaret, care se scuzase că nu mai mergea la Hipodrom, îi părăsi. Evie abia dacă i se adresase şi avea bănuiala că întâlnirea fusese plănuită de tatăl acesteia. în afara familiilor lor, el şi Margaret avansau către o legătură mai apropiată. începuse cu mult timp în urmă. Ea fusese prietenă cu soţia lui şi, din această cauză, el îi dăduse ca amintire flaconul pentru săruri. Era drăguţ din partea lui să i-l dea. întotdeauna ea, şi nu Helen, fusese preferata lui… spre deosebire de majoritatea bărbaţilor. Dar, în ultimul timp, evoluţia fusese uluitoare.

Făcuseră, într-o săptămână, mai mult decât în doi ani şi începuseră realmente să se cunoască.

Ea nu uitase promisiunea lui de a încerca restaurantul Eustace Miles, şi l-a invitat de îndată ce a reuşit să şi-l ia pe Tibby ca însoţitor. El a venit şi a gustat cu simplitate din felurile culinare care întăreau organismul.

A doua zi dimineaţă membrii familiei Schlegel au plecat la Swanage. Nu reuşiseră să găsească o nouă locuinţă.1

1. Personaje din romanele lui Henry Fielding.

2. Eustace Miles (1868-1948), autor minor de broşuri privind alimentaţia sănătoasă şi exerciţiul fizic, proprietar de restaurant şi magazine cu alimente sănătoase.

XVIII

Şedeau în jurul mesei pentru mic dejun a mătuşii Juley, de la The Bays, încercând să reziste ospitalităţii ei excesive şi bucurându-se de priveliştea golfului, când Margaret a primit o scrisoare care a aruncat-o în braţele neliniştii. Era de la domnul Wilcox. El anunţa o „schimbare importantă" în planurile sale. Din pricina căsătoriei lui Evie, se hotărâse să renunţe la casa din Ducie Street şi era dispus să o închirieze, cu o rată anuală. Era o scrisoare cu un stil aproape de afaceri, care stipula clar ce va face el pentru ele şi ce nu va face. La fel şi chiria. Dacă erau de acord, Margaret trebuia să vină de îndată - cuvintele erau subliniate, aşa cum este necesar când ai de-a face cu femeile - şi să meargă cu el la casă. în cazul când nu erau de acord, le-ar fi recunoscător dacă i-ar trimite o telegramă, ca să lase chestiunea în seama unui agent.

Scrisoarea era tulburătoare, pentru că Margaret nu era sigură ce vrea să însemne. Dacă el o plăcea, dacă făcuse manevre ca să o aducă la Simpson, oare nu putea fi asta o manevră pentru a o aduce la Londra, care să rezulte într-o cerere în căsătorie? Şi-a pus problema cât se poate mai nedelicat, în speranţa că mintea ei va striga „Prostii, eşti o smintită complexată!". Dar mintea ei doar palpită un pic şi tăcu, iar pentru o vreme a rămas privind fix la valurile mărunţite, întrebându-se dacă veştile vor părea ciudate şi pentru ceilalţi.

De îndată ce a început să vorbească, sunetul propriei voci i-a redat încrederea. Nu putea fi vorba de nimic. Şi replicile au fost tipice, iar în zumzetul conversaţiei temerile ei au dispărut.

— Nu trebuie să treci prin… a început gazda ei.

— Nu trebuie, dar oare nu ar fi mai bine să o fac? Devine destul de serios. Am lăsat să ne scape ocazie după ocazie şi finalul este că vom fi aruncaţi în stradă cu tot calabalâcul. Nu ştim ce vrem, asta este nenorocirea cu noi…

— Nu, nu avem legături adevărate, a spus Helen, servindu-se cu pâine prăjită.

— Să nu mă duc azi în oraş, să iau casa - dacă este cât de cât posibil - şi apoi să revin mâine, cu trenul de după-amiază şi să încep şi eu să mă relaxez? Nu am să fiu o companie plăcută nici pentru mine, nici pentru ceilalţi, până ce nu-mi iau de pe cap chestiunea asta.

— Dar nu vei face nimic necugetat, Margaret?

— Nu este nimic necugetat de făcut.

— Cine este familia Wilcox? zise Tibby; o întrebare care părea caraghioasă dar, de fapt, era extrem de subtilă, aşa cum a aflat şi mătuşa lui, când a încercat să-i răspundă.

— Nu reuşesc să-i descurc pe cei din familia Wilcox. Nu-mi dau seama de unde vin ei.

— Nici eu, a fost de acord Helen. E amuzant cum stau ei mereu sub ochii noştri. Dintre toate cunoştinţele noastre de prin hoteluri, domnul Wilcox este singurul care a rămas. Sunt trei ani, de-acum, şi în timpul acesta ne-am îndepărtat de oameni cu mult mai interesanţi.

— Oamenii interesanţi nu-ţi fac rost de casă.

— Meg, dacă începi cu filonul tău de englez onest, arunc cu melasa după tine.

— Este un filon mai bun decât cel cosmopolit, a răspuns Margaret, ridicându-se. Acum, copii, ce să fie? Ştiţi casa din Ducie Street. Să spun da sau să spun nu? Tibby, dragă… care din ele? Sunt deosebit de nerăbdătoare să vă aud pe amândoi.

— Totul depinde de semnificaţia pe care o atribui cuvântului „posibil”.

— Nu depinde de nimic de genul acesta. Spune da.

— Spun nu.

Apoi Margaret a vorbit destul de serios.

— Eu cred, a spus ea, că specia noastră degenerează. Nu suntem în stare să ajungem la un acord, fie chiar şi într-o chestiune aşa de măruntă; cum o să fie când vom avea de convenit lucruri importante?

— Va fi la fel de firesc ca a lua masa, i-a replicat Helen.

— Mă gândeam la tata. Cum a putut el să se hotărască să părăsească Germania, aşa cum a făcut-o, când luptase pentru ea în tinereţe şi când toate sentimentele şi prietenii săi erau prusaci? Cum a reuşit să se dezbare de patriotism şi să înceapă să ţintească spre altceva? Pe mine m-ar fi ucis. Când avea aproape patruzeci de ani, a fost în stare să-şi schimbe ţara şi idealurile… şi noi, la vârsta noastră, nu putem schimba o casă. Este umilitor.

— Tatăl vostru poate că a fost în stare să schimbe ţările, a zis doamna Munt cu asprime, şi asta poate că este un lucru bun, sau poate că nu este. Dar, la schimbat casele, nu a fost cu nimic mai bun decât voi, de fapt, era mult mai rău. Nu am să uit niciodată ce a îndurat biata Emily la mutarea din Manchester.

— Ştiam eu, a răbufnit Helen. V-am spus eu. Omul se împiedică de lucrurile mici. Cele mari, adevărate, nu mai înseamnă nimic, atunci când apar.

— Se împiedică, draga mea! Eşti prea mică ca să-ţi mai aminteşti… de fapt, nici nu existai. Dar mobila era deja în camioane, gata de plecare, mai înainte să fie semnat contractul pentru Wickham Place şi Emily a luat trenul spre Londra, cu un copil mic în braţe - care era Margaret - şi cu bagajele mai mici, fără să ştie măcar unde era noua ei casă. Poate că este greu să plecaţi din casa aceea, dar nu înseamnă nimic în comparaţie cu chinul prin care am trecut cu toţii ca să vă ducem acolo.

Helen, cu gura plină, exclamă:

— Şi acesta este bărbatul care i-a bătut pe austrieci, pe danezi şi pe francezi şi care i-a bătut şi pe nemţii care erau în el însuşi. Şi noi suntem la fel ca el.

— Vorbeşte pentru tine, zise Tibby. Adu-ţi, te rog, aminte că eu sunt cosmopolit.

— Poate că Helen are dreptate.

— Sigur că are dreptate, zise Helen.

Helen poate că avea dreptate, dar nu se duse la Londra. Margaret a fost aceea care a făcut-o. O vacanţă întreruptă este cel mai rău dintre necazurile minore şi cineva poate fi iertat pentru că îl încearcă sentimente neplăcute atunci când o scrisoare de afaceri îl smulge dintre prieteni şi de la malul mării. Nu putea crede că şi tatăl ei simţise vreodată la fel. în ultima vreme o supăraseră ochii, aşa că în tren nu a putut citi şi s-a plictisit privind peisajul, pe care de-abia ieri îl văzuse. La Southampton îi făcu Lriedei „cu mâna”.

Lrieda mergea la Swanage, să se întâlnească cu ceilalţi, şi doamna Munt socotise că trenurile lor se vor intersecta. Dar Lrieda privea în altă direcţie şi Margaret călători până în oraş simţindu-se fată bătrână şi singură. Cât de aidoma unei fete bătrâne era să-şi închipuie că domnul Wilcox îi face curte! Vizitase odată o fată bătrână - săracă, prostuţă şi neatrăgătoare - a cărei obsesie era că fiecare bărbat cu care intra în vorbă se îndrăgostea de ea. Cât sângerase inima lui Margaret pentru biata fiinţă închipuită! Câte explicaţii îi dăduse, cât argumentase şi, în disperare de cauză, acceptase! „Poate că m-am înşelat în ce-l priveşte pe diacon, draga mea, dar tânărul care aduce corespondenţa la prânz este cu adevărat îndrăgostit de mine şi, de fapt, a…” întotdeauna lui Margaret aceasta i se păruse partea cea mai hidoasă a bătrâneţii, totuşi, şi ea putea ajunge astfel, necăsătorindu-se.

Domnul Wilcox o întâmpină la gara Waterloo. Era sigură că el era într-o dispoziţie obişnuită. De exemplu, se simţea ofensat, indiferent ce ar fi spus Margaret.

— Este foarte amabil din partea dumneavoastră, începu ea, dar mi-e teamă că nu va merge. Nu s-a construit casa care să fie potrivită pentru familia Schlegel.

— Cum! Aţi venit hotărâtă să nu încheiaţi afacerea?

— Nu chiar.

— Nu chiar? în cazul acesta, haideţi să pornim.

Ea zăbovi pentru a admira automobilul, o chestie nouă şi chiar mai frumoasă decât gigantul stacojiu care, cu trei ani în urmă, o dusese pe mătuşa Juley spre destinul său.

— Este foarte frumoasă, a spus ea. Cum ţi se pare, Crane?

— Haide, să mergem, a repetat gazda. De unde Dumnezeu ştiţi că pe şoferul meu îl cheamă Crane?

— Păi, îl ştiu pe Crane. Am făcut odată o plimbare cu Evie. Ştiu că aveţi o menajeră pe nume Milton. Ştiu o mulţime de lucruri.

— Evie! se auzi el ca un ecou cu tonuri injurioase. Nu o veţi întâlni. A plecat cu Cahill. Vă pot spune că nu este deloc amuzant să fii lăsat aşa de mult singur. Toată ziua am munca mea - e drept că mult prea multă -, dar seara, când vin acasă, vă spun că nu suport casa.

— în felul meu, şi eu sunt singură, i-a replicat Margaret. Ţi se rupe inima când trebuie să-ţi părăseşti vechiul cămin. Abia dacă îmi pot aminti ceva înainte de Wickham Place, iar Helen şi Tibby s-au născut acolo. Helen spune că…

— Şi dumneavoastră vă simţiţi singură?

— îngrozitor. Salut, s-a întors Parlamentul!

Domnul Wilcox privi la Parlament cu dispreţ. Iţele cele mai importante ale vieţii se aflau în altă parte.

— Da, discută din nou, a spus el. Dar voiaţi să spuneţi…

— Nimicuri doar, despre mobilă. Helen spune că doar aceasta supravieţuieşte, în vreme ce oamenii şi casele pier şi că, în final, pământul va fi un deşert de scaune şi canapele… Imaginaţi-vă!… Pământul, rostogolindu-se prin infinit, fără nimeni care să se aşeze pe ele.

— Pe sora dumneavoastră o amuză întotdeauna micuţele ei glume.

— Ea a spus da, fratele meu a spus nu, pentru Dude Street. Nu e deloc amuzant să ne ajutaţi, domnule Wilcox, vă asigur.

— Nu sunteţi aşa de lipsită de simţ practic pe cât pretindeţi. Nu am să mai cred asta vreodată.

Margaret râse. Dar ea chiar era destul de lipsită de spirit practic. Nu se putea concentra asupra detaliilor. Parlamentul, Tamisa, şoferul iresponsabil, toate pătrundeau ca nişte străfulgerări în zona minţii destinată căutării de case şi toate reclamau vreun fel de comentariu sau răspuns. Este imposibil să priveşti constant viaţa modernă şi să o mai şi vezi ca pe un întreg, iar ea alesese să o privească ca pe un întreg. Domnul Wilcox alesese să o privească constant. Nu îşi dădea niciodată osteneala pentru lucruri misterioase sau personale. Tamisa putea să curgă dinspre mare spre interior, şoferul putea fi plin de pasiune şi filosofie pe sub pielea sa bolnăvicioasă. Ei îşi vedeau de treburile lor, iar el, de ale sale.

Cu toate acestea, lui Margaret îi plăcea să fie cu el. Nu reprezenta o piedică, ci un stimulent, şi înlătura gândurile negre. Mai mare decât ea cu vreo douăzeci de ani, el îşi păstrase un dar pe care ea însăşi bănuia a-l fi pierdut - nu puterea creatoare a tinereţii, ci încrederea de sine şi optimismul. Era absolut sigur că lumea e foarteplăcută. Avea o constituţie robustă, avea un început de chelie, dar părul nu i se rărea. Mustaţa neagră şi ochii, pe care Helen îi comparase cu două bomboane cu lichior, aveau în ei o anume ameninţare agreabilă, fie că erau întorşi spre murdăria străzii, fie spre stele. într-o bună zi - în anul două mii - poate că nu va mai fi nevoie de acest tip de om. în prezent trebuie să i se aducă omagii de către aceia care se consideră superiori şi care, poate, chiar sunt.

— în orice caz, aţi răspuns prompt telegramei mele, a remarcat el.

— Ah, până şi eu recunosc un lucru bun atunci când îl văd.

— Mă bucur că nu dispreţuiţi lucrurile bune ale acestei lumi.

— Nu! Numai idioţii şi mediocrii fac asta.

— îmi pare bine, foarte bine, a repetat el, cu vocea brusc îmblânzită şi întorcându-se către ea, ca şi cum remarca îi făcuse plăcere. Este aşa de multă ipocrizie în discuţiile din mediul aşa-zis intelectual. Mă bucur că nu împărtăşiţi acest stil. înfrânarea este în ordine, ca mijloc de a-ţi întări caracterul. Dar nu pot să-i sufăr pe aceia care dispreţuiesc plăcerile. De obicei, sunt nişte invidioşi. Dar dumneavoastră vă plac?

— Plăcerile sunt de două feluri, zise Margaret, care îşi păstra stăpânirea de sine, acelea pe care le putem împărtăşi cu ceilalţi, precum focul, vremea sau muzica; şi acelea pe care nu le putem împărtăşi… hrana, de exemplu. Depinde.

— Eu mă refeream la plăcerile rezonabile, desigur. Nu aş vrea să mă gândesc că dumneavoastră…

Se înclină spre ea; fraza se stinse, neterminată. Capul lui Margaret se întoarse într-un mod stupid şi interiorul său părea că se învârte, ca lumina unui far. El nu o sărută, căci ceasul arăta ora douăsprezece şi jumătate, iar maşina tocmai trecea prin dreptul grajdurilor Palatului Buckingham. Dar atmosfera era aşa de încărcată de emoţii, încât oamenii păreau să existe doar din această pricină, iar Margaret era surprinsă că şoferul, Crane, nu-şi dădea seama de asta, ca să întoarcă. Oricât de nătângă ar fi fost ea, domnul Wilcox era mai - cum să spunem? - Mai bun psiholog decât de obicei. Fusese întotdeauna un bun judecător de caractere, în afaceri, iar în după-amiaza aceea părea să-şi fi lărgit domeniul, observând şi alte calităţi în afara abilităţii, obedienţei şi hotărârii.

— Vreau să văd toată casa, a anunţat ea când au ajuns. De îndată ce mă întorc la Swanage, mâine după-amiază, am să discut din nou cu Helen şi Tibby şi am să vă telegrafiez dacă răspunsul e da sau nu.

— Bine. Iată sufrageria.

Şi şi-au început vizita. Sufrageria era mare, dar prea încărcată cu mobilă. Chelsea ar fi gemut cu voce tare. Domnul Wilcox evitase acele scheme decorative care se crispează, se vlăguiesc şi se temperează şi care ating frumuseţea sacrificând confortul. După atâta emoţie şi înfrânare, Margaret privea cu uşurare lambriurile, frizele,

tapetul aurit, printre ale cărui frunzişuri cântau papagali. Cu mobila ei nu s-ar fi potrivit niciodată, dar scaunele acelea greoaie, bufetul imens, încărcat cu platoul pentru servit, îi înfruntau presiunea ca nişte bărbaţi.

Camera sugera prezenţa masculină şi Margaret, dornică să îl perceapă pe capitalistul modem ca pe urmaşul războinicilor şi vânătorilor din trecut, vedea încăperea ca pe o sală antică de oaspeţi, unde stăpânul stătea la masă printre căpeteniile de clan. Chiar şi Biblia - Biblia olandeză pe care Charles o adusese din războiul cu burii - îşi găsea locul acolo. O astfel de încăpere accepta prada de război.

— Acum, holul de intrare.

Holul de intrare era pavat cu gresie.

— Aici fumăm noi, bărbaţii.

„Noi, bărbaţii" fumau în fotolii de piele maro. Era ca şi cum un autoturism făcuse pui.

— Ah, ce plăcut! a zis Margaret, afundându-se într-unui din ele.

— Chiar vă place? a întrebat-o el, cu ochii aţintiţi pe chipul ei ridicat în sus, trădând o nuanţă aproape sigur intimă. Este o prostie să nu-ţi faci viaţa confortabilă. Nu-i aşa?

— Mm…. da. Semiprostie. Acelea sunt de Cruikshank1 sau de Gillray2?

— Gillray. Mergem la etaj?

— Toată mobila aceasta este de la Howards End?

— Toată mobila de la Howards End a fost dusă la Oniton.

— Aşa… de fapt, mă interesa casa, nu mobila. Cât de mare este încăperea aceasta pentru fumat?

— Zece pe cinci. Nu, staţi o clipă. Pe şase.

— Ah, bun. Domnule Wilcox, nu vă amuză niciodată solemnitatea cu care noi, cei din clasa de mijloc, abordăm subiectul locuinţei?

Se îndreptară către salon. Aici influenţa Chelsea reuşise mult mai bine. încăperea era palidă şi nu lăsa nici o impresie.

îţi puteai imagina doamnele retrăgându-se aici, în vreme ce domnii lor, în camera de dedesubt, discutau despre realităţile vieţii în compania ţigărilor de foi. Oare salonul doamnei Wilcox de la Howards End arătase tot astfel? Tocmai când acest gând se năştea în mintea lui Margaret, domnul Wilcox o întrebă dacă nu vrea să fie soţia lui, iar înţelegerea faptului că avusese dreptate o copleşi într-atât, încât aproape că leşină.

Dar cererea în căsătorie nu avea să se numere printre scenele de dragoste cele mai emoţionante ale lumii.

— Domnişoară Schlegel, vocea îi era hotărâtă, v-am făcut să veniţi aici sub false pretexte. Vreau să vă vorbesc despre o chestiune cu mult mai

importantă decât casa.

Margaret aproape că îi răspunse: „Ştiu…”

— Aţi putea fi convinsă să-mi împărtăşiţi… este oare posibil….

— Ah, domnule Wilcox! l-a întrerupt ea, sprijinindu-se de pian şi evitându-i privirea. înţeleg, înţeleg. Am să vă scriu mai târziu, dacă îmi îngăduiţi.

El începu să se bâlbâie.

— Domnişoară Schlegel… Margaret… nu înţelegi.

— Oh, ba da! Cu siguranţă, da! zise Margaret.

— îţi cer să devii soţia mea.

Simpatia ei era deja aşa de mare încât, atunci când el a spus „îţi cer să devii soţia mea”, şi-a impus să tresară uşor. Trebuia să se arate surprinsă, dacă el asta aştepta. O bucurie nesfârşită o copleşea. Era imposibil de descris. Nu avea nimic a face cu natura umană şi semăna cel mai mult cu fericirea atotcuprinzătoare pe care o aduce timpul frumos. Acesta se datorează soarelui, dar, în cazul de faţă, Margaret nu-şi dădea seama de unde poate veni o astfel de splendoare. Stătea în salonul acela, fericită şi tânjind să dăruiască fericire. Când s-a despărţit de el a înţeles că splendoarea aceea fundamentală era iubirea.

— Vă consideraţi jignită, domnişoară Schlegel?

— Cum aş putea fi jignită?

Tăcură pentru un moment. Era nerăbdător să scape de ea şi ea ştia asta. Avea prea multă intuiţie ca să vrea să-l privească în timp ce el se lupta pentru posesiuni pe care banii nu le pot cumpăra. El dorea camaraderie şi afecţiune, dar se temea de ele. Iar ea, care se autoeducase doar să-şi dorească şi care ar fi putut să învăluie lupta aceea în frumuseţe, se retrăsese şi ezitase în faţa lui.

— La revedere, a continuat ea. Veţi primi de la mine o scrisoare… mâine mă întorc la Swanage.

— Vă mulţumesc.

— La revedere. Şi eu trebuie să vă mulţumesc.

— Pot să comand să fiţi dusă cu maşina, îmi permiteţi?

— Ar fi foarte amabil din partea dumneavoastră.

— îmi doresc să vă fi scris, mai degrabă. Ar fi trebuit să vă scriu?

— Nu, deloc.

— Mai am o singură întrebare…

Ea a clătinat din cap. A privit-o uşor stânjenit şi s-au despărţit.

S-au despărţit fără să-şi strângă mâna. De dragul lui, ea păstrase întrevederea în nuanţe de cenuşiu stins. Şi totuşi, fremăta de fericire, mai înainte de a ajunge acasă la ea. în trecut, şi alţii o iubiseră, dacă se poate atribui o vorbă atât de gravă fugarelor lor dorinţe, dar acei alţii fuseseră „prostănaci” - tineri care nu aveau nimic de făcut, vârstnici care nu găsiseră pe nimeni mai potrivit. Şi ea „iubise” adesea, dar numai atât cât o cerea impulsul sexual: simple dorinţe pentru elementul masculin, care erau concediate pe cât valorau, cu un zâmbet. Niciodată până atunci personalitatea ei nu fusese impresionată. Nu era nici tânără, nici foarte bogată şi o uluia faptul că un bărbat cu situaţie, oricare ar fi aceea, ar putea să o bage în seamă. Cum stătea aşa, în propria ei casă, printre tablouri minunate şi cărţi nobile, încercând să facă nişte socoteli, valuri de emoţie izbucniră, ca şi cum un flux de pasiune se revărsa prin aerul nopţii. îşi scutură capul, încercă să-şi concentreze atenţia, dar nu reuşi. în van îşi repeta: „Dar am mai trecut prin astfel de lucruri înainte”. Nu mai trecuse prin asta. Mecanismul, uriaş în comparaţie cu unul mic, fusese pus în mişcare, iar ideea că domnul Wilcox o iubeşte ajunsese să o obsedeze mai înainte de a ajunge să-l iubească la rândul ei.

Nu luase încă nici o decizie. „Vai, domnule, este aşa de neaşteptat…” Când a venit vremea să o spună, fraza aceea afectată i-a exprimat exact sentimentele. Să ai premoniţii nu înseamnă să fii pregătit. Avea nevoie să cerceteze mai îndeaproape propria ei fire, ca şi pe a lui. Trebuia să discute despre asta cu Helen în mod raţional. Fusese o scenă de dragoste stranie, în care splendoarea fundamentală nu fusese recunoscută de la început şi până la sfârşit. în locul lui, ea ar fi spus „Ich liebe dich“, dar poate că el nu avea obiceiul să-şi deschidă sufletul. Poate că ar fi făcut-o, ca o obligaţie - dacă ea l-ar fi forţat. Anglia se aşteaptă ca fiecare om să-şi deschidă, la un moment dat, inima. Dar efortul l-ar fi contrariat şi, dacă ea putea împiedica acest lucru, el nu ar trebui să-şi piardă niciodată acele mecanisme de apărare pe care le elaborase împotriva lumii. Nu trebuia să fie niciodată tulburat cu discuţii emoţionale sau cu demonstraţii de simpatie. Acum era un bărbat mai în vârstă şi ar fi fost inutil şi necuviincios să-l corijeze.

Doamna Wilcox rătăcea, apărând şi dispărând, o nălucă mereu binevenită. Urmărea scena, se gândea Margaret, fără nici o urmă de amărăciune.

1. George Cruikshank (1792-1878), artist englez, caricaturist de factură satirico-politică

şi ilustrator de cărţi pentru copii, unul dintre cei mai prolifici şi mai populari

maeştri ai epocii sale.

2. James Gillray (1756-1815), caricaturist englez apreciat pentru caricaturile sale

politice extrem de vii îndreptate împotriva regelui George al IlI-lea al Angliei şi a lui Napoleon I.

XIX

Dacă cineva doreşte să-i arate unui străin Anglia, calea cea mai înţeleaptă ar fi, probabil, să-l ducă la capătul colinelor Purbeck şi să-l aşeze în vârful lor, la câteva mile est de Corfe1. Astfel, la picioarele lui se vor desfăşura, una după alta, formaţiunile geologice ale insulei noastre. Chiar sub el se află valea râului Frome şi toate zonele sălbatice, negre-aurii, care vin rostogolindu-se dinspre Dorchester, pentru a-şi oglindi tufele lor de grozamă pe întinderile golfului Poole. în spate se întinde valea râului Stour, cu un curs bogat în meandre, murdar la Blandford şi limpede la Wimbome. Stour, care din câmpiile mănoase curge la vale, pentru a se uni cu Avon sub poalele turnurilor din Christchurch. Valea râului Avon este invizibilă dar, departe spre nord, ochiul antrenat poate vedea colina Clearbury Ring, care o păzeşte, iar imaginaţia poate merge dincolo de ea, până la Câmpia Salisbury însăşi, şi dincolo de câmpie, către toate dealurile minunate ale Angliei centrale. Nu lipsesc nici suburbiile. Falezele umile ale oraşului Boumemouth se ghemuiesc spre dreapta, prevestind pădurile de conifere care, cu toată frumuseţea lor, înseamnă case de cărămidă roşie, şi Bursa, şi care se întind chiar până la porţile Londrei. Atât de formidabil este drumul Londrei. Dar stâncile de la Freshwater nu vor fi în veci atinse, iar insula2 va proteja frumuseţea acestei Insule2 până la sfârşitul veacurilor. Văzută dinspre vest, Insula Wight este frumoasă dincolo de toate legile frumuseţii - cretă din creta noastră, iarbă din iarba noastră, miniatură a ceea ce va urma. Şi dincolo de acel crâmpei se întinde Southampton, gazda naţiunilor1, şi Portsmouth, un foc latent2, iar peste tot în jur, cu ciocniri duble şi triple de maree2, se învolburează marea. Câte sate apar în această privelişte! Câte castele! Câte biserici, învinse sau triumfătoare! Câte vapoare, căi ferate şi şosele! Ce incredibilă diversitate de oameni, lucrând sub acel cer limpede, în ce scop! Raţiunea eşuează ca un val pe plaja de la Swanage; imaginaţia se înfoaie, se întinde şi se adânceşte până ce capătă dimensiune geografică şi împresoară Anglia.

Deci, Frieda Mosenbach, acum Frâu arhitect Liesecke şi mama copilului soţului ei, fusese adusă pe aceste înălţimi pentru a fi impresionată şi, după o îndelungă contemplare, spuse că dealurile erau aici mai bombate decât în Pomerania, ceea ce era adevărat, dar, după părerea doamnei Munt, nepotrivit. Portul Poole era oarecum secat, ceea ce o făcu să laude lipsa unei plaje nămoloase la Friedrich Wilhelms Bad, în Rugen, unde fagii stau atârnaţi peste Baltica fără de maree, iar vacile pot contempla marea. Doamna Munt considera că trebuie să fie destul de nesănătos, apa fiind mai puţin periculoasă atunci când se mişcă de colo-colo.

— Şi lacurile voastre englezeşti - Vindermere, Grasmere - şi ele sunt nesănătoase?

— Nu, Frâu Liesecke. Dar asta pentru că sunt lacuri de apă dulce şi sunt diferite. Apa sărată ar trebui să aibă maree şi să se mişte în sus şi în jos foarte mult, altfel miroase urât. Uită-te, de exemplu, la un acvariu.

— Un acvariu! Ah, toam nă Munt, vreţi să-mi spuneţi că ac variile cu apă dulce put mai puţin decât cele cu apă sărată? Păi, atunci când Victor, cumnatul meu, a adunat mulţi mormoloci…

— Nu se cuvine să spui că „put”, a întrerupt Helen; sau poţi să spui, dar atunci trebuie faci pe nostima când o spui.

— Atunci, „miroase”. Şi nămolul de aici de la Poole… acesta nu miroase, sau am voie să spun „pute”, ha, ha, ha?

— întotdeauna a fost nămol în golful Poole, a zis doamna Munt cu o uşoară încruntare. Râurile îl aduc până aici şi o crescătorie de stridii foarte valoroasă depinde de el.

— Da, aşa este, încuviinţă Frieda, şi astfel se închise un alt incident internaţional.

Gazda lor reluă, citând o poezioară locală de care era foarte ataşată:

— Boumemouth este, Poole a fost şi Swanage va deveni cel mai important oraş din toate şi mai mare dintre ele trei. Deci, Frâu Liesecke, v-am arătat Boumemouth şi v-am arătat şi Poole, aşa că haideţi să mergem puţin înapoi şi să privim din nou spre Swanage.

— Mătuşă Juley, nu cumva acela este trenul lui Meg?

Un mic norişor de fum înconjurase golful şi acum se îndrepta, negru-auriu, spre sud, în direcţia lor.

— Ah, draga de Margaret, sper din suflet că nu este prea obosită.

— Vai, chiar mă întreb… chiar mă întreb dacă a luat casa.

— Sper că nu s-a grăbit.

— Şi eu la fel… vai, şi eu la fel...

— O să fie la fel de frumoasă ca Wickham Place? a întrebat Frieda.

— Cred că da. Poţi să ai încredere că domnul Wilcox s-a îngrijit de asta. Toate casele acelea de pe Ducie Street sunt frumoase, în felul lor modem, şi nu-mi pot închipui de ce nu o păstrează. Dar, de fapt, s-a mutat acolo pentm Evie şi acum, că Evie urmează să se mărite…

— Nu ai văzut-o niciodată pe domnişoara Wilcox, Frieda. Cât de conjugală eşti!

— Dar e sora acelui Paul?

— Da.

— Şi a lui Charles ăla, zise şi doamna Munt cu patos. Ah, Helen, Helen, ce vremuri!

Helen râse.

— Meg şi cu mine nu avem inimi aşa de sensibile. Dacă există şansa unei case ieftine, îi dăm înainte.

— Fii atentă, Frâu Liesecke, la trenul nepoatei mele. Vedeţi, vine spre noi… vine, vine. Şi când va ajunge la Corfe va trece, pur şi simplu, prin colinele pe care stăm, aşa că, dacă ne plimbăm într-acolo, aşa cum am propus, şi ne uităm în jos spre Swanage, o să-l vedem ieşind pe partea cealaltă. Mergem?

Frieda încuviinţă şi în câteva minute traversaseră creasta şi schimbaseră priveliştea grandioasă cu una mai limitată. O vale destul de plictisitoare se întindea la picioarele lor, susţinută de pantele dealurilor dinspre coastă. Priveau către insula Purbeck şi către Swanage, care în curând avea să devină cel mai important oraş dintre toate şi cel mai urât dintre cele trei. Aşa cum fusese promis, trenul lui Margaret a reapărut şi a fost întâmpinat cu aprobare de către mătuşa lor. La mijlocul distanţei se opri, şi acolo era plănuit ca Tibby să se întâlnească cu Margaret şi să o aducă, împreună cu un coş pentru ceai, ca să le întâlnească.

— Vezi, continuă Helen către verişoara ei, cei din familia Wilcox colecţionează case aşa cum Victor colecţionează mormoloci. Au una în Ducie Street; a doua, Howards End, unde a avut loc scandalul meu; a treia, o casă la ţară, în Shropshire; Charles are o casă în Hilton, a patra, deci; şi alta lângă Epsom, cinci; Evie va avea o casă când se mărită şi probabil o pied-ă-terre2 la ţară… în total şapte. Ah, da, şi coliba lui Paul din Africa, deci opt. Mi-aş dori să fi putut lua Howards End. Era o căsuţă foarte drăguţă! Nu crezi, mătuşă Juley?

— Am avut prea multe de făcut ca să mă uit la ea, a spus doamna Munt cu o graţioasă demnitate. A trebuit să lămuresc şi să explic totul, şi să-l pun la locul lui pe Charles Wilcox, pe deasupra. Nu e posibil să-mi amintesc mare lucru. Nu-mi amintesc decât că am luat prânzul în dormitorul tău.

— Da, şi eu. Dar, vai de mine şi de mine, cât de departe pare totul! Şi în toamnă a început mişcarea aceea antipaulină… tu şi Frieda, şi Meg, şi doamna Wilcox, toate obsedate de ideea că aş putea să mă căsătoresc cu Paul!

— Ai mai putea încă, a zis Frieda cu un aer descurajat. Helen a scuturat din cap.

— Primejdia Wilcox nu se va mai întoarce niciodată. Dacă sunt sigură de ceva, sunt de acest lucru.

— Nu poţi să fii sigur de nimic altceva decât de adevărul propriilor sentimente.

Observaţia a căzut asupra conversaţiei, descurajant. Dar Helen îşi strecură braţul în jurul verişoarei sale, într-un fel plăcând-o şi mai tare pentru că o făcuse. Nu era o remarcă originală, şi Frieda nici nu şi-o însuşise în mod pasional, căci gândirea ei era mai degrabă patriotică decât filosofică. Trăda totuşi acel interes pentru universal pe care teutonul mediu îl posedă, iar englezul mediu, nu. Cu toate acestea, era lipsit de sens ca binele, frumosul, adevărul să fie opuse bunei-cuviinţe, drăgălăşeniei, acceptabilului. Era ca un peisaj de Bocklin alături de un peisaj de Leader, strident şi dispreţuit, dar înfiorându-se de un suflu fantastic. Intensifica idealismul, stârnea sufletul. S-ar putea să fi fost o pregătire nepotrivită pentru ce avea să vină.

— Priveşte! a strigat mătuşa Juley grăbită, îndepărtându-se de generalităţi spre culmea îngustă a dealului. Stai aici unde stau eu şi ai să vezi venind trăsurica trasă de ponei. Văd venind trăsurica şi poneiul.

Stătură să privească venind trăsura cu ponei. Imediat i-au văzut pe Margaret şi Tibby în trăsură. Părăsind împrejurimile Swanage-ului, aceasta merse o vreme pe potecile înmugurite şi apoi începu să urce.

— Ai luat casa? au strigat cu toţii, cu mult înainte ca ea să-i poată auzi.

Helen alergă în jos să o întâmpine. Drumul trecea peste o şa şi, de acolo, o potecă pleca în unghi drept de-a lungul muchiei dealului.

— Ai luat casa? Margaret clătină din cap.

— Ah, ce pacoste! Deci suntem în aceeaşi situaţie?

— Nu chiar.

Coborî din trăsură cu un aer obosit.

— Este un mister, zise Tibby. Vom fi imediat lămuriţi.

Margaret se apropie de ea şi îi şopti că a primit o cerere în căsătorie din partea domnului Wilcox.

Helen era amuzată. Deschise poarta spre deal, pentru ca fratele ei să poată mâna poneiul pe acolo.

— Exact ca un văduv, exclamă ea. Văduvii sunt suficient de obraznici ca să încerce orice şi, invariabil, o aleg pe una dintre prietenele primei soţii.

Faţa lui Margaret se înroşi de disperare.

— Tipul ăsta… (Se opri cu un strigăt.) Meg, ce se întâmplă cu tine?

— Aşteaptă o clipă, zise Margaret, tot în şoaptă.

— Doar nu se poate… nu-mi închipuiam… (îşi veni în fire.) Tibby, treci odată. Nu pot ţine poarta asta la nesfârşit. Mătuşă Juley! Te rog, pregăteşte ceaiul cu Frieda. Trebuie să discutăm despre case şi venim şi noi după aceea.

Apoi, întorcându-şi faţa spre sora ei, izbucni în lacrimi. Margaret era stupefiată. Se auzi spunând:

— Haide, zău…

Simţi cum o atinge o mână tremurândă.

— Să nu, suspina Helen, să nu… Meg, să nu… să nu o faci! Părea incapabilă să rostească altceva. Margaret, care la rândul ei tremura, o conduse în sus pe drum până ce, rătăcind, ajunseră la o altă poartă care dădea spre deal.

— Să nu… să nu faci aşa ceva! îţi spun eu… nu face asta! Eu ştiu… n-o face!

— Ce ştii tu?

— Panică şi pustiu, suspină Helen.

Margaret se gândi: „Helen este puţin egoistă. Eu nu m-am manifestat niciodată astfel când exista vreo şansă ca ea să se mărite”. Zise:

— Dar ne vom vedea amândouă foarte des şi tu…

— Nu e vorba despre asta, oftă Helen, pentru ca apoi să se îndepărteze, hoinărind absentă în susul dealului, întinzându-şi braţele spre privelişte şi plângând.

— Ce s-a întâmplat cu tine? strigă Margaret, urmând-o prin vântul care se iscă întotdeauna, la apus, pe pantele nordice ale colinelor. Dar e ridicol!

Deodată, o covârşi şi pe ea ridicolul, iar peisajul imens îşi pierdu contururile. Dar Helen se întoarse.

— Meg…

— Nu ştiu ce se întâmplă cu nici una dintre noi, a zis Margaret, ştergându-i ochii. Probabil am înnebunit amândouă.

Apoi Helen i-a şters şi ea ochii, şi chiar au râs puţin.

— Ştii ce, stai jos.

— Bine, stau dacă stai şi tu.

— Aşa. (Urmă un sărut.) Acum, ce… ce se întâmplă, de fapt?

— Chiar am vorbit serios. Nu face asta. Nu o să meargă.

— Ah, Helen, încetează să mai spui „Nu face asta”! Este o dovadă de naivitate. Este ca şi cum nu ţi-ai fi scos niciodată capul din noroi. „Nu face asta” este probabil ceea ce îi spune doamna Bast, toată ziua, domnului Bast.

Helen nu spunea nimic.

— Ei bine?

— Mai întâi povesteşte-mi şi între timp o să-mi revin, poate.

— Aşa este mult mai bine. Păi, de unde să încep? Când am ajuns la gara Waterloo… ba nu, am să mă întorc şi mai departe în trecut, pentru că sunt nerăbdătoare să afli totul, chiar de la început. „Prima dată” a fost cam acum zece zile. Era în ziua în care domnul Bast a venit la ceai şi şi-a pierdut cumpătul. Eu îi luam apărarea şi domnul Wilcox a devenit gelos în privinţa mea, chiar dacă nu prea tare. Am crezut că este o chestiune involuntară, pe care bărbaţii nu şi-o pot controla, cum nici noi nu putem. Ştii tu - eu, cel puţin, ştiu în cazul meu - când un bărbat îmi spune „Cutărică este o fată drăguţă”, devin pe dată irascibilă în ce-o priveşte pe cutărică şi îmi doresc să o muşc de urechi. Este un sentiment agasant, dar nu reprezintă nimic important şi poţi să-i faci faţă cu uşurinţă. Dar acum îmi dau seama că în cazul domnului Wilcox nu a fost vorba numai de atât.

— Atunci, îl iubeşti? Margaret se gândea.

— Este un sentiment minunat să ştii că un bărbat adevărat te iubeşte, a răspuns ea. Acest simplu fapt devine din ce în ce mai grozav. Nu uita, îl cunosc şi l-am plăcut statornic, de aproape trei ani.

— Dar l-ai iubit?

Margaret îşi examina trecutul. Este plăcut să-ţi analizezi sentimentele când încă sunt doar atât, fără să fie fixate în urzeala socială. Cu braţul pus în jurul lui Helen şi plimbându-şi ochii peste peisaj, ca şi cum un comitat ar putea dezvălui secretul propriei sale inimi, Margaret se gândi cu sinceritate şi răspunse:

— Nu.

— Dar ai să-l iubeşti?

— Da, spuse Margaret, de asta sunt destul de sigură. De fapt, am început din momentul când mi-a vorbit.

— Şi ai hotărât să te măriţi cu el?

— Aşa este, dar acum vreau să avem o discuţie despre asta. Ce ai împotriva lui, Helen? Trebuie să încerci să-mi spui.

La rândul ei, Helen privi în zare.

— Am de când cu Paul, a răspuns ea într-un târziu.

— Dar ce are domnul Wilcox a face cu Paul?

— Păi, a fost acolo, erau cu toţii acolo atunci, dimineaţa, când am coborât la micul dejun şi am văzut că Paul era înspăimântat… bărbatul care mă iubea era speriat şi toate speranţele lui erau năruite. Aşa că am înţeles că era imposibil, pentru că lucrul cel mai important sunt relaţiile personale, şi nu existenţa asta exterioară, făcută din telegrame şi mânie, în vecii vecilor.

Turnase fraza dintr-o singură suflare, dar sora ei o înţelesese, pentru că atingea gânduri pe care le împărtăşeau.

Asta este o prostie. în primul rând, nu sunt de acord cu viaţa exterioară. în sfârşit, ne-am certat adesea pe tema asta. Adevărul este că există o prăpastie adâncă între felul meu de a mă îndrăgosti şi al tău. La tine a fost un poem. La mine va fi proză. Nu o bagatelizez… o proză foarte bună, dar bine cântărită, foarte bine gândită. De exemplu, ştiu toate defectele domnului Wilcox. îi este teamă de emoţii. îi pasă prea mult de succes şi prea puţin de trecut. Compasiunea sa este lipsită de poezie şi, deci, nu este chiar compasiune. Ba, aş spune - se opri şi privi spre lagunele strălucitoare - că, din punct de vedere sufletesc, nu este la fel de onest ca mine. Asta nu te mulţumeşte?

— Nu, nu mă mulţumeşte, a spus Helen. Mă face să mă simt din ce în ce mai rău.

Cred că ai înnebunit.

Margaret făcu un gest de iritare.

— Nu intenţionez să las pe nimeni, nici pe el, nici pe vreun alt bărbat, sau altă femeie, să reprezinte toată viaţa mea… Dumnezeule, nu! Sunt o grămadă de lucruri în mine pe care el nu le înţelege şi nu le va înţelege vreodată.

Acestea au fost vorbele ei înainte de cununie şi de unirea fizică, înainte de a cădea uluitorul paravan de sticlă care intervine între cuplurile căsătorite şi restul lumii. Avea să-şi păstreze independenţa, mai mult decât majoritatea femeilor, cel puţin deocamdată. Căsătoria avea să-i modifice mai degrabă averea decât caracterul, şi nu greşea prea mult atunci când se lăuda că îşi înţelege viitorul soţ. Şi totuşi el i-a schimbat puţin caracterul. A fost o surpriză neprevăzută, o domolire a suflului şi miresmelor vieţii, o presiune care avea să o facă să gândească în manieră conjugală.

— Aşa este şi cu el, a continuat Margaret, sunt sute de lucruri la el… şi mai ales lucruri pe care el le face… care îmi vor fi întotdeauna necunoscute. Are toate acele calităţi publice pe care tu le dispreţuieşti şi care fac posibile toate acestea - arătă cu mâna peisajul care putea dovedi orice. Dacă cei din neamul Wilcox nu ar fi muncit şi murit în Anglia, timp de mii de ani, tu şi cu mine nu am fi putut sta aici fără pericolul de a ni se tăia gâtul. Nu ar exista trenuri, nici vapoare care să ne ducă pe noi, cei preocupaţi de literatură, încolo şi încoace, nici chiar câmpuri cultivate nu ar fi. Doar sălbăticie. Nu, nici măcar atât. Fără spiritul lor, poate că viaţa nu s-ar fi clintit din stadiul de protoplasmă. Refuz, din ce în ce mai tare, să-mi dobândesc veniturile şi, în acelaşi timp, să strâmb din nas la cei care mi le garantează. Sunt momente când mie mi se pare că…

— Şi mie, şi tuturor femeilor. Aşa că una dintre noi s-a sărutat cu Paul.

— Eşti aspră, a spus Margaret. La mine este cu totul altfel. Eu m-am gândit la toate.

— Nu are nici o importanţă gânditul. Tot acolo ajungi.

— Prostii!

A urmat o lungă tăcere, timp în care fluxul reveni în golful Poole. „Ceva se pierde”, a murmurat Helen, aparent pentru sine. Peste întinderile de nămol, apa se strecura către tufele înnegrite de grozamă şi de iarbă-neagră. Insula Branksea îşi pierduse plajele imense şi devenise un interludiu întunecat de copaci. Frome era împins cu forţa spre interior, către Dorchester, Stour către Wimbome, Avon către Salisbury, şi peste imensa

dislocare de apă trona soarele, conducând-o spre triumf, acolo unde el se afunda spre odihnă. Anglia era vie, pulsând prin toate estuarele sale, strigând de bucurie prin ciocurile tuturor pescăruşilor ei, iar vântul nordului, cu o mişcare potrivnică, sufla mai tare împotriva apelor ei care creşteau. Ce însemna aceasta? Cu ce scop există toată această minunată diversitate, schimbările ei de sol, coastele ei sinuoase? Aparţine ea, oare, acelora care au modelat-o şi au făcut-o de temut pentru

alte meleaguri? Sau acelora care nu au adăugat nimic în plus puterii sale, dar au văzut-o intr-un fel anume, au văzut întreaga insulă deodată, aşezată ca un giuvaier într-o mare de argint, navigând ca o corabie a sufletelor, cu toate flotele cutezătoare ale lumii însoţind-o către veşnicie?

1. Castel medieval, situat în districtul Purbeck.
2. Anglia.
3. Insula Wight.
4. Aluzie la statutul de port pentru comerţul cu alte state.
5. Aluzie la statutul de bază navală militară.
6. Mareea dublă determinată de situarea insulei Wight nu departe de Canalul Mânecii.
7. A doua reşedinţă.

XX

Margaret se întrebase adeseori despre neastâmpărul stârnit atunci când dragostea, care pare o pietricică aşa de mică, cade în apele lumii. Pe cine interesează dragostea în afara celui care iubeşte şi a celui care este iubit? Şi totuşi, impactul ei inundă sute de ţărmuri. Nu încape îndoială, acest neastâmpăr este cu adevărat spiritul generaţiilor, acela care întâmpină noile generaţii şi care se mânie pe Destinul absolut ce ţine în palma lui toate mările. Dar dragostea nu poate înţelege asta. Nu poate înţelege alt necuprins decât al său, singurul de care este conştientă - rază de soare plutitoare, trandafir ce se scutură, agată ce nu-şi doreşte altceva decât să se cufunde, o dată doar, sub tulburătoarea întrepătrundere a spaţiului şi timpului. Ştie că, până la urmă, ea va supravieţui şi că Destinul o va culege ca pe un giuvaier din nămol, ca să fie cu admiraţie trecută din mână în mână, la reuniunea zeilor. „Oamenii au făcut aceasta”, vor spune ei şi, astfel zicând, le vor da oamenilor nemurirea. Dar până atunci… Câtă agitaţie până atunci! Temelia proprietăţii şi cea a convenienţei stau dezgolite, ca două stânci gemene; mândria de familie se căzneşte să iasă la suprafaţă, pufnind şi suflând şi refuzând să fie alinată. Teologia, vag ascetică, stârneşte o dezgustătoare

hulă. Apoi sunt aţâţaţi avocaţii, spiţă nemiloasă, târându-se afară din viziunile lor. Fac şi ei ce pot; apără proprietatea şi decenţa, dau asigurări teologiei şi mândriei de familie. Jumătăţi de guinee sunt aruncate în apele învolburate, avocaţii se târăsc la loc în bârloguri şi, dacă totul a mers cum trebuie, dragostea uneşte un bărbat şi o femeie, împreună, în căsătorie.

Margaret se aşteptase la neastâmpăr, deci acesta nu o enerva. Chiar dacă părea o femeie sensibilă, avea nervii tari şi putea face faţă şi absurdului, şi grotescului. în plus, nu era nimic excesiv în povestea ei de dragoste. Buna dispoziţie era nota dominantă a relaţiilor ei cu domnul Wilcox, sau Henry, aşa cum trebuie să-i spun de acum. Henry nu încuraja romantismul, iar ea nu era genul care să facă mare caz din asta. Un bărbat pe care îl cunoştea îi devenise iubit, putea să-i devină soţ şi, cu toate acestea, avea să păstreze tot ceea ce ea constatase în legătură cu el, în timpul când au fost doar cunoştinţe; iar dragostea trebuia, mai degrabă, să confirme o veche relaţie, decât să dezvăluie una nouă.

în spiritul acestor lucruri, promise să se mărite cu el.

A doua zi de dimineaţă el era deja la Swanage, având inelul de logodnă. S-au salutat cu o prietenie însufleţită, ceea ce a impresionat-o pe mătuşa Juley. Henry a luat cina la The Bays, dar şi-a rezervat o cameră la hotelul cel mai important. Era unul dintre acei omeni care recunosc, din instinct, hotelul cel mai important. După cină a întrebat-o pe Margaret dacă nu ar vrea să facă o plimbare. Ea a acceptat şi nu şi-a putut stăpâni un mic fior. Avea să fie prima ei scenă, adevărată, de dragoste. Dar, pe când îşi punea pălăria, izbucni în râs. Dragostea era atât de diferită de ce ţi se spune în cărţi! Bucuria, deşi sinceră, era diferită. Misterul era neaşteptat. Fie doar şi pentru că domnul Wilcox părea încă un străin.

O vreme au vorbit despre inel. Apoi, ea a spus:

— îţi aminteşti de digul din Chelsea? Nu-mi vine să cred că au trecut doar zece zile de atunci.

— Da, a zis el râzând. Iar tu şi sora ta eraţi adâncite, până peste cap, într-un proiect exaltat. Mă rog!

— Pe atunci nu prea mă gândeam la asta. Dar tu?

— Nu ştiu sigur. Şi n-aş prea vrea să-ţi spun.

— De ce, s-a întâmplat mai înainte? a exclamat ea. Te-ai gândit la mine în felul acesta mai înainte? Ce extraordinar de interesant, Henry! Povesteşte-mi.

Dar Henry nu avea nici cea mai mică intenţie să povestească. Poate că nici nu ar fi reuşit să spună, pentru că stările prin care trecea mintea sa deveneau nedesluşite de îndată ce le depăşea. Chiar şi cuvântul „interesant” îi era urâcios, pentru că îl asocia cu energia irosită şi chiar cu gândurile negre. Faptele brute erau suficiente pentru el.

— Nu m-am gândit la asta, a insistat ea. Nu, atunci când mi-ai vorbit în salon, atunci a fost practic prima dată. A fost atât de complet diferit de ceea ce ar trebui să fie. Pe scenă, sau în cărţi, o cerere în căsătorie este… cum să spun?… o chestiune completă, un fel de buchet. îşi pierde înţelesul literal. Dar, în viaţă, o cerere chiar este o cerere…

— Apropo…

— …o propunere, o sămânţă, a încheiat ea. Şi gândul zbură departe, în întuneric.

— Dacă nu te deranjează, mă gândeam că ar trebui să ne petrecem această seară discutând afaceri; vor fi atât de multe de stabilit.

— Şi eu cred la fel. Spune-mi, mai întâi, cum te-ai înţeles cu Tibby?

— Cu fratele tău?

— Da, când aţi fumat.

— Ah, foarte bine.

— Mă bucur aşa de tare, a răspuns ea, puţin surprinsă. Despre ce aţi discutat?

Despre mine, probabil.

— Şi despre Grecia.

— Grecia a fost o mişcare foarte bună, Henry. Tibby este încă doar un puşti şi subiectele trebuie alese. Foarte bine.

— I-am spus că am acţiuni la o fermă de curmale, lângă Kalamata.

— Ce loc fermecător la care să deţii acţiuni! Nu putem merge acolo în luna de miere?

— Şi ce să facem?

— Să mâncăm curmale. Şi peisajul nu este minunat?

— Nu prea, şi nu este genul de destinaţie unde să poţi duce o doamnă.

— De ce nu?

— Nu sunt hoteluri.

— Unele doamne se descurcă şi fără hoteluri. Ştii că eu şi cu Helen am trecut singure peste Apenini, cu bagajele în spate?

— Nu ştiam şi, dacă ţine de mine, nu vei mai face aşa ceva niciodată.

Ea răspunse cu şi mai mare gravitate:

— Bănuiesc că nu ai avut încă timp pentru o discuţie cu Helen, nu?

— Nu.

— Să o faci înainte de a pleca. Vreau să vă împrieteniţi.

— Sora ta şi cu mine ne-am împăcat întotdeauna bine, a comentat el, absent. Dar ne îndepărtăm de problemele noastre. Lasă-mă să încep cu începutul. Ştii că Evie urmează să se căsătorească cu Percy Cahill.

— Unchiul lui Dolly.

— Exact. Fata este îndrăgostită nebuneşte de el. E un tip de treabă, dar cere - şi pe bună dreptate - ca ea să aibă o dotă potrivită. Şi, sunt sigur că ai să înţelegi, în al doilea rând vine Charles. înainte să părăsesc oraşul i-am scris lui Charles o scrisoare foarte chibzuită. Vezi tu, el are o familie care se înmulţeşte şi cheltuieli care sunt în creştere, iar în momentul de faţă nu se întâmplă nimic deosebit cu I. & VA.1, deşi există potenţial de dezvoltare.

— Săracul de el! a murmurat Margaret, privind în largul mării, fără să înţeleagă ceva.

— Cum Charles este cel mai mare dintre fiii mei, într-o zi el va moşteni Howards End. Dar sunt preocupat ca, în propria mea fericire, să nu fiu nedrept faţă de ceilalţi.

— Sigur că nu, a început ea, apoi a scos un mic ţipăt. Te referi la bani. Ce proastă sunt! Sigur că nu!

Fapt destul de ciudat, el a tresărit puţin la auzul cuvântului.

— Da. La bani, de vreme ce ai spus-o aşa de franc. Sunt hotărât să fiu drept faţă de toţi… drept faţă de tine, drept şi cu ei. Sunt hotărât să nu le dau copiilor mei nici un

motiv de reproş.

— Să fii generos cu ei, zise ea iute. La naiba cu dreptatea!

— Sunt hotărât… şi i-am scris deja lui Charles în acest scop…

— Dar cât ai?

— Cum?

— Cât ai pe an? Eu am şase sute.

— Veniturile mele?

— Da. Trebuie să începem cu cât ai, mai înainte de a stabili cât de mult îi poţi da lui Charles. Dreptatea, ba chiar şi generozitatea depind de acest lucru.

— Trebuie să spun că eşti o tânără foarte directă, a observat el, lovind-o uşor pe braţ şi râzând puţin. Ce mai întrebare pe care să i-o arunci unui bărbat!

— Nu-ţi cunoşti propriile venituri? Sau nu vrei să mi le spui?

— Eu…

— Nu-i nimic - acum îl bătea ea pe braţ - nu-mi spune. Nu vreau să ştiu. Pot să obţin suma la fel de bine şi prin proporţii. împarte-ţi veniturile în zece părţi. Câte părţi i-ai da lui Evie, câte lui Charles, câte lui Paul?

— De fapt, draga mea, nu aveam nici o intenţie să te sâcâi cu detalii. Nu voiam decât să-ţi spun că… în sfârşit, că trebuie făcut ceva şi pentru ceilalţi, iar tu m-ai înţeles perfect, aşa că hai să trecem la punctul următor.

— Da, am stabilit chestiunea asta, a spus Margaret, deloc deranjată de stângăciile lui strategice. Fă aşa, dă tot ce poţi, ţinând cont de faptul că eu am un venit net de şase sute. Ce noroc să ai toţi aceşti bani la îndemână!

— Nu avem prea mult, te asigur; te măriţi cu un om sărac.

— Helen ar fi de acord cu mine în această privinţă, continuă ea. Helen nu are curajul să-i insulte pe cei bogaţi, întrucât şi ea este la fel, dar, cu siguranţă, i-ar plăcea să o facă. Undeva în mintea ei există o idee ciudată, pe care eu încă nu am prins-o, că sărăcia este „mai adevărată", într-un fel. îi displace orice fel de autoritate şi, probabil, confundă avuţia cu tehnicile de înavuţire. Monedele de aur de o liră, adunate la ciorap, nu ar deranja-o, însă cecurile, da. Helen este mult prea agitată. Nu se poate trata lumea în maniera ei arbitrară.

— Mai este o chestiune şi apoi trebuie să mă reîntorc la hotelul meu şi să scriu câteva scrisori. Ce e de făcut, acum, cu casa din Ducie Street?

— Păstreaz-o… sau… depinde. Când vrei să te căsătoreşti cu mine?

îşi ridicase vocea, aşa cum făcea adesea, şi nişte tineri, care se bucurau şi ei de aerul serii, o auziră.

— S-a cam încins, nu? zise unul dintre ei. Domnul Wilcox se întoarse spre ei şi le spuse tăios:

— Hei, voi! S-a lăsat tăcerea. Aveţi grijă să nu mă duc la poliţie. Tinerii se îndepărtară destul de liniştiţi, dar nu făceau decât să tragă de timp, iar restul conversaţiei a fost punctat de hohote nestăpânite de râs.

Coborându-şi vocea şi punând o nuanţă de dojană în glas, el zise:

— Evie se va căsători probabil în septembrie. Cu greu putem să ne gândim la ceva înainte de asta.

— Cu cât mai devreme, cu atât mai frumos, Henry. Femeile nu ar trebui să spună astfel de lucruri, dar, cu cât mai devreme, cu atât mai frumos.

— Ce zici de septembrie şi pentru noi doi? a întrebat el, destul de sec.

— Bine. Să ne mutăm chiar noi în Ducie Street, în septembrie? Sau să încercăm să-i împingem pe Helen şi Tibby acolo? Asta chiar ar fi o idee. Ei sunt aşa de lipsiţi de simţ comercial încât, cu abilitate, i-am putea împinge să facă orice. Uite… da. Aşa vom face. Iar noi înşine am putea locui la Howards End sau Shropshire.

El îşi umflă obrajii.

— Ceruri! Cum vă mai învârtiţi voi, femeile! Am capul ca într-un vârtej. Punct cu punct, Margaret. La Howards End este imposibil. I-am închiriat-o lui Hamar Bryce, în martie trecut, cu un contract pe trei ani. Nu-ţi aminteşti? Oniton. Ei bine, este mult, mult prea departe ca să ne bazăm exclusiv pe ea. Vei putea să stai acolo, o anume perioadă de timp, ca să primeşti invitaţi, dar trebuie să avem o casă de la care să ajungem cu uşurinţă în oraş. Numai că Ducie Street are neajunsuri uriaşe. în spate sunt nişte grajduri.

Margaret nu-şi putea reţine râsul. Era prima dată când auzea de grajduri în spatele reşedinţei din Ducie Street. Când ea fusese un posibil chiriaş, el omisese acest detaliu, nu conştient, ci automat. Comportamentul Wilcox, jovial, deşi autentic, era lipsit de limpezimea viziunii, care este obligatorie în cazul adevărului. Când locuia în Ducie Street Henry îşi amintea de grajduri; când încerca să o închirieze, le uita; şi, dacă ar fi remarcat cineva că grajdurile ori sunt acolo, ori nu, el s-ar fi supărat, iar apoi ar fi găsit vreo ocazie de a-l stigmatiza pe acela ca fiind chiţibuşar. Tot aşa mă stigmatizează şi pe mine băcanul meu, atunci când mă plâng de calitatea stafidelor, iar el îmi răspunde dintr-o suflare că sunt cele mai bune stafide şi cum mă aştept eu să găsesc stafidele cele mai bune la preţul acela? Este un defect inerent al minţilor dedicate afacerilor, iar Margaret trebuia să trateze chestiunea cu blândeţe, dacă luăm în consideraţie tot ceea ce au făcut pentru Anglia minţile dedicate afacerilor.

— Da, mai ales vara, grajdurile sunt o adevărată pacoste. Şi camera pentru fumat este o hrubă dezgustătoare. Casa din faţă a fost luată de nişte persoane pasionate de operă. Ducie Street nu mai este ce a fost, asta este părerea mea.

— Păcat! Casele acelea frumoase au fost construite abia de câţiva ani.

— Asta arată că lucrurile se mişcă. E bine pentru afaceri.

— Eu urăsc acest flux continuu al Londrei. Este o reprezentare a noastră în miniatură… eterna stare amorfă; toate ale lor, bune, rele sau indiferente, care curg mereu… izvorăsc, pentru eternitate. De aceea îmi este aşa de

groază de el. Nu am încredere în râuri, nici chiar în peisaje. Pe când marea…

— Fluxul la apogeu, da.

— Lux la pingeu, se auzi dinspre tinerii aflaţi la promenadă.

— Şi aceştia sunt oameni cărora noi le dăm drept de vot, a remarcat domnul Wilcox, omiţând să spună că tot ei sunt aceia cărora el le dădea de lucru ca funcţionari - o muncă ce cu greu îi încuraja să devină altfel de bărbaţi. Totuşi, au şi ei viaţa lor şi propriile lor interese. Hai să mergem.

Se întoarse tot atunci, pregătindu-se să o conducă înapoi la The Bays. Discuţia de afaceri se încheiase şi, dacă o însoţea, scrisorile lui nu ar mai fi prins poşta. Ea l-a implorat să nu mai meargă, dar el era de neînduplecat.

— Frumos început, dacă mătuşa ta te-ar vedea strecurându-te înapoi de una singură!

— Dar întotdeauna merg de una singură. Gândindu-te că am mers singură în Apenini, este de la sine înţeles. Ai să mă superi foarte tare. Nici măcar nu pot să o iau ca pe un compliment.

El a râs şi şi-a aprins un trabuc.

— Nici nu am intenţionat să fie un compliment, draga mea. Pur şi simplu nu am să te las să umbli de una singură pe întuneric. Şi cu indivizi de genul ăstora prin preajmă! Este periculos.

— Nu sunt în stare să-mi port singură de grijă? Tare aş vrea…

— Haide, Margaret, fără mofturi.

O femeie mai tânără s-ar fi putut să nu agreeze manierele sale de stăpân, dar Margaret era prea sigură pe viaţa ei ca să facă un caz din asta. în felul său, era şi ea la fel de dominatoare. Dacă el era o fortăreaţă, ea era culmea unui munte, peste care toţi pot trece, dar pe care zăpada o face în fiece noapte neprihănită. Neţinând cont de accesele de eroism, entuziasmată de propriile metode, vorbăreaţă, surprinzătoare, pisăloagă, îşi păcălea iubitul cam tot aşa cum o păcălise şi pe mătuşa sa. El îi lua vorbăria drept slăbiciune. Presupunea că este „cât pot fi ele de inteligente”, dar nu mai mult, fără să-şi dea seama că ea putea pătrunde până în adâncurile sufletului lui şi că era de acord cu ceea ce găsea acolo.

Şi, dacă ce intuia era adevărat, dacă viaţa interioară înseamnă totul, fericirea lor era asigurată.

Mergeau cu pas iute. Promenada şi drumul aflat în prelungirea ei erau bine luminate, dar în grădina mătuşii Juley era mai întuneric. Cum mergeau pe aleea laterală, printre rododendroni, domnul Wilcox, care era în faţă, a

rostit cu voce răguşită „Margaret”, s-a întors, lăsând să-i cadă ţigara, şi a luat-o în braţe.

Margaret a fost surprinsă şi aproape că a ţipat, dar şi-a revenit intr-o clipă şi, cu tandreţe adevărată, a sărutat buzele care erau apăsat lipite de ale ei. Era primul lor sărut şi, atunci când s-a terminat, el a condus-o în siguranţă până la uşă şi a tras de clopoţel în locul ei, dar a dispărut în întuneric mai înainte ca slujnica să deschidă. Mai apoi, când se gândi la asta, Margaret nu fu prea mulţumită. Gestul era izolat. Nimic din conversaţia lor anterioară nu îl prevestise şi, mai rău încă, nu fusese urmat de nici un strop de tandreţe. Dacă un bărbat nu ştie cum să ajungă la pasiune, în orice caz ştie ce să facă de la pasiune încolo, iar după gestul ei de bunăvoinţă ea sperase măcar la un schimb de cuvinte tandre. Dar el se îndepărtase grăbit, ca şi cum i-ar fi fost ruşine şi, pentru o clipă, şi-a amintit de Helen şi Paul.1

1. Compania Imperială şi Vest-Africană a Cauciucului.

XXI

Charles tocmai o certa pe Dolly. Cearta era meritată şi ea i se supuse. Dar mintea, deşi suferea încă, nu era învinsă, şi ciripiturile ei începeau să se amestece cu zgomotul de tunet în retragere al vocii lui.

— Ai trezit copilul. Ştiam că aşa ai să faci. Ghidi-ghidi-ghidi! Nu sunt răspunzătoare pentru ce face unchiul Percy, şi nici pentru nimeni altcineva sau altceva, aşa să ştii!

— Cine l-a invitat când eu am fost plecat? Cine a chemat-o pe sora mea aici, ca să-l cunoască? Cine i-a trimis la plimbare cu maşina, zi de zi?

— Charles, asta îmi aminteşte de un poem.

— Nu mai spune? în curând vom dansa cu toţii pe altă muzică. Domnişoara Schlegel ne-a tras frumuşel pe sfoară pe toţi.

— Mie îmi venea pur şi simplu să-i scot ochii cu unghiile femeii ăleia, şi este cu totul nedrept să spui că e vina mea.

— Este vina ta, şi acum cinci minute ai recunoscut-o chiar tu.

— Ba n-am recunoscut.

— Ba da.

— Ciucuraş, iepuraş, dragul mamei copilaş! îngâna Dolly, brusc preocupată de copil.

— Dacă vrei să schimbi subiectul, foarte bine. Dar, câtă vreme Evie ar fi fost lângă el, ca să-l facă să se simtă bine, tata nici în vise nu s-ar fi gândit

să se însoare. A trebuit să începi tu să faci pe peţitoarea. în plus, Cahill este prea bătrân.

— Bine, dacă ai de gând să fii grosolan cu unchiul Percy…

— Domnişoara Schlegel a avut întotdeauna intenţia să pună mâna pe Howards End şi, mulţumită ţie, a reuşit.

— Eu spun că felul în care răstălmăceşti tu lucrurile şi le pui laolaltă este cât se poate de nedrept. Nu puteai fi mai răutăcios nici dacă m-ai fi surprins flirtând. Nu-i aşa, buburuzul mamei?

— Suntem într-o belea şi trebuie să ne descurcăm cât mai bine. Am să-i răspund

civilizat lui pater. Este evident că doreşte să procedeze cu decenţă. Dar nu am de gând să uit de aceşti Schlegel cu una, cu două. Câtă vreme au să se poarte cum nu se poate mai bine… Dolly, mă asculţi?… ne vom purta şi noi la fel. Dar dacă îi prind că îşi dau aere sau că îl monopolizează pe tata, sau că se poartă rău cu el în vreun fel şi că îl obosesc cu monstruozitatea lor artistică, am de gând să pun piciorul în prag. Da, hotărât şi fără îndoială.

Interludiul era încheiat. Se întâmplase în grădina lui Charles din Hilton. El şi Dolly stăteau pe şezlonguri, iar automobilul lor îi privea apatic, din garajul aflat dincolo de pajişte. O variantă din Charles, în costumaş, îi privea şi ea, tot apatic; o altă variantă scâncea în landou, iar o a treia variantă era aşteptată în curând. Natura mânase neamul Wilcox în acel sălaş paşnic, astfel încât ei să poată moşteni pământul.

XXII

Margaret şi-a întâmpinat stăpânul cu deosebită tandreţe în dimineaţa următoare. Deşi matură, ea ar fi fost încă în stare să-l ajute să construiască curcubeul care leagă prozaicul din noi de pasiune. Fără el, suntem fragmente lipsite de noimă, pe jumătate schimnici, pe jumătate fiare, arcade solitare, niciodată reunite într-un om. Cu el, dragostea se naşte şi se aprinde în arcul cel mai de sus, strălucitoare pe fundalul cenuşiu, sobră pe fundalul focului. Fericit cel ce, în orice înfăţişare, poate distinge gloria acelor aripi desfăcute. Cărările sufletului său sunt clare, iar el şi prietenii lui vor afla mersul lesnicios.

Nu era uşor să mergi pe cărările sufletului domnului Wilcox. Le neglijase încă de când era băietan. „Nu sunt un tip care să se preocupe de trăirile interioare.” Pe dinafară era vesel, de încredere şi curajos; dar pe dinăuntru totul revenise la haos, dirijat atât cât putea fi dirijat, de un ascetism incomplet. Fie ca băiat, fie ca soţ sau ca văduv, avusese

întotdeauna credinţa că pasiunea trupească este ceva rău, credinţă dezirabilă numai dacă este susţinută cu înverşunare. Religia îi dăduse dreptate. Cuvintele care li se citeau, cu glas tare, duminica, lui şi altor oameni respectabili, erau cuvintele care odinioară umpluseră sufletele Sfintei Caterina şi Sfântului Francisc cu o ură arzătoare faţă de aspectele carnale. El nu putea să fie aidoma sfinţilor şi să iubească Infinitul cu ardoare serafică, dar putea să fie puţin ruşinat că-şi iubeşte soţia. „Amabat; am are timebat.“1 Şi aici Margaret spera să îl poată ajuta.

Nu părea să fie aşa de greu. Nu avea nevoie să-l tulbure cu vreun dar al ei. Numai să-i arate mântuirea care zăcea latentă în sufletul lui, la fel ca în sufletul oricărui om. Numai să fi văzut legăturile! Asta era întreaga ei predică. Numai să creeze o legătură între prozaic şi pasiune şi ambele se vor aprinde, iar dragostea omenească va ajunge în punctul ei cel mai înalt. Doar să vadă această legătură şi, deposedate de izolarea care le ţine în viaţă pe fiecare, fiara şi schimnicul vor muri.

Şi nici nu era un mesaj greu de transmis. Nu trebuia să ia forma unei „discuţii serioase”. Prin semnale mute puntea ar fi fost construită şi ar fi arcuit frumuseţea peste vieţile lor.

Dar nu a reuşit. Căci exista în Henry o trăsătură pentru care ea nu fusese niciodată pregătită, oricât de mult şi-o repeta sieşi: obtuzitatea lui. Pur şi simplu el nu observa unele lucruri, şi cu asta, basta. Nu a observat niciodată că Helen şi Frieda îi erau ostile, sau că pe Tibby nu îl interesau plantaţiile de curmale; nu a observat niciodată luminile şi umbrele, existente chiar şi în cea mai cenuşie conversaţie, stâlpii indicatori, pietrele de hotar, conflictele, perspectivele nemărginite. O dată - cu o altă ocazie - ea îl certase pentru asta. El a fost descumpănit, dar a replicat, cu un hohot de râs:

— Mottoul meu este concentrarea. Nu am de gând să-mi risipesc puterile pe astfel de lucruri.

— Dar nu înseamnă să-ţi risipeşti puterile, a protestat ea. înseamnă să-ţi lărgeşti domeniul în care poţi fi puternic.

— Eşti o femeiuşcă isteaţă, dar mottoul meu este concentrarea, a fost replica lui. Şi în dimineaţa aceea se concentra asupra unei răzbunări.

Se întâlniră la rododendronii din ziua precedentă. în lumina zilei, tufişurile nu erau mare lucru, iar poteca strălucea în lumina soarelui de dimineaţă. Ea se afla împreună cu Helen, care era ameninţător de tăcută, de când legătura dintre ei doi era declarată.

— Iată-ne pe toţi aici! a exclamat Margaret şi l-a luat de mână, ţinând-o cu cealaltă pe sora ei.

— Iată-ne. Bună dimineaţa, Helen.

— Bună dimineaţa, domnule Wilcox, i-a răspuns Helen.

— Henry, Helen a primit aşa o scrisoare plăcută de la băiatul acela ciudat şi supărat. Ti-l aminteşti? Avea o mustaţă posacă, dar ceafa îi era tânără.

— Şi eu am primit o scrisoare. Nu una plăcută… vreau să discut cu tine despre asta. Leonard Bast nu mai însemna nimic pentru el acum, că ea acceptase să-l ia în căsătorie. Triunghiul sexual era distrus pentru totdeauna.

— Graţie sugestiei tale, este pe cale să plece de la Porphyrion.

— Nu e rea deloc afacerea Porphyrion, a spus el distrat, în timp ce scotea propria lui scrisoare din buzunar.

— Nu e rea… a exclamat ea, dându-i drumul la mână. Bine, dar pe digul din Chelsea…

— Iat-o şi pe gazda noastră. Bună dimineaţa, doamnă Munt. Frumoşi rododendroni. Frâu Lieseke, reuşim şi noi să cultivăm flori în Anglia, nu-i aşa?

— Nu e o afacere rea?

— Nu. Scrisoarea mea este despre Howards End. Bryce a primit o misiune în străinătate şi vrea să subînchirieze. Nu sunt nici pe departe sigur că doresc să-i dau acordul. Nu exista nici o astfel de clauză în înţelegerea noastră. După părerea mea, subînchirierea este o greşeală. Dacă poate să-mi găsească un alt chiriaş, pe care eu să-l consider potrivit, pot anula înţelegerea. ’Neaţa, Schlegel. Nu crezi că asta ar fi mai bine decât să subînchiriez?

Şi Helen îi lăsase acum liberă mâna lui Margaret, iar el o conduse ceva mai departe de întreaga adunare, către partea casei care dădea spre mare. Sub ei se întindea micul golf burghez, probabil dăltuit, timp de secole, tocmai pentru ca o staţiune balneară ca Swanage să fie construită pe ţărmul lui. Valurile erau lipsite de culoare şi vaporul de Boumemouth, ancorat lângă ponton şi fluierând sălbatic după turişti, dădea încă o tuşă de monotonie.

— Când este vorba de subînchiriere, consider că daunele…

— Iartă-mă, dar… în legătură cu Porphyrion. Sunt neliniştită… Pot să te deranjez, Henry?

Comportarea ei era aşa de serioasă, încât s-a oprit şi a întrebat-o, uşor înţepat, ce dorea.

— Pe digul din Chelsea ai spus că era o afacere proastă, negreşit, aşa că l-am avertizat pe acel funcţionar să plece de acolo. Azi de dimineaţă ne-a scris că a urmat sfatul nostru iar acum tu îmi spui că nu este o afacere proastă.

— Un funcţionar care pleacă dintr-o afacere, bună sau rea, fără a-şi asigura mai întâi un post în altă parte, este un prost şi nu am nici un pic de milă pentru el.

— Nu a făcut asta. Spune că se mută la o bancă în Camden Town. Salariul este mult mai mic, dar speră să se descurce - o sucursală a Băncii Dempster. Este în regulă?

— Dempster! Da!

— Este mai bine decât la Porphyrion?

— Da, da; la fel de sigur ca imobiliarele… mai sigur.

— Mii de mulţumiri. Iartă-mă… dacă subînchiriezi…?

— Dacă subînchiriază, nu voi mai păstra acelaşi grad de control. Teoretic, nu ar trebui să se mai întâmple alte distrugeri la Howards End; practic, vor mai fi. Se pot întâmpla lucruri pentru care nu există compensaţii materiale. De exemplu, nu aş vrea să se deterioreze acel minunat ulm. Stă aplecat peste… Margaret, trebuie să mergem odată să vezi vechea casă. Este frumoasă în felul ei. O să mergem cu maşina şi o să luăm prânzul cu Charles.

— Mi-ar face plăcere, a spus Margaret, curajoasă.

— Ce zici de miercurea viitoare?

— Miercuri? Nu, nu pot. Mătuşa Juley se aşteaptă să mai stăm cel puţin încă o săptămână.

— Dar acum poţi să renunţi.

— Hmm… nu, a răspuns Margaret după un moment de gândire.

— Ah, nu vor fi probleme. Vorbesc eu cu ea.

— Vizita aceasta este foarte protocolară. Mătuşa mea se bizuie pe ea an de an. întoarce casa pe dos pentru noi; ne invită şi prieteni deosebiţi… abia de o cunoaşte pe Frieda, şi nu putem să i-o lăsăm pe cap. Eu am lipsit deja o zi şi ar fi tare jignită dacă nu aş rămâne toate cele zece zile.

— Dar am să vorbesc eu cu ea. Nu-ţi face griji.

— Henry, nu merg. Nu mă presa.

— Totuşi, vrei să vezi casa?

— Foarte tare… am auzit atâtea despre ea, intr-un fel sau altul. Nu sunt dinţi de porc în ulm?

— Dinţi de porc?

— Şi mesteci coajă, pentru dureri de dinţi.

— Ce idee ciudată ! Sigur că nu!

— Poate l-am confundat eu cu un alt copac. Se pare, totuşi, că există un număr mare de copaci sacri în Anglia.

însă el o părăsise pentru a o intercepta pe doamna Munt, a cărei voce se putea auzi în depărtare. Dar a fost el însuşi interceptat de către Helen.

— Ah, domnule Wilcox, în legătură cu Porphyrion… a început ea şi faţa i s-a înroşit toată.

— Este în ordine, striga Margaret, prinzându-i din urmă. Banca Dempster este şi mai bună.

— Dar parcă ne-aţi spus că Porphyrion nu este bună şi că se va prăbuşi înainte de Crăciun.

— Aşa am spus? încă era în afara Tariff Ring şi era obligată să adopte politici proaste. De curând însă a devenit membră… acum e cum nu se poate mai sigură.

— Cu alte cuvinte, domnul Bast nu avea de ce să plece de acolo.

— Nu, nu avea de ce.

— …şi nici nu avea de ce să ia viaţa de la capăt în altă parte, cu un salariu mult diminuat.

— El a scris numai „redus”, a corectat-o Margaret, sesizând problemele care se apropiau.

— La un om aşa de sărac, fiecare reducere este mare. Consider că e o nenorocire.

Preocupat de ceea ce discuta cu doamna Munt, domnul Wilcox era calm, dar ultima remarcă l-a făcut să spună:

— Cum? Ce să fie? Vrei să spui că eu sunt răspunzător?

— Helen, eşti ridicolă.

— Mi se pare că tu crezi… îşi privi ceasul. Lasă-mă să-ţi explic. Lucrurile stau aşa. Se pare că tu îţi închipui că, atunci când un concern poartă negocieri delicate, acesta ar trebui să ţină publicul la curent, pas cu pas. După tine, Porphyrion trebuia să spună: „încercăm din toate puterile să intrăm în Tariff Ring. Nu suntem siguri că vom reuşi, dar este singurul lucru care ne poate scăpa de faliment, aşa că încercăm”. Draga mea Helen…

— Asta este opinia dumneavoastră? Cineva care avea puţini bani are şi mai puţini - asta este opinia mea.

— îmi pare rău pentru funcţionarul vostru. Dar aşa stau lucrurile. Face parte din lupta pentru supravieţuire.

— Cineva care avea puţini bani, a repetat ea, are şi mai puţini, din pricina noastră, în aceste condiţii, nu consider că „lupta pentru supravieţuire" este cea mai fericită exprimare.

— E, haide, haide! a protestat el amabil. Nu eşti tu de vină. Nimeni nu este de vină.

— Nu este nimeni de vină, pentru nimic?

— Nu aş spune asta, dar iei lucrurile mult prea în serios. Cine este persoana?

— V-am spus despre el deja de două ori, a mai zis Helen. Ba chiar l-aţi şi întâlnit. Este foarte sărac, iar nevastă-sa este o neghioabă extravagantă. El este capabil de lucruri mai bune. Noi… noi, clasele superioare… ne-am gândit că îl vom ajuta, de la înălţimea cunoaşterii noastre superioare… şi iată rezultatul!

El a ridicat un deget.

— Ascultă, îţi dau un sfat.

— Nu mai cer nici un sfat.

— Un sfat. Nu adopta atitudinea asta sentimentală faţă de săraci. Margaret, ai grijă să nu o facă. Săracii sunt săraci, şi îţi este milă de ei, dar asta este. Cum civilizaţia progresează, mai apar dificultăţi, pe ici, pe colo, şi ar fi absurd să pretinzi că este cineva personal responsabil pentru asta. Nici tu, nici eu, nici informatorul meu, nici cel care l-a informat pe el, nici directorii de la Porphyrion nu sunt de vină pentru scăderea de salariu a acestui funcţionar. Sunt doar dificultăţi inerente… nu se poate face nimic. Şi ar fi putut cu uşurinţă să fie şi mai rău. Helen se scutură de indignare.

— Nu e rău să faci gesturi caritabile… fă donaţii importante. Dar nu te lăsa ambalată în planuri absurde de reformă socială. Eu văd multe din lucrurile de culise şi poţi să mă crezi când spun că nu există nici o problemă socială - cu excepţia câtorva jurnalişti, care încearcă să trăiască de pe urma acestei fraze. Nu există decât bogaţi şi săraci, aşa cum au existat întotdeauna şi cum vor exista mereu. Arată-mi tu o epocă în care oamenii au fost egali…

— Eu nu am spus…

— Arată-mi o eră când dorinţa de egalitate i-a făcut mai fericiţi. Nu, nu. Nu poţi. întotdeauna au existat bogaţi şi săraci. Nu sunt un fatalist, ferească Dumnezeu! Dar civilizaţia noastră este modelată de mari forţe impersonale - vocea îi deveni blândă; aşa se întâmpla întotdeauna când elimina elementele personale iar bogaţii şi săracii vor exista întotdeauna. Nu poţi nega asta (acum vocea îi era respectuoasă) şi nu poţi nega că, în ciuda a toate acestea, tendinţa civilizaţiei a fost, în general, ascendentă.

— Mulţumită lui Dumnezeu, bănuiesc, răbufni Helen. El o privea fix.

— Tu pui mâna pe bani. Dumnezeu face restul.

Nu avea rost să îi ţină predici fetei, dacă ea avea de gând să vorbească despre Dumnezeu în maniera aceea ţâfnoasă şi modernă. Fratern în atitudine, până la sfârşit, a părăsit-o pentru compania mai calmă a doamnei Munt. „îmi aminteşte mai degrabă de Dolly", se gândi el.

Helen privea în largul mării.

— Să nu discuţi niciodată cu Henry economie politică, a sfătuit-o sora ei. Se va termina întotdeauna cu plâns.

— Dar probabil că este unul dintre acei oameni care au reconciliat ştiinţa şi religia, zise Helen încet. Mie nu-mi plac astfel de persoane. Sunt adepţii ştiinţei, vorbesc despre supravieţuirea celui mai puternic, reduc salariile funcţionarilor lor şi limitează independenţa tuturor acelora care le pot ameninţa confortul. Şi totuşi au credinţa că binele va fi cumva - întotdeauna acel mocirlos „cumva" - rezultatul final şi că, în mod miraculos, domnii Bast din viitor vor profita pentru că domnii Bast de azi se chinuie.

— Aşa e, la nivel teoretic. Dar, Helen, în teorie!

— Dar, Meg, ce mai teorie!

— De ce trebuie să pui problema aşa de răutăcios, drăguţă?

— Pentru că sunt o fată bătrână, a spus Helen, muşcându-şi buza. Nici eu nu-mi dau seama de ce continui astfel.

îşi desfăcu mâna dintr-a surorii sale şi intră în casă. Supărată pe felul cum începuse dimineaţa, Margaret urmărea cu privirea vaporul de Boumemouth. îşi dădea seama că nefericita poveste cu Bast încordase nervii lui Helen la maxim, dincolo de limitele politeţii. în orice clipă putea avea loc o adevărată explozie, pe care chiar şi Henry ar fi observato. Henry trebuia îndepărtat.

— Margaret! o striga mătuşa ei. Magsy! Nu este adevărat ce spune domnul Wilcox, că vrei să pleci la începutul săptămânii viitoare, nu-i aşa?

— Nu că „vreau”, sosi prompt răspunsul lui Margaret. Dar sunt atâtea de stabilit, şi vreau neapărat să văd familia lui Charles.

— Bine, dar să pleci fără să facem excursia la Weymouth, sau măcar la Lulworth? zise doamna Munt, apropiindu-se. Fără să mai mergem o dată la Nine Barrows Down?

— Mi-e teamă că da.

Domnul Wilcox i se alătură din nou, spunând:

— Buun! Am reuşit să sparg gheaţa.

Un val de tandreţe o invadă. îşi puse mâinile pe umerii lui şi privi adânc ochii lui

negri şi strălucitori. Ce se afla dincolo de privirea lor abilă? Ştia, dar nu se simţea neliniştită.1

1. „Iubea, îi era teamă să iubească”.

XXIII

Margaret nu avea de gând să lase lucrurile în voia sorţii, aşa că, în seara dinaintea plecării de la Swanage, i-a tras surorii ei o săpuneală serioasă. O critica nu pentru că nu era de acord cu logodna, ci pentru că arunca un văl de mister asupra dezacordului ei. Helen a fost şi ea la fel de deschisă.

— Da, a spus ea, cu un aer gânditor, există un mister. Nu am ce să fac. Nu este vina mea. Aşa a fost făcută viaţa.

în perioada aceea Helen era interesată peste măsură de eul subconştient. Exagera latura de tip Punch şi Judy1 a vieţii şi vorbea despre rasa umană ca despre nişte marionete pe care un păpuşar invizibil le azvârle în dragoste şi război. Margaret i-a atras atenţia că, dacă stăruia asupra acestor lucruri, şi ea putea să lase deoparte latura personală. Helen a rămas pentru o clipă tăcută şi apoi a izbucnit într-o tiradă care a lămurit lucrurile:

— Bine, atunci mărită-te cu el. Cred că eşti minunată şi, dacă există cineva care poate să câştige, atunci tu eşti aceea.

Margaret a negat că ar fi ceva „de câştigat”, dar Helen a continuat:

— Ba da, este, şi eu nu am reuşit cu Paul. Eu nu pot face decât ce este mai uşor. Nu pot decât să seduc şi să fiu sedusă. Nu pot şi nu voi încerca să am relaţii dificile. Dacă am să mă căsătoresc, va fi ori cu un bărbat suficient de puternic ca să mă domine, ori cu unul pe care eu sunt suficient de puternică pentru a-l domina. Aşa că nu am să mă căsătoresc niciodată, pentru că astfel de bărbaţi nu există. Şi să-l ferească sfântul pe acela cu care am să mă mărit, indiferent cine va fi el, pentru că mai mult ca sigur am să-l

părăsesc cât ai zice peşte. Aşa! Pentru că eu nu sunt educată. Dar tu eşti altfel; tu eşti o eroină.

— Vai, Helen! Aşa sunt? Oare chiar aşa de groaznic va fi pentru bietul Henry?

— Tu ai de gând să păstrezi armonia, şi asta este dovadă de eroism, este ca în teatrul Greciei antice şi, în cazul tău, nu văd de ce nu ar reuşi. Du-te şi luptă cu el şi ajută-l. Să nu îmi ceri mie ajutorul şi nici să te compătimesc. De aici încolo, eu am să merg pe drumul meu. Am de gând să fiu desăvârşită, pentru că este uşor să fii desăvârşit. Am de gând să nu-l plac pe soţul tău, şi să-i şi spun acest lucru. Am de gând să nu-i fac nici un fel de concesii lui Tibby. Dacă vrea să locuiască cu mine, Tibby trebuie să mă suporte. Am de gând să te iubesc pe tine mai mult ca niciodată. Da, aşa am de gând să fac. Tu şi cu mine avem ceva autentic împreună, pentru că este pur spiritual. Asupra noastră nu există nici un văl de mister. Irealitatea şi misterul încep imediat ce este atins trupul. Imaginea obişnuită este, ca de obicei, exact cea greşită. Grijile noastre, ale amândurora, privesc lucruri palpabile - banii, soţii, vânătoarea de case. Dar forţa divină va lucra de la sine.

Margaret era recunoscătoare pentru această manifestare de afecţiune şi îi răspunse: „Poate”. Toate perspectivele se închid în necunoscut - nimeni nu se îndoieşte de asta - dar Helen le închisese cam prea repede pentru gustul său. La fiecare întorsătură de frază te confruntai cu realitatea şi cu absolutul. Poate că Margaret devenise prea bătrână pentru metafizică, poate că Henry o lecuia de asta, dar simţea că e ceva puţin anormal în mintea care rupe, cu atâta uşurinţă, evidenţa în faşii.

Omul de afaceri, care consideră că viaţa este totul, şi misticul, care susţine că ea nu este nimic, nu reuşesc să ajungă la adevăr, nici dintr-o perspectivă, nici din cealaltă. „Da, înţeleg, dragă; este cam la mijloc”, se hazardase mătuşa Juley în anii de început. Nu. Cum adevărul era viu, el nu putea fi la mijloc, între orice alte lucruri. Nu putea fi aflat decât prin continue incursiuni în oricare dintre tărâmuri şi, deşi armonia este secretul final, să o îmbrăţişezi de la început înseamnă să te fereşti de ariditate.

Helen, când de acord, când contrazicând, ar fi stat de vorbă până la miezul nopţii, dar Margaret, care avea de făcut bagaje, dirija discuţia asupra lui Henry. Putea să-l ponegrească, atunci când el nu era de faţă, dar ar putea să o roage să fie întotdeauna politicoasă cu el, când sunt împreună?

— Nu-l plac, dar am să fac tot ce pot, a promis Helen. în schimb, să faci şi tu tot ce poţi cu prietenii mei.

Discuţia aceea a făcut-o pe Margaret să se simtă mai bine. Viaţa lor interioară era aşa de protejată, încât puteau negocia aspectele exterioare într-o manieră care ar fi părut incredibilă pentru mătuşa Juley şi imposibilă pentru Tibby sau Charles. Există momente când viaţa interioară te răsplăteşte, atunci când anii de introspecţie făcută fără vreun motiv ascuns devin folositori. Astfel de momente sunt încă rare în Apus; faptul că ele există totuşi promite existenţa unui viitor mai bun. Margaret, deşi incapabilă să o înţeleagă pe sora ei, era apărată împotriva înstrăinării şi se întoarse la Londra cu sufletul mai împăcat.

în dimineaţa următoare, la ora unsprezece, se prezentă la Compania Imperială Vest-Africană a Cauciucului. Era bucuroasă să meargă acolo. Henry mai degrabă făcuse aluzii la ea decât să-şi descrie afacerea, iar lipsa de formă şi caracterul vag pe care cineva le asociază cu Africa însăşi planaseră până atunci asupra principalei surse a averii sale. Nu că o vizită la birou ar fi lămurit lucrurile. Nu era decât obişnuitul înveliş cu registre contabile şi tejghele lustruite şi bare de alamă, care încep şi se termină, fără nici un motiv vizibil, cu globuri cu lumină electrică, care înfloresc câte trei, şi cu micile coteţe, ca de iepuri, înconjurate cu sticlă sau parapeţi de sârmă, ale iepuraşilor. Şi chiar atunci când a pătruns spre zonele mai ascunse, nu a găsit altceva decât obişnuita masă şi carpeta turcească. Iar harta de deasupra şemineului, deşi arăta o bucată din Africa de Vest, nu era decât o hartă obişnuită. O altă hartă atârna pe peretele opus, înfăţişând întregul continent, ca o balenă marcată pentru a fi tranşată şi transformată în untură. Alături de ea se afla o uşă închisă, dar prin ea se auzea venind vocea lui Henry, care dicta o scrisoare „tare". Ar fi putut, la fel de bine, să se afle la Porphyrion sau la Banca Dempster, sau chiar la propriul ei negustor de vinuri. în ziua de azi toate seamănă între ele. Poate însă că ea vedea mai degrabă partea imperială a companiei decât partea ei vest-africană, iar imperialismul reprezentase întotdeauna una dintre problemele lui Margaret.

— O clipă! strigă domnul Wilcox la auzul numelui ei. Atinse un clopoţel, care a avut ca efect apariţia lui Charles.

Charles îi scrisese tatălui său o scrisoare adecvată - mai adecvată decât aceea a lui Evie, care vibra de o indignare de fetişcană. îşi salută cuviincios viitoarea mamă vitregă.

— Ce mai faceţi? Sper ca soţia mea să vă ofere un prânz cum se cuvine, a întâmpinat-o el. Am lăsat instrucţiuni în acest sens, dar noi trăim din mese pregătite la repezeală. Vă aşteaptă şi la ceai, pe urmă, după ce veţi merge să aruncaţi o privire la Howards End. Sunt curios ce părere veţi avea despre locul acela. Eu, unul, nu l-aş atinge nici cu mănuşi. Vă rog, luaţi loc! Este un locşor jalnic.

— Are să-mi facă plăcere să îl văd, a spus Margaret, care, pentru prima oară, se simţea timidă.

— O să-l vedeţi în forma lui cea mai proastă, pentru că Bryce a spălat putina în străinătate, lunea trecută, fără ca măcar să aranjeze cu îngrijitoarea, ca să cureţe în urma lui. Nu am văzut în viaţa mea o mizerie mai dezgustătoare. Este incredibil. Nu a stat în casă nici măcar o lună.

— Am şi eu ceva mai mult de împărţit cu Bryce, a strigat Henry din camera de alături.

— De ce a plecat aşa de brusc?

— Era genul de om bolnav; nu putea să doarmă.

— Săracul de el!

— Sărac pe naiba! a spus domnul Wilcox, alăturându-li-se. A avut neobrăzarea să afişeze plăcuţe cu anunţuri, fără ca măcar să îmi ceară acordul. Charles le-a scos pe toate.

— Da, le-am scos, a spus Charles cu modestie.

— Am trimis o telegramă pe urma lui, şi încă una destul de tăioasă. El, şi numai el, în persoană, este responsabil de întreţinerea acelei case, pentru următorii ani.

— Cheile sunt la fermă; noi nu vrem să le luăm.

— Exact.

— Dolly era gata să le ia, dar, din fericire, eram şi eu acasă.

— Cum este domnul Bryce? a întrebat Margaret.

Dar nimănui nu îi păsa. Domnul Bryce era chiriaşul care nu avea nici un drept să subînchirieze; să te mai oboseşti să-l caracterizezi însemna o pierdere de timp. Au insistat excesiv asupra ticăloşiilor lui, până ce fata care dactilografiase scrisoarea caustică a apărut cu ea. Domnul Wilcox a semnat-o.

— Acum plecăm, a spus el.

Pe Margaret o aştepta o călătorie cu maşina, distracţie pe care o detesta. Charles, politicos până la capăt, i-a condus la automobil şi, într-o clipă, birourile Companiei Imperiale şi Vest-Africane a Cauciucului dispăreau în

urmă. Călătoria nu a fost, însă, impresionantă. Poate că de vină era vremea, cenuşie şi cu nori plicticoşi îngrămădiţi pe cer. Poate că Hertfordshire nu este o zonă tocmai favorabilă automobiliştilor. Oare nu s-a întâmplat ca un domn să conducă aşa de repede prin Westmorland, încât nici nu l-a observat? Şi dacă Westmorland poate fi scăpat cu vederea, o să-i meargă şi mai prost unui ţinut a cărui structură delicată are în special nevoie de o privire atentă. Hertfordshire reprezintă Anglia în ce are ea mai tăcut, cu uşoare accente de deal şi ape curgătoare; este Anglia meditativă. Dacă Drayton ar fi din nou azi cu noi, pentru a scrie o nouă ediţie a incomparabilului său poem2, el ar cânta nimfele din Hertfordshire ca având trăsături neclare şi părul ciufulit de fumul londonez. Ochii lor ar fi trişti şi întorşi de la soarta lor, către podişurile din nord, căpetenia lor fiind nu Isis sau Sabrina2, ci Lea cea încet curgătoare. Nu ar avea nici veşminte splendide şi nici poftă de dans, dar ar fi nimfe adevărate.

Şoferul nu putea merge aşa de repede pe cât sperase, întrucât Şoseaua Nordului era invadată de traficul dinspre est. Dar pentru Margaret, făptură fricoasă care e nu se gândea decât la găini şi copii, mergea suficient de repede.

— Nu păţesc nimic, a spus domnul Wilcox. Au să se obişnuiască… tot aşa cum a fost şi cu rândunelele şi liniile de telegraf.

— Da, dar cât timp învaţă…

— Automobilul nu o să dispară, a răspuns el. Trebuie să se adapteze. Uite o biserică frumoasă… ah, nu ai fost destul de iute. în sfârşit, dacă te îngrijorează drumul, nu te mai uita la el, priveşte numai peisajul.

Ea a privit peisajul. Acesta se umfla şi se contopea, ca porridge-ul. Brusc, a înţepenit. Ajunseseră.

Casa lui Charles se afla pe stânga; pe dreapta se vedeau formele umflate de la Six Hills. Apariţia lor, într-0 astfel de vecinătate, a surprins-o. Ele întrerupeau fluxul reşedinţelor care se îndeseau înspre Hilton. Dincolo de ele vedea pajişti şi o pădure, iar sub ele a hotărât că zăceau înmormântaţi soldaţi viteji. Margaret ura războiul şi îi plăceau soldaţii - era una dintre incoerenţele sale benigne.

Dar iat-o pe Dolly, îmbrăcată impecabil, care stătea în uşă ca să-i întâmpine, şi iată şi primele picături de ploaie. Au alergat veseli înăuntru şi, după o îndelungă aşteptare în salon, s-au aşezat la prânzul pregătit pe fugă, al cărui fiecare fel ascundea sau lăsa să se ghicească smântână. Domnul Bryce a fost subiectul principal al conversaţiei. Dolly le-a povestit vizita

acestuia cu cheia, în vreme ce socrul ei îi mulţumea, tachinând-o şi contrazicând-o în tot ce spune. Era evident un obicei să se râdă de Dolly. Şi pe Margaret a luat-o peste picior, iar Margaret, trezită dintr-o profundă meditaţie, a fost încântată şi l-a tachinat şi ea pe el. Dolly părea surprinsă şi o privea curioasă. După prânz, au coborât şi cei doi copii. Lui Margaret nu-i plăceau bebeluşii, dar s-a descurcat mai bine cu cel de doi ani, pentru că i-a vorbit ca unui adult, făcând-o pe Dolly să izbucnească în hohote de râs.

— Acum sărută-i şi vino să plecăm, a zis domnul Wilcox.

Ea a venit, dar a refuzat să-i sărute. Este aşa o năpastă, pentru cei mici, a explicat ea şi - deşi Dolly, la rândul ei, a rostit ale-bale-portocale şi mămăruţe-ruţe - a rămas neînduplecată.

Acum ploua zdravăn. Maşina fu trasă, cu plafonul ridicat, şi ea pierdu din nou sensul spaţiului. în câteva minute s-au oprit şi Crane a deschis portiera maşinii.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat Margaret.

— Ce crezi că s-a întâmplat? a zis Henry. Chiar în faţa ei, aproape, era un mic portic.

— Am ajuns deja?

— Am ajuns.

— Ei, n-aş fi crezut! Acum câţiva ani părea aşa de departe. Zâmbind, dar cumva decepţionată, a sărit afară din maşină şi elanul ei a adus-o la uşa de la intrare. Era gata să o deschidă, când Henry a zis:

— Nu are rost, e încuiată. La cine sunt cheile?

Cum el însuşi uitase să oprească la fermă, pentru chei, nimeni nu i-a răspuns. Mai voia să ştie şi cine a lăsat poarta din faţă deschisă, pentru că o vacă se rătăcise de pe drum şi strica terenul de crichet. Apoi, destul de enervat, a spus:

— Margaret, aşteaptă la adăpost. Mă duc după cheie. Nu sunt decât câteva sute de metri.

— Nu pot veni şi eu?

— Nu, am să mă întorc mai repede decât am plecat.

Apoi maşina a întors şi a plecat. Şi a fost de parcă s-a ridicat o cortină. Pentru a doua oară în ziua aceea, ea a văzut chipul pământului.

Acolo erau şi prunii pe care îi descrisese Helen odinioară, acolo şi terenul de tenis, acolo gardul viu, strălucind de răsuri în iunie, dar acum înfăţişându-se doar negru şi verde pal. Mai departe, la deschiderea spre vâlcea, se deşteptau culori mai vii, iar narcisele stăteau de pază la marginea

ei sau avansau în batalioane peste gazon. Lalelele erau ca o tipsie cu giuvaieruri. Nu putea să zărească ulmul, dar o ramură a faimoasei viţe-de-vie, smălţată cu măciulii de purpură, acoperise porticul. Era uluită de fertilitatea solului. Arareori mai fusese într-o grădină în care florile să arate aşa de bine şi până şi buruienile, pe care o vacă le smulgea agale din portic, erau de un verde intens. De ce fugise săracul domn Bryce din toată această splendoare? Pentru că Margaret deja se hotărâse că locul era splendid.

— Vacă obraznică! Pleacă! striga Margaret către vacă, dar fără indignare.

Ploaia cădea şi mai tare, rostogolindu-se dintr-un cer fără vânt şi izbindu-se de plăcuţele agenţilor imobiliari, cu anunţul de închiriere, care zăceau în şir pe pajişte, acolo unde Charles le aruncase. I se părea că se întâlnise cu Charles într-o altă lume… unde întâlnirile erau posibile. Cum s-ar fi delectat Helen cu o astfel de idee! Charles mort, morţi cu toţii, nimic viu în afară de case şi grădini. Mort vizibilul, intangibilul viu, şi între ele… nimic, nici o legătură! Margaret a zâmbit. De-ar fi fost şi propria ei imaginaţie la fel de limpede! De-ar fi putut să se simtă legată de lume, la fel de curajos! Zâmbind şi cântând, puse mâna pe uşă. Aceasta se deschise. Casa nu era deloc încuiată.

Ezită. Oare trebuia să-l aştepte pe Henry? El era foarte sensibil la ideea de proprietate şi poate dorea să-i arate el casa. Pe de altă parte, chiar el îi spusese să stea la adăpost şi porticul începuse să picure. Aşa că a intrat, iar curentul din interior a făcut ca uşa să se trântească în urma ei.

A întâmpinat-o un interior în paragină. Pe geamurile sălii erau urme de degete murdare, iar pe pardoseala nespălată a acesteia erau scame şi mizerie. O civilizaţie a bagajelor fusese acolo timp de o lună, după care spălase putina. Sufrageria şi salonul - la dreapta şi la stânga - se puteau ghici doar după tapet. Erau doar camere unde te puteai adăposti de ploaie. De-a lungul tavanului din fiecare cameră trecea o bârnă groasă. Sufrageria şi holul aveau tavanele la vedere, dar în salon el era acoperit de scânduri - pentru că realităţile vieţii trebuie ascunse de doamne? Salon, sufragerie şi sală - cât de neînsemnate păreau aceste nume! Erau pur şi simplu trei încăperi unde copiii se puteau juca şi prietenii se puteau adăposti de ploaie. Da, şi erau frumoase.

Apoi a deschis una din uşile din partea opusă - erau două - şi varul a înlocuit tapetul. Era

partea de casă destinată servitorilor, deşi abia de sesizai acest lucru: pur şi simplu alte camere, unde se pot adăposti prieteni. Grădina din spate era plină de cireşi şi pruni în floare. Mai departe, erau insinuări ale pajiştii şi un pâlc negru de brazi. Da, pajiştea era splendidă.

închisă în casă de vremea mohorâtă, Margaret îşi redobândi noţiunea de spaţiu pe care automobilul încercase să i-o răpească, îşi aminti din nou că zece kilometri pătraţi nu sunt de zece ori mai minunaţi decât unul şi că o mie de kilometri pătraţi nu sunt totuna cu paraclisul. Fantoma măreţiei pe care Londra o încurajează a fost pe veci uitată atunci când a păşit din sală în bucătăria de la Howards End şi a auzit ploaia şiroind pe-o parte şi pe cealaltă, acolo unde cumpăna acoperişului despărţea şuvoaiele.

îşi aminti de Helen, scrutând jumătate din Wessex de pe culmea colinelor Purbeck şi zicând: „Va trebui să renunţi la ceva". Nu era sigură. De exemplu, dacă deschidea uşa care camufla scările, îşi dubla întinderea regatului.

Se gândi apoi la harta Africii, la imperii, la tatăl ei, la cele două naţiuni supreme, din fiinţa cărora torente îi încălzeau sângele dar, amestecate, îi răcoreau mintea. Păşi înapoi în sală şi în clipa aceea casa a vuit.

— Tu eşti, Henry? a întrebat.

Nu a primit nici un răspuns, dar casa a vuit iar.

— Henry, ai intrat?

Era însă inima casei care se auzea bătând, la început slab, apoi tare, marţial. Acoperea zgomotul ploii.

Imaginaţia înfometată, şi nu cea bine hrănită, este aceea care se înspăimântă. Margaret deschise brusc uşa către scări. Un zgomot ca de tobe păru să o asurzească. O femeie în vârstă cobora, cu ţinuta dreaptă, figura impasibilă şi gura cu buzele întredeschise. Aceasta zise sec:

— Ah! Păi, v-am confundat cu Ruth Wilcox. Margaret se bâlbâi:

— Eu… Doamna Wilcox… eu?

— în închipuire, desigur… în închipuire. Aveţi felul ei de a merge. Bună ziua.

Şi bătrâna ieşi pe lângă ea, în ploaie.1

1. Personaje tradiţionale ale teatrului popular de marionete.

2. Poly-Olbion, poem al lui Drayton, o imensă evocare în vers alexandrin, descriind nimfe ale apelor, dealurilor şi pădurilor.

3. în poemul lui Drayton, nimfă a râului Sevem.

XXIV

Povestindu-i amănunţit lui Dolly incidentul, la ceai, domnul Wilcox zise:

— A speriat-o de-a binelea. Zău, nici una dintre voi nu are vreo urmă de curaj. Desigur, un cuvânt al meu a pus lucrurile la punct, dar bătrâna şi caraghioasa domnişoară Avery… te-a speriat, nu-i aşa, Margaret? Stăteai acolo, cu un smoc de ierburi încleştat în mână. Ar fi putut să spună ceva, în loc să coboare scările cu boneta aceea ameninţătoare pe cap. Am trecut pe lângă ea când intram. Suficient ca să sperie şi automobilul. Cred că despre domnişoara Avery se poate spune că este un personaj; aşa sunt unele domnişoare bătrâne. îşi aprinse o ţigară. Dumnezeu ştie ce căuta acolo; dar asta este treaba lui Bryce, nu a mea.

— Nu am fost chiar aşa de prostuţă cum sugerezi tu, a spus Margaret. Doar m-a luat prin surprindere, pentru că mult timp casa fusese foarte tăcută.

— Aţi luat-o drept o fantomă? a întrebat Dolly, pentru care „fantome” şi „mersul la biserică” rezumau partea nevăzută.

— Nu chiar.

— Chiar te-a speriat, a zis Henry, care era departe de a descuraja timiditatea la femei. Biata Margaret! Şi e absolut normal. Cei din clasele fără educaţie sunt aşa de stupizi.

— Domnişoara Avery face parte din clasele fără educaţie? întrebă Margaret, trezindu-se că priveşte la planul de decorare a salonului lui Dolly.

— Este doar o femeie din personalul de la fermă. Oamenii de felul ei întotdeauna presupun lucruri. A presupus că tu ştii cine este. A lăsat toate cheile de la Howards End în holul din faţă şi a presupus că ai să le vezi când întri, că ai să încui casa la plecare şi că ai să i le aduci. Iar nepoata ei, la fermă, le căuta peste tot. Lipsa de educaţie face ca oamenii să fie foarte nepăsători. Odinioară Hilton era plin de femei aidoma domnişoarei Avery.

— Asta nu mi-ar fi displăcut, poate.

— Nici ca domnişoara Avery să-mi ofere un cadou de căsătorie, zise Dolly.

Ceea ce era ilogic, dar interesant. Era sortit ca Margaret să afle foarte multe prin intermediul lui Dolly.

— Dar Charles a spus că trebuie să încerc să n-o bag în seamă, pentru că femeia a cunoscut-o pe bunica lui.

— Ca de obicei, ai înţeles greşit, draga mea Dorothea.

— Am vrut să spun străbunica… cea care i-a lăsat doamnei Wilcox casa. Nu erau prietene amândouă, ea şi domnişoara Avery, pe vremea când şi Howards End era tot o fermă?

Socrul ei suflă un vălătuc de fum. Avea o atitudine curioasă faţă de soţia sa decedată. Făcea aluzii la ea şi asculta discutându-se despre ea, dar nu-i pomenea niciodată numele. Şi nici nu era interesat de trecutul obscur şi bucolic. Dar Dolly era… din următoarea pricină:

— Deci, doamna Wilcox nu avea un frate… sau era unchi? Oricum, el a cerut-o în căsătorie şi domnişoara Avery a spus „Nu“. închipuiţi-vă, dacă ar fi spus „Da“, ar fi devenit mătuşa lui Charles. (Ah, pe cuvânt, asta chiar e bună! „Mătuşa lui Charlie!“ Trebuie să-l tachinez cu asta diseară.) Iar bărbatul acela a plecat şi a fost ucis. Da, acum sunt sigură că mi-am amintit cum trebuie. Tom Howard… era ultimul din familia lor.

— Aşa cred, a spus domnul Wilcox nepăsător.

— Apropo! Howards End… Howards Ended1! exclamă Dolly. Sunt destul de pe faţă astă-seară, nu?

— Aş vrea să afli dacă a terminat Crane.

— Vai, domnule Wilcox, cum puteţi?

— Pentru că, dacă a primit suficient ceai, ar trebui să plecăm… Dolly este o femeiuşcă de treabă, a continuat el, dar în doze mici. Nu aş locui în preajma ei nici dacă m-ai plăti.

Margaret zâmbi. Deşi făceau front comun în faţa străinilor, nici un Wilcox nu ar fi putut locui lângă un alt Wilcox, oricare ar fi fost acela, sau în apropierea proprietăţii sale. Aveau spirit colonial şi întotdeauna se îndreptau către un loc unde omul alb poate să-şi ducă neobservat truda. Desigur, la Howards End era imposibil, atâta vreme cât cuplul mai tânăr se stabilise la Hilton. Obiecţiile lui faţă de casă erau acum limpezi ca lumina zilei.

Crane primise destul ceai şi fu trimis la garaj, unde maşina lor o stropise cu apă murdară pe cea a lui Charles. De acum, aversa de ploaie pătrunsese cu certitudine în tumulii de la Six Hills, aducând noutăţi despre agitata noastră civilizaţie.

— Curioase movile, zise Henry, dar hai, urcă; le vedem altă dată. Trebuia să ajungă la Londra până la ora şapte… chiar la şase şi jumătate, dacă se putea. încă o dată, ea pierdu noţiunea spaţiului. încă o dată copaci, case, oameni, animale, dealuri se contopiră şi se adunară intr-o singură murdărie, şi apoi ajunse la Wickham Place.

îşi petrecu seara intr-un mod plăcut. Sentimentul de continuă mişcare, ce o bântuise în tot anul acela, o părăsi pentru o vreme. A uitat de bagaje şi de automobile şi de bărbaţii grăbiţi care ştiu aşa de multe, dar văd aşa de puţine legături între lucruri, îşi redobândise şi simţul spaţiului, care reprezintă fundamentul pentru orice frumuseţe pământeană şi, pornind de la Howards End, a încercat să îşi închipuie Anglia. Nu a reuşit - viziunile nu vin atunci când încercăm, deşi s-ar putea să le dobândim prin încercări. Dar se trezi în ea o dragoste neaşteptată pentru insulă, legată când de bucuriile trupului, când de lucruri de neînţeles. Tatăl ei şi cu Helen cunoscuseră această dragoste, sărmanul Leonard Bast bâjbâia după ea, iar lui Margaret îi fusese ascunsă, până în această după-amiază. Cu siguranţă, dragostea venise prin intermediul casei şi al domnişoarei Avery. Mulţumită acestora, noţiunea de „intermediere" dăinuia. Mintea ei se înfiora, îndreptându-se spre o concluzie pe care doar nesăbuiţii o pun în vorbe. Pe urmă reveni la afecţiune, zăbovind asupra cărămizilor roşiatice, a prunilor în floare şi a tuturor desfătărilor palpabile ale primăverii.

După ce îi alinase neliniştea, Henry o condusese pe proprietatea sa şi îi explicase destinaţia şi dimensiunile diferitelor încăperi. îi schiţase istoria micii proprietăţi. „A fost aşa un ghinion", monologa el, „faptul că nu s-au băgat bani în ea, acum aproape cincizeci de ani. Pe atunci avea de patru, cinci ori mai mult teren, cel puţin vreo douăzeci de hectare. Atunci se putea face ceva cu ea… un mic parc sau cel puţin tufişuri, şi să se reconstruiască imobilul mai departe de drum. Acum, la ce bun să te mai apuci de ea? Nu a rămas altceva decât livada, şi chiar şi asta a fost ipotecată atunci când am început să mă ocup eu de lucruri… da, şi casa la fel. Ah, nu a fost deloc uşor". El vorbea, iar ea vedea două femei, una în vârstă, cealaltă tânără, care priveau cum moştenirea lor se topeşte. Le vedea cum îl întâmpină ca pe un salvator. „Proasta administrare a fost de vină şi, de altfel, vremea fermelor mici a apus. Nu mai rentează, cu excepţia culturilor intensive. Micile proprietăţi agricole, reîntoarcerea la pământ, hm! Flecăreală filantropică. Nimic nu rentează la scară mică. Majoritatea pământului pe care îl vezi" (stăteau la o fereastră de la etaj, singura care dădea spre vest) „aparţine celor care locuiesc la Park… au făcut avere din cupru… oameni de treabă. Ferma lui Avery, cea a lui Sishe, ceea ce ei numesc islazul, acolo unde vezi stejarul acela uscat, au fost înghiţite una după alta, la fel ca şi asta, încât aproape nu mai contează". Dar Henry o salvase, fără sentimente frumoase sau vreo viziune profundă, dar o salvase, şi ea îl iubea pentru

aceasta. „Atunci când am avut mai multă putere de control, am făcut ce am putut: am vândut cele două animale şi poneiul cel răpciugos şi uneltele uzate; am dărâmat dependinţele; am asanat, am rărit nici nu mai ştiu câte tufe de călin şi câţi copaci bătrâni, iar în casă am transformat vechea bucătărie într-o sală şi am făcut o bucătărie în spate, unde era lăptăria. Garajul şi celelalte s-au făcut mai târziu. Dar tot se vede că a fost o fermă. Şi tot nu este un loc potrivit pentru vreuna din cetele tale de artişti.” Nu, nu era. Şi dacă nici el nu prea înţelegea, cu atât mai puţin ar fi făcut-o ceata de artişti. Era o reşedinţă englezească şi ulmul era un copac englezesc. Nici o relatare nu o pregătise pentru splendoarea lui aparte. Nu reprezenta nici războinicul, nici iubitul, nici zeul; englezul nu excelează în nici unul dintre aceste roluri. Era camaradul, aplecat asupra casei, cu rădăcinile pline de forţă şi aventură, dar cu tandreţea curgându-i prin degetele cele mai îndepărtate. Iar circumferinţa - pe care doisprezece oameni nu o puteau cuprinde - devenea până la urmă evanescentă, până ce, palizi, ciorchinii de muguri păreau să plutească în aer. Era un tovarăş. Casa şi copacul transcendeau orice comparaţie cu genul masculin sau feminin. Margaret se gândea acum la ei şi aşa avea să se gândească, de-a lungul multor nopţi vântoase şi zile londoneze, dar să îi compare fie cu un bărbat, fie cu o femeie ar fi pipernicit tabloul. Şi totuşi rămâneau în limitele lumeşti. Mesajul lor nu era unul despre veşnicie, ci despre speranţă, cât încă suntem de partea aceasta a mormântului. în vreme ce se aflase în casă şi privise ţintă la copac, simţise afinităţi statornice.

încă o nuanţă şi povestea acelei zilei ia sfârşit. S-au aventurat în grădină, pentru scurtă vreme, şi ea avusese dreptate, spre surpriza domnului Wilcox. în scoarţa ulmului se puteau vedea dinţi, dinţi de porc… din care se ivea doar vârful alb.

— Extraordinar! a exclamat el. Cine ţi-a spus?

— Am auzit asta într-o iarnă, la Londra, fu răspunsul ei, căci şi ea evita să rostească numele doamnei Wilcox.1

1. Joc de cuvinte: Howards End - fundătura lui Howard; Howards Ended - sfârşitul lui Howard.

XXV

Evie a aflat de logodna tatălui ei exact atunci când participa la un turneu de tenis, şi pur şi simplu s-a ales praful de jocul ei. I se păruse destul de firesc să se mărite şi să-l părăsească. Dar ca el, rămas singur, să facă la fel

era o dovadă de trădare. Iar acum Charles şi Dolly spuneau că este numai vina ei.

— Dar eu nici nu m-am gândit la aşa ceva, a bombănit ea. Tata m-a luat cu el să facem câteva vizite, când şi când, şi m-a pus să o invit la restaurantul Simpson. în sfârşit, una peste alta, m-am sastisit de tata.

Era şi o insultă la adresa memoriei mamei lor. Asupra acestui fapt erau de acord şi Evie a avut ideea să retumeze dantelele şi bijuteriile care aparţinuseră doamnei Wilcox, „în semn de protest". Nu îi era însă prea clar împotriva a ce protesta. Dar, cum avea doar optsprezece ani, ideea de a renunţa o încânta, cu atât mai mult cu cât nu îi păsa prea mult de bijuterii şi dantele. Apoi Dolly sugeră că ea şi unchiul Percy ar trebui să pretindă că rup logodna şi atunci poate că domnul Wilcox se va certa cu domnişoara Schlegel şi o va rupe şi el pe a sa. Sau poate că ar trebui să-i trimită o telegramă lui Paul. în momentul acela, Charles le-a spus să nu mai vorbească prostii. Aşa că Evie s-a hotărât să se mărite cât mai repede cu putinţă. Nu avea nici un rost să mai rămână pe-acolo, cu toţi acei Schlegel cu ochii pe ea. în consecinţă, data căsătoriei ei a fost devansată din septembrie în august, şi în avalanşa de cadouri şi-a recăpătat o mare parte din buna dispoziţie.

Margaret a aflat că se aştepta de la ea să participe la acest eveniment, ba chiar să participe din plin. Ar fi aşa o ocazie, spusese Henry, ca ea să-i cunoască pe cei din lumea lui. Vor fi prezenţi Sir James Bidder şi toţi cei din familia Cahill şi familia Fussell şi, din fericire, cumnata lui, doamna Warrington Wilcox, se întorsese din călătoria sa în jurul lumii. Margaret îl iubea pe Henry, dar lumea lui promitea să fie cu totul altceva. El nu avea priceperea a de a se înconjura de persoane drăguţe - într-adevăr, pentru un bărbat înzestrat cu talent şi valoare, alegerile făcute erau deosebit de neinspirate. Nu avea alte principii călăuzitoare, în afara unei anume preferinţe pentru mediocritate; era mulţumit să rezolve cu ajutorul hazardului unele dintre cele mai mari probleme ale vieţii şi astfel, în vreme ce investiţiile sale arătau bine, în general, prietenii lui lăsau de dorit. Ea obişnuia să audă „Ah, Cutare este de treabă", ca să descopere, atunci când îl cunoştea, că este o brută sau un plicticos. Dacă Henry ar fi arătat sentimente reale, ea l-ar fi înţeles, pentru că sentimentele explică totul. Dar el părea lipsit de sentimente. Genul „straşnic de cumsecade" putea în orice moment să devină „unul care nu mi-a fost niciodată de prea mare folos, şi acum îmi este mai puţin ca oricând", pentru a fi cu veselie azvârlit în uitare. Ca

şcolăriţă, şi Margaret făcuse la fel. Acum nu mai uita niciodată pe nimeni dintre cei pe care odinioară îi plăcuse; vedea legăturile, chiar dacă acestea erau dureroase, şi spera ca într-o zi şi Henry să facă la fel.

Evie nu avea să se mărite în Ducie Street. I-ar fi plăcut ceva rustic şi, în plus, la vremea ceremoniei nu ar fi fost nimeni la Londra. Aşa că pentru câteva săptămâni şi-a adăpostit bagajele la Oniton Grange, iar anunţurile de căsătorie fură publicate la biserica parohială. Timp de câteva zile, micul orăşel, adâncit în visare printre dealurile roşietice, a fost însufleţit de răsunetul civilizaţiei noastre, stând retras la marginea drumului, pentru a lăsa să treacă automobilele. Oniton era o descoperire a domnului Wilcox - una de care nu era prea mândru. Situat la nord, spre graniţa cu Ţara Galilor, accesul până acolo era aşa de dificil, încât trăsese concluzia că trebuie să fie ceva deosebit. Pe domeniu existau şi ruinele unui castel. Dar, odată ajuns, oare ce puteai face acolo? Vânatul nu era cine ştie ce, pescuitul, neinteresant, iar femeile spuneau că nici peisajul nu e mare lucru. Pe toţi ciracii, locul se dovedise a fi în partea nepotrivită a comitatului Shropshire şi, deşi nu-şi blestema niciodată proprietăţile cu glas tare, abia aştepta să-i facă vânt. Căsătoria lui Evie era ultima apariţie publică a reşedinţei. De îndată ce se va fi găsit un chiriaş, avea să devină o casă care nu i-a fost niciodată de prea mare folos, cu atât mai puţin acum, şi care, ca şi Howards End, se stingea în uitare.

Oniton urma, totuşi, să lase o impresie de neuitat asupra lui Margaret. Ea privea reşedinţa ca pe viitorul ei cămin şi era nerăbdătoare să înceapă direct cu clerul şi, dacă era posibil, să vadă şi ceva din viaţa autohtonă. Era un oraş târg - cel mai micuţ din câte are Anglia - şi, de secole, deservea valea aceea singuratică şi păzise marşurile englezilor împotriva celţilor. în ciuda circumstanţelor şi a stupefiantei veselii care au întâmpinat-o în gara Paddington, de îndată ce urcase în salonul rezervat simţurile ei erau treze şi vegheau. Deşi Oniton avea să se dovedească unul din nenumăratele ei starturi ratate, avea să şi-l amintească întotdeauna, la fel ca şi ceea ce s-a întâmplat acolo.

Grupul din Londra număra opt persoane - familia Fussell, tată şi fiu, două doamne de origine anglo-indiană, numite doamna Plynlimmon şi Lady Edser, doamna Warrington Wilcox şi fiica ei şi, în sfârşit, fetiţa, foarte isteaţă şi tăcută, care apare la aşa de multe căsătorii, şi care o urmărea cu un ochi atent pe Margaret, logodnica. Dolly nu era - un eveniment domestic o reţinuse la Hilton. Paul telegrafiase un mesaj amuzant, iar Charles urma să-i

aştepte pe toţi la Shrewsbury, cu un trio de automobile. Helen refuzase invitaţia, Tibby nici nu răspunsese. Organizarea era excelentă, aşa cum era de aşteptat de la tot ceea ce cădea în sarcina lui Charles. Se simţea mintea lui raţională şi cuprinzătoare. De îndată ce au ajuns în tren, au devenit oaspeţii lui: etichete speciale pentru bagajele lor; un curier; un prânz special. Ei nu trebuiau decât să arate respectabil şi, când era posibil, frumos. Margaret se gândea cu spaimă la nunta ei - probabil în organizarea lui Tibby. „Domnul Theobald Schlegel şi domnişoara Helen Schlegel au plăcerea de a vă invita să fiţi prezenţi, cu ocazia căsătoriei surorii lor Margaret." Formula era incredibilă, dar în curând va trebui să fie tipărită şi expediată, iar Wickham Place, deşi nu putea să concureze cu Oniton, va trebui să-şi hrănească oaspeţii aşa cum se cuvine, şi să le ofere suficiente scaune. Cununia ei va fi ori prost făcută, ori burgheză - ea spera că a doua. Un aranjament ca acesta de acum, pus în scenă cu o pricepere aproape vecină cu frumuseţea, era dincolo de puterile ei şi ale prietenilor ei.

Zgomotul tors, grav şi amplu al trenului Great Western Express nu este cadrul cel mai rău pentru conversaţie, iar călătoria a fost plăcută. Cei doi bărbaţi din grup au fost de o neîntrecută amabilitate. Au ridicat geamurile pentru unele dintre doamne şi le-au coborât pentru altele, au sunat după servitor, au identificat colegiile, când trenul a trecut prin Oxford, au prins cărţi şi poşete de mână, pe cale de a se rostogoli la podea. Totuşi nu era nimic plicticos în politeţea lor; avea un iz educat şi, deşi insistentă, era plină de virilitate. Pe terenurile de joc s-au câştigat mai multe bătălii decât la Waterloo, iar Margaret s-a înclinat în faţa acestui şarm, pe care nu-l aproba în întregime, şi nu a spus nimic atunci când colegiile din Oxford au fost greşit indicate. „Şi i-a făcut El parte bărbătească şi parte femeiască." Călătoria spre Shrewsbury a confirmat această dubitabilă afirmaţie şi salonul lung, de sticlă, care se mişca atât de uşor şi era aşa de confortabil, a devenit un fel de seră pentru conceptul de sex.

Shrewsbury i-a întâmpinat cu aer proaspăt. Margaret dorea să facă un tur al oraşului şi, în vreme ce ceilalţi îşi terminau ceaiul la hotelul Raven, ea a luat unul din automobile şi a dat o tură prin oraş. Şoferul ei nu a fost credinciosul Crane, ci un italian căruia îi plăcea mult să întârzie. Când au revenit, Charles stătea în faţa hotelului, cu ceasul în mână, deşi fără să se încrunte. I-a spus că era absolut în ordine; nici pe departe nu sosise ultima. Apoi a intrat în salonul pentru cafea şi ea l-a auzit spunând: „Pentru Dumnezeu, grăbiţi cucoanele, nu mai reuşim să plecăm niciodată", iar

Albert Fussel a replicat: „Nu, eu mi-am făcut datoria” şi colonelul Fussel îşi dădu cu părerea că doamnele se făceau frumoase. Myra (fiica doamnei Warrington) apăru imediat şi Charles, cum era văr cu ea, a apostrofat-o uşor: fata îşi schimbase cocheta pălărie de călătorie pentru una şic, potrivită drumului cu automobilul. Apoi sosi şi doamna Warrington, ţinând-o de mână pe copila cea tăcută. Cele două doamne anglo-indiene erau mereu ultimele. Slujnicele, curierul, bagajele grele, toate plecaseră deja, cu un tren auxiliar, până la o gară în apropiere de Oniton. Dar mai erau încă de încărcat cinci cutii cu pălării şi patru truse de voiaj şi mai erau cinci mantale de praf de îmbrăcat şi de dezbrăcat în ultimul moment, pentru că Charles a declarat că nu sunt necesare. Bărbaţii supravegheau totul cu o inepuizabilă bună-dispoziţie. La cinci şi jumătate, grupul era gata de drum şi părăsea Shrewsbury peste Podul Welsh.

Shropshire nu avea reticenţa comitatului Hertfordshire. Deşi spoliat de jumătate din vraja lui, datorită vitezei de mişcare, el reuşea să transmită ideea de zonă deluroasă. Se apropiau de culmile care împingeau Sevemul spre est şi făceau din el un râu englezesc1, iar soarele, scufundându-se dincolo de străjerii Ţării Galilor, le bătea drept în ochi. După ce au mai luat de pe drum încă un invitat, au cotit spre sud, ocolind munţii mai înalţi. Dar păstrau mereu sub ochi coama întâmplătoare, rotunjită şi blajină, a câte unui munte, ale cărui culori aveau o calitate diferită de aceea din zonele mai joase şi ale cărui contururi se schimbau mai agale. Mistere tăcute se aştemeau dincolo de orizontul zgâlţâit de maşină: ca întotdeauna, vestul se retrăgea cu vreun secret care putea să nici nu merite a fi descoperit, dar pe care nici un om raţional nu-1 va descoperi vreodată.

Discutau despre reforma tarifară2. Doamna Warrington tocmai se întorsese din Colonii. Ca mulţi altora dintre criticii Imperiului, comentariile îi fuseseră astupate cu mâncare. Şi nu mai putea decât să exclame admirativ la adresa ospitalităţii cu care fusese întâmpinată şi să avertizeze Ţara Mamă să nu îi trateze cu uşurinţă pe tinerii Titani. „Au ameninţat cu separaţia”, se lamenta ea, „şi atunci ce ne vom face? Domnişoară Schlegel, vă angajaţi să luaţi asupra dumneavoastră sarcina de a-1 ţine pe Henry în limite rezonabile în privinţa reformei tarifare? Este ultima noastră speranţă”.

în joacă, Margaret a mărturisit faptul că ea este de partea cealaltă a baricadei şi au început amândouă să citeze din carneţelele lor, în timp ce automobilul îi ducea şi mai departe printre dealuri. Acestea arătau mai degrabă curios decât impresionant. Liniile culmilor erau lipsite de

frumuseţe, iar câmpurile roz de pe coame semănau cu batistele unui uriaş, întinse la uscat. Câte o acumulare de roci, din când în când, câte o pădure, câte un „crâng” maroniu şi fără copaci, toate anunţau sălbăticia care avea să vină, dar principala nuanţă era verdele culturilor agricole. Aerul se făcu mai rece. Urcaseră ultima pantă şi, acum, sub ei se întindea Oniton, cu biserica lui, cu casele strălucitoare, cu castelul, cu peninsula înconjurată de cingătoarea râului. Lângă castel era o vilă cenuşie, cu un aer nu tocmai spiritual, dar primitor, şi ale cărei domenii se întindeau de-a curmezişul gâtului peninsulei - case de felul acesta au fost construite peste tot în Anglia la începutul secolului al nouăsprezecelea, într-o vreme când arhitectura era încă expresia caracterului naţional. Apăruse şi Oniton Grange, remarcase Albert peste umăr, după care automobilul a încetinit şi apoi s-a oprit.

— îmi pare rău, a zis el, întorcându-se. Puteţi să vă daţi jos… pe portiera din dreapta. încetişor.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat doamna Warrington. Automobilul din urmă s-a apropiat şi el şi l-au auzit pe Charles spunând: „Scoateţi femeile, imediat”. Se formă o îmbulzeală de masculi, iar Margaret şi tovarăşele ei au fost îndemnate să coboare şi au fost primite în cel de al doilea automobil. Ce se întâmplase? Imediat ce au pornit din nou, uşa unei căsuţe s-a deschis şi o fetiţă a strigat la ei cu disperare.

— Ce este? au ţipat doamnele.

Charles a mai condus cam o sută de metri, fără să scoată un cuvânt. Apoi a spus:

— Nu e nimic. Automobilul vostru tocmai a atins un câine.

— Opreşte! a strigat Margaret oripilată.

— Nu a fost rănit.

— Chiar nu l-a rănit? a întrebat Myra.

— Nu.

— Te rog, opreşte! a insistat Margaret, aplecându-se spre faţă. Se ridicase în picioare şi ceilalţi ocupanţi ai automobilului îi cuprinseseră genunchii, ca să îi păstreze echilibrul. Te rog, vreau să mă întorc.

Charles nu a băgat-o în seamă.

— L-am lăsat pe domnul Fussell acolo, a mai adăugat cineva, şi pe Angelo şi Crane.

— Da, dar nici o femeie.

— Cred că nişte… - doamna Warrington îşi frecă degetele în semn de bani - vor fi mult mai la obiect decât una dintre noi!

— Firma de asigurări are grijă de asta, a venit remarca lui Charles, şi Albert o să discute despre asta.

— Totuşi, vreau să mă întorc, mă auzi? a repetat Margaret, enervată.

Charles nu a luat-o în seamă. Automobilul, încărcat cu refugiaţi, continua să coboare foarte încet dealul. „Sunt bărbaţii acolo”, au spus ceilalţi în cor, „vor avea bărbaţii grijă”.

— Bărbaţii nu pot avea grijă de asta. Ah, e de-a dreptul ridicol! Charles, îţi cer să opreşti.

— Nu are rost să opresc, tărăgăna Charles.

— Chiar nu? a spus Margaret şi a sărit îndată jos din maşină. A căzut în genunchi, şi-a tăiat mănuşile şi pălăria i-a căzut pe o ureche. Ţipete de îngrijorare au urmărit-o.

— V-aţi rănit! a exclamat Charles, sărind să o ajute.

— Bineînţeles că m-am rănit! a ripostat ea.

— Pot să vă întreb ce…

— Nu este nimic de întrebat, a spus Margaret.

— Vă sângerează mâna.

— Ştiu.

— Pot să mă aştept la o ceartă serioasă de la pater.

— Ar fi trebuit să te gândeşti la asta mai devreme, Charles.

Charles nu mai fusese într-o astfel de situaţie. O femeie revoltată se îndepărta de el, poticnindu-se, iar imaginea era prea ciudată ca să mai lase loc de furie. Şi-a revenit atunci când ceilalţi din automobil i-au ajuns din urmă. Putea înţelege oamenii ca ei. Le ordonă să se întoarcă la maşină.

îl văzură pe Albert Fussell venind spre ei.

— E în ordine, striga el. Nu era câine, era o pisică.

— Poftim! a exclamat Charles triumfător. Nu e decât o blestemată de pisică.

— Mai aveţi loc în maşină pentru unu’ mic? Am şters-o de cum am văzut că nu e vorba de un câine; şoferii se ocupă de fată.

Dar Margaret continua să meargă hotărât. De ce să se ocupe şoferii de fată? Doamnele se ascund în spatele bărbaţilor, bărbaţii se ascund în spatele şoferilor… întregul sistem este greşit şi ea trebuia să i se opună.

— Domnişoară Schlegel! Pe onoarea mea, v-aţi rănit la mână.

— Mă duc doar să văd, spuse Margaret. Nu mă aşteptaţi, domnule Fussell.

Al doilea automobil apăru de după curbă.

— E în ordine, doamnă, a spus, la rândul lui, Crane, începuse să-i spună „doamnă”.

— Ce e în ordine? Pisica?

— Da, doamnă. Fata va primi o compensaţie pentru ea.

A fo sta una fa ta fo arte grossolana, a spus Angelo, prevenitor, din cea de a treia maşină.

— Dumneata nu ai fi fost grosolan?

Italianul îşi ridică braţele neputincios, vrând să spună că nu se gândise la grosolănie, dar putea să încerce, dacă ei îi făcea plăcere. Situaţia devenise absurdă. Domnii zumzăiau din nou în jurul domnişoarei Schlegel, oferindu-i ajutor, iar Lady Edser începuse să-i bandajeze mâna. Ea cedă, scuzându-se, şi fu condusă la maşină. în curând peisajul se punea din nou în mişcare, căsuţa singuratică dispăruse, castelul se înfoia pe perna lui de gazon şi ajunseră. Fără îndoială, Margaret se făcuse de ruşine. Dar simţea că întreaga lor călătorie, de la Londra până aici, fusese ireală. Ei nu aveau nici o legătură cu lumea şi emoţiile ei. Erau doar un pospai, nesuferiţi, sporovăielnici şi cosmopoliţi, iar fata a cărei pisică fusese omorâtă trăise mult mai profund decât ei.

— Vai, Henry, am fost aşa de rea, a exclamat ea, căci se hotărâse să adopte acest ton. Maşina noastră a călcat o pisică. Charles mi-a spus să nu sar din maşină, dar eu am făcut-o, şi uite! I-a întins mâna bandajată. Sărmana ta Meg a dat aşa un chix.

Domnul Wilcox privea încurcat. îmbrăcat în ţinută de seară, stătea în hol să-şi întâmpine oaspeţii.

— Credea că este un câine, a adăugat doamna Warrington.

— Aaa, un câine este ca un tovarăş! a spus colonelul Fussell. Un câine te ţine minte.

— Margaret, te-ai rănit?

— Nimic serios, şi e la mâna stângă.

— Ei, atunci grăbeşte-te să-ţi schimbi hainele.

Ea se supuse, la fel ca şi ceilalţi. Atunci domnul Wilcox se întoarse spre fiul lui.

— Haide, Charles, ce s-a întâmplat?

Charles a fost absolut cinstit. A povestit ceea ce credea el că se întâmplase. Albert strivise o pisică şi domnişoara Schlegel s-a pierdut cu firea, aşa cum ar fi putut face orice femeie. A fost dusă în siguranţă la cealaltă maşină, dar, când aceasta era în mişcare, ea sărise din nou jos, în

ciuda a tot ceea ce îi spuseseră ei. După ce a mers o bucată pe drum, s-a calmat şi a spus că îi pare rău. Tatăl lui a acceptat explicaţia şi nici unul dintre ei nu a ştiut că Margaret pregătise cu măiestrie calea pentru aceasta. Se potrivea perfect cu opinia lor despre natura feminină. în fumoar, după cină, colonelul a lansat părerea că domnişoara Schlegel sărise din maşină de drăcoasă ce era. Păi, îşi mai amintea cum, odată, pe când era în portul Gibraltar, o fată - şi încă una frumoasă - sărise peste bord, din pricina unui pariu. Şi acum o mai putea vedea, cu toţi flăcăii sărind şi ei în apă, după ea. Dar Charles şi domnul Wilcox au fost de acord că, în cazul domnişoarei Schlegel, nervii au fost mult mai probabil de vină. Charles era întristat. Femeia aceea avea limba ascuţită. Avea să-l facă de ruşine pe tatăl lui, mai înainte de a termina cu ei. Se plimba spre dâmbul castelului, gândindu-se la asta. Seara era deosebită. Pe trei laturi în jurul castelului susura un pârâiaş, plin de chemări; deasupra capului, ruinele desenau modele pe cer. Charles revizui cu atenţie toate problemele lor cu această familie, până ce le potrivi pe toate, Helen şi mătuşa Juley şi Margaret, într-o conspiraţie bine rânduită. Paternitatea îl făcuse suspicios. Avea doi copii de care trebuia să se îngrijească, şi altul pe drum, şi zi de zi părea mai puţin probabil că se vor îmbogăţi. „Totul este în ordine", se gândea el, „dacă pater spune că nu ne va nedreptăţi pe nici unul dintre noi, dar nimeni nu poate fi drept la nesfârşit. Banii nu sunt elastici. Ce se întâmplă dacă Evie o să aibă copii? Şi, dacă tot a venit vorba, la fel şi pater? Nu va mai fi suficient pentru toată lumea, pentru că nu intră nici un ban, nici de la Dolly, nici de la Percy. La naiba!" Privi invidios spre Oniton, prin ale cărei ferestre se revărsau lumină şi hohote de râs. Una peste alta, căsătoria asta o să coste, nu glumă. Două doamne se plimbau încolo şi încoace pe terasa dinspre grădină şi, cum cuvântul „imperialism" fu purtat până la urechile lui, a ghicit că una dintre ele este mătuşa lui. Ea ar fi putut să-l ajute, dacă nu ar fi avut şi ea o familie de întreţinut. „Fiecare pentru sine", a repetat el - o maximă care, în trecut, îl înveselea, dar care acum suna destul de trist, printre ruinele de la Oniton. Lui îi lipsea abilitatea în afaceri a tatălui său şi, de aceea, avea un şi mai mare respect pentru bani; dacă nu avea să moştenească din belşug, se temea că îşi va lăsa copiii săraci.

Cum sta acolo, gândindu-se, una dintre doamne a părăsit terasa şi a intrat pe pajişte. A recunoscut-o pe Margaret, după bandajul alb ce îi strălucea la mână, şi şi-a stins ţigara, ca nu cumva mucul aprins să-l dea de gol. Ea urcă dâmbul în zigzag, împiedicându-se uneori, de parcă ar fi bătut

cu palma în pământ. Deşi suna cu totul incredibil, pentru un moment Charles s-a gândit că ea se îndrăgostise de el şi că venea acum să-l ispitească. Charles credea în femeile-ispită, care sunt complementul necesar unui bărbat puternic şi, cum nu avea deloc simţul umorului, nu se putea purifica de acel gând prin râs.

Margaret, care era logodită cu tatăl său şi invitata sorei lui la căsătorie, îşi vedea de drum fără să-l observe, iar el a trebuit să admită că, din acest punct de vedere, o nedreptăţise. Dar, oare, ce făcea? De ce se împiedica prin pietriş, agăţându-şi rochia în rugi şi scaieţi?

Ajunsă în preajma foişorului, primise probabil o pală de vânt şi a simţit mirosul fumului de ţigară, pentru că a exclamat:

— Hei! Cine e acolo? Charles nu a răspuns.

— Celt sau saxon? a continuat ea, râzând în întuneric. Dar nu contează. Orice ai fi, va trebui să asculţi ce-ţi spun. Iubesc locul acesta. Iubesc şi comitatul Shropshire. Urăsc Londra. Mă bucur că aceasta va fi casa mea. Vai de mine, ce uşurare că am ajuns! mai zise, îndepărtându-se înapoi spre casă.

„Femeia asta aduce necazuri", se gândi Charles şi strânse din buze. Cum pământul devenea umed, peste câteva momente o urmă şi el înăuntru. De pe râu se ridicau ceţurile şi într-o clipă acesta deveni invizibil, deşi susura mai tare. Pe dealurile din Ţara Galilor căzuse o ploaie torenţială.12

1. Aluzie la faptul că râul izvorăşte clin masivul Plynlimon, Ţara Galilor, regiune cu puternice origini celtice.

2. Reformă despre care s-a vorbit începând cu 1903; propunea extinderea taxelor asupra tuturor importurilor, cu excepţia celor din teritoriile Imperiului Britanic.v.

XXVI

A doua zi dimineaţa peninsula era acoperită cu o pânză fină de ceaţă. Vremea se arăta promiţătoare şi conturul dâmbului pe care era castelul devenea mai clar cu fiecare clipă. Imediat a apărut şi foişorul, iar soarele îi picta cu auriu pietrele zidurilor şi răsfăţa cerul albastru. Umbra casei îşi aduna puterile şi se revărsa peste grădină. O pisică privea în sus spre fereastra lui Margaret şi mieuna. în sfârşit, apăru şi râul, păstrând încă boarea ceţii între arinii negri şi malurile lui, oricum vizibil doar până la poala dealului din amonte, care îi tăia cursul.

Margaret era fascinată de Oniton. Spusese că îl iubeşte, dar ceea ce o fascina era, de fapt, neliniştea lui romantică. Druizii^ rotunjiţi, pe care îi

întrezărise din maşină, râurile care se repezeau la vale, dinspre ei spre Anglia2, grămezile neregulate ale dealurilor ceva mai joase o înfiorau prin lirismul lor. Casa era banală, dar priveliştea care se deschidea de la ea însemna o bucurie eternă, şi Margaret se gândea la toţi acei prieteni pe care va trebui să-i oprească acolo, pentru a o admira, şi la convertirea lui Henry la un stil de viaţă rural. Societatea locală promitea şi ea să fie favorabilă. Preotul paroh luase cina cu ei seara trecută şi Margaret descoperise că era un prieten al tatălui ei, aşa că ştia la ce să se aştepte de la ea. îl plăcuse. El putea să o prezinte celorlalţi din oraş. Iar de partea cealaltă a ei stătuse Sir James Bidder, care tot pomenise că ea nu trebuie decât să-i spună, iar el avea să adune toate familiile bune din comitat aflate pe o rază de treizeci de kilometri. Avea îndoieli că Sir James se putea ţine de promisiune dar, atâta vreme cât Henry le-ar fi considerat familii din comitat, atunci când ar fi venit în vizită, Margaret era mulţumită.

Charles şi Albert Fussell traversau acum pajiştea. Mergeau să facă o baie matinală şi un servitor îi urma, purtându-le costumele de baie. Şi ea avusese de gând să facă o plimbare înainte de micul dejun, dar vedea că ziua era consacrată încă bărbaţilor şi se amuza să le urmărească peripeţiile. Mai întâi, nu puteau găsi cheia de la cabina de plajă. Charles stătea pe malul râului, cu mâinile încrucişate în chip tragic, în vreme ce servitorul striga la un altul, din grădină, care nu înţelegea ce spune primul. Apoi se ivi o problemă la trambulină şi, repede, trei persoane alergară în sus şi în jos pe pajişte, cu ordine şi contraordine, acuze şi scuze reciproce. Dacă Margaret dorea să sară din maşină, sărea; dacă Tibby considera că vâslitul îi era benefic încheieturilor, vâslea; dacă un funcţionar era dornic de aventură, făcea o plimbare în noapte. Dar atleţii aceia păreau complet paralizaţi. Nu puteau face baie în lipsa echipamentului, deşi soarele dimineţii îi chema şi ultimele ceţuri se ridicau de pe râul vălurit. Oare descoperiseră ei, până la urmă, existenţa trupului? Oare acei bărbaţi pe care ei îi dispreţuiau ca fiind papă-lapte nu i-ar fi putut învinge chiar pe terenul lor?

Se gândea la aranjamentele făcute pentru înot aşa cum arătau în vremea ei - fără servitori îngrijoraţi, fără echipament mai mult decât cerea bunul-simţ. Gândurile i-au fost tulburate de copila cea tăcută, care ieşise să vorbească cu pisica, dar acum o privea pe ea privindu-i pe bărbaţi. I-a strigat „Bună dimineaţa, drăguţă” puţin cam strident. Vocea ei a iscat consternarea. Charles a privit împrejur şi, deşi complet echipat în albastru indigo, a dispărut în cabină şi nici că a mai fost de văzut.

— S-a trezit domnişoara Wilcox… a şoptit copila, şi apoi a devenit de neînţeles.

— Ce-ai spus?

— Semăna cu un „…ţaie-bada… ca-pelina…”

— Nu aud.

— …pe pat… hârtie…

Margaret a dedus că rochia de mireasă se putea vedea şi că era nimerită o vizită, aşa că s-a dus în camera lui Evie. Acolo era tot un haz. Evie, în furou, dansa cu una dintre doamnele anglo-indiene, în vreme ce a doua împodobea metri de satin alb. Ţipau, râdeau, cântau, iar câinele lătra.

Margaret a ţipat şi ea puţin, dar fără convingere. Nu simţea că o nuntă era aşa de amuzantă. Poate că lipsea ceva din ansamblul ei.

Evie gâfâia: „Ce păcat că Dolly nu e aici! Vai, atunci să fi văzut ce ne-am fi distrat!”. Apoi Margaret coborî la micul dejun.

Henry era deja instalat la masă; mânca încet şi vorbea puţin şi, în ochii lui Margaret, era singurul, dintre toţi cei de acolo, care reuşea să-şi ascundă emoţia. Nu-l putea bănui de indiferenţă, nici faţă de faptul că îşi pierdea fiica, nici faţă de prezenţa viitoarei sale soţii. Totuşi rămânea netulburat, lansând doar ordine ocazionale - ordine menite să asigure confortul oaspeţilor săi. A întrebat-o despre mână; pe ea a pus-o să toarne cafeaua şi pe doamna Warrington să toarne ceaiul. Când a coborât Evie, a fost un moment de stânjeneală şi ambele doamne s-au ridicat să-i elibereze locul.

— Burton, a strigat Henry, ceaiul şi cafeaua le serveşti de pe bufet!

Nu era tocmai un tact autentic, dar era un soi de tact, acel soi care este la fel de util ca şi cel real şi care chiar salvează mai multe situaţii, la şedinţele de consiliu. Henry trata o căsătorie la fel ca pe nişte funeralii, punct cu punct, fără să-şi ridice vreodată ochii asupra ansamblului şi la final cineva putea exclama: „Moarte, unde-ţi este înţepătura? Iubire, unde îţi este victoria?”.

După micul dejun Margaret i-a cerut să schimbe împreună câteva cuvinte, întotdeauna era mai bine să-l abordezi formal. îi ceruse întrevederea pentru că, a doua zi, el avea să plece la vânătoare de potâmichi, iar ea se întorcea la Helen, în Londra.

— Desigur, draga mea, i-a spus el. Bineînţeles că am timp. Ce îţi trebuie?

— Nimic.

— îmi era teamă că s-a întâmplat ceva.

— Nu, nu am nimic să-ţi spun, dar poţi să-mi vorbeşti tu. Privindu-şi ceasul, el i-a vorbit despre curba incomodă din dreptul porţii spre biserică. Ea l-a ascultat cu interes. întotdeauna latura ei exterioară putea să răspundă favorabil, fără dispreţ, la ceea ce se afla la suprafaţa lui, deşi întreaga ei fiinţă profundă putea arde de dorinţa de a-1 ajuta. Abandonase orice plan de acţiune. Iubirea era cel mai bun plan şi, cu cât se lăsa pradă iubirii pentru el, cu atât erau mai mari şansele ca el să-şi pună sufletul în ordine. Astfel de momente, ca acesta în care şedeau între pereţii viitorului lor cămin, pe o vreme minunat de senină, îi erau aşa de dragi lui Margaret, că încântarea avea să străbată cu siguranţă până la el. Fiecare ridicare a privirii, fiecare dezlipire a buzelor lui trebuia să fie un preludiu al tandreţei ce avea să răpună şi schimnicul şi fiara, dintr-o singură lovitură. De o sută de ori dezamăgită, ea mai spera încă. îl iubea cu o viziune mult prea clară pentru a-i fi teamă de posomorârile lui. Fie că rostea monoton banalităţi, aşa cum făcea azi, fie că se repezea să o sărute în amurg, ea îl putea ierta, putea să îi răspundă.

— Dacă există curba aceea incomodă, a sugerat ea, nu am putea merge pe jos până la biserică? Sigur, nu tu şi Evie; dar noi, ceilalţi, am putea foarte bine să plecăm înainte, şi asta ar însemna că vor fi mai puţine trăsuri.

— Nu poţi pune doamnele să traverseze pe jos Piaţa Târgului. Familiei Fussell nu i-ar conveni asta; la nunta lui Charles au fost îngrozitor de pretenţioşi. Vai, o doamnă din grupul nostru a fost dornică să meargă pe jos şi, desigur, biserica era foarte aproape, iar eu nu aş fi avut nimic împotrivă; dar colonelul a făcut un întreg caz din asta.

— Voi, bărbaţii, nu ar trebui să fiţi aşa de cavaleri, zise Margaret gânditoare.

— De ce?

Sigur că ea ştia de ce, dar a spus că nu ştie. Pe urmă el a anunţat-o că, dacă nu are nimic special să-i spună, el trebuie să meargă în pivniţa de vinuri, aşa că au plecat împreună să-l caute pe Burton. Deşi incomodă şi puţin nepotrivită, Oniton era o adevărată casă de ţară. Au tropăit de-a lungul coridoarelor acoperite cu lespezi,

uitându-se prin camere şi speriind, de la datoriile lor obscure, servitoare necunoscute. Micul dejun de după cununie trebuia să fie gata când veneau de la biserică, iar ceaiul urma să fie servit în grădină. Vederea atâtor oameni serioşi şi agitaţi o făcea pe Margaret să zâmbească, dar tot ea se gândea că erau plătiţi ca să fie serioşi şi le făcea plăcere să se agite. Aici erau rotiţele

cele mai de jos ale maşinăriei care o făceau pe Evie să alunece către gloria mariajului. Un băietan le bloca drumul cu nişte găleţi cu lături. Mintea lui nu le putea înţelege importanţa şi spuse: „Cu voia dumneavoastră… lăsaţi-mă să trec, vă rog“. Henry l-a întrebat unde era Burton. Dar servitorii erau aşa de noi, încât nu se ştiau unii pe alţii după nume. în camera pentru provizii se afla orchestra, care ceruse şampanie, ca parte a plăţii, şi care deja bea bere. Dinspre bucătărie veneau arome arăbeşti, amestecate cu strigăte. Margaret ştia ce se întâmplase acolo, pentru că acelaşi lucru se petrecea uneori şi la Wickham Place. Dăduse în foc unul dintre felurile de mâncare pentru nuntă, iar bucătarul arunca peste el rumeguş de cedru, pentru a masca mirosul. în sfârşit, l-au găsit pe valet. Henry i-a dat cheile şi a condus-o pe Margaret în josul scărilor de la pivniţă. Două uşi fură descuiate. La vederea acelei pivniţe, Margaret, care îşi ţinea întregul depozit de vin în fundul dulapului cu aşternuturi, a fost copleşită. „Nu o s-o dovedim niciodată!”, a exclamat ea, iar cei doi bărbaţi s-au simţit deodată solidari şi şi-au zâmbit. Pentru Margaret era ca şi cum ar fi sărit din nou din maşina în mers.

Sigur, Oniton avea să reclame ceva efort de asimilare. Nu putea fi uşor să rămână ea însăşi şi totuşi să-şi însuşească o astfel de alcătuire. De dragul lui, ca şi al ei, Margaret trebuia să rămână ea însăşi, căci o soţie confuză îl umileşte pe soţul alături de care stă. Din onestitate, ea era nevoită să asimileze, căci nu avea nici un drept să se mărite cu un bărbat pe care l-ar fi făcut să se simtă stingher. Singurul ei aliat era forţa căminului, învăţase mai mult pierzând Wickham Place decât atunci când îl avusese. Howards End repetase aceeaşi pildă. Era hotărâtă să creeze noi sanctuare printre aceste dealuri.

După ce au vizitat pivniţa de vinuri, Margaret s-a îmbrăcat şi apoi a avut loc căsătoria, care a părut o chestiune neînsemnată în comparaţie cu pregătirile pentru ea. Totul a mers ceas. Domnul Cahill s-a materializat din văzduh şi şi-a aşteptat mireasa în uşa bisericii. Nimeni nu a scăpat inelul pe jos şi nici nu a încurcat jurămintele, nimeni nu a călcat pe trena lui Evie şi nici nu a plâns. în câteva minute preoţii şi-au ţinut slujba, registrul a fost semnat şi erau deja înapoi în trăsuri, încercând să păcălească incomoda curbă de la poarta bisericii. Margaret era convinsă că nici nu se căsătoriseră şi că biserica normandă fusese tot timpul absorbită într-un cu totul alt eveniment.

Acasă erau alte documente de semnat, micul dejun de servit şi apoi alte câteva persoane au sosit pentru petrecerea din grădină. Foarte multă lume refuzase şi, la urma urmei, nu era o ceremonie aşa de mare - nu la fel de mare cum avea să fie a lui Margaret. în aparenţă, examina platourile şi covorul roşu, ca să-i poată oferi lui Henry ceea ce se cuvenea. Dar, în fond, spera la ceva mai frumos decât acel amestec de slujbă de duminică şi vânătoare de vulpi. Măcar dacă s-ar fi supărat cineva! Dar nunta aceasta se desfăşurase nemaipomenit de bine - „ca un durbar^“ după opinia lui Lady Edser, iar Margaret era de acord.

Şi astfel, ziua înainta cu greutate, mirele şi mireasa plecară cu maşina, râzând cu chiote, iar soarele se retrase, pentru a doua oară, către colinele galeze. Henry, care era mai obosit decât recunoştea, veni spre ea în umbra castelului şi, cu accente de o neobişnuită blândeţe, îi spuse că e mulţumit. Totul mersese cum nu se poate mai bine. Simţea că el o laudă şi pe ea şi se îmbujora; sigur, făcuse tot ceea ce i-a stat în putere faţă de prietenii lui refractari şi îşi făcuse un scop anume din a-i mulţumi pe bărbaţi, în seara aceasta grupul se împrăştia: numai familia Warrington şi copila cea tăcută mai rămâneau peste noapte, iar ceilalţi se îndreptau deja spre casă, pentru a-şi termina bagajele.

— Cred că m-am descurcat destul de bine, a recunoscut Margaret. Dacă tot a trebuit să sar din maşină, sunt recunoscătoare că am căzut pe mâna stângă. Sunt aşa de mulţumită, Henry dragă; nu sper decât ca invitaţii la nunta noastră să se simtă măcar pe jumătate la fel de în largul lor. Trebuie să nu uitaţi că printre ai mei nu există nici unul cu simţ practic, cu excepţia mătuşii mele, iar ea nu este obişnuită cu ceremonii de o astfel de anvergură.

— Ştiu, a răspuns el grav. în situaţia asta ar fi mai bine să lăsăm totul în seama celor de la Harrod’s sau Whiteley’s, sau chiar să mergem la un hotel.

— Recomanzi un hotel?

— Da, pentru că… în sfârşit, nu trebuie să mă amestec în asta. Fără îndoială ai să vrei să te căsătoreşti în casa ta.

— Se alege praful de casa mea, Henry. Vreau doar casa mea cea nouă. Nu-i aşa că seara e perfectă?

— Hotelul Alexandrina nu e rău…

— Alexandrina, a repetat ea ca un ecou, mai preocupată de firişoarele de fum care ieşeau pe coşurile casei şi care vărgau pantele însorite cu linii paralele şi cenuşii.

— Este în apropiere de Curzon Street.

— Da? Atunci, hai să ne căsătorim în apropiere de Curzon Street.

Se întoarse spre apus să privească vâltoarea aurie. Exact acolo unde râul ocolea dealul, soarele se reflecta în el. Tărâmul zânelor trebuie că începea dincolo de cotul râului şi preţiosul său efluviu se revărsa asupra lor, pe deasupra cabinei de baie a lui Charles. Privi atât de mult, încât ochii i-au fost orbiţi de strălucire şi, când se îndreptau înapoi spre casă, nu fu în stare să recunoască feţele celor care ieşeau. O fată în casă

mergea înaintea acestora.

— Cine sunt aceia? a întrebat ea.

— Sunt musafiri! a exclamat Henry. Dar este prea târziu pentru vizite.

— Poate că sunt localnici care vor să vadă cadourile de nuntă.

— Nu sunt în relaţii cu localnicii.

— Atunci, ascunde-te printre ruine şi eu am să-i opresc, dacă pot.

El i-a mulţumit.

Margaret a înaintat, zâmbind politicos. Presupunea că sunt musafiri întârziaţi care vor trebui să se mulţumească doar cu o curtoazie prin delegaţie, întrucât Evie şi Charles plecaseră, Henry era obosit, iar ceilalţi erau prin camerele lor. Margaret şi-a luat aerul de gazdă, dar nu pentru multă vreme. Pentru că una dintre persoane era Helen… Helen, în hainele ei cele mai vechi şi stăpânită de acel neastâmpăr ofensator care făcuse din ea o teroare în anii copilăriei lor.

— Ce este? a strigat Margaret. Vai, ce s-a întâmplat? Tibby e bolnav?

Helen le-a spus ceva celor doi tovarăşi ai săi, care au rămas mai în urmă. Apoi, se aruncă înainte cu furie.

— Sunt înfometaţi! striga ea. I-am găsit morţi de foame!

— Cine? De ce ai venit?

— Familia Bast.

— Vai, Helen! a suspinat Margaret. Ce-ai mai făcut şi de data asta?

— El şi-a pierdut slujba. A fost dat afară de la bancă. Da, e terminat. L-am adus la ruină, iar tu probabil că ai să-mi spui că asta este lupta pentru existenţă. înfometarea. Nevasta lui este bolnavă. înfometată. în tren a leşinat.

— Helen, ai înnebunit?

— Poate. Da, dacă vrei tu, sunt nebună. Dar i-am adus cu mine. Nu mai tolerez nedreptatea. Am să dezvălui ticăloşia care zace sub acest fast, dincolo de aceste discuţii despre forţele abstracte, această ipocrizie despre cum face Dumnezeu ceea ce suntem prea indolenţi să facem noi.

— Tu chiar ai adus doi oameni flămânzi de la Londra până în Shropshire, Helen?

Helen era dovedită. Nu se gândise la asta şi isteria i se domoli.

— Era un vagon-restaurant în tren, spuse ea.

— Nu fi absurdă. Nu sunt înfometaţi, şi ştii asta. Acum, începe cu începutul. Nu accept prostiile astea teatrale. Cum îndrăzneşti?! Da, cum îndrăzneşti?! repetă ea, pe măsură ce furia o invada. Dai buzna la nunta lui Evie, în modul acesta nestăpânit. Vai de mine! Dar ai o idee complet pervertită despre caritate. Priveşte, zise arătând spre casă, servitori, oamenii de pe la geamuri. Ei cred că este vorba de cine ştie ce scandal grosolan, iar eu trebuie să dau explicaţii. „Vai, nu, este doar sora mea care ţipă şi doar doi linge-blide de-ai noştri, pe care ea i-a adus aici fără motiv."

— Te rog să fii amabilă şi să-ţi retragi cuvântul „linge-blide", a spus Helen, ameninţător de calmă.

— Foarte bine, încuviinţă Margaret care, cu toată furia ei, era hotărâtă să evite o ceartă reală. Şi mie îmi pare rău pentru ei, dar nu-mi pot închipui de ce i-ai adus până aici sau de ce eşti aici chiar şi tu?

— Este ultima noastră şansă de a-l vedea pe domnul Wilcox. La auzul acestora, Margaret se apropie şi mai mult de casă.

Era hotărâtă să nu-l alarmeze pe Henry.

— Pleacă în Scoţia. Ştiu că aşa este. Insist să mă văd cu el.

— Da, mâine.

— Ştiam eu că este ultima noastră şansă.

— Ce mai faceţi, domnule Bast? a întrebat Margaret, încercând să-şi controleze vocea. Ce situaţie ciudată! Cum vezi dumneata problema?

— Iat-o şi pe doamna Bast, a şoptit Helen.

Jacky a dat şi ea mâna. Şi ea era timidă, la fel ca soţul ei, iar pe deasupra bolnavă şi atât de nătângă, încât nu înţelegea ce se întâmplă. Nu ştia decât că doamna venise la ei seara trecută, val-vârtej, plătise chiria, răscumpărase mobila ipotecată, le oferise o cină şi un mic dejun şi îi convocase, a doua zi dimineaţă, în gara Paddington. Leonard protestase fără vlagă şi, dimineaţa, sugerase că nu ar trebui să meargă. Dar ea, pe jumătate fascinată, s-a supus. Doamna le spusese aşa şi era musai să o facă, aşadar au schimbat camera lor, care era şi salon şi dormitor, cu gara Paddington. Apoi au schimbat Paddington cu un vagon de tren, care se hurduca şi unde se făcu cald, se făcu frig şi totul dispăru şi reapăru, printre valuri de mirosuri scumpe. „Ai leşinat", a spus doamna, cu o voce plină de teamă. „Poate că

aerul proaspăt o să-ţi facă bine.” Şi poate că aşa era, pentru că se simţea cu mult mai bine printre mulţimea de flori.

— Cu siguranţă nu vreau să inoportunez, a început Leonard, ca răspuns la întrebarea lui Margaret. Dar aţi fost aşa de bune cu mine în trecut, când m-aţi prevenit în legătură cu Porphyrion, încât m-am întrebat… în fine, mă întrebam dacă nu…

— Dacă nu am putea să-l băgăm înapoi la Porphyrion, a completat Helen. Meg, a fost o chestie amuzantă. Afacerea unei seri senine pe digul din Chelsea.

Margaret scutură din cap şi se reîntoarse la domnul Bast.

— Nu înţeleg. Ai plecat de la Porphyrion pentru că am sugerat că nu era o afacere solidă, nu-i aşa?

— Corect.

— Şi te-ai dus la o bancă?

— Ţi-am spus toate acestea, zise Helen. Şi, la o lună de când era acolo, banca şi-a redus personalul şi acum nu mai are nici un ban, iar mie mi se pare că noi şi cel care ne-a informat suntem direct răspunzători.

— Ce situaţie neplăcută, a murmurat Leonard.

— Sper că aşa este, domnule Bast. Dar acum nu are rost să despicăm firul în patru. Nu îţi este de nici un folos venirea aici. Dacă ai de gând să îl înfrunţi pe domnul Wilcox şi să-i ceri socoteală pentru o remarcă întâmplătoare, faci o foarte mare greşeală.

— Eu i-am adus. Eu am făcut totul, a strigat Helen.

— Nu pot decât să vă sfătuiesc să plecaţi imediat. Sora mea v-a pus într-o falsă poziţie şi vă spun acest lucru ca să vă ajut. Este prea târziu să mai ajungeţi la Londra, dar la Oniton veţi găsi un hotel confortabil, unde doamna Bast se poate odihni, şi sper că veţi accepta să fiţi oaspeţii mei acolo.

— Eu nu asta doresc, domnişoară Schlegel, a spus Leonard. Sunteţi foarte amabilă, fără îndoială suntem într-o postură neplăcută, dar mă faceţi să mă simt lamentabil. Se pare că nu sunt bun de nimic.

— Vrea o slujbă, a venit Helen cu interpretarea. Tu nu înţelegi?

Apoi el zise:

— Jacky, hai să plecăm. Deranjăm mai mult decât se cuvine. Deja le costăm o mulţime de bani pe aceste doamne, ca să ne găsească de lucru, şi nu vor reuşi. Nu suntem buni de nimic.

— Noi am vrea să vă găsim de lucru, spuse Margaret, destul de convenţional. Asta dorim amândouă. V-a părăsit doar puţin norocul. Mergeţi la hotel, odihniţi-vă bine la noapte şi, într-o bună zi, o să-mi achitaţi nota de plată, dacă preferaţi.

Leonard însă era aproape de prăpastie şi în astfel de momente oamenii văd limpede.

— Habar nu aveţi, spuse el. Nu am să mai găsesc de lucru niciodată. Dacă bogaţii dau greş într-o profesie, ei pot încerca alta. Eu, nu. Eu am avut făgaşul meu şi am ieşit din el. Ştiam să lucrez într-un anumit domeniu al asigurărilor, într-un anumit birou, suficient de bine pentru a justifica un salariu, dar asta este tot. Poezia nu înseamnă nimic, domnişoară Schlegel. Gândurile cuiva despre una şi alta nu înseamnă nimic. Nici banii dumneavoastră nu înseamnă nimic, dacă mă înţelegeţi. Vreau să spun că totul este terminat pentru un bărbat, dacă are mai mult de douăzeci de ani şi şi-a pierdut o dată slujba. Am văzut cum li s-a întâmplat altora aşa. Prietenii le dau bani, pentru o scurtă vreme, dar până la urmă se prăbuşesc în prăpastie. Nu are rost. Lumea întreagă te trage în jos. întotdeauna vor fi bogaţi şi săraci. Vocea i se stingea.

— Nu vreţi să mâncaţi ceva? a întrebat Margaret. Nu ştiu ce să fac. Nu sunt la mine acasă şi, deşi în orice altă ocazie domnul Wilcox ar fi fost bucuros să vă vadă… cum spuneam, nu ştiu ce să fac, dar mă angajez să fac tot ce pot pentru voi. Helen, oferă-le ceva. Luaţi un sandviş, doamnă Bast.

S-au mutat la o masă lungă, în spatele căreia mai stătea încă un servitor. Îngheţată, nenumărate sandvişuri, cafea, cruşon, şampanie rămăseseră aproape intacte: oaspeţii lor ghiftuiţi nu putuseră mai mult. Leonard a refuzat. Jacky s-a gândit că ar putea gusta ceva. Margaret i-a lăsat şuşotind şi a mai schimbat câteva vorbe cu Helen.

— Helen, zise ea, îmi place domnul Bast. Sunt de acord că merită să fie ajutat. Sunt de acord că suntem direct răspunzătoare.

— Nu, indirect. Prin intermediul domnului Wilcox.

— Dă-mi voie să-ţi spun o dată pentru totdeauna că, dacă adopţi o astfel de atitudine, nu am să mai fac nimic. Nu încape îndoială că, din punct de vedere logic, ai dreptate şi eşti îndreptăţită să spui o mulţime de lucruri sarcastice despre Henry. Numai că eu nu tolerez asta. Aşa că alege.

Helen privea apusul soarelui.

— Dacă promiţi să-i duci în linişte la hotelul George, eu am să-i vorbesc lui Henry despre ei… aşa cum ştiu eu, atenţie; nu trebuie să existe nici un

fel de apeluri absurde la dreptate. Nu am ce face cu dreptatea. Dacă era doar o chestiune de bani, puteam să o rezolvăm noi două. Dar el vrea o slujbă şi asta nu putem noi să-i dăm. Dar e posibil ca Henry să poată.

— Este de datoria lui să o facă, mormăia Helen.

— Nici datoria nu mă interesează. Mă interesează caracterul diferitelor persoane pe care le cunoaştem şi, lucrurile stând aşa cum stau, mă interesează cum le putem face puţin mai bune. Domnul Wilcox urăşte să i se ceară favoruri; aşa sunt toţi oamenii de afaceri. Dar eu am să-l rog, cu riscul unei admonestări, pentru că vreau să fac situaţia un pic mai bună.

— Foarte bine. Promit. Tratezi lucrurile cu foarte mare calm.

— Atunci, du-i la hotel şi eu am să încerc. Bieţii oameni! Arătau foarte obosiţi.

Apoi, când se despărţeau, a adăugat:

— Totuşi cu tine nu am terminat nici pe departe, Helen. Ai dat dovadă de multă nepăsare faţă de ceilalţi. Nu-mi revin. Pe măsură ce te maturizezi, ai din ce în ce mai puţin reţineri, în loc să fie invers. Gândeşte-te la asta şi schimbă-te, sau nu vom avea un trai prea fericit.

Plecă să i se alăture lui Henry. Din fericire, el stătea în fotoliu; lucrurile acestea, de ordin fizic, aveau importanţă.

— Erau localnici? a întrebat el, întâmpinând-o cu un zâmbet plăcut.

— N-ai să mă crezi dacă îţi spun, zise Margaret, aşezându-se lângă el, pe jos. Acum nu mai este nici o problemă, dar a fost sora mea.

— Helen, aici? exclamă el, pregătindu-se să se ridice. Păi, a refuzat invitaţia. Credeam că dispreţuieşte nunţile.

— Nu te ridica. Nu a venit la nuntă. Am expediat-o la hotelul George.

Primitor din fire, el a protestat.

— Nu, e împreună cu doi dintre protejaţii ei şi trebuie să stea cu ei.

— Dar să vină cu toţii.

— Dragul meu Henry, i-ai văzut?

— Sigur, am zărit o femeie, un ghemotoc maroniu.

— Ghemul maroniu era Helen, dar ai zărit şi un ghem verde ţipător cu roz?

— Ce? Au ieşit să petreacă?

— Nu, au treabă. Voiau să mă vadă şi, mai târziu, vreau să-ţi vorbesc despre ei.

îi era ruşine de propria ei diplomaţie. Când aveai de-a face cu un Wilcox, era atât de tentant să renunţi la atitudinea de prietenie şi să-i oferi

tipul de femeie pe care şi-l doreşte! Henry a muşcat imediat nada şi a zis:

— De ce mai târziu? Spune-mi acum. Nu există moment mai bun.

— Să-ţi spun?

— Dacă nu este o poveste prea lungă.

— Ei, nici cinci minute. Dar la urmă are un ghimpe, pentru că vreau să-i găseşti omului ceva de lucru, la birourile tale.

— Ce profesie are?

— Nu ştiu. E funcţionar.

— Câţi ani are?

— Douăzeci şi cinci, poate.

— Cum îl cheamă?

— Bast, a spus Margaret, şi era pe cale să-i reamintească faptul că îl întâlnise la Wickham Place. Dar s-a oprit. Nu fusese o întâlnire reuşită.

— Unde a mai lucrat?

— La Banca Dempster.

— Şi de ce a plecat?

— Au făcut reduceri de personal.

— Bine, am să-l văd.

Era recompensa tactului şi devoţiunii ei de pe tot parcursul zilei. Acum înţelegea de ce unele femei preferau să aibă influenţă şi nu drepturi. Doamna Plynlimmon, condamnându-le pe sufragete, spusese: „Femeii care nu-şi poate influenţa bărbatul să voteze aşa cum vrea ea ar trebui să-i fie ruşine”. Margaret a tresărit, dar acum ea îl influenţa pe Henry şi, deşi era mulţumită de mica ei victorie, ştia că reuşise cu metode de harem.

— Aş fi bucuroasă dacă l-ai angaja, deşi nu ştiu dacă are calificarea.

— Am să fac ce pot. Dar, Margaret, nu trebuie să faci din asta un obicei.

— Nu, sigur… sigur…

— Nu pot în fiecare zi să-ţi aranjez protejaţii. Afacerile ar avea de suferit.

— Pot să-ţi promit că el este ultimul. Este… e un caz oarecum special.

— Aşa sunt întotdeauna protejaţii.

A lăsat lucrurile aşa. El s-a ridicat, cu un sentiment de mulţumire, şi îi întinse mâna ca să o ajute să se ridice. Cât de mare era prăpastia dintre Henry cel de acum şi Henry aşa cum credea Margaret că ar trebui să fie! Şi ea însăşi, ezitând ca de obicei între cele două ipostaze, acum acceptând bărbaţii aşa cum erau, acum tânjind împreună cu sora ei după adevăr. Dragostea şi adevărul… bătălia dintre ele părea eternă. Poate că întreaga

lume vizibilă se sprijinea pe asta şi, dacă s-ar fi contopit, viaţa însăşi ar fi putut să dispară în văzduh, să se facă invizibilă, la fel ca spiriduşii, atunci când Prospero4 s-a împăcat cu fratele său.

— Protejatul tău ne-a făcut să întârziem, a spus Henry. Familia Fussell e gata de plecare.

în ansamblu, ea era de partea bărbaţilor aşa cum sunt. Henry avea să-i salveze pe cei doi Bast, tot aşa cum salvase şi Howards End, în timp ce Helen şi amicii ei vor discuta despre etica salvării. Metoda lui era una nesăbuită, dar lumea fusese construită nesăbuit, iar frumuseţea muntelui, a râului şi a apusului de soare sunt, poate, doar luciul cu care meşterul neîndemânatic îi maschează îmbinările. Oniton era imperfect; merii lui erau piperniciţi, castelul, ruinat. Acesta chiar suferise sub luptele de graniţă dintre anglo-saxoni şi celţi, dintre lucrurile aşa cum sunt şi cum ar trebui să fie. încă o dată apusul bătea în retragere, încă o dată stelele cuminţi punctau cerul răsăritului. Cu certitudine, pentru noi nu există odihnă pe pământ, dar există fericire. Şi, coborând dâmbul la braţul iubitului ei, Margaret simţea că avea partea ei din această fericire.

Spre iritarea lui Margaret, doamna Bast se afla încă în grădină; soţul ei şi cu Helen o lăsaseră să termine de mâncat, în timp ce ei plecaseră să rezerve camerele la hotel. Margaret o găsea respingătoare pe femeia aceea. Când îi strânsese mâna, simţise la ea o jenă atotcuprinzătoare. îşi amintea motivele vizitei ei la Wickham Place şi simţea din nou miasmele prăpastiei… cu atât mai tulburătoare, cu cât erau involuntare. Pentru că la Jacky nu era nici urmă de răutate. Stătea acolo, cu o prăjitură într-o mână şi un pahar gol de şampanie în cealaltă, fără să facă rău nimănui.

— Este extenuată, şopti Margaret.

— Mai este şi altceva, a adăugat Henry. Aşa ceva nu accept. Nu o pot ţine în grădina mea în această stare.

— Este cumva… Margaret ezita să adauge „beată”. Devenise pretenţioasă acum, că urma să se mărite cu el. El dezaproba conversaţiile riscante.

Henry se îndreptă spre femeie. Ea şi-a ridicat chipul, care strălucea în amurg, ca sfera unei păpădii.

— Doamnă, vă veţi simţi mai confortabil la hotel, a spus el tăios.

Jacky îi răspunse:

— Păi, ăsta nu e altul decât Hen!

— Ne crois pas que le mari lui ressem ble, s-a scuzat Margaret. II est tout ă fa it different^

— Henry! a repetat femeia, foarte clar. Domnul Wilcox era foarte enervat.

— Nu prea pot să te felicit pentru protejaţii tăi, a remarcat el.

— Hen, nu pleca. Chiar mă iubeşti, dragule, nu-i aşa?

— Doamne, ce personaj! a oftat Margaret adunându-şi poalele rochiei.

Jacky arăta cu prăjitura:

— Eşti un băiat de treabă, să ştii… (Căscă.) Ei, haide, şi eu te iubesc.

— Henry, îmi pare îngrozitor de rău…

— Şi, mă rog, de ce? a întrebat el şi a privit-o aşa de fix, încât ea s-a temut că lui i se făcuse rău.

El părea mai scandalizat decât reclama situaţia.

— … că am adus toate acestea asupra ta.

— Rogu-te, nu te scuza.

Vocea femeii se auzea în continuare.

— De ce îţi spune „Hen“? l-a întrebat Margaret inocentă. Te-a mai văzut vreodată până acum?

— Dacă l-am mai văzut pe Hen până acum! zicea Jacky. Cine nu l-a văzut pe Hen? Te serveşte şi pe tine ca pe mine, drăguţă. Băieţii ăştia! Aşteaptă… totuşi, îi iubim.

— Eşti mulţumită acum? a întrebat-o Henry. Lui Margaret începea să-i fie frică.

— Nu ştiu despre ce e vorba, a spus ea. Haide să intrăm. El însă credea că ea joacă teatru. Credea că i s-a întins o capcană. îşi vedea întreaga viaţă năruindu-se.

— Chiar nu ştii? a spus el sarcastic. Eu da. Permite-mi să te felicit pentru reuşita planului tău.

— Este planul lui Helen, nu al meu.

— Acum îţi înţeleg interesul pentru cuplul Bast. Foarte bine gândit. Mă amuză precauţiile tale, Margaret. Ai perfectă dreptate… erau necesare. Sunt bărbat şi am trecutul unui bărbat. Am onoarea de a te scăpa de logodnă.

Dar ea tot nu putea pricepe. Ştia despre latura promiscuă a vieţii, în teorie; dar nu o putea cuprinde în fapt. Era nevoie de mai multe vorbe de la Jacky… vorbe fără echivoc, de netăgăduit.

— Aşa că… izbucni ea, şi întră în casă. Nu vru să spună mai mult.

— Aşa că…? a întrebat colonelul Fussell, care se afla în hol, pregătindu-se de plecare.

— Spuneam… Henry şi cu mine tocmai ne-am certat foarte tare, pentru că eu am spus… Luă de la un valet haina lui de blană şi l-a ajutat să o îmbrace. El protestă, şi avu loc o mică scenă amuzantă.

— Nu, lasă-mă pe mine să-l ajut, a spus Henry, urmând-o.

— Mulţumesc mult! Vedeţi… m-a iertat!

Colonelul spuse galant:

— Nu cred că sunt prea multe de iertat.

Şi a urcat în maşină. După o vreme, l-au urmat şi doamnele. Cameristele, curierul şi bagajele grele fuseseră trimise, mai devreme, cu un tren. Tot sporovăind, tot mulţumind celui care le fusese gazdă şi tratând-o condescendent pe aceea care urma să le fie gazdă pe viitor, oaspeţii se îndepărtau.

Apoi Margaret a continuat:

— Aşadar, femeia aceea ţi-a fost amantă?

— Prezinţi lucrurile cu obişnuita ta delicateţe, a venit replica lui.

— Când anume, te rog?

— De ce?

— Te rog, când?

— Acum zece ani.

ÎI părăsi fără nici un cuvânt. Pentru că tragedia nu era a ei: era a doamnei Wilcox.1

1. Termen fantezist pentru a denumi dealurile Ţării Galilor.

2. Aici, zona centrală şi de sud a insulei Marii Britanii, fără Scoţia şi Ţara Galilor.

3. „Curte” în persană, d arbar în hindi - încăpere sau curte pentru audienţe, ca şi orice adunare oficială a notabilităţilor, reunite de o autoritate guvernamentală. în India de sub dominaţia britanică, numele a fost ataşat adunărilor imperiale oficiale cu ocazia unor evenimente de stat.

4. Personaj din piesa Furtuna de William Shakespeare.

5. „Să nu crezi că şi soţul e ca ea… El este cu totul altfel”.

XXVII

Helen începea să se întrebe de ce cheltuise opt lire numai ca să îmbolnăvească nişte oameni şi să-i înfurie pe alţii. Acum, că valul de însufleţire se retrăgea şi îi părăsea - pe ea, pe domnul Bast şi pe doamna Bast, naufragiaţi de o noapte, într-un hotel din Shropshire, se întreba

singură ce forţe stârniseră acel val. în orice caz, nu se întâmplase nimic rău. Acum Margaret va juca aşa cum se cuvine şi Helen, deşi dezaproba metodele surorii sale, ştia că până la urmă cei doi Bast vor beneficia de pe urma lor.

— Domnul Wilcox este aşa de lipsit de logică, îi explica ea lui Leonard, care, după ce îşi ajutase soţia să se culce, şedea acum împreună cu ea, în salonul de cafea pustiu. Dacă i-am fi spus că era de datoria lui să te angajeze, ar fi putut să ne refuze. Adevărul este că e foarte prost crescut. Nu vreau să te montez împotriva lui, dar vei vedea că este o pacoste.

— Nu pot să vă mulţumesc îndeajuns, domnişoară Wilcox, a fost tot ceea ce a putut rosti Leonard mai potrivit.

— Eu cred în responsabilitatea individuală. Dumneata nu? Şi în tot ce înseamnă implicare personală. Urăsc… presupun că nu ar trebui să o spun… dar aceşti Wilcox sunt cu siguranţă pe o cale greşită. Sau poate că nu este vina lor. Poate acea mică porţiune care îl reprezintă pe „Eu“ lipseşte din centrul creierului lor, şi atunci e o pierdere de timp să-i condamni. Există o teorie oribilă. Aceasta susţine că s-a născut o anumită rasă, care în viitor ne va conduce pe noi, ceilalţi, tocmai pentru că îi lipseşte acel lucru care spune „Eu“. Ai auzit despre ea?

— Nu am timp de citit.

— Dar te-ai gândit la asta? Că există două tipuri de oameni… tipul nostru, cei care trăim controlaţi direct din centrul minţilor noastre, şi celălalt tip, cei care nu o pot face, pentru că minţile lor nu au centru? Ei nu pot spune „Eu“. De fapt, ei nu sunt, aşa că sunt supraoameni. Pierpont Morgan nu a spus „Eu“ niciodată în viaţa lui.

Leonard se însufleţi. Dacă binefăcătoarea lui dorea o conversaţie intelectuală, trebuia să i-o ofere. Ea era mai importantă decât trecutul lui distrus.

— Nu am reuşit să-l înţeleg pe Nietzsche, spuse el. Dar am considerat întotdeauna că acei supraoameni sunt, mai degrabă, ceea ce se poate numi egoişti.

— Vai, nu, greşeşti, a replicat Helen. Nici un supraom nu a spus vreodată: „Eu vreau”, pentru că „Eu vreau” duce imperios la întrebarea: „Cine sunt eu?”. Şi, deci, la îndurare şi dreptate. El nu spune decât „vreau”. „Vreau Europa”, dacă este Napoleon; „Vreau neveste”, dacă este Barbă Albastră; „Vreau Botticelli”, dacă este Pierpont Morgan. întotdeauna fără „Eu”; şi, dacă l-ai putea străpunge, în mijloc ai da de spaimă şi vid.

Leonard rămase o vreme tăcut. Apoi zise:

— Să înţeleg, domnişoară Schlegel, că dumneavoastră şi cu mine suntem amândoi tipul care spune „Eu”?

— Desigur.

— Şi sora dumneavoastră?

— Bineînţeles, a repetat Helen, puţin înţepat. (Era supărată pe Margaret, dar nu dorea ca ea să fie defăimată.) Toţi oamenii acceptabili spun „Eu”.

— Dar domnul Wilcox… el poate că nu este…

— Nu ştiu dacă are rost să-l defăimăm chiar şi pe domnul Wilcox.

— Aveţi perfectă dreptate, perfectă dreptate, fu el de acord. Helen se întreba de ce îl bruftuluise. O dată sau de două ori.

în ziua aceea îl încurajase să fie critic, pentru ca apoi să-l oprească brusc. Oare îi era teamă că el va îndrăzni prea mult? Dacă aşa stăteau lucrurile, era dezgustător din partea ei.

Dar el considera dojana firească. Tot ce făcea ea era firesc şi imposibil să aducă vreo jignire. Atâta timp cât domnişoarele Schlegel fuseseră împreună, abia de le percepuse ca fiind umane… erau mai degrabă un fel de morişcă de avertizare. Dar o domnişoară Schlegel de una singură era cu totul altceva. O rază de lumină căzuse, în sfârşit, în acea lume superioară şi bogată, şi el văzuse că lumea aceea era plină de bărbaţi şi femei, iar unele dintre acestea erau mai prietenoase cu el decât altele. Helen devenise domnişoara Schlegel „a lui”, care îl dojenea şi cu care se potrivea şi care ieri năvălise peste ei cu o vehemenţă care îi era agreabilă. Deşi nu lipsită de amabilitate, Margaret era pretenţioasă şi distantă. Pe ea, de pildă, nu ar fi cutezat să o ajute. Nu o plăcuse niciodată şi începea să creadă că prima lui impresie fusese adevărată şi că nici sora ei nu o prea plăcea. Neîndoielnic, Helen era singuratică. Ea, care dăruia aşa de mult, primea prea puţin. Lui Leonard îi făcea plăcere când se gândea că, dacă îşi ţinea gura şi ascundea ceea ce ştie despre domnul Wilcox, putea să îi mai uşureze ei din tulburare. Atunci când o luase de pe pajişte, Jacky îl anunţase despre descoperirea făcută. După ce trecuse şocul iniţial, lui Leonard nu îi mai păsase de el. Nu mai avea deja nici un fel de iluzii legate de soţia lui şi faptul acela nu era decât o nouă pată pe obrazul unei iubiri care nu fusese niciodată pură. Să păstreze desăvârşită perfecţiunea, acesta ar fi fost idealul lui, dacă viitorul i-ar fi dat timp să aibă idealuri. Helen, şi Margaret, de dragul lui Helen, nu trebuiau să afle.

Helen l-a derutat complet întorcând conversaţia asupra soţiei lui.

— Doamna Bast… spune vreodată „Eu“? a întrebat ea, pe jumătate răutăcioasă. Iar apoi zise: Este foarte obosită?

— Este mai bine să rămână în camera ei, a spus Leonard.

— Să rămân cu ea peste noapte?

— Nu, mulţumesc; nu are nevoie de companie.

— Domnule Bast, ce fel de femeie este soţia dumitale? Leonard se înroşi până în albul ochilor.

— Până acum ar fi trebuit să te obişnuieşti cu felul meu de a fi. întrebarea mea te jigneşte?

— Nu, vai, sigur că nu, domnişoară Schlegel, nu.

— Pentru că eu iubesc onestitatea. Să nu susţii că mariajul dumitale a fost unul fericit. Dumneata şi cu ea nu puteţi avea nimic în comun.

Leonard nu a negat, dar a spus timid:

— Cred că este destul de limpede; totuşi, Jacky nu a vrut niciodată să rănească pe nimeni. Atunci când treburile mergeau prost sau aflam unele lucruri, obişnuiam să cred că era vina ei, dar, dacă mă uit în urmă, este mai mult a mea. Nu ar fi trebuit să mă căsătoresc cu ea, dar, cum am făcut-o, trebuie să rămân cu ea şi să o întreţin.

— De când sunteţi căsătoriţi?

— De trei ani aproape.

— Rudele dumitale ce au spus?

— Nu vor să aibă de-a face cu noi. Când au aflat că m-am căsătorit, au ţinut un fel de consiliu de familie şi ne-au îndepărtat complet.

Helen a început să se plimbe prin încăpere, de colo colo.

— Doamne, băiete, ce încurcătură! spuse ea blând. Ce fac ai tăi?

La întrebarea aceasta putea să răspundă. Părinţii lui, care nu mai trăiau, făcuseră comerţ; surorile sale se măritaseră cu nişte comis-voiajori; fratele lui era diacon în biserică.

— Şi bunicii dumitale?

Leonard îi mărturisi un secret pe care îl păstrase cu ruşine.

— Nu erau nimic, zise el, muncitori agricoli sau cam aşa ceva.

— Aşa! Din ce parte a Angliei?

— Din Lincolnshire, majoritatea, dar tatăl mamei… destul de curios, el venea chiar dinspre părţile acestea, de pe aici.

— Chiar din Shropshire! Da, este curios. Rudele mamei mele erau din Lancashire. Dar de ce fratele şi surorile dumitale nu sunt de acord cu doamna Bast?

— Ah, nu ştiu.

— Iartă-mă, ba ştii. Nu sunt copil. Pot să accept, indiferent ce mi-ai spune, şi, cu cât îmi spui mai multe, cu atât am să te pot ajuta mai mult. Au aflat ceva împotriva ei?

Leonard nu a răspuns nimic.

— Acum cred că am intuit, a spus Helen cu gravitate. îmi pare teribil, îngrozitor de rău, dar nu are nici o importanţă pentru mine. Nu am să-mi schimb deloc sentimentele faţă de nici unul dintre voi. Nu o condamn pe soţia dumitale pentru aceste lucruri, ci pe bărbaţi.

Leonard nu mai continuă. Atâta vreme cât ea nu ghicea despre ce bărbat era vorba… Helen stătea la fereastră şi ridica încet jaluzelele. Hotelul dădea într-o piaţă întunecată. începuseră să se lase negurile. Când se întoarse iar spre el, ochii ei străluceau.

— Nu vă faceţi probleme, a rugat-o el. Nu aş putea suporta asta. Dacă eu îmi găsesc de lucru, o să ne descurcăm. Dacă aş putea găsi de lucru… ceva permanent. Atunci nu ar mai fi aşa de rău. Nu mă mai interesează cărţile, ca pe vremuri. îmi închipui că o să ne liniştim iar, dacă îmi găsesc o slujbă permanentă. Te face să nu te mai gândeşti.

— Să vă liniştiţi, de ce?

— Ei, să ne liniştim, pur şi simplu.

— Şi asta s-ar numi viaţă! a spus Helen cu un nod în gât. Cum poţi, cu toate lucrurile minunate pe care vrei să le vezi şi să le faci… cu muzica… cu plimbatul în noapte…

— Plimbatul e în ordine când omul are de lucru, i-a răspuns el. Vai, cândva am spus o mulţime de tâmpenii, dar nimic nu se compară cu prezenţa unui portărel în casă, pentru a le alunga pe toate de la tine. Când l-am văzut răsfoindu-mi volumele de Ruskin şi Stevenson mi s-a părut că văd viaţa aşa cum e ea, şi nu este o privelişte plăcută. Mulţumită dumneavoastră, cărţile mele sunt înapoi la locul lor, dar nu vor mai însemna acelaşi lucru pentru mine şi niciodată nu voi mai crede că o noapte în pădure este aşa de minunată.

— De ce? a întrebat Helen, deschizând brusc fereastra.

— Pentru că înţeleg că este nevoie de bani.

— Ei bine, greşeşti.

— Aş fi vrut să fi greşit, dar… funcţionarul… are banii lui, sau este plătit, poetul sau muzicianul, exact la fel; vagabondul… nu e cu nimic diferit. Vagabondul se duce la azilul săracilor, până la urmă, şi pentru el

plătesc banii altora. Domnişoară Schlegel, adevărata realitate sunt banii şi restul nu este decât un vis.

— Tot nu ai dreptate. Ai uitat de moarte.

Leonard nu putea înţelege.

— Dacă am trăi în veci, ceea ce spui ar fi adevărat. Dar trebuie să murim, trebuie să părăsim viaţa foarte repede. Dacă am trăi veşnic, nedreptatea şi lăcomia ar fi esenţiale. Aşa cum stă treaba, trebuie să ne devotăm altor chestiuni, pentru că se apropie moartea. Eu iubesc moartea… nu în mod morbid, ci pentru că ea explică lucrurile. Ea îmi arată inutilitatea banilor. Moartea şi banii sunt eternii duşmani. Nu moartea şi viaţa. Nu are importanţă ce se află dincolo de moarte, domnule Bast, dar să fii sigur că poetul şi muzicianul şi vagabondul vor fi mai fericiţi acolo decât acela care nu a învăţat niciodată să spună: „Eu sunt eu“.

— Oare?

— Suntem cu toţii în ceaţă, ştiu asta, dar măcar cu atât pot să te ajut: oamenii de genul familiei Wilcox sunt mai adânciţi în ceaţă decât oricare alţii. Englezi rezonabili şi întregi la minte! Construiesc imperii, modelează lumea întreagă, ca să se potrivească la ceea ce ei numesc raţiune. Dar pomeneşte-le despre moarte şi se vor simţi ofensaţi, pentru că moartea este cu adevărat stăpână şi le va sta mereu împotrivă.

— Mie îmi este la fel de teamă de moarte ca oricui altcuiva.

— însă nu de ideea de moarte.

— Dar care este diferenţa?

— Infinită, spuse Helen, mai serioasă decât înainte. Leonard o privi mirat, cu sentimentul unor lucruri măreţe care ieşeau din noaptea învăluită în întuneric. Dar el nu le putea primi, pentru că inima îi era plină încă de lucruri meschine. Aşa cum umbrela pierdută stricase concertul de la Queen’s Hali, tot aşa poziţia lui pierdută ascundea acum armoniile divine. Moartea, viaţa şi materialismul erau cuvinte frumoase, dar oare domnul Wilcox îl va lua la firma lui ca funcţionar? Vorbească cine cum o vrea, domnul Wilcox era rege în lumea lui, supraom, cu propria lui moralitate.

— Cred sunt idiot, a spus el, scuzându-se.

între timp, pentru Helen paradoxul devenea din ce în ce mai clar. „Moartea distruge omul; ideea de moarte îl salvează.” Dincolo de sicriele şi scheletele care bântuie mintea comună, se află ceva atât de vast, încât îi răspunde tot ceea ce este măreţ în noi. Oamenii acestei lumi se pot da înapoi din faţa gropniţei în care, într-o zi, vor coborî, dar dragostea este mai

înţeleaptă. Moartea este duşmanul ei, dar îi este egal, şi în lupta lor de veacuri forţa dragostei s-a întărit şi viziunea ei a devenit mai clară, astfel că nu e nimeni care să i se poată împotrivi.

— Aşa că să nu renunţi niciodată, a continuat fata susţinând, iar şi iar, într-o pledoarie imprecisă, şi totuşi convingătoare, că invizibilul se sprijină pe vizibil.

Devenea din ce în ce mai agitată în încercarea de a reteza funia care îl ţinea pe Leonard legat de pământ. Făcută din experienţe amare, funia îi rezista. în momentul acela a intrat chelneriţa şi i-a înmânat o scrisoare de la Margaret. înăuntrul ei se mai afla un bilet adresat lui Leonard. Le-au citit, ascultând murmurele râului.

XXVIII

Câteva ore, Margaret nu a făcut nimic; apoi şi-a venit în fire şi a scris câteva scrisori. Era prea lezată ca să-i vorbească lui Henry. Putea să-l compătimească şi chiar să se decidă să-l ia de bărbat, dar, deocamdată, toate acestea erau prea adânc afundate în sufletul ei pentru a putea fi rostite. La exterior, sentimentul ruşinii lui era prea puternic. Nu-şi putea controla vocea sau privirea, iar cuvintele prietenoase pe care se forţase să le transmită prin intermediul peniţei păreau străine.

Dragul meu - a început ea - toate acestea nu ne vor despărţi. Ele pot însemna totul sau nimic, iar eu am ales să nu însemne nimic. Lucrurile s-au întâmplat cu mult înainte de a ne cunoaşte m ăcar şi, chiar d acă s-ar fi întâmplat după aceea, aş fi scris la fel, sper. Te înţeleg.

Dar apoi a şters „Te înţeleg“, suna fals. Henry nu ar fi suportat să fie înţeles. A mai şters şi „Ele pot însemna totul sau nimic“. Lui Henry i-ar fi displăcut o intuire aşa de profundă a situaţiei. Nu trebuia să se lanseze în comentarii. Comentariile sunt lipsite de feminitate.

„Cred că este destul”, se gândi ea. Apoi, sentimentul ruşinii lui o gâtui. Merita el toată această frământare? Să cedezi unei femei de soiul acela însemna totul, da, iar ea nu putea fi soţia lui. încerca să traducă ispita lui în propriul ei limbaj, şi mintea i se învârtea în gol. Bărbaţii trebuie să fie diferiţi, ca măcar să vrea să cedeze unei astfel de ispite. Credinţa ei în camaraderie era înăbuşită şi vedea viaţa ca din interiorul salonului aceluia de sticlă, din trenul Great Western, care proteja de aerul proaspăt femeile şi bărbaţii deopotrivă. Oare sexele reprezintă rase diferite, fiecare cu propriul său cod al moralităţii, şi dragostea dintre ele este doar un instrument al naturii, pentru a menţine lucrurile în funcţiune? Dacă despoi relaţiile umane

de însuşirile lor, ele se reduc doar la asta? Judecata îi spunea că nu. Ştia că, din instrumentul naturii, am construit o vrajă care ne va aduce nemurirea. Cu mult mai misterioasă decât chemarea unui sex către celălalt este tandreţea cu care facem acea chemare; cu mult mai larg este abisul dintre noi şi ograda fermei decât acela dintre ogradă şi gunoiul care o hrăneşte. Evoluăm, în feluri pe care ştiinţa nu le poate măsura, către fruntarii pe care teologia nu îndrăzneşte să le contemple. „Omul a produs un giuvaier", vor spune zeii şi, spunând-o, ne vor conferi nemurirea. Margaret ştia toate acestea, dar, deocamdată, nu le putea simţi, şi transformase căsătoria lui Evie cu domnul Cahill într-un carnaval al nebunilor, iar căsătoria ei… prea tristă ca să se poată gândi la asta, rupse scrisoarea şi scrise alta:

Dragă Domnule Bast,

Am vorbit cu domnul Wilcox despre dumneata, a şa cum am promis, şi regret să-ţi spun că nu are nici un post liber pentru dumneata.

A dumitale sinceră,

M.J. Schlegel

Puse scrisoarea într-un bilet adresat lui Helen, în care se strădui mai puţin decât ar fi putut să o facă; dar o durea capul şi nu putea să-şi ia răgazul de a-şi alege cuvintele:

Dragă Helen,

Dâ-i biletul acesta. Cei doi Bast nu sunt buni de nimic. Henry a găsit-o pe fem eie beată, p e pajişte. Pregătesc aici o cam eră pentru tine şi te rog să vii im ediat ce primeşti asta. Cuplul Bast nu e deloc genul pentru care ar trebui să ne deranjăm. S-ar putea să trec chiar eu pe la ei mâine-dimineaţă şi să fa c ceea ce se cuvine.

M.

Scriind acestea, Margaret simţea că face dovada unui spirit practic. Mai târziu se putea aranja ceva pentru cei doi Bast, dar, pentru moment, trebuiau făcuţi să tacă. Spera să poată evita o discuţie între Helen şi femeia aceea. Sună după un servitor, dar nimeni nu îi răspunse; domnul Wilcox şi familia Warrington se duseseră la culcare, iar în bucătărie era petrecere. în consecinţă, plecă la hotel. Nu intră în hotel, pentru că o discuţie ar fi fost periculoasă, ci îi dădu chelneriţei scrisoarea, spunând că era importantă. Pe când traversa din nou strada îi văzu pe Helen şi pe domnul Bast privind prin fereastra cafenelei şi i se făcu teamă că era deja prea târziu. Misiunea ei nu se încheiase încă; ar fi trebuit să-i spună lui Henry ce a făcut.

Prilejul a venit cu uşurinţă, pentru că îl zări în hol. Vântul nopţii clătina tablourile de pe pereţi şi zgomotul îl deranjase.

— Cine-i acolo? strigă el, cu o voce de stăpân al casei. Margaret intră şi trecu pe lângă el.

— Am invitat-o pe Helen să doarmă aici. îi este cel mai bine aici; aşa că nu încuia uşa din faţă.

— Mi s-a părut mie că a intrat cineva, răspunse Henry.

— Totodată i-am spus bărbatului aceluia că nu putem face nimic pentru el. Nu ştiu mai târziu, dar, în mod limpede, cei doi Bast trebuie să plece.

— Ai spus că sora ta doarme aici, până la urmă?

— Probabil.

— Va fi condusă la tine în cameră?

— Nu am nimic să-i spun; mă duc să mă culc. Vrei să le spui tu servitorilor despre Helen? Poate cineva să se ducă să-i aducă bagajele?

El lovi un mic gong, cumpărat pentru a chema servitorii.

— Trebuie să faci mai mult zgomot dacă vrei să te audă. Henry a deschis o uşă şi, din capătul coridorului, ajunseră la el hohote de râs.

— Se ţipă mult prea tare acolo, zise şi se îndreptă spre locul respectiv.

Margaret urcă la etaj, nefiind sigură dacă să fie bucuroasă că s-au întâlnit sau să regrete. Se purtaseră ca şi cum nimic nu s-a întâmplat şi instinctele ei cele mai profunde îi spuneau că asta nu este bine. De dragul lui, era necesară o explicaţie.

Şi totuşi, ce i-ar fi adus o explicaţie? O dată, un loc, câteva detalii, pe care şi ea şi le putea imagina foarte clar. Acum, că trecuse primul şoc, vedea că existaseră toate motivele pentru apariţia unei doamne Bast. Viaţa interioară a lui Henry era de mult pregătită pentru ea - confuzia lui intelectuală, obtuzitatea lui faţă de influenţa personală, pasiunile lui puternice, dar furişe. Trebuia ea să-l refuze doar pentru că viaţa lui exterioară concorda cu aceasta? Poate că da. Poate, dacă dezonoarea i s-ar fi întâmplat ei, dar se întâmplase cu mult înainte. Se lupta cu acest sentiment. îşi spunea că greşeala domnului Wilcox este greşeala ei. Dar ea nu era un teoretician. în timp ce se dezbrăca, furia ei, respectul pentru cea care murise, dorinţa de a face o scenă, toate au pălit. Trebuia să fie după dorinţa lui Henry, pentru că îl iubea şi, într-o bună zi, avea să-şi folosească dragostea pentru a-1 face un om mai bun.

Pe tot lungul acestei crize, la baza acţiunilor ei a stat mila. Mila, dacă se poate generaliza, este temeiul femeii. Când un bărbat ne preferă, este din

pricina însuşirilor noastre superioare şi, oricât de tandră este această preferinţă, nu îndrăznim să ne arătăm nedemne de ea, sau ei ne vor înlătura în tăcere. Dar mila o stimulează pe femeie. îi scoate la iveală natura cea mai profundă, la bine sau la rău.

Aici era miezul chestiunii. Henry trebuia iertat şi ajutat să fie mai bun, prin dragoste; nimic altceva nu avea importanţă. Doamna Wilcox, acea fantomă neliniştită, dar blândă, trebuia lăsată pradă propriei sale greşeli. Pentru ea totul era acum în armonie şi ea însăşi l-ar fi compătimit pe bărbatul care bâjbâia, încolo şi încoace, prin vieţile lor. Ştiuse oare doamna Wilcox de greşeala lui? Era o întrebare interesantă, însă Margaret adormi, amorţită de dragoste şi legănată de murmurul râului, care noaptea întreagă cobora dinspre Ţara Galilor. Se simţea una cu viitorul ei cămin, dându-i culoare şi primind culoare de la el, şi se trezi pentru a vedea, a doua oară, cum castelul Oniton cucereşte negurile dimineţii.

XXIX

Dimineaţa ea l-a întâmpinat cu:

— Henry dragă…

El îşi terminase micul dejun şi începea să citească din The Times. Cumnata lui îşi făcea bagajele. Margaret a îngenuncheat lângă el şi i-a luat ziarul din mână, simţindu-l neobişnuit de greu şi de gros. Apoi, aşezându-şi faţa în locul acestuia, l-a privit drept în ochi.

— Henry dragă, uită-te la mine. Nu, n-am să te las să te eschivezi. Priveşte-mă. Aşa. Asta este tot.

— Te referi la seara trecută, a zis el cu glas răguşit. Te-am eliberat de cuvântul dat. Aş putea găsi justificări, dar nu o voi face. Nu, n-am să o fac. De o mie de ori nu. Sunt un om rău şi trebuie să fiu lăsat aşa cum sunt.

Alungat din vechea lui fortăreaţă, domnul Wilcox îşi clădea una nouă. în ochii ei nu mai putea apărea ca respectabil aşa că, în schimb, se apăra refugiindu-se într-un trecut senzaţional. Nu era o pocăinţă adevărată.

— Spune-i cum vrei, băiete. Nu ne va tulbura. Ştiu ce vorbesc şi nu are nici o importanţă.

— Nu are importanţă? a întrebat el. Nu are importanţă, când descoperi că nu sunt omul care păream?

Era enervat de domnişoara Schlegel. Ar fi preferat-o în stare de prostraţie, din pricina loviturii, sau chiar înfuriată. împotriva şuvoiului păcatului său se ivea sentimentul că ea nu era întru totul feminină. Ochii ei priveau prea drept; ei citiseră cărţi potrivite doar pentru bărbaţi. Şi, deşi îi

fusese groază de o scenă, iar ea decisese să nu o facă, aceasta era totuşi o scenă. Şi oarecum categorică.

— Nu sunt demn de tine, a început el. Dacă aş fi fost demn, nu te-aş fi eliberat de angajament. Ştiu eu ce spun. Nu suport să vorbesc despre astfel de lucruri. Ar fi mai bine să o lăsăm baltă.

Ea îi sărută mâna. El se smuci şi, ridicându-se în picioare, continuă:

— Tu şi viaţa ta ocrotită, şi căutările sofisticate, şi prietenii, cărţile, tu şi sora ta, şi femeile asemenea ţie… pe cuvânt, cum poţi ghici ispitele care zac în preajma unui bărbat?

— Este dificil pentru noi, a spus Margaret; dar, dacă meritǎm să fim luate în căsătorie, atunci ghicim.

— Izolaţi, departe de o companie decentă şi de legăturile de familie, ce crezi că se întâmplă cu miile de tineri din zonele îndepărtate? Izolaţi. Fără un suflet apropiat. Ştiu asta din amară experienţă şi totuşi spui că „nu are importanţă”.

— Pentru mine nu are.

El râse amar. Margaret se îndreptă spre servantă şi apucă una din farfuriile de mic dejun. Cum era ultima, stinse lampa cu gaz care le ţinuse calde. Era tandră, dar serioasă. Ştia că Henry nu îşi dezvăluia sufletul, ci arăta prăpastia dintre sufletul femeii şi cel al bărbatului, iar ea nu dorea să-i audă părerile în această privinţă.

— A venit Helen? întrebă ea.

El a clătinat din cap.

— Dar asta nu se poate, nu se poate deloc, deloc! Nu trebuie să stea la bârfă cu doamna Bast.

— Dumnezeule, nu! a exclamat şi el, purtându-se deodată firesc. Apoi şi-a revenit: Lasă-i să bârfească. Jocul meu s-a terminat, deşi îţi mulţumesc pentru altruism… chiar aşa puţin cât valorează mulţumirile mele.

— A trimis vreun mesaj, ceva?

— Nu am auzit să o fi făcut.

— Vrei să suni clopoţelul, te rog?

— Pentru ce?

— Ca să întrebăm.

El s-a dus trufaş către clopoţel şi a sunat. Margaret şi-a turnat nişte cafea. A sosit valetul care a spus că, din câte auzise, domnişoara Schlegel a dormit la hotelul George. Să se ducă el până acolo?

— Am să merg eu, mulţumesc, a spus Margaret şi i-a dat drumul.

— Nu are rost, a replicat Henry. Lucrurile acestea se află; odată pornită, o istorie nu mai poate fi oprită. Am cunoscut cazuri de alţi bărbaţi… odinioară îi dispreţuiam, credeam că eu sunt diferit, că eu niciodată nu voi fi ispitit. Ah, Margaret… S-a apropiat de ea şi i s-a aşezat alături, improvizând emoţia. Ea nu suporta să-l asculte. Noi, bărbaţii, ajungem cu toţii la necaz, o dată în viaţă. Vrei să crezi asta? Sunt momente când până şi cel mai puternic dintre bărbaţi… „Cel ce se ridică să fie cu băgare de seamă, nu cumva să cadă “ Este adevărat, nu? Dacă ai şti totul, m-ai ierta. Eram departe de a mă bucura de influenţe pozitive… departe şi de Anglia. Eram foarte, foarte singur şi tânjeam după o voce de femeie. Destul. Ţi-am spus deja prea mult ca să mă mai poţi ierta acum.

— Da, este destul, dragă.

— Am fost, îşi coborî vocea, am trecut prin iad.

Ea îi analiză afirmaţia cu gravitate. Aşa fusese? Suferise el tortura remuşcărilor, sau fusese un fel de „Haide! Haide, s-a sfârşit. Acum, înapoi la viaţa respectabilă”? Dacă ea îl citea corect, fusese mai degrabă cazul al doilea. Un bărbat care a trecut prin iad nu se laudă cu virilitatea sa. Este umil şi o ascunde dacă, într-adevăr, ea mai există. Numai în legende păcătosul se arată pocăit, dar brav, ca să cucerească femeia neprihănită cu forţa lui irezistibilă. Henry era nerăbdător să fie grozav, dar nu avea puterea. Era un englez mediu care greşise. Adevăratul punct al culpabilităţii - infidelitatea lui faţă de doamna Wilcox - nu părea să-l fi deranjat vreodată. Ea tânjea să pomenească de doamna Wilcox.

Şi, pas cu pas, i s-a înfăţişat povestea. Era o poveste foarte simplă. Se întâmplase cu zece ani în urmă. Când şi când, o întreba dacă ar fi posibil ca ea să-l ierte, şi ea răspundea: „Te-am iertat deja, Henry”. îşi alegea cuvintele cu grijă şi astfel îl salva de propria lui panică. Ea jucă rolul fetiţei, până ce el reuşi să-şi reconstruiască fortăreaţa şi să-şi ascundă sufletul de restul lumii. Când valetul veni să strângă, Henry era într-o cu totul altă dispoziţie - l-a întrebat pe om de ce se grăbeşte aşa, s-a plâns de zgomotul de noaptea trecută, din coridorul servitorilor. Margaret se uita intens la valet. Acesta, un tânăr frumos, era uşor atrăgător în ochii ei de femeie - o atracţie atât de uşoară, încât abia de putea fi percepută. Totuşi cerurile s-ar fi prăbuşit dacă ea i-ar fi pomenit acest lucru lui Henry.

La întoarcerea ei de la hotel, operaţiile de construcţie erau încheiate, iar vechiul Henry i se înfăţişă competent, cinic şi amabil. Recunoscuse deschis, fusese iertat, iar acum lucrul cel mai important era să uite eşecul şi să-l

expedieze pe acelaşi drum cu alte investiţii nereuşite. Jacky plecase, alături de Howards End şi Ducie Street, de automobilul roşu-stacojiu, de dolarii argentinieni şi de toate lucrurile şi persoanele care nu i-au fost de prea mare folos vreodată, şi cu atât mai puţin acum. Amintirea lor îl stingherea. Abia de a putut să aibă grijă de Margaret, care adusese de la hotel veşti îngrijorătoare. Helen şi protejaţii ei plecaseră.

— Bine, lasă-i să plece… bărbatul şi nevastă-sa, vreau să spun, pentru că pe sora ta, cu cât o vedem mai mult, cu atât mai bine.

— Dar au plecat separat… Helen foarte devreme, iar familia Bast exact înainte de a ajunge eu. Nu au lăsat nici un mesaj. Nici unul nu mi-a răspuns la scrisoare. Nu-mi place să mă gândesc ce înseamnă toate acestea.

— Ce le-ai scris în bilete?

— Ţi-am spus noaptea trecută.

— Ah… of… da! Dragă, vrei să facem un tur prin grădină? Margaret îl luă de braţ.

Vremea frumoasă o calma. Dar angrenajul căsătoriei lui Evie mai funcţiona încă, aruncându-i afară pe invitaţi, tot aşa de agil precum îi atrăsese înăuntru, aşa că nu putu fi cu el pentru prea multă vreme. Aranjaseră să meargă cu automobilul până la Shrewsbury, de unde el se va îndrepta spre nord, iar ea înapoi la Londra, împreună cu familia Warrington. Pentru o fracţiune de secundă fusese fericită. Apoi, mintea ei reîncepu să se agite.

— Mi-e teamă că la hotel s-au iscat ceva vorbe. Helen n-ar fi plecat dacă n-ar fi aflat ceva. Nu am reuşit să rezolv asta. Este un dezastru. Ar fi trebuit să o despart imediat de femeia aceea.

— Margaret! a exclamat Henry, dându-i dramatic drumul la braţ.

— Da… da, Henry?

— Nu sunt nici pe departe un sfânt… de fapt, chiar opusul… dar m-ai luat, la bine şi la rău. Ce-a fost trebuie să rămână în trecut. Ai promis că mă ierţi. Margaret, o promisiune trebuie respectată. Să nu mai pomeneşti niciodată despre femeia aceea.

— Cu excepţia unor motive de ordin practic… niciodată.

— Practic! Tu, practică!

— Da, sunt practică, a murmurat ea, împiedicându-se în maşina de tuns iarba şi jucându-se cu firele care se scurgeau printre degetele sale ca nisipul.

El o făcuse să tacă, dar temerile ei îl neliniştea. Nu era ameninţat pentru întâia oară cu şantajul. Era bogat şi se presupunea că este şi moral;

familia Bast ştia că nu este aşa, şi putea să descopere că este profitabil să facă aluzie la asta.

— în orice caz, nu trebuie să-ţi faci griji, a zis el. Este o chestiune pentru bărbaţi. Se gândi temeinic. Sub nici un motiv nu pomeni nimănui despre asta.

Margaret s-a înroşit la auzul unui sfat atât de elementar, dar el pava, de fapt, calea pentru o minciună. Dacă ar fi fost necesar, avea să nege că a cunoscut-o vreodată pe doamna Bast şi să o dea în judecată pentru calomnie. Poate că nici nu o cunoscuse vreodată. Poftim, Margaret se purta ca şi cum într-adevăr el nu o făcuse. Ajunseră la casă. în jurul lor se aflau vreo şase grădinari, care curăţau după nunta fiicei lui. Totul era aşa de solid şi dichisit, încât trecutul zbură, dispărând ca sub o jaluzea cu rulou şi lăsând la vedere doar ultimele cinci minute.

Privindu-le, văzu că, peste alte cinci minute, va sosi maşina şi se lansă în acţiune. Se bătea în gonguri, se lansau ordine, Margaret fu trimisă să se îmbrace şi slujnica să măture smocul lung de iarbă pe care ea îl lăsase dâră de-a lungul holului. Aşa cum este omul faţă de univers, aşa era şi mintea domnului Wilcox faţă de minţile altor oameni - o lumină concentrată pe un mic petic, o frântură de zece minute mişcându-se autonom printre anii rânduiţi. Nu este defel păgân acela ce trăieşte pentru prezent, şi poate că este mai înţelept decât toţi filosofii. El trăia pentru cele cinci minute ce trecuseră şi pentru cele cinci ce aveau să vină. Avea mintea făcută pentru afaceri.

Cum se simţea el acum, când automobilul ieşea din Oniton şi se îndrepta spre dealurile mari şi rotunjite? Margaret auzise oarece zvonuri, dar era în ordine. îl iertase, fie binecuvântată, şi pentru asta se simţea mai bărbat. Charles şi Evie nu aflaseră nimic, şi nici nu trebuiau să afle vreodată. La fel şi Paul. Simţea o mare tandreţe faţă de copiii lui, căreia nu încerca să-i depisteze vreo cauză; doamna Wilcox era mult prea departe, înapoi, în viaţa lui. Nu o asocia cu dragostea spontană şi dureroasă pe care o simţea pentru Evie. Biata, micuţa Evie! Spera ca acel Cahill să-i fie un soţ cumsecade.

Şi Margaret? Ce simţea ea?

Avea câteva griji minore. Evident, sora ei auzise câte ceva. îi era groază să dea ochii cu ea în oraş. Era neliniştită şi din cauza lui Leonard, pentru soarta căruia erau, neîndoielnic, responsabile. Nici doamna Bast nu trebuia să fie înfometată. Dar situaţia fundamentală nu se modificase. Tot îl mai

iubea pe Henry. Fusese dezamăgită de faptele lui, şi nu de starea lui, şi asta putea suporta. Şi iubea viitoarea ei casă. în picioare, în maşină, exact pe locul de unde sărise din ea, cu două zile în urmă, privea înapoi la Oniton, cu adâncă emoţie. în afară de fermă şi de foişorul castelului, acum putea distinge şi biserica şi frontoanele alb cu negru de la hotelul George. Apăruseră şi podul, şi râul care ronţăia peninsula înverzită. Putea zări chiar şi cabina de baie, dar, pe când se uita după trambulina cea nouă a lui Charles, fruntea colinei s-a ridicat şi a ascuns întreaga scenă.

Nu a mai văzut-o niciodată. Zi şi noapte râul curge la vale spre Anglia, zi după zi soarele se retrage în munţii galezi şi tumul cântă „Uite eroul cuceritor". Dar familia Wilcox nu are nici un rol pe meleagul acela, şi nici pe vreun altul. Numele lor nu se repetă în registrul parohial. Nu fantomele lor suspină printre arini, pe înserat. Au sosit în vale, val-vârtej, şi au ieşit val-vârtej, lăsând în urmă ceva praf şi ceva bani.

XXX

Tibby se apropia acum de ultimul lui an la Oxford. Se mutase de la colegiu şi, din apartamentul lui confortabil de pe Long Wall, contempla lumea, sau acele părţi ale sale care îl interesau. Nu îl interesau prea multe. Când un tânăr nu este tulburat de pasiuni şi este cu adevărat nepăsător faţă de opinia publică, perspectiva lui este, inevitabil, limitată. Tibby nu dorea nici să întărească poziţia celor bogaţi, nici să o amelioreze pe cea a săracilor şi, astfel, era foarte mulţumit să contemple ulmii legănându-se în spatele parapeţilor fortificaţi de la Magdalen1. Sunt vieţi trăite şi mai rău. Deşi era egoist, nu era niciodată nemilos, deşi era afectat în comportament, nu poza niciodată. La fel ca Margaret, dispreţuia înzestrările eroice şi numai după ce i-au făcut multe vizite, ceilalţi bărbaţi din colegiu au descoperit că Schlegel posedă şi caracter, şi creier. Spre surpriza celor care participaseră la cursuri şi exersaseră cum se cuvine, avusese rezultate bune la examene şi acum studia, oarecum cu dispreţ, chineza, în ideea că într-o zi s-ar putea să accepte să se specializeze ca student interpret. Cu aceste preocupări l-a găsit Helen. O telegramă o precedase.

Oarecum detaşat, el a observat că sora lui se schimbase. De regulă, o găsea prea declarativă. Şi niciodată până acum nu întâlnise la ea privirea aceea rugătoare, patetică şi totuşi demnă… privirea unui marinar care a pierdut totul pe mare.

— M-am întors de la Oniton, începu ea. S-au întâmplat acolo o mulţime lucruri tulburătoare.

— Vrea cineva să prânzească? întrebă Tibby apucând vinul, care se încălzea în vatra căminului. (Helen s-a aşezat supusă la masă.) De ce ai plecat aşa de dimineaţă? vru să afle el.

— La răsărit, sau cam aşa… când am putut să scap.

— Aşa bănuiam şi eu. De ce?

— Nu ştiu ce este de făcut, Tibby. Sunt foarte supărată din cauza unei veşti care o priveşte pe Meg, şi nu vreau să dau ochii cu ea şi nu mă mai întorc la Wickham Place. M-am oprit aici ca să-ţi spun toate astea.

Proprietăreasa veni cu cotletele. Tibby puse un semn între foile gramaticii chineze şi dădu o mână de ajutor. Oxfordul - Oxfordul în vacanţă - visa şi fremăta afară, iar înăuntru focul mic era cernut cu gri, acolo unde soarele îl atingea. Helen îşi continua ciudata poveste.

— Spune-i lui Meg că o iubesc şi că vreau să fiu singură. Am de gând să plec la Miinchen sau la Bonn.

— Nu e greu de transmis un astfel de mesaj, spuse fratele ei.

— Cât priveşte Wickham Place şi partea mea din mobilier, puteţi face ce vreţi. După părerea mea, ar trebui vândut totul. Ce se poate face cu nişte cărţi de economie prăfuite, care nu au făcut lumea mai bună, sau cu şifonierele hidoase ale mamei? Mai am şi un alt comision pentru tine. Vreau să duci o scrisoare. Nu am scris-o încă, spuse, ridicându-se. De ce să nu o pun chiar eu la poştă? mai întrebă şi s-a aşezat din nou. Mă doare capul. Sper că nu aştepţi vreun prieten.

Tibby încuie uşa. Prietenii lui se găseau des în această stare. Apoi întrebă dacă s-a întâmplat ceva rău la nunta lui Evie.

— Nu acolo, a spus Helen şi a izbucnit în lacrimi.

El ştia că era isterică - era una dintre trăsăturile ei care nu-l afectau -, dar lacrimile acelea l-au mişcat, ca fiind ceva neobişnuit. Erau mai aproape de acele lucruri care îl interesau, cum ar fi fost muzica. îşi puse jos cuţitul şi o privi curios. Apoi, cum ea continua să suspine, şi-a văzut mai departe de prânz.

A sosit şi vremea pentru felul doi şi ea continua să plângă. Urma o şarlotă de mere, care nu e bună de nimic dacă nu e servită imediat.

— Te deranjează dacă intră doamna Martiett, a întrebat el, sau să i-o iau din uşă?

— Pot să mă spăl pe ochi, Tibby?

A condus-o în dormitorul lui şi, în absenţa ei, a adus budinca. Şi-a pus în farfurie şi a dus-o pe vatră, să stea caldă. Mâna lui s-a întins după cartea

de gramatică şi curând întorcea paginile, ridicând dispreţuitor din sprâncene, gândindu-se poate la natura umană, poate la limba chineză. Cu aceste preocupări l-a găsit Helen când a revenit. îşi venise în fire, dar privirea grav rugătoare nu îi dispăruse din ochi.

— Am să-ţi explic, zise ea. De ce nu oi fi început cu asta? Am aflat ceva despre domnul Wilcox. A greşit într-adevăr foarte rău şi a distrus vieţile a doi oameni. Le-am aflat pe toate foarte neaşteptat, aseară. Sunt foarte supărată şi nu ştiu ce să fac. Domnul Bast…

— Ah, oamenii aceia!

Helen părea din nou fără replică.

— Să încui din nou uşa?

— Nu, Tibbikins, mulţumesc. Eşti foarte bun cu mine. Vreau să-ţi spun istoria înainte de a pleca în străinătate. Trebuie să faci cu ea exact cum vrei… consider-o ca parte din mobilier. Meg nu se poate să o fi auzit încă, bănuiesc. Dar nu pot să dau ochii cu ea şi să-i spun că bărbatul cu care se mărită s-a purtat neonorabil. Nici măcar nu ştiu dacă ar trebui să i se spună. Cum ştie foarte bine că îl displac, mă va suspecta şi va crede că vreau să-i stric căsătoria. Pur şi simplu nu ştiu cum să procedez. Mă încred în judecata ta. Tu ce ai face?

— înţeleg că a avut o amantă, a zis Tibby. Helen se înroşi de ruşine şi de furie.

— Şi a ruinat viaţa a doi oameni. Şi spune peste tot că acţiunile personale nu au nici o relevanţă şi că vor exista întotdeauna bogaţi şi săraci. A cunoscut-o în Cipru, pe când încerca să se îmbogăţească… nu încerc să-l fac mai rău decât este, iar ea, fără îndoială, era mai mult decât pregătită să-l cunoască. Dar asta este. S-au întâlnit. Pe urmă, el a luat-o pe drumul lui, ea pe al ei. Dar care crezi că poate fi deznodământul pentru astfel de femei?

El fu de acord că era o treabă urâtă.

— Sfârşesc în două moduri: fie se afundă, până ce azilurile de nebuni şi adăposturile pentru săraci nu le mai încap şi îl fac pe domnul Wilcox să scrie scrisori către ziarele noastre în care se plâng de degenerarea naţională, sau de nu, prind în capcană un băietan şi se căsătoresc înainte de a fi prea târziu. Ea… nu pot să o condamn.

După o lungă pauză, în care proprietăreasa le-a servit cafeaua, a continuat:

— Dar asta nu e tot. Acum ajung la chestiunea care ne-a adus la Oniton. Am fost toţi trei. Luându-se după sfatul domnului Wilcox, omul renunţă la

o poziţie sigură şi intră pe una nesigură, din care este concediat. Sunt unele circumstanţe, dar, în primul rând, vina este a domnului Wilcox, iar Meg a recunoscut asta. Că el însuşi ar trebui acum să-l angajeze este o simplă chestiune de dreptate. Dar se întâlneşte cu femeia aceea şi, ca un bădăran ce este, refuză şi încearcă să scape de ei. O pune pe Meg să ne scrie. Aseară, târziu, au venit de la ea două scrisori - una pentru mine, una pentru Leonard, în care îl expedia fără nici un motiv. Nu puteam înţelege. Apoi se dovedeşte că doamna Bast a vorbit cu domnul Wilcox, pe pajişte, în timp ce noi o lăsaserăm acolo ca să mergem să căutăm camere. Şi tot despre el mai vorbea încă atunci când Leonard a revenit la ea. Leonard a ştiut toate acestea, de la început. I s-a părut firesc să fie distrus de două ori. Firesc! Tu te-ai fi putut abţine?

— Este într-adevăr o chestiune neplăcută, a spus Tibby. Replica aceasta păru să-i calmeze sora.

— Mi-a fost teamă că văd eu lucrurile disproporţionat. Dar tu eşti cu totul în afara problemei şi trebuie să-ţi dai seama. Peste o zi sau două… sau poate o săptămână… ia tu ce măsuri consideri potrivite. Las totul în seama ta.

îşi încheiase instrucţiunile.

— Toate faptele, aşa cum se leagă ele de Meg, stau dinaintea ta, a mai spus ea, iar Tibby a oftat şi a simţit cu destulă neplăcere că, din pricina minţii lui deschise, va fi luat ca jurat. Nu fusese niciodată interesat de oameni, lucru pentru care era de condamnat, însă la Wickham Place avusese parte de prea mulţi, întocmai aşa cum unele persoane încetează să mai participe când se discută despre cărţi, aşa şi atenţia lui Tibby slăbea când intrau în discuţie „relaţiile personale”. Oare Margaret trebuia să afle ceea ce aflase Helen că ştiu cei doi Bast? Chestiunile de felul acesta îl indispuneau încă din copilărie, iar la Oxford învăţase să susţină că specialiştii supralicitaseră enorm importanţa fiinţei umane. Maxima, cu uşorul ei iz de ani optzeci2, nu însemna nimic. Dar acum ar fi putut să o lanseze, dacă sora lui nu ar fi fost aşa de desăvârşită.

— Vezi tu, Helen… ia o ţigară… nu văd ce ar trebui să fac.

— Atunci nu este nimic de făcut. Cred că ai dreptate. Lasă-i să se căsătorească. Rămâne doar chestiunea compensaţiei.

— Vrei să rezolv şi chestiunea aceea? Nu ar fi mai bine să consulţi un expert?

— Partea asta este un secret, a spus Helen. Nu are nici o legătură cu Meg şi să nu i-o pomeneşti. Compensaţia… nu văd cine ar putea să o plătească, dacă nu o fac eu, şi am decis deja suma minimă. Cât de curând posibil am să o transfer în contul tău şi când ajung în Germania ai să o plăteşti tu pentru mine. Nu am să-ţi uit niciodată bunătatea, Tibbikins, dacă faci asta.

— Despre ce sumă e vorba?

— Cinci mii.

— Doamne, Isuse Dumnezeule! zise Tibby şi se făcu stacojiu.

— Păi, la ce bun mărunţişurile? Să treci prin viaţă făcând un singur gest… să fi scos un om din prăpastie; nu daruri meschine de câţiva şilingi şi câteva pături… care fac cenuşiul şi mai cenuşiu. Fără îndoială, lumea va crede că sunt ieşită din comun.

— Nu-mi pasă nici pe dracu' de ce crede lumea! strigă Tibby, înfierbântat până la se exprima cu neobişnuită bărbăţie. Dar este jumătate din tot ce ai.

— Nici măcar jumătate, a răspuns Helen, răsfirându-şi mâinile peste fusta murdară. Am mult prea mult şi astă-primăvară la Chelsea am stabilit că este nevoie de trei sute pe an ca să pui un om pe picioare. Ce ofer eu va aduce o sută cincizeci, pentru doi oameni. Nu este destul.

Tibby nu-şi putea reveni. Nu era furios, nici măcar şocat, şi vedea că lui Helen îi rămânea destul din care să trăiască. Dar era uimit când se gândea la ce bramburealã pot face oamenii din vieţile lor. Intonaţiile lui delicate nu ar fi avut efect şi nu putea decât să dondăne din gură cât de mult deranj ar însemna acele cinci mii de lire pentru el.

— Nici nu mă aşteptam să mă înţelegi.

— Eu? Eu nu înţeleg pe nimeni.

— Dar vei face ceea ce te rog?

— Da.

— Te las cu două comisioane, atunci. Primul îl priveşte pe domnul Wilcox şi trebuie să-ţi foloseşti discernământul. Cel de-al doilea se referă la bani şi nu trebuie să-l pomeneşti nimănui şi să-l îndeplineşti întocmai. Mâine vei trimite o sută de lire în cont.

A condus-o la gară, traversând străzi a căror frumuseţe înghesuită nu îl uluia şi nici nu îl obosea niciodată. Turle ascuţite de biserici şi cupole se ridicau pe cerul fără nori şi doar nucleul de vulgaritate din jurul turnului Carfax arăta cât de efemeră era năluca acelei minunate creaturi, cât de

palidă pretenţia ei de a reprezenta Anglia. Helen, care repeta comisioanele lăsate, nu vedea nimic. Familia Bast îi stăruia în minte şi ea repovestea criza într-un mod meditativ, care i-ar fi făcut pe alţii curioşi. Verifica dacă era credibilă. El o întrebă o dată de ce i-a dus pe cei doi Bast în chiar mijlocul nunţii lui Evie. Ea se opri, ca un animal speriat, şi spuse: „Ţi se pare aşa de ciudat?”. Ochii, mâna ei dusă la gură îl obsedau, până ce au ajuns să se contopească în figura Fecioarei Maria, în faţa căreia el s-a oprit, pentru o clipă, în drumul spre casă.

— E suficient să-l urmărim de la distanţă, achitându-se de sarcini. A doua zi, Margaret l-a chemat la ea. Era înspăimântată de fuga lui Helen şi el a trebuit să-i spună că fusese la Oxford.

Apoi ea a întrebat:

— Părea îngrijorată din pricina unor zvonuri legate de Henry?

— Da, i-a răspuns el.

— Ştiam eu că asta este! a exclamat Margaret. Am să-i scriu. Tibby era uşurat.

Pe urmă a trimis cecul la adresa pe care i-o dăduse Helen şi a spus că are instrucţiuni ca ulterior să trimită cinci mii de lire. Primi un răspuns foarte civilizat şi, în aceeaşi notă, un răspuns din genul pe care chiar el, Tibby, l-ar fi dat. Cecul i-a fost retumat, donaţia refuzată, întrucât destinatarul nu avea nevoie de bani. Tibby îi trimise scrisoarea mai departe lui Helen, adăugând din toată inima lui că, la urma urmei, Leonard Bast părea să fie o persoană oarecum demnă. Helen i-a răspuns furioasă. Tibby nu trebuia să îl ia în seamă. Trebuia să se ducă imediat la el şi să-i spună că ea îi impune să accepte. El s-a dus. îl aşteptau doar nişte rămăşiţe de cărţi şi ornamente din porţelan. Familia Bast tocmai fusese evacuată pentru neplata chiriei şi plecase, nimeni nu ştia încotro. Cam tot pe atunci Helen a început să aibă încurcături cu banii şi chiar şi-a vândut acţiunile la Căile Ferate Nottingham şi Derby. Timp de câteva săptămâni nu a făcut nimic. Apoi a reinvestit şi, mulţumită bunelor recomandări ale agenţilor ei de bursă, a devenit mai bogată decât înainte.12

1. Magdalen College, colegiu de tradiţie al Universităţii Oxford.

2. Cum romanul a fost scris în 1910, autorul se referă la anii ’80 ai secolului al XlX-lea.

XXXI

Casele au felul lor aparte de a muri, decăzând în felurite chipuri ca şi generaţiile de oameni, unele cu un vaiet tragic, altele în tăcere, dar

alunecând către o viaţă în oraşul fantomelor, în timp ce la altele spiritul dispare mai înainte ca trupul să piară. Astfel a murit şi Wickham Place. Casa decăzuse din primăvară, dezbinându-le pe cele două fete mai mult decât îşi dădeau seama şi făcându-le pe fiecare să acosteze în zone nefamiliare. în septembrie era deja un cadavru, golit de emoţii şi de-abia pomenit în amintirile celor treizeci de ani de fericire. Prin uşa boltită au trecut mobilierul, tablourile şi cărţile, până când ultima încăpere a fost eviscerată, iar ultimul camion s-a îndepărtat hurducăind. A mai rezistat doar încă o săptămână sau două, cu ochiurile geamurilor deschise, uluită parcă de propria goliciune. Apoi s-a prăbuşit. Zilierii au venit şi au risipito înapoi în pulberea cenuşie. Cu muşchii lor şi buna lor dispoziţie provocată de bere, nu au fost chiar cei mai răi ciocli pe care îi poate avea o casă care fusese întotdeauna vie şi care nu confundase schimbarea modelor culturale cu sfârşitul.

Mobila, cu puţine excepţii, a fost dusă în Hertfordshire, domnul Wilcox oferind cu multă amabilitate Howards End ca depozit. Domnul Bryce murise peste hotare - o chestiune cu totul inacceptabilă - şi, cum existau puţine garanţii că s-ar fi putut plătit regulat chiria, domnul Wilcox a anulat contractul şi a reluat el însuşi proprietatea. Până ce avea să închirieze iar casa, familia Schlegel era binevenită să-şi depoziteze mobila în garaj şi în camerele de la parter. Margaret ezitase, dar Tibby acceptase cu bucurie oferta; aceasta îl scutea de a lua vreo decizie legată de viitor. Argintăria şi tablourile mai valoroase şi-au găsit un adăpost mai sigur în Londra, dar grosul lucrurilor au luat drumul la ţară şi i-au fost încredinţate domnişoarei Avery.

Puţin înainte de mutare, cei doi eroi ai noştri s-au căsătorit. Trecuseră prin furtună şi acum puteau să se aştepte, pe bună dreptate, la pace. Să nu mai ai iluzii şi totuşi să iubeşti, ce altă certitudine mai trainică poate avea o femeie? Se întâlnise cu trecutul soţului ei şi, la fel de bine, îi ştia sufletul. îşi cunoştea şi propria inimă, cu o temeinicie pe care oamenii obişnuiţi o cred imposibilă. Inima doamnei Wilcox rămânea singura ascunsă şi poate este o superstiţie să speculezi pe seama sentimentelor celor morţi. S-au căsătorit în linişte - ba chiar în tihnă, pentru că, pe măsură ce se apropia ziua, ea refuza să mai treacă printr-un alt Oniton. Fratele ei a condus-o la altar, mătuşa Juley, care nu se simţea prea bine, a prezidat peste câteva gustări oarecare. Familia Wilcox a fost reprezentată de Charles, care a fost martorul contractului de căsătorie, şi de domnul Cahill. Chiar şi Paul a trimis o

telegramă. în câteva clipe, şi fără ajutorul muzicii, preotul i-a făcut soţ şi soţie şi, curând, i-a acoperit clopotul de sticlă care izolează cuplurile căsătorite de restul lumii. Ea, adeptă a monogamiei, regreta că unele dintre miresmele nevinovate ale vieţii pieriseră; el, cu instincte poligame, se simţea susţinut moralmente de schimbare şi mai puţin predispus la ispitele care îl asaltaseră în trecut.

Luna de miere şi-au petrecut-o lângă Innsbruck. Henry ştia acolo un hotel bun şi Margaret a sperat că se va întâlni cu sora ei. A fost dezamăgită, din acest punct de vedere. Când ei au coborât spre sud, Helen s-a retras spre Brenner şi le-a scris o carte poştală cu totul derizorie, de pe malurile Lacului Garda1, în care spunea că nu are planuri clare şi mai bine nu o bagă în seamă. Neîndoielnic, evita să dea ochii cu Henry. Două luni sunt cu siguranţă suficiente pentru a familiariza un nou-venit cu o situaţie pe care soţia o acceptase în două zile. Margaret avea din nou de ce să regrete lipsa de control a surorii ei. într-o lungă scrisoare, ea sublime nevoia de generozitate în chestiunile legate de sex; se ştiu atât de puţine despre ele; celor care sunt personal atinşi le este destul de greu să judece; deci cât de van trebuie să fie verdictul societăţii! „Nu vreau să spun că nu există nici o normă, pentru că asta ar distruge moralitatea; spun doar că nu poate fi vorba de nici o normă, atâta vreme cât impulsurile noastre nu sunt clasificate şi mai bine înţelese.” Helen i-a mulţumit pentru scrisoare - un răspuns destul de curios. Se mutase din nou în sud şi spunea că se gândeşte să petreacă iama în Neapole.

Domnul Wilcox nu regreta că întâlnirea fusese ratată. Helen îi dădea timp ca rana să i se cicatrizeze. Mai avea încă momente când îl durea. Dacă atunci ar fi ştiut că Margaret îl aşteaptă - Margaret, atât de plină de viaţă şi de inteligentă, şi totuşi aşa de supusă -, s-ar fi păstrat pe sine mai demn, pentru ea. Incapabil să-şi adune trecutul, confunda episodul cu Jacky cu un altul, care se întâmplase în zilele burlăciei sale. Cele două făceau împreună un buchet de nebunii ale tinereţii, pe care le regreta din inimă, şi nu realiza că sunt mai negre acele nebunii ce-şi află rădăcinile în dezonoarea altcuiva. Lipsa castităţii şi infidelitatea erau tot atât de confuze pentru el pe cât erau pentru cei din Evul Mediu, singurul lui reper moral. Ruth (sărmana, bătrâna Ruth!) nu intra deloc în calculele lui, pentru că sărmana, bătrâna Ruth nu îl prinsese.

Afecţiunea lui pentru noua soţie creştea constant. Inteligenţa ei nu îi crea nici o problemă şi, intr-adevăr, îi plăcea să o vadă citind poezii sau

ceva despre chestiunile sociale; acest fapt o distingea de soţiile altor bărbaţi. Trebuia doar să o cheme şi ea închidea cartea, cu o pocnitură, şi era gata să facă ce dorea el. Apoi se dondăneau aşa de nostim şi de câteva ori îl prinsese la înghesuială, dar, când el devenise realmente serios, ea cedase. Bărbatul este făcut pentru război, femeia pentru a-l destinde pe războinic, dar nu-i displăcea dacă ea se prefăcea că se luptă.

Femeia nu poate câştiga o bătălie adevărată, pentru că nu are muşchi, ci doar nervi. Nervii o fac să sară dintr-o maşină în mers sau să refuze o nuntă mondenă. Războinicul îi poate foarte bine îngădui să triumfe în astfel de ocazii; ele nu clintesc soclul nepieritor al lucrurilor care au legătură cu pacea lui.

Margaret avusese un astfel de atac violent de nervi în timpul lunii de miere. El îi spusese - în trecere, cum îi era obiceiul - că închiriase Oniton Grange. Ea îşi arătase enervarea şi l-a întrebat, destul de supărată, de ce nu fusese consultată şi ea.

— Nu am vrut să te obosesc cu asta, venise replica lui. De altfel, abia azi-dimineaţă mi s-a confirmat.

— Şi noi unde vom locui? întrebase Margaret, încercând să râdă. Mi-a plăcut extraordinar casa aceea. Henry, tu nu crezi în nevoia unei locuinţe permanente?

El i-a dat asigurări că îl înţelesese greşit. Viaţa căminului familial este ceea ce ne deosebeşte de străini. Dar el nu credea într-un cămin plin de umezeală.

— Asta e o chestie nouă. Până în clipa aceasta nu am auzit ca Oniton să fie plin de umezeală.

— Fata mea dragă! zisese el întinzându-i mâna. Nu ai ochi? Nu ai piele? Cum se poate să nu fie umed? în primul rând, vila este ridicată pe lut, construită acolo unde fusese, probabil, şanţul de apărare al castelului; pe urmă, mai este şi râuleţul acela nesuferit, care scoate toată noaptea aburi, ca un ceainic. Să pipăi pereţii pivniţei; să te uiţi pe sub streşini. întreabă-l pe Sir James sau pe oricine altcineva. Văile acelea din Shropshire sunt renumite pentru asta. în Shropshire, singurul loc bun pentru o casă este pe un deal; dar, din partea mea, consider că este prea departe de Londra ca să locuieşti la ţară, iar peisajul nu are nimic deosebit.

Margaret nu se putuse abţine:

— Atunci, de ce te-ai dus acolo?

— Eu… cred… (îşi trase capul pe spate şi deveni destul de furios.) Păi, dacă-i aşa, de ce am venit în Tirol? Se pot pune întrebări din astea la nesfârşit.

Se putea; dar el nu făcea decât să câştige timp pentru un răspuns plauzibil. L-a pronunţat şi l-a crezut din clipa când a fost rostit.

— Adevărul este că am cumpărat casa aceea din cauza lui Evie. Nu are rost să continuăm.

— Sigur că nu.

— Nu aş vrea să afle că aproape m-a băgat într-o afacere foarte proastă. De-abia ce am semnat contractul, că ea s-a şi logodit. Mititica! Şi-a dorit-o aşa de mult, şi nici nu a vrut să aştepte până să afle ce trebuia despre vânat. îi era teamă că o să-i fie suflată… ca tuturor femeilor. în fine, nu s-a întâmplat nimic rău. Ea şi-a făcut nunta la ţară, iar eu am scăpat de casă. Am dat-o unora care înfiinţează o şcoală elementară particulară.

— Atunci noi unde vom locui, Henry? Mi-ar plăcea să locuiesc, totuşi, undeva.

— Nu m-am decis încă. Ce spui de Norfolk?

Margaret nu mai spunea nimic. Căsătoria nu o scăpase de senzaţia de torent. Londra era doar o anticipare a acestei civilizaţii nomade, care alterează atât de profund natura umană şi exercită asupra relaţiilor personale o presiune cu mult mai mare decât au suportat ele mai înainte. Sub domnia cosmopolitismului, de va fi să fie, nu vom mai primi nici un ajutor de la pământ. Copacii şi poienile şi munţii nu vor mai fi decât un spectacol, iar forţa de coeziune pe care odinioară o exercitau asupra caracterului trebuie încredinţată în exclusivitate dragostei. Fie ca dragostea să se ridice la înălţimea acestei misiuni!

— Ce lună e acum? a continuat Henry. E aproape octombrie. Hai să tragem pentru iarnă în Ducie Street şi să căutăm la primăvară ceva.

— Dacă se poate, să fie ceva permanent. Nu mai sunt aşa de tânără şi schimbările astea nu-mi priesc.

— Dar, draga mea, ce preferi… schimbările sau reumatismul?

— înţeleg ce vrei să spui, spusese Margaret, ridicându-se. Dacă Oniton este într-adevăr umed, vom renunţa, şi trebuie să fie locuit de nişte băieţei. Dar, la primăvară, hai să ne uităm bine înainte de a ne arunca. Am să învăţ de la Evie şi nu am să te grăbesc. Să nu uiţi că, de data asta, ai mână liberă. Aceste mutări interminabile trebuie să facă rău şi mobilei şi sunt, cu siguranţă, foarte scumpe.

— Ce spirit practic la această femeiuşcă! Ce a citit? Teo… Teo… ce?

— Teosofie.

Aşa că prima ei soartă a fost Ducie Street - o soartă destul de plăcută. Casa, doar cu puţin mai mare decât Wickham Place, o pregătea pentru clădirea imensă care i se promisese la primăvară. Ieşeau des, iar acasă viaţa se desfăşura destul de armonios. Dimineaţa, Henry se ducea la afaceri şi sandvişul lui - o relicvă a unei pofte preistorice - era întotdeauna pregătit de mâna ei. La prânz nu se bizuia el doar pe sandviş, dar îi plăcea să îl aibă, dacă i s-ar fi făcut foame la unsprezece. După ce pleca el, avea casa de îngrijit, servitorii de umanizat şi de plătit unele din oalele sparte de Helen. O cam îmboldea conştiinţa în legătură cu familia Bast. Nu-i părea rău că îi pierduse din vedere. Fără îndoială Leonard merita să fie ajutat, dar, cum era soţia lui Henry, prefera să ajute pe altcineva. Cât priveşte teatrul şi societăţile de discuţii, acestea o atrăgeau din ce în ce mai puţin. începea să „rateze" noile curente şi să-şi petreacă timpul liber recitind sau gândind, ceea ce îi îngrijora serios pe amicii ei din Chelsea. Aceştia puneau schimbarea pe seama căsătoriei şi poate că un profund instinct o avertiza să nu se aventureze mai departe de soţul ei decât era nevoie. Totuşi, cauza principală era şi mai adâncă. Depăşise vârsta stimulentelor şi trecea de la vorbe la fapte. Fără îndoială, era un păcat să nu ţină pasul cu Wedekind2 sau John2, dar, după treizeci de ani, e inevitabil ca unele porţi să ţi se închidă, dacă mintea vrea să devină o forţă creatoare.1

1. Cel mai mare dintre lacurile italiene.

2. Frank Wedekind (1864-1918), dramaturg german.

3. Augustus John (1878-1961), pictor englez apreciat pentru lucrările şi pentru interesul arătat culturii şi limbii romani, care l-a determinat să însoţească prin Anglia şi Irlanda caravanele de nomazi.

XXXII

Primăvara următoare, într-una din zile, studia nişte planuri - se hotărâseră, în sfârşit, să-şi construiască o casă în Sussex - când s-a anunţat doamna Charles Wilcox.

— Ai aflat noutăţile? strigă Dolly de îndată ce pătrunse în cameră. Charles este aşa de fur… vreau să spun că e sigur că ai aflat, sau, mai degrabă că nu ştii.

— Vai, Dolly! spuse Margaret sărutând-o apatic. Asta da surpriză! Ce fac băieţii, ce face bebeluşul?

Băieţii şi bebeluşul erau bine şi, luată cu descrierea unui scandal care avusese loc la Clubul de tenis Hilton, Dolly uită de noutăţile ei. Nişte persoane nepotrivite încercaseră să intre la club. Rectorul, ca reprezentant al membrilor cu vechime, a spus… şi Charles a spus… şi casierul a spus… Şi lui Charles i-a părut rău că nu a spus chiar… şi a încheiat descrierea cu: „Dar tu ai noroc, cu cele patru terenuri, numai ale tale, de la Midhurst”.

— O să fie foarte vesel, a replicat Margaret.

— Acelea sunt planurile? Este vreo problemă dacă le văd şi eu?

— Sigur că nu.

— Charles nu le-a văzut niciodată.

— Abia au sosit. Aici este parterul… nu, ăsta este destul de complicat. încearcă, mai bine, un plan vertical. Vom avea o mulţime de frontoane, iar profilul va fi pitoresc.

— Dar de ce miroase aşa de ciudat? a întrebat Dolly după ce l-a studiat o clipă. Era incapabilă să înţeleagă planuri sau hărţi.

— Hârtia, bănuiesc.

— Şi cum se ţine?

— Pur şi simplu cu partea asta în sus. Uite profilul, iar partea care miroase cel mai tare este cerul.

— De unde să ştiu eu, Margaret… ah… ce voiam să spun? Ce mai face Helen?

— Binişor.

— Nu se mai întoarce în Anglia? Toată lumea crede că este ciudat că nu mai vine.

— Aşa şi este, a spus Margaret, încercând să-şi ascundă supărarea, căci devenise destul de sensibilă la acest subiect. Helen este ciudată, teribil de ciudată. Este plecată deja de opt luni.

— Dar nu are o adresă?

— Un post-restant, undeva în Bavaria. Scrie-i câteva rânduri. Am să-ţi caut adresa.

— Nu, nu te deranja. Opt luni sunt de când e plecată, sigur?

— Exact. A plecat imediat după nunta lui Evie. Asta înseamnă opt luni.

— Chiar când l-am născut pe cel mic?

— Chiar atunci.

Dolly aruncă priviri invidioase prin salon şi oftă. începuse să-şi piardă strălucirea şi frumuseţea. Familia lui Charles nu era foarte înstărită, pentru că domnul Wilcox, după ce îşi crescuse copiii să aibă gusturi scumpe,

considera că trebuie să-i lase să se descurce singuri. De fapt, nu-i tratase cu generozitate. Mai aşteptau încă un copil, îi spuse ea lui Margaret, şi trebuia să renunţe la automobil. Margaret o compătimi, dar numai formal, şi lui Dolly nici nu-i putea trece prin minte că mama ei vitregă îl îndemnase pe domnul Wilcox să le acorde o alocaţie mai generoasă. Oftă din nou şi, în sfârşit, îşi aminti motivul de nemulţumire.

— Ah, da, a exclamat ea, asta era: domnişoara Avery îţi despachetează cuferele cu lucruri.

— De ce face asta? Este complet inutil!

— De unde să ştiu? Presupun că tu ai pus-o.

— Eu nu am dat nici un astfel de ordin. Poate că le aerisea. Şi-a luat angajamentul că va face din când în când focul.

— Era mai mult decât o aerisire, a rostit Dolly solemn, podeaua părea acoperită de cărţi. Charles m-a trimis să aflu ce este de făcut, pentru că este sigur că tu nu ştii despre asta.

— Cărţi! a ţipat Margaret, mişcată de cuvântul acela sacru. Dolly, vorbeşti serios? S-a atins de cărţile noastre?

— Ba bine că nu! Acolo unde era înainte sala e plin de ele. Charles era sigur că ştiai despre asta.

— îţi sunt recunoscătoare, Dolly. Ce-o fi apucat-o pe doamna Avery? Trebuie să mă duc imediat acolo, să văd ce se întâmplă. Unele dintre cărţi sunt ale fratelui meu şi sunt foarte valoroase. Nu avea dreptul să deschidă nici unul dintre cufere.

— îţi spun eu că este nebună. E fată bătrână. Ah, fii atentă, cărţile… poate le crede daruri de nuntă pentru ea. Uneori fetele bătrâne sunt lovite de astfel de chestii. De la răfuiala cu Evie, domnişoara Avery ne urăşte de moarte, pe toţi.

— Nu am auzit despre asta, a zis Margaret.

O vizită de a lui Dolly avea compensaţiile ei.

— Nu ştii că vara trecută, în august, i-a dat lui Evie un cadou şi Evie i l-a dat înapoi şi pe urmă…! Nu ai citit niciodată o scrisoare ca aceea pe care a scris-o domnişoara Avery.

— Dar nu a fost frumos din partea lui Evie să retumeze darul. Nu-i stă în fire să facă un lucru aşa de lipsit de inimă.

— Dar cadoul era tare scump.

— Dar ce importanţă are, Dolly?

— Totuşi, când costă mai bine de cinci lire… eu nu l-am văzut, dar era un minunat pandantiv de email de la un magazin de pe Bond Street. Nu se poate să accepţi, pur şi simplu, un astfel de cadou, de la o femeie de la ţară. Nu e aşa?

— Dar tu ai acceptat un dar de la domnişoara Avery, când te-ai măritat.

— Ah, la mine au fost doar nişte chestii de ceramică veche… nici cât o jumătate de penny. La Evie a fost cu totul altceva. Pe cineva care îţi face cadou un astfel de pandantiv trebuie să-l inviţi la nuntă. Unchiul Percy şi Albert, şi tata, şi Charles, toţi au spus că nu se poate şi, când patru bărbaţi sunt de acord, ce poate face o fată? Evie nu a vrut să o supere pe bătrână, aşa că s-a gândit că era cel mai bine să-i scrie o scrisoare, pe un ton glumeţ, şi a trimis pandantivul direct la magazin, ca să o scutească de deranj pe domnişoara Avery.

— Dar domnişoara Avery a zis că…

Ochii lui Dolly se rotunjiră.

— Scrisoarea a fost absolut îngrozitoare. Charles spune că era scrisoarea unui nebun. Până la urmă a luat înapoi pandantivul de la magazin şi l-a aruncat în balta cu raţe.

— Şi nu a dat nici un fel de explicaţii?

— Noi credem că voia să fie invitată la Oniton şi să parvină în societate.

— Este prea bătrână pentru asta, a spus Margaret cu un aer visător. Nu se poate să-i fi dat darul lui Evie în amintirea mamei sale?

— Este posibil. Să-i dai fiecăruia ce i se cuvine, nu? Păi, cred că ar cam trebui să plec. Hai, domnule Manşon… îţi trebuie o blană nouă, dar nu ştiu cine ţi-o va da, serios.

Şi astfel, adresându-i-se piesei sale de îmbrăcăminte, cu umor trist, Dolly ieşi din încăpere.

Margaret o urmă, ca să întrebe dacă Henry ştia despre lipsa de politeţe a domnişoarei Avery.

— Ah, da.

— Atunci, mă întreb de ce m-a lăsat să o rog să aibă grijă de casă.

— Dar nu e decât o ţărancă, a spus Dolly, iar explicaţia ei s-a dovedit a fi corectă. Henry nu cenzura clasele inferioare decât atunci când îi convenea. Pe domnişoara Avery o suporta, la fel ca şi pe Crane, pentru că de la ei putea obţine un folos. „Am răbdare cu un om care ştie ce are de

făcut”, obişnuia el să spună, având de fapt răbdare cu slujba, şi nu cu omul. Oricât de paradoxal ar părea, avea ceva de artist în el: mai degrabă şi-ar fi insultat fiica, decât să piardă o îngrijitoare de încredere pentru soţia lui.

Margaret a considerat că este mai bine să rezolve chiar ea mica problemă. Părţile erau evident ofuscate. Cu îngăduinţa lui Henry, i-a scris domnişoarei Avery un bileţel amabil, rugând-o să lase cuferele aşa cum sunt. Apoi, cu prima ocazie potrivită, s-a dus ea însăşi acolo, cu intenţia de a reîmpacheta lucrurile şi de a le depozita, cum se cuvine, în depozitul local; planul fusese plin de diletantism şi sortit eşecului. Tibby îi promisese că o va însoţi, dar în ultima clipă o rugă să-l ierte că nu poate veni. Aşa că, pentru a doua oară în viaţa ei, a intrat în casa aceea singură.

XXXIII

Ziua în care a plecat în vizită era superbă şi a fost ultima zi de fericire senină pe care avea să o mai aibă, cale de multe luni de atunci înainte. îngrijorarea ei faţă de neobişnuita absenţă a lui Helen era încă latentă, iar în ce priveşte o posibilă ceartă cu domnişoara Avery, aceasta nu făcea decât să însufleţească expediţia. Evitase şi invitaţia pentru prânz a lui Dolly. De la gară a mers drept peste pajiştea satului şi a intrat pe drumul lung, mărginit de castani, care lega pajiştea de biserică. Odinioară, biserica se afla în sat, dar acolo atrăgea atât de mulţi credincioşi că diavolul, într-un acces de furie, a smuls-o din temelii şi a aşezat-o aiurea, pe un gorgan, la aproape jumătate de kilometru distanţă. Dacă povestea era adevărată, atunci probabil că îngerii plantaseră drumul acela cu castani. Pentru creştinul şovăielnic nu se putea închipui un asalt mai ispititor. Iar dacă diavolul ar fi considerat prea lungă calea până la biserică, tot ar fi fost învins, chiar şi aşa, pentru că, exact lângă reşedinţa familiei Charles, ştiinţa construise Sfânta Treime, o capelă cu acoperiş de tablă, pentru enoriaşii care locuiau mai departe.

Margaret mergea agale pe drum, oprindu-se să privească cerul, care licărea printre vârfurile castanilor, sau ca să atingă cu degetele micuţele fructe de pe crengile mai de jos. De ce nu are Anglia o mitologie măreaţă? Folclorul ei nu a evoluat niciodată dincolo de gingăşie, iar cântecele mai măreţe despre ţinuturile sale s-au plăsmuit toate din fluierele Greciei. Oricât de profundă şi adevărată ar fi imaginaţia autohtonă, ea pare să se fi împotmolit. S-a oprit la vrăjitoare şi zâne. Nu poate să însufleţească nici măcar o bucăţică dintr-un câmp de vară sau să dea nume măcar la o jumătate de duzină de stele. Anglia aşteaptă încă momentul suprem al

literaturii sale - aşteaptă marele poet care să-i dea glas sau, şi mai bine, aşteaptă miile de poetaşi ale căror voci să treacă în limbajul nostru comun.

Când a ajuns la biserică, peisajul s-a schimbat. Drumul cu castani s-a deschis într-o potecă netedă, dar îngustă, care ducea înspre ţinutul virgin. A urmat-o preţ de mai bine de un kilometru şi jumătate. Micile ei şovăieli îi făceau plăcere. Cum nu avea un destin statornic, poteca hoinărea după voie pe deal, în jos şi în sus, fără să-i pese de pante sau de priveliştea care, cu toate acestea, se extindea. Marile moşii care sufocă sudul comitatului Hertfodshire erau aici mai puţin supărătoare, iar ţinutul avea o înfăţişare nici aristocratică, nici de suburbie. Era greu de definit, dar Margaret ştia ce nu este: nu era snob. Deşi contururile îi erau palide, exista un aer de libertate în întinderile lui, pe care Surrey nu îl va atinge vreodată, iar sprânceana îndepărtată a lanţului Chiltem se înălţa ca un munte. în opinia lui Margaret, „lăsat în voie, ţinutul acesta ar deveni frumos". Prieteşugul lipsit de pasiune este darul cel mai de preţ al englezilor. Un dar pe care ţinutul îl făgăduia, la fel ca şi ferma scundă, din cărămidă roşie, la care a oprit după chei.

Interiorul fermei a dezamăgit-o însă. A fost întâmpinată de o persoană tânără şi cu o purtare desăvârşită. „Da, doamnă Wilcox; nu, doamnă Wilcox; vai, sigur, doamnă Wilcox, mătuşica a primit scrisoarea dumneavoastră. în momentul de faţă mătuşica este chiar la casa dumneavoastră. Să trimit slujnica să vă conducă?" Apoi a continuat: „Sigur, mătuşica nu se îngrijeşte de casa dumneavoastră, în general; o face doar în mod excepţional, ca să ajute un vecin. îi ocupă timpul. Petrece destul de mult timp pe acolo. Uneori bărbatul meu mă întreabă: «Unde este mătuşica?». Eu îi spun: «Mai trebuie să întrebi? Este la Howards End». Da, doamnă Wilcox, nu vreţi o bucată de prăjitură? Nici dacă v-o tai eu?".

Margaret a refuzat prăjitura, dar, din păcate, aceasta a făcut-o cu adevărat aristocrată în ochii nepoatei domnişoarei Avery.

— Nu pot să vă las să mergeţi singură până acolo. Ei, nu se poate. Chiar nu este cazul. Am să vă conduc eu însămi, dacă aşa stau lucrurile. Trebuie să-mi iau pălăria. Haideţi, doamnă Wilcox, zise ea ştrengăreşte, să nu vă mişcaţi până nu mă întorc.

Copleşită, Margaret nu s-a mişcat din salonul pentru musafiri, asupra căruia poposise atingerea curentului Art Nouveau. Dar şi celelalte camere arătau corespunzător, deşi oglindeau tristeţea aparte a unui interior rural. Aici locuise o rasă mai veche, spre care privim cu nelinişte. Zona rurală, pe

care o vizităm la sfârşit de săptămână, îi fusese adevăratul cămin, iar părţile mai grave ale vieţii, decesele, despărţirile, aspiraţiile de iubire, îşi au cea mai profundă expresie în mijlocul câmpurilor. Nu totul era tristeţe. Soarele strălucea afară. Sturzul îşi cânta cele două triluri pe bobocii de călin. Câţiva copii se jucau gălăgios în nişte mormane de paie aurii. Prezenţa tristeţii însăşi o surprinse pe Margaret şi sfârşi prin a-i da un sentiment de perfecţiune. Fermele acestea din Anglia sunt locul unde, dacă aşa ceva este posibil, poţi să vezi statornic viaţa, şi o poţi vedea întreagă, îi poţi aduna într-o singură imagine vremelnicia şi tinereţea veşnică, poţi să vezi toate legăturile fără amărăciune, până ce toţi oamenii devin fraţi. Gândurile însă i-au fost întrerupte de întoarcerea nepoatei domnişoarei Avery. Atât de liniştitoare erau acele gânduri, încât a primit cu bucurie întreruperea.

Era mai uşor de ajuns pe uşa din spate şi, după explicaţiile necesare, pe acolo au şi ieşit. Acum, nepoata era deranjată de nenumăraţii pui de găină care se repezeau în picioarele ei după mâncare şi de o scroafă maternă şi neruşinată. Nu ştia cât de multe erau animalele. Dar aerul aristocrat a pierit la atingerea aerului dulce. Vântul se înteţea, împrăştiind paiele şi ciufulind cozile raţelor, care pluteau în cârduri deasupra pandantivului lui Evie, aruncat în balta. Un vânticel dulce de primăvară, din acelea care fac să freamăte frunzişul abia înmugurit, a măturat câmpul şi apoi a amuţit. „Gi-gii“, cânta sturzul. „Cucu“, se auzea pe furiş din vârful brazilor. „Gi-gii, priţi-gi-gii“ şi celelalte păsărele li se alăturau cu alte triluri fără înţeles. Gardul viu era ca o pictură lucrată pe jumătate, care avea să fie terminată peste câteva zile. Pe marginile lui creşteau rostopască, rodul pământului şi primule, în golurile ferite; tufele de măceş, purtând încă fructele uscate, dezvăluiau şi promisiunea înfloririi. Venise primăvara, fără veşmintele sale clasice, dar mai frumoasă decât toate primăverile; mai frumoasă chiar şi decât aceea care păşeşte printre tufele de mirt ale Toscanei, cu graţiile dinainte şi zefirul în urmă-i.

Cele două femei mergeau pe cărare, pline de atenţie. Dar Margaret se gândea cât de greu e să fii corect în legătură cu mobila, într-o astfel de zi, iar nepoata era cu gândul la pălării. Astfel absorbite, au ajuns la Howards End. Strigăte nerăbdătoare de „Mătuşică!” au despicat aerul. Nu a venit nici un răspuns, iar uşa de la intrare era încuiată.

— Sunteţi sigură că domnişoara Avery este aici? întrebă Margaret.

— A, da, doamnă Wilcox, absolut sigură. Este aici în fiecare zi. Margaret încercă să se uite prin fereastra de la sufragerie, dar perdeaua

dinăuntru era trasă complet. La fel şi cea de la salon şi din sală. Perdelele îi păreau familiare, totuşi nu îşi amintea să fi fost acolo când vizitase casa data trecută; avusese impresia că domnul Bryce luase totul cu el. Au încercat intrarea din spate. Nici aici nu au primit vreun răspuns şi nici nu au putut vedea nimic; fereastra bucătăriei era acoperită cu un oblon, iar cămara şi anexa bucătăriei aveau nişte bucăţi de lemn proptite, ameninţător de asemănătoare cu capacele unor cufere. Margaret se gândi la cărţile ei şi ridică şi ea vocea. La primul strigăt a şi reuşit.

— Măi, măi! veni replica din casă a cuiva. E chiar doamna Wilcox, care a venit în sfârşit!

— Ai cheia, mătuşico?

— Madge, pleacă, zise domnişoara Avery, încă invizibilă.

— Mătuşică, este doamna Wilcox….

Margaret o susţinu şi ea:

— Nepoata dumitale şi cu mine am venit împreună…

— Madge, pleacă. Nu e cazul să te bagi.

Biata femeie deveni stacojie.

— Mătuşica a devenit mai excentrică în ultima vreme, spuse ea, nervoasă.

— Domnişoară Avery, am venit în legătură cu mobila. Sunteţi bună să-mi daţi drumul înăuntru?

— Da, doamnă Wilcox, zise vocea, desigur.

Dar apoi urmă tăcerea. Au strigat iar, fără răspuns. Descurajate, au ocolit din nou casa.

— Sper că domnişoara Avery nu este bolnavă, se hazardă Margaret.

— Păi, dacă-mi permiteţi, zise Madge, poate că acum ar fi bine să vă las singură. Servitorii de la fermă trebuie supravegheaţi. Mătuşica este uneori ciudată.

Adunându-şi politeţurile, se retrase învinsă şi, ca şi cum plecarea ei declanşase un arc, uşa din faţă s-a deschis imediat.

— Haideţi, intraţi, doamnă Wilcox! spuse domnişoara Avery, calmă şi chiar amabilă.

— Mulţumesc foarte mult, începu Margaret, dar se opri la vederea unui suport pentru umbrele. Era al ei.

— Intraţi mai întâi în sală, zise domnişoara Avery. Trase perdeaua şi Margaret scoase un strigăt de disperare. Pentru că se întâmplase ceva îngrozitor. Sala era aranjată cu lucrurile din biblioteca de la Wickham Place.

Covorul fusese întins, biroul mare era tras la fereastră; rafturile de cărţi acopereau peretele din faţa căminului, iar sabia tatălui ei - asta a uluit-o în mod deosebit - fusese trasă din teacă şi atârnată, golaşă, printre volumele sobre. Probabil că domnişoara Avery muncise mai multe zile la asta.

— îmi este teamă că nu asta am vrut, începu Margaret. Domnul Wilcox şi cu mine nu am dorit să fie deschise cuferele. De exemplu, cărţile acestea sunt ale fratelui meu. Noi le-am depozitat pentru el şi pentru sora mea, care este în străinătate. Când aţi avut amabilitatea să vă angajaţi că veţi avea grijă de aceste lucruri, noi nu ne-am aşteptat să faceţi atât de mult.

— Casa a fost goală prea mult timp, spuse bătrâna.

Margaret nu dorea să o contrazică.

— Cred că noi nu am fost expliciţi, spuse ea politicos, este o greşeală şi, neîndoielnic, este a noastră.

— Doamnă Wilcox, au fost greşeli peste greşeli, de cincizeci de ani încoace. Casa este a doamnei Wilcox şi ea nu ar vrea ca reşedinţa să mai stea goală.

Pentru a ajuta biata minte slăbită, Margaret zise:

— Da, casa doamnei Wilcox, mama domnului Charles.

— Greşeli peste greşeli, a repetat domnişoara Avery, greşeli peste greşeli.

— Păi, ştiu şi eu, răspunse Margaret, aşezându-se pe unul din scaune, care erau ale ei. Chiar nu ştiu ce este de făcut.

Nu se putea abţine să râdă.

— Da, ar trebui să fie o casă destul de veselă, zise cealaltă.

— Ştiu şi eu… într-adevăr. Păi, vă mulţumesc foarte mult, domnişoară Avery. Da, este în regulă. încântător.

— Mai este şi salonul… Trecu pe uşa din faţă şi trase perdeaua; lumina inundă salonul şi mobila din Wickham Place… Şi sufrageria. (Alte perdele au fost trase, alte ferestre fură deschise către primăvară.) Apoi, pe aici… (Domnişoara Avery continua să traverseze sala încolo şi încoace. Vocea i se pierduse, dar Margaret o auzi ridicând oblonul de la bucătărie.) Aici nu am terminat încă, a anunţat ea la întoarcere, mai sunt multe de făcut. Băieţii de la fermă o să vă care sus şifonierele cele mari, pentru că nu este nevoie să cheltuiţi pe altele, din Hilton.

— Totul este o greşeală, a repetat Margaret, simţind că trebuie să pună piciorul în prag. Este o neînţelegere. Domnul Wilcox şi cu mine nu vom locui la Howards End.

— Ah, aşa. Din cauza alergiei lui la fân?

— Ne-am decis să construim un cămin nou pentru amândoi, în Sussex, şi o parte din mobila aceasta… partea mea… va merge atunci acolo.

O privi intens pe domnişoara Avery, încercând să-i înţeleagă suceala. Nu era o bătrână flecară. Ridurile ei erau şirete şi amuzante. Părea capabilă de glume caustice, dar şi de o nobleţe superioară şi lipsită de ostentaţie.

— Credeţi că nu vă veţi întoarce să trăiţi aici, doamnă Wilcox, dar o veţi face.

— Asta rămâne de văzut, zise Margaret, zâmbind. Pentru moment, nu avem intenţia. Se întâmplă să avem nevoie de o casă mult mai mare. Circumstanţele ne obligă să dăm petreceri mari. Desigur, într-o bună zi… nu se ştie niciodată, nu?

Domnişoara Avery îi replică:

— într-o bună zi! Nţ-nţ! Nu vorbiţi despre o bună zi. Aici trăiţi, chiar acum.

— Trăiesc?

— Trăiţi aici, şi o faceţi deja de zece minute, dacă vreţi părerea mea.

Era o remarcă lipsită de sens, dar, cuprinsă de un sentiment ciudat de lipsă de loialitate, Margaret se ridică de pe scaun. Simţea că Henry fusese ţinut deoparte. Merseră în sufragerie, unde lumina soarelui aluneca pe şifonierul mamei sale, şi la etaj, unde spiritele vechi iscodeau dintr-un loc nou. Mobila se potrivea extraordinar de bine. în încăperea din mijloc, camera aflată deasupra sălii şi în care dormise Helen cu patru ani în urmă, domnişoara Avery potrivise vechiul coş de copii al lui Tibby.

— Camera copilului, zise ea.

Margaret se întoarse, fără să scoată o vorbă, în sfârşit, văzuse totul. Bucătăria şi holul de intrare erau încă pline cu mobilă şi paie, dar, atât cât îşi putea da seama,

nimic nu fusese spart sau zgâriat. Ce tristă demonstraţie de candoare! Apoi făcură o plimbare prin grădină. De la ultima vizită, aceasta se sălbăticise. Poteca de pietriş era năpădită de buruieni şi crescuse iarbă chiar la intrarea garajului. Iar grădina cu pietre a lui Evie era numai dâmburi. Poate că Evie era de vină pentru ciudăţeniile domnişoarei Avery. Dar Margaret bănuia că motivele erau mai profunde şi că scrisoarea prostească a fetei nu a făcut decât să descătuşeze iritarea adunată ani la rând.

— Este o pajişte superbă, observă ea.

— Era aidoma unui salon în aer liber, din acelea formate, cu sute de ani în urmă, din câmpuri mai mici. Aşa că gardul despărţitor cobora panta în zigzag, în unghiuri drepte, iar la capăt era o mică anexă verde, un fel de cameră de toaletă pentru vaci.

— Da, pajiştea arată destul de bine, zise domnişoara Avery, vreau să spun, pentru aceia care nu suferă de strănutat… şi chicoti răutăcios. L-am văzut pe Charlie Wilcox ieşind la flăcăii mei la vremea strânsului de fân… ah, ar trebui să facă asta… nu trebuie să facă ailaltă… îi învăţa să-şi facă treaba. Şi chiar atunci îl apuca gâdiliciul. îl moşteneşte pe taică-său, ca şi în altele. Nu există nici un Wilcox care să poată face faţă unui câmp, în luna iunie… râdeam gata să plesnesc atunci când o curta pe Ruth.

— Şi fratele meu este alergic la fân, zise Margaret.

— Casa asta este prea în mijlocul câmpului, pentru ei. Bineînţeles, la început au fost destul de bucuroşi să se afle aici, înăuntru. Dar cei din neamul Wilcox sunt mai buni decât nimic, după cum văd că ai descoperit.

Margaret râse.

— Pun lucrurile în mişcare, nu-i aşa? Da, doar atât.

— Pun Anglia în mişcare, după părerea mea.

Dar domnişoara Avery o supără, replicând:

— Vai, se înmulţesc precum iepurii. Măi, măi, lumea e ciudată. Dar El, care a făcut-o, ştie ce vrea de la ea, bănuiesc. Dacă doamna Charlie îl aşteaptă pe cel de al patrulea, nu e treaba noastră să ne plângem.

— Se înmulţesc, dar şi muncesc, spuse Margaret, conştientă că era oarecum invitată să trădeze, fapt repetat ca un ecou chiar de briza vântului şi de cântecul păsărilor. Cu siguranţă lumea e ciudată, dar, atâta vreme cât oameni ca soţul meu şi fiii lui o guvernează, cred că nu va fi niciodată o lume rea… niciodată cu adevărat rea.

— Nu, sunt mai buni decât nimic, zise domnişoara Avery şi se îndreptă spre ulm.

Pe drumul de întoarcere spre fermă, vorbi mai mult despre vechea ei prietenă, cu mult mai multă limpezime ca mai înainte. Când erau în casă, Margaret se întrebase dacă ea chiar făcea diferenţa între prima şi a doua soţie. Acum bătrâna spunea:

— Nu am prea mai văzut-o pe Ruth, după ce a murit bunica ei, dar am rămas în relaţii civilizate. Era o familie foarte cuviincioasă. Bătrâna doamnă Howard nu vorbea niciodată de rău pe nimeni şi nici nu lăsa pe nimeni să fie alungat, fără să primească ceva de mâncare. Pe atunci, pe pământul lor

nu exista „Cei ce încalcă proprietatea vor suporta rigorile legii”, ci numai „Nu vreţi, oameni buni, să intraţi?”. Doamna Howard nu a fost făcută să conducă o fermă.

— Nu aveau nici un bărbat care să le ajute? a întrebat Margaret.

— Lucrurile au mers, până când nu a mai rămas nici un bărbat în familie.

— Până la venirea domnului Wilcox, a corectat-o Margaret, nerăbdătoare ca soţul ei să primească ce i se cuvine.

— Bănuiesc că da; dar Ruth ar fi trebuit să se mărite cu un… nu vreau să par lipsită de respect faţă de dumneavoastră când spun asta, pentru că înţeleg că eraţi oricum menită să îl luaţi pe Wilcox, fie că îl lua ea prima, fie că nu.

— Cu cine ar fi trebuit să se mărite?

— Cu un soldat! exclamă bătrâna. Un soldat adevărat. Margaret tăcea. Era o critică adusă caracterului lui Henry, cu mult mai tranşantă decât oricare dintre cele făcute de ea. Era nemulţumită.

— Dar acum s-a terminat totul, continuă femeia. Acum vin vremuri mai bune, deşi m-aţi făcut să aştept destul de mult. în câteva săptămâni am să văd luminile strălucind prin gard, seara. Aţi comandat cărbuni?

— Nu venim aici, a spus Margaret cu hotărâre, căci o respecta prea mult pe domnişoara Avery ca să îi cânte în strună. Nu, nu venim. Deloc. Totul a fost o greşeală. Mobila trebuie înlocuită de îndată şi, îmi pare foarte rău, dar voi face alte aranjamente, aşa că vă rog mult să-mi daţi cheile.

— Desigur, doamnă Wilcox, a spus domnişoara Avery şi renunţă la sarcinile ei, cu un zâmbet.

Uşurată de această rezolvare şi după ce îi transmise complimentele ei lui Madge, Margaret plecă înapoi spre gară. Intenţionase să se ducă la depozitul pentru mobilă şi să lase instrucţiunile pentru mutare, dar confuzia se dovedise a fi mult mai mare decât se aşteptase, aşa că se hotărî să se consulte cu Henry. O hotărâre înţeleaptă. El era complet împotrivă să folosească depozitul local pe care îl recomandase iniţial şi a sfătuit-o să le depoziteze la Londra, până la urmă.

însă, mai înainte ca acestea să fie înfăptuite, un necaz neaşteptat se abătu asupra ei.

XXXIV

Complet neaşteptat nu era. Toată iama, sănătatea mătuşii Juley fusese proastă. Avusese parte de o lungă serie de răceli cu tuse şi fusese prea

ocupată ca să scape de ele. Abia ce îi promisese nepoatei sale că „am să mă ocup serios de pieptul ăsta sâcâitor”, când a luat-o un frig şi a făcut o formă acută de pneumonie. Margaret şi cu Tibby s-au dus amândoi la Swanage. Au telegrafiat şi după Helen şi, până la urmă, grupul care s-a reunit primăvara în casa aceea primitoare avea întreg patosul unor amintiri luminoase. într-o zi perfectă, când soarele părea de porţelan, iar în golful mic şi discret valurile băteau pe nisip cel mai molcom tam-tam, Margaret mergea grăbită printre rododendroni, confruntată iar cu absurditatea morţii. O moarte se poate explica, în sine, dar nu aruncă nici o lumină asupra alteia; preoţii sau oamenii de ştiinţă pot generaliza, dar ştim că nici o generalizare nu este posibilă în cazul celor pe care îi iubim; pe ei nu-i aşteaptă nici un rai, nici o singură clipă de uitare. Incapabilă de tragism, mătuşa Juley aluneca din viaţă, cu mici şi ciudate hohote de râs şi scuze pentru că a zăbovit atât de mult în ea. Era foarte slăbită; nu putea face faţă momentului şi nici nu înţelegea marele mister despre care toţi erau de acord că o aşteaptă; i se părea doar că este vlăguită… mai vlăguită decât fusese vreodată până atunci; că vedea, auzea şi simţea tot mai puţin cu fiecare clipă; şi că, dacă nu se schimba ceva, în curând nu aveau să mai simtă nimic. Câtă putere mai avea era consumată cu planuri: oare Margaret nu putea să facă nişte expediţii cu vaporul? Scrumbiile erau gătite pe gustul lui Tibby? Se necăjea singură din pricina absenţei lui Helen, dar şi din pricină că ea era cauza pentru care Helen trebuia să revină. Surorile medicale păreau să considere aceste interese ca fiind absolut fireşti, şi poate că atitudinea ei era una obişnuită pentru cei ce se apropie de Marea Trecere. Dar Margaret vedea moartea despuiată de orice fals romantism; oricare ar fi fost ideea pe care moartea o poate cuprinde, procesul poate fi trivial şi hidos.

— E important… Margaret dragă, să faceţi o excursie la Lulworth, când vine Helen.

— Helen nu va putea rămâne, mătuşă Juley. A trimis o telegramă că nu poate să scape decât ca să te vadă. Trebuie să se întoarcă în Germania, de îndată ce te faci bine.

— Cât de ciudat din partea lui Helen! Domnul Wilcox…

— Da, mătuşă dragă?

— Se poate lipsi de tine?

Henry dorise ca ea să vină şi fusese foarte drăguţ. încă o dată, Margaret avusese dreptate.

Doamna Munt nu a murit. Chiar împotriva voinţei ei, o forţă cu mult mai solemnă a luat-o în stăpânire şi a condus-o la liman. Şi-a revenit, fără emoţii, la fel de neastâmpărată ca întotdeauna. A patra zi, pericolul trecuse.

— Margaret… e important, a insistat ea, mi-aş dori să ai pe cineva cu care să te plimbi. Să încerci cu domnişoara Conder.

— Am făcut o mică plimbare cu domnişoara Conder.

— Dar nu este prea interesantă. Măcar dacă o aveai pe Helen aici.

— îl am pe Tibby, mătuşă Juley.

— Nu, pentru că el trebuie să-şi exerseze chineza. Ţie îţi trebuie un tovarăş adevărat. Zău că Helen e ciudată.

— Helen este foarte ciudată, conveni Margaret.

— Nu i-a ajuns că a plecat în străinătate, de ce vrea să se întoarcă acolo imediat?

— Fără îndoială se va răzgândi când ne va vedea. Nu este deloc echilibrată.

Aceasta era critica obişnuită legată de Helen, dar lui Margaret îi tremura vocea când a rostit-o. Era deja profund îndurerată de purtarea surorii ei. Poate că era nefiresc să fugi din Anglia, dar să rămâi departe, timp de opt luni, e semn că nu numai mintea este anapoda, ci şi inima. De pe un pat de suferinţă, Helen putea fi rechemată, dar rămânea surdă la alte apeluri, mai omeneşti. După o privire aruncată mătuşii sale, s-ar fi retras la loc în viaţa ei nebuloasă, în spatele unui post-restant oarecare. Abia de mai exista; scrisorile îi deveniseră anoste şi rare; nu avea nevoi şi nici un fel de curiozităţi. Şi toate erau puse în seama bietului Henry! Henry, de mult iertat de propria soţie, era încă prea infam pentru a fi salutat de cumnata sa. Lucrul era anormal şi, spre neliniştea ei, Margaret îşi închipuia că poate urmări creşterea acestei anormalităţi pe parcursul ultimilor patru ani din viaţa lui Helen. Fuga de la Oniton; patronajul lipsit de echilibru asupra soţilor Bast; criza de furie de pe deal - toate se asociau cu Paul, un băiat neînsemnat ale cărui buze le sărutaseră pe-ale ei, preţ de o clipă. Margaret şi doamna Wilcox se temuseră că s-ar putea săruta din nou. Ce prostie: adevăratul pericol era reacţia. Reacţia la familia Wilcox i-a ros existenţa, până ce abia de mai era întreagă la minte. La douăzeci şi cinci de ani avea o idee fixe. Ce speranţă mai putea fi pentru ea la bătrâneţe?

Cu cât Margaret se gândea mai mult la asta, cu atât devenea mai alarmată. Multe luni subiectul fusese dat deoparte, dar acum era prea grav pentru a mai fi ignorat.

Exista chiar o tentă de nebunie. Oare toate acţiunile lui Helen urmau să fie guvernate de câte o mică întâmplare nefericită, cum i se poate întâmpla oricui la tinereţe? Poate fi natura umană construită pe linii atât de lipsite de importanţă? Mica întâlnire nefericită de la Howards End era fundamentală. Se întindea pe terenul sterp de alte relaţii mai serioase; era mai puternică decât intimitatea dintre surori, mai puternică decât raţiunea sau cărţile. într-una din toanele ei, Helen mărturisise că „încă îi făcea plăcere" într-un anume sens. Figura lui Paul pierise, dar rezistase farmecul mângâierii lui. Şi atunci când trecutul înseamnă plăcere, poate exista şi reacţia - propagare la amândouă extremităţile.

în sfârşit, este ciudat şi trist că minţile noastre pot fi astfel de răsaduri, iar noi nu avem puterea de a alege seminţele. Dar omul este şi-aşa o fiinţă tristă şi ciudată, preocupată să jefuiască pământul, fără să observe ce creşte înăuntrul său. Nu poate fi plictisit cu treburi psihologice. Lasă asta în seama specialistului, ceea ce este ca şi cum şi-ar lăsa cina să fie mâncată de o locomotivă cu aburi. Nu-şi poate pierde timpul ca să-şi digere propriul suflet. Margaret şi Helen fuseseră mai răbdătoare şi se pare că Margaret reuşise… atât cât mai este posibil succesul. Se înţelegea pe sine, avea câteva rudimente de control asupra propriei creşteri. Nu se poate spune dacă Helen reuşise.

în ziua când doamna Munt îşi revenea, a sosit şi scrisoarea lui Helen. Era expediată din Munchen, iar Helen urma să sosească la Londra, a doua zi. Era o scrisoare neliniştitoare, deşi începea afectuos şi normal.

Scumpă Meg,

Transmite-i mătuşii Juley că Helen o iubeşte. Spune-i că o iubesc şi că am iubit-o de când mă ştiu. Am să ajung marţi în Londra.

A dresa m ea va fi în sarcina băncii. Nu m-am hotărât încă asupra unui hotel, a şa că să-mi scrii sau să-mi telegrafiezi acolo şi dâ-mi veşti amănunţite. D acă m ătuşa Juley se simte mult mai bine, sau dacă, dintr-un motiv groaznic, nu mai are rost să vin la Swanage, nu trebuie să consideri ciudat d acă nu apar. Am o mulţime de proiecte în minte. în prezent locuiesc în străinătate şi vreau să mă întorc acolo cât mai repede cu putinţă. Te rog să-mi spui unde se află m obila noastră. Aş vrea să iau o carte, două; restul sunt ale tale.

Iartâ-mâ, scum pă Meg. Probabil că scrisoarea m ea sună exasperant, dar toate scrisorile sunt din partea celei care te iubeşte.

Helen

Era o scrisoare exasperantă, pentru că o ispitea pe Margaret să spună o minciună. Dacă i-ar fi scris că mătuşa Juley era încă în pericol, sora ei ar fi venit. Lipsa sănătăţii este contagioasă. Nu putem fi în legătură cu aceia care se află într-o stare bolnăvicioasă fără să ne vătămăm noi înşine. Să „acţionezi cum e mai bine" ar fi putut să-i facă bine lui Helen, dar i-ar fi făcut rău ei înseşi şi, cu riscul unui dezastru, şi-a păstrat cumpătul, pentru încă o vreme. I-a răspuns că mătuşa lor era mult mai bine şi a aşteptat să vadă ce se întâmplă.

Tibby a fost de acord cu felul în care a răspuns. Se maturizase rapid şi devenea un companion mai plăcut decât înainte. Oxfordul îl schimbase mult. îşi pierduse din aroganţă şi îşi putea ascunde indiferenţa faţă de oameni şi interesul faţă de mâncare. Dar nu devenise mai omenos. Anii dintre optsprezece şi douăzeci şi doi, atât de magici pentru cei mai mulţi, pe el îl conduceau încet din adolescenţă către vârsta mijlocie. Nu cunoscuse niciodată bărbăţia tinereţii, acea calitate care îţi încălzeşte inima până la moarte şi care îi conferea domnului Wilcox un farmec de neşters. Tibby era rece - fără vreo vină a lui, şi fără răutate. Considera că Helen greşeşte şi Margaret are dreptate, dar această problemă de familie reprezenta pentru el, ceea ce reprezintă, pentru majoritatea oamenilor, o scenă sub lumina reflectoarelor. Nu a avut decât o sugestie de făcut, şi aceasta era tipică.

— De ce nu-i spui domnului Wilcox?

— Despre Helen?

— Poate că s-a mai întâlnit cu astfel de lucruri.

— El ar face tot ceea ce poate, dar…

— Ei, tu ştii mai bine. Dar el este un tip practic.

Avea încrederea studentului în experţi. Margaret şovăia, dintr-un motiv sau altul. Răspunsul lui Helen veni prompt. Trimise o telegramă, în care cerea adresa unde se afla mobila, întrucât avea să revină foarte curând. Margaret îi răspunse: „Fără discuţie, nu; ne întâlnim la bancă, la ora patru". Ea şi Tibby au plecat la Londra. Helen nu a venit la întâlnire şi adresa ei le-a fost refuzată. Helen dispăruse în haos.

Margaret îşi puse braţul pe umerii fratelui ei. El era tot ce-i mai rămăsese şi niciodată nu păruse atât de diafan.

— Tibby, dragule, ce ne facem acum?

— Este incredibil, a replicat el.

— Dragă, judecata ta este adesea mai limpede decât a mea. Ai vreo idee ce se ascunde în spatele a toate astea?

— Nici una, dacă nu cumva este ceva mental.

— A, aşa! a spus Margaret. Absolut imposibil.

Dar sugestia fusese rostită şi, în câteva clipe, o preluase şi ea. Nimic altceva nu putea explica lucrurile. Londra era şi ea de acord cu Tibby. De pe oraş căzuse masca, şi ea îl văzu exact aşa cum era de fapt - o caricatură a infinitului. Barierele familiare, străzile pe care mergea, casele între care îşi făcuse micile drumuri, timp de atâţia ani, au devenit brusc neglijabile. Helen părea una cu copacii mohorâţi şi cu traficul şi cu petele de noroi care înfloreau încet. Făcuse un monstruos gest de renunţare şi se topise în această entitate. Credinţa lui Margaret rezista. Ştia că sufletul omului, dacă va fi să i se întâmple, se va contopi cu stelele şi cu marea. Şi totuşi simţea că, de mulţi ani, sora ei o apucase pe căi anapoda. Era simbolic faptul că tocmai acum avea să se întâmple catastrofa, într-o după-amiază londoneză în care ploaia cădea încet.

Henry era singura speranţă. Cu siguranţă. Se putea ca el să cunoască unele căi prin haos, care lor le erau necunoscute, şi Margaret se hotărâse să urmeze sfatul lui Tibby şi să lase întreaga chestiune în mâinile lui. Trebuia să meargă amândoi la biroul lui. Oricum, el nu ar fi putut înrăutăţi situaţia. Margaret a intrat pentru câteva clipe în catedrala St. Paul, a cărei cupolă iese atât de curajoasă din harababură, ca şi cum ar predica o doctrină a formelor. Dar, pe dinăuntru, St. Paul este la fel ca şi împrejurimile sale - plină de ecouri şi şoapte, cântece surde, mozaicuri invizibile, urme ude de paşi care traversează iar şi iar pardoseala. Si monumentum requiris, circumspice.1 Inscripţia ne aduce din nou în Londra. Aici nu exista speranţă pentru Helen.

La început, Henry nu a fost prea receptiv. Se aşteptase la asta. Pusese fericit să o vadă întoarsă de la Swanage şi a acceptat cu greu că a apărut o nouă problemă. Când i-au spus despre ancheta lor, nu a făcut decât să-i ia peste picior pe Tibby şi pe familia Schlegel în general, şi a declarat că era „aşa de tipic pentru Helen” să le aducă supărări celor dragi.

— Asta spunem şi noi, a replicat Margaret. Dar de ce trebuie să fie numai ca Helen? De ce să i se îngăduie să fie aşa de ciudată şi să devină şi mai ciudată?

— Nu mă întreba pe mine. Eu sunt un simplu om de afaceri. Eu îmi văd de viaţa mea şi nu mă amestec în treburile altora. Sfatul meu, pentru amândoi, este să nu vă faceţi griji. Margaret, iar ai cearcăne sub ochi. Ştii că n-ai voie. Mai întâi mătuşa ta… acum sora ta. Nu, nu avem de gând să

tolerăm asta. Nu-i aşa, Theobald? (Puse mâna pe sonerie.) Am să vă dau nişte ceai şi pe urmă vă duceţi direct acasă în Ducie Street. Nu pot să-mi las iubita să arate la fel de bătrână ca şi soţul ei.

— Totuşi, nu ai înţeles punctul nostru de vedere, i-a spus Tibby.

Domnul Wilcox, care era în toane bune, i-a răspuns:

— Nici nu cred că am s-o fac vreodată.

Se lăsă pe spate, râzând de acea familie înzestrată, dar ridicolă, iar focul licărea peste harta Africii. Margaret i-a făcut semn fratelui ei să continue. Destul de neîncrezător, el se supuse.

— Ce vrea să spună Margaret este că poate sora noastră este nebună.

Charles, care lucra în încăperea cealaltă, privi în jur.

— Intră, Charles, a spus Magaret amabilă, nu poţi să ne ajuţi în vreun fel? Avem iarăşi probleme.

— Mi-e teamă că nu pot. Care sunt faptele? Ştii că suntem cu toţii mai mult sau mai puţin nebuni, în ziua de azi.

— Faptele sunt următoarele, a răspuns Tibby, care avea, uneori, o luciditate pedantă. De trei zile se află în Anglia şi nu vrea să ne vadă. Le-a interzis celor de la bancă să ne dea adresa ei. Refuză să răspundă la întrebări şi Margaret găseşte că scrisorile ei sunt evazive. Mai sunt şi alte fapte, dar acestea sunt cele mai ciudate.

— Aşadar, nu s-a mai purtat niciodată, până acum, în acest fel? a întrebat Henry.

— Bineînţeles că nu! a răspuns soţia lui, încruntându-se.

— Bine, draga mea, dar de unde să ştiu eu?

O copleşi un acces paradoxal de nervi.

— Ştii foarte bine că Helen nu a avut niciodată păcatul lipsei de afecţiune. Cu siguranţă ai observat măcar atât la ea.

— O, da. Ea şi cu mine ne-am înţeles întotdeauna minunat.

— Nu, Henry… nu înţelegi?… nu asta am vrut să spun.

Şi-a revenit, dar nu înainte ca Charles să observe. Atent şi nătâng, el urmărea întreaga scenă.

— Vreau să spun că, în trecut, atunci când era excentrică, putea fi totuşi adusă la sentimente mai bune, până la urmă. Se purta ciudat pentru că îi păsa de cineva sau voia să ajute. Dar acum nu există nici o scuză. Ne îndurerează profund şi de aceea sunt sigură că nu este sănătoasă. „Nebună” este un cuvânt prea teribil, dar sunt sigură că nu se simte bine. Nu am să

cred niciodată altfel. Dacă eu credeam că este sănătoasă, nu aş fi discutat cu tine despre sora mea, vreau să spun că nu te-aş fi deranjat în legătură cu ea.

Henry începuse să devină serios. Sănătatea şubredă era ceva bine definit pentru el. Cum, în general, el era sănătos, nu îşi dădea seama că ne scufundăm încet, încet, în această stare. Cei bolnavi nu aveau nici un drept; se aflau în afara societăţii; puteai să-i minţi fără pic de remuşcare. Când soţia lui avusese primul atac de boală, i-a promis să o ducă în Hertfordshire, dar între timp a aranjat cu o clinică privată şi a dus-o acolo, în schimb. Helen era şi ea bolnavă. Iar planul pe care l-a conceput pentru capturarea ei, deşi inteligent şi bine intenţionat, avea moralitatea unei haite de lupi.

— Vrei să pui mâna pe ea? a întrebat-o el. Asta este problema, nu? Trebuie să o vadă un doctor.

— Din câte ştiu eu, a fost deja la unul.

— Bine, bine; nu mă întrerupe.

S-a ridicat în picioare şi a căzut pe gânduri. Gazda spirituală şi nesigură a dispărut, şi în locul ei l-au văzut pe bărbatul care a stors bani din Grecia şi Africa şi a cumpărat păduri de la băştinaşi pe câteva sticle de gin.

— Ştiu, a spus el în sfârşit, este cum nu se poate mai uşor. Lăsaţi în seama mea. O s-o trimitem la Howards End.

— Cum o să faci asta?

— După cărţile ei. Spune-i că trebuie să şi le despacheteze singură. Atunci poţi să te întâlneşti cu ea acolo.

— Henry, dar asta este exact ceea ce ea nu vrea să fac. Este parte din… orice o fi asta… a ei, să nu se întâlnească niciodată cu mine.

— Bineînţeles că nu ai să-i spui că vii şi tu. Când va fi acolo, căutând prin lăzi, ai să apari şi tu. Dacă nu e nimic în neregulă cu ea, cu atât mai bine. Dar automobilul vă va aştepta după curbă şi putem să o ducem la un specialist cât ai zice peşte.

— Este absolut imposibil, clătină Margaret din cap.

— De ce?

— Mie nu mi se pare imposibil, a zis Tibby. Este cu siguranţă un plan foarte discret.

— Este imposibil pentru că… - îşi privi cu tristeţe soţul - nu este tocmai limba pe care o vorbim noi, Helen şi cu mine. Dacă înţelegi ce vreau să spun. Ar funcţiona splendid în cazul altora, pe care nu-i învinuiesc.

— Dar Helen nu vorbeşte, a spus Tibby. Asta şi este problema. Ea nu vrea să vorbească pe limba ta şi, din pricina asta, crezi că este bolnavă.

— Nu, Henry, e drăguţ din partea ta, dar nu aş putea.

— înţeleg, spuse el, ai scrupule.

— Cred că da.

— Şi, decât să acţionezi împotriva lor, mai bine o laşi pe sora ta să sufere. Ai fi putut să o aduci la Swanage cu un cuvânt, dar ai fost scrupuloasă. Şi e bine să ai scrupule. Şi eu sunt la fel de scrupulos ca oricine altcineva, sper; dar, când este o situaţie ca acesta, când se pune problema nebuniei…

— Neg că este vorba de nebunie.

— Dar tocmai ai spus adineauri…

— Una este când spun eu, şi alta când o spui tu.

Henry strânse din umeri.

— Margaret! Margaret! bombăni el. Nici un fel de şcoală nu le poate învăţa pe femei să fie logice. Haide, draga mea, timpul meu e preţios. Vrei să te ajut, sau nu?

— Nu în acest fel.

— Răspunde-mi la întrebare. întrebare simplă, răspuns simplu. Vrei…

Charles i-a surprins pe toţi, intervenind în discuţie:

— Pater, ar fi bine să nu amestecăm Howards End în treaba asta.

— De ce, Charles?

Charles nu putea oferi un motiv; dar Margaret simţi ca şi cum, de la distanţe uriaşe, între ei a avut loc un schimb de saluturi.

— Toată casa e cu susu-n jos, răspunse el enervat. Nu cred că avem nevoie de un deranj mai mare.

— Care „noi“? îl întrebă tatăl său. Băiete, rogu-te, care „noi“?

— Sigur, mă scuzi, zise Charles, se pare că întotdeauna inoportunez.

Margaret îşi dorea deja să nu-i fi pomenit niciodată soţului ei despre problema aceea. Nu mai putea da înapoi. El era hotărât să ducă lucrurile până la o încheiere mulţumitoare şi, pe măsură ce vorbea, Helen dispăru. Părul ei frumos şi plin de zulufi şi ochii iscoditori nu însemnau nimic, pentru că ea era bolnavă, lipsită de drepturi şi oricare dintre prietenii ei o putea vâna. Cu sufletul rănit, Margaret se alătură partidei de vânătoare, îi scrise surorii sale o scrisoare mincinoasă, dictată de soţul ei; îi spunea că mobila era toată la Howards End, dar casa putea fi vizitată lunea viitoare, la trei după-amiază, când femeia care îngrijeşte de ea o va aştepta acolo. Era o scrisoare rece şi de aceea cu atât mai plauzibilă. Helen va crede că e jignită.

Iar lunea viitoare, ea şi cu Henry urmau să ia prânzul cu Dolly şi apoi să se ascundă în grădină.

După ce ea şi Tibby au plecat, domnul Wilcox îi spuse fiului său:

— Băiete, nu pot tolera un astfel de comportament. Margaret are o fire mult prea bună ca să se supere, dar mă supăr eu în locul ei.

Charles nu spunea nimic.

— Charles, te supără ceva, în după-amiaza asta?

— Nu, pater, dar s-ar putea să te bagi într-o problemă mai mare decât îţi închipui.

— Cum aşa?

— Nu mă întreba pe mine.1

1. Inscripţia completă este „Lector, si monumentum requiris, circum spice“ (Cititorule, de cauţi un monument, priveşte în jurul tău) şi reprezintă epitaful de pe mormântul din catedrala St. Paul al lui Sir Christopher Wren (1632-1723), unul din arhitecţii acesteia.

XXXV

Lumea vorbeşte despre capriciile primăverii, dar zilele care îi sunt odrasle adevărate nu au decât un singur capriciu: sunt toate pline de adieri care se stârnesc şi se sting şi de ciripitul păsărilor. Flori noi pot să răsară, horbota verde a tufişurilor poate să sporească, dar deasupra lor visează aceleaşi ceruri, pufoase, profunde şi albastre, aceleaşi chipuri, văzute şi nevăzute, hoinăresc prin crânguri şi pajişti. Dimineaţa pe care Margaret şi-a petrecut-o cu domnişoara Avery şi amiaza când s-a pornit să o prindă pe Helen în capcană erau talere ale aceleiaşi balanţe. Timpul parcă nici nu se clintise, ploaia nici nu căzuse, ci doar omul singur, cu planurile şi neliniştile lui, tulbura natura până ce ajungea să o vadă printr-un văl de lacrimi.

Margaret nu mai protesta. Fie că avea dreptate, fie că nu, Henry era plin de bunăvoinţă, şi ea nu avea altă măsură cu care să îl judece. Trebuia să aibă încredere absolută în el. De îndată ce prelua o problemă, obtuzitatea lui dispărea. Profita chiar şi de cel mai mic indiciu, iar capturarea lui Helen promitea să fie pusă în scenă cu tot atâta iscusinţă ca şi nunta lui Evie.

Aşa cum se stabilise, au plecat într-acolo dimineaţa, iar domnul Wilcox a aflat că victima lor era de fapt la Hilton. Când a sosit, el a trecut pe la toate grajdurile din sat care închiriau cai şi trăsuri şi a stat serios de vorbă, preţ de câteva minute, cu proprietarii acestora. Margaret nu ştia ce le spusese - poate altceva decât adevărul; dar după prânz sosi vestea că o

doamnă a venit cu trenul de Londra şi a închiriat o trăsură pentru Howards End.

— Trebuia să se ducă, a spus Henry. Acolo sunt cărţile ei.

— Nu pot să înţeleg, rosti Margaret, pentru a suta oară.

— Termină-ţi cafeaua, dragă. Trebuie să plecăm.

— Da, Margaret, ştii că trebuie să bei multă cafea, zise Dolly. Margaret a încercat, dar, dintr-odată, şi-a dus mâna la ochi.

Dolly aruncă priviri furişe către socrul ei, dar acesta nu îi răspunse. Liniştea a fost spartă de zgomotul automobilului, care era tras în faţa intrării.

— Nu eşti în stare să o faci, spuse el nerăbdător. Lasă-mă să merg eu singur. Ştiu exact ce trebuie făcut.

— O, ba da, sunt în stare, a răspuns Margaret, descoperindu-şi faţa. Sunt doar îngrozitor de îngrijorată. Nu simt că Helen chiar este în viaţă. Scrisorile şi telegramele ei par să fi venit de la altcineva. Nu-i regăsesc vocea în ele. Nu cred că vizitiul tău chiar a văzut-o la gară. îmi doresc să nu fi adus niciodată vorba despre asta. Ştiu că Charles este ofensat. Da, este… (A apucat-o pe Dolly de mână şi i-a sărutat-o.) Aşa, Dolly o să mă ierte. Bun, acum o să plecăm.

Henry o privise cu atenţie. Nu îi plăcea această atitudine depresivă.

— Nu vrei să te aranjezi? a întrebat el.

— Mai am timp?

— Da, suficient.

Margaret s-a dus la baia de lângă intrarea principală şi, de îndată ce s-a auzit zăvorul închizându-se, domnul Wilcox a spus încet:

— Dolly, eu plec fără ea.

Ochii lui Dolly se însufleţiră. în vârful picioarelor, îl urmă până afară, la maşină.

— Spune-i că aşa am considerat că e mai bine.

— Da, domnule Wilcox, înţeleg.

— Spune-i ce vrei. Nu contează.

Maşina a pornit fără probleme şi, în condiţii normale, ar fi reuşit să plece. Dar iepuraş-ciucuraş, care se juca în grădină, a ales exact acel moment ca să se aşeze în mijlocul aleii.

încercând să-l ocolească, Crane a trecut cu una dintre roţi peste un strat de micsandre. Dolly a ţipat. Auzind zgomotul, Margaret s-a repezit afară, cu capul descoperit, la timp pentru a sări pe pragul automobilului. Nu a rostit

nici măcar un singur cuvânt. El nu făcea decât să o trateze aşa cum ea o tratase pe Helen, iar furia ei faţă de lipsa lui de onestitate nu făcea decât să indice ceea ce Helen ar simţi împotriva lor. Se gândea: „O merit; sunt pedepsită pentru că am cedat”. Şi a acceptat scuzele lui cu un calm care l-a uluit pe domnul Wilcox.

— Eu tot cred că nu eşti în stare de asta, ţinu el să spună.

— Poate că la prânz nu eram. Acum întreaga chestiune mi se înfăţişează foarte limpede.

— Eu nu voiam decât să fac aşa cum e mai bine.

— Dă-mi doar eşarfa ta, te rog. Vântul ăsta îmi flutură foarte tare prin păr.

— Sigur, fată dragă. Acum îţi este bine?

— Uite! Nu-mi mai temură mâinile.

— Şi chiar m-ai iertat? Atunci ascultă. Birja ei probabil a ajuns deja la Howards End. Am întârziat puţin, dar n-are a face. Prima mişcare va fi să îl trimitem să ne aştepte la fermă, pentru că nu este de dorit o scenă de faţă cu servitorii, dacă e posibil. Un anume domn - şi arătă la spinarea lui Crane - nu va trage maşina până în faţă, ci va aştepta puţin mai departe de poarta principală, în spatele tufelor de dafin. Mai ai cheile casei?

— Da.

— Păi, nu sunt necesare. îţi aminteşti cum e aşezată casa?

— Da.

— Dacă nu o găsim în portic, putem să ocolim prin grădină. Scopul nostru…

Aici s-au oprit să-l ia pe doctor.

— Mansbridge, tocmai îi spuneam soţiei mele că scopul nostru principal este să nu o speriem pe domnişoara Schlegel. Casa, după cum ştii, este proprietatea mea, aşa că pare destul de firesc să ne aflăm acolo. Tulburarea este, evident, de natură nervoasă… tu nu crezi aşa, Margaret?

Doctorul, un bărbat foarte tânăr, a început să pună întrebări despre Helen. Era normală? Era ceva de natură congenitală sau ereditară? Se întâmplase ceva care ar fi putut să o îndepărteze de familie?

— Nimic, a răspuns Margaret, întrebându-se ce s-ar fi întâmplat dacă adăuga: „Cu toate că a supărat-o puternic imoralitatea soţului meu“.

— A fost întotdeauna foarte nervoasă, a continuat Henry, lăsându-se pe bancheta maşinii, în timp ce aceasta depăşea în viteză biserica. Cu tendinţe spre spiritualism şi chestii dintr-astea, deşi nimic serios. Cu preocupări

muzicale, literare, artistice, dar normală, îndrăznesc să spun… o fată absolut fermecătoare.

Furia şi teroarea lui Margaret sporeau cu fiecare clipă. Cum îndrăzneau cei doi să o eticheteze pe sora ei? Ce orori erau de aşteptat? Ce alte impertinenţe, care se adăpostesc sub numele de ştiinţă? Haita se întorcea împotriva lui Helen, ca să-i refuze drepturile sale de om, iar lui Margaret i se părea că, odată cu ea, erau ameninţaţi toţi cei din neamul Schlegel. Erau ei normali? Ce întrebare! Şi întotdeauna cei care o pun sunt aceia care nu ştiu nimic despre natura umană, care sunt plictisiţi de psihologie şi şocaţi de fiziologie. Oricât de demnă de milă ar fi starea surorii sale, ştia că trebuie să fie de partea acesteia. Vor fi împreună nebune, dacă lumea va vrea să le considere aşa.

Ceasul era acum trei şi cinci. Maşina încetini în dreptul fermei în curtea căreia stătea domnişoara Avery. Henry a întrebat-o dacă a trecut o trăsură pe acolo. Ea a dat din cap şi în clipa următoare au şi zărit-o, la capătul aleii. Maşina avansa în linişte, ca un animal de pradă. Helen era aşa de nebănuitoare încât şedea în portic, cu spatele la drum. Venise. Nu i se vedeau decât capul şi umerii. Stătea încadrată de viţa de vie şi una dintre mâini se juca cu mugurii ei. Vântul îi ciufulea părul, soarele îl poleia; era aşa cum fusese întotdeauna.

Margaret era aşezată lângă portieră. înainte ca soţul ei să o poată împiedica, a coborât din maşină. A fugit spre poarta grădinii, care era închisă, a trecut prin ea şi i-a împins-o intenţionat în faţă. Zgomotul a speriat-o pe Helen. Margaret a văzut-o ridicându-se, cu o mişcare neobişnuită, şi în timp ce alerga spre portic află explicaţia simplă a tuturor temerilor lor - sora ei era însărcinată.

— E bine? a strigat Henry.

A mai avut timp să şoptească „Ah, draga mea…“. în mână avea cheile de la casă. A descuiat Howards End şi a împins-o pe Helen înăuntru.

— Da, e bine, a răspuns, stând cu spatele spre uşă.

XXXVI

— Margaret, pari tulburată! îi spuse Henry.

Mansbridge venise după ei. Crane era la poartă, iar vizitiul se ridicase pe capra trăsurii. Margaret scutura din cap spre ei; nu mai putea să vorbească. Rămăsese acolo, strângând cheile în mâini, de parcă întreg viitorul lor depindea de acestea. Henry a mai întrebat ceva. Ea scutură iarăşi din cap. Vorbele lui nu aveau nici un înţeles. L-a auzit întrebându-se de ce o

băgase pe Helen înăuntru. „Puteai să-mi tragi una cu poarta aia“, a comentat el, printre altele. Apoi s-a auzit şi pe sine vorbind. Ea sau altcineva în locul ei a spus:

Pleacă.

Henry a venit mai aproape şi a repetat:

— Margaret, iar pari tulburată. Draga mea, dă-mi mie cheile. Ce vrei să faci cu Helen?

— Dragule, te rog, pleacă tu, şi eu am să rezolv totul.

— Ce să rezolvi?

El întinse mâna după chei. Dacă doctorul nu ar fi fost acolo, poate că ea s-ar fi supus.

— Cel puţin încetează cu astea, zise ea cu un ton vrednic de milă.

Doctorul o luase înapoi şi chestiona pe vizitiul trăsurii închiriate de Helen. Un sentiment nou o năpădi; lupta pentru femei şi împotriva bărbaţilor. Nu-i păsa de drepturi, dar, dacă bărbaţii intrau în Howards End, asta nu putea să se întâmple decât peste cadavrul ei.

— Haide, este ciudat să începem aşa, spuse soţul ei.

Doctorul venea acum spre ei şi şopti două vorbe la urechea domnului Wilcox - scandalul izbucnise. Sincer oripilat, Henry stătea şi privea ţintă în iarbă.

— Nu am încotro, făcu Margaret. Te rog, aşteaptă. Nu este vina mea. Acum vă rog pe toţi patru să plecaţi.

Acum vizitiul îi şoptea ceva lui Crane.

— Ne bizuim pe dumneavoastră, doamnă Wilcox, ca să ne ajutaţi, a spus tânărul doctor. Puteţi merge înăuntru să o convingeţi pe sora dumneavoastră să iasă?

— Sub ce pretext? întrebă Margaret, privindu-1 brusc drept în ochi.

Crezând că este profesional să fie evaziv, doctorul a murmurat ceva despre o cădere nervoasă.

— îmi pare rău, dar nu este nimic de genul acesta. Nu aveţi calificarea necesară pentru a vă ocupa de sora mea, domnule Mansbridge. Dacă vom avea nevoie de serviciile dumneavoastră, o să vă anunţăm.

— Pot diagnostica acest caz mai direct şi fără menajamente, dacă doriţi, veni replica lui.

— Aţi fi putut, dar nu aţi făcut-o. Prin urmare, nu sunteţi calificat să vă ocupaţi de sora mea.

— Stai, stai, Margaret! spuse Henry, fără să-şi ridice privirea din pământ. Este o chestiune gravă. Acesta este ordinul unui doctor. Deschide uşa.

— Iartă-mă, dar nu vreau.

— Nu accept aşa ceva.

Margaret nu spuse nimic.

— Treaba asta este pe atât de complexă, pe cât este de veche, a intervenit şi doctorul. Ar fi mai bine dacă am colabora cu toţii. Aveţi nevoie de noi, doamnă Wilcox, şi noi avem nevoie de dumneavoastră.

— Chiar aşa, zise Henry.

— Nu am câtuşi de puţin nevoie de voi. Cei doi se priviră neliniştiţi.

— Cu atât mai puţin are nevoie sora mea, care mai are încă multe săptămâni până să nască.

— Margaret, Margaret!

— Deci, Henry, trimiteţi doctorul de aici. Acum la ce ne mai poate fi de folos?

Domnul Wilcox îşi plimbă privirea de-a lungul casei. Avea sentimentul vag că trebuie să rămână pe poziţii şi să-l susţină pe doctor. El însuşi putea să aibă nevoie de sprijin, pentru că se iveau necazuri la orizont.

— Acum totul este o chestiune de sentimente, spuse Margaret. Sentimente. Nu înţelegi?

Revenind la metoda ei obişnuită, scrise cuvântul cu degetul pe peretele casei.

— Cu siguranţă pricepi. Mi-e foarte dragă Helen, ţie nu chiar. Domnul Mansbridge nu o cunoaşte. Asta e tot. Un sentiment de afecţiune, atunci când este reciproc, îţi dă drepturi. Notează-ţi asta în carnet, domnule Mansbridge. Este o formulare utilă.

Henry îi spuse să se calmeze.

— Voi înşivă nu ştiţi ce vreţi, a zis Margaret, încrucişându-şi braţele. Faceţi măcar o singură remarcă rezonabilă şi vă las să intraţi. Dar nu sunteţi în stare. Nu aţi face decât să-mi tulburaţi sora, fără nici un motiv. Nu voi permite asta. Mai degrabă stau aici toată ziua.

— Mansbridge, zise Henry în şoaptă, poate că nu este cazul acum.

Haita se împrăştia. La un semn din partea stăpânului său, Crane se retrase şi el la maşină.

— Henry, şi tu, spuse ea blând. (Nici urmă din amărăciunea ei nu fusese îndreptată spre el.) Pleacă şi tu, dragul meu. Mai târziu voi avea nevoie de

sfatul tău, fără îndoială. Iartă-mă dacă am fost supărată. Dar acum trebuie să pleci.

El era prea prost ca să o lase singură. Fu rândul domnului Mansbridge să-l cheme în şoaptă.

— Am să vin şi eu după tine la Dolly, curând, mai strigă ea, când poarta clămpăni în sfârşit între ei.

Trăsura închiriată se dădu la o parte din cale, automobilul dădu cu spatele, coti puţin, dădu iar în spate şi o luă pe drumul îngust. Nişte căruţe de fermă îi ieşiră în faţă; dar Margaret aşteptă ca toate acestea să treacă, pentru că nu era nici o grabă. Când totul a trecut şi maşina a pornit, în sfârşit, ea a deschis uşa.

— Draga mea! a spus ea. Draga mea, iartă-mă.

Helen stătea în sală.

XXXVII

Margaret a încuiat uşa pe dinăuntru. Ar fi vrut să-şi sărute sora, dar Helen, cu o voce demnă, dar care suna straniu venind de la ea, zise:

— Ce practic! Nu mi-ai spus că sunt despachetate cărţile. Am găsit aproape tot ceea ce doream.

— Nu era nimic adevărat din ce ţi-am spus, nimic.

— într-adevăr, a fost o mare surpriză. Mătuşa Juley a fost bolnavă?

— Helen, doar nu crezi că aş inventa aşa ceva?

— Probabil că nu, a spus Helen, întorcând spatele ca să plângă un pic. Dar, după aşa ceva, îţi pierzi încrederea în orice.

— Am crezut că este vorba despre o boală, dar chiar dacă era aşa… nu m-am purtat cum trebuie.

Helen mai alese o carte.

— Nu trebuia să mă consult cu nimeni. Ce ar fi zis tata despre mine?

Nu avea de gând să-şi ia sora la întrebări, şi nici să o dojenească. Poate că ar fi fost cazul mai târziu, dar întâi avea de ispăşit o crimă mai mare decât orice ar fi putut comite Helen - lipsa de încredere, care este lucrarea diavolului.

— Da, sunt supărată, a răspuns Helen. Dorinţele mele ar fi trebuit respectate. Eram dispusă să trec prin experienţa acestei întâlniri, dacă ar fi fost necesar, dar după ce mătuşa Juley s-a însănătoşit nu a mai fost nevoie. Să-mi planific viaţa, aşa cum trebuie să o fac acum…

— Vino de lângă cărţile alea, o chemă Margaret. Helen, te rog, vorbeşte cu mine.

— Spuneam doar că am încetat să mai trăiesc la întâmplare. Nu poţi trece prin prea multe… - nu rosti cuvântul - fără să-ţi planifici dinainte acţiunile. Copilul se va naşte în iunie şi, mai înainte de toate, nu-mi fac bine conversaţiile, discuţiile, agitaţia. Am să le suport doar dacă este nevoie. în al doilea rând, nu am nici un drept să deranjez lumea. Nu mă pot integra în Anglia pe care o cunosc eu. Am făcut ceva ce englezii nu iartă niciodată. Nici nu ar fi corect din partea lor să ierte. Aşa că trebuie să trăiesc undeva unde nu sunt cunoscută.

— Dar de ce nu mi-ai spus, scumpa mea?

— Da, a răspuns Helen ca la tribunal. Aş fi putut, dar am hotărât să aştept.

— Am impresia că nu mi-ai fi spus niciodată.

— Ba da, aş fi făcut-o. Noi am închiriat un apartament în Miinchen.

Margaret privi pe fereastră.

— Când spun „noi“ mă refer la Monica şi la mine. Cu excepţia ei, sunt, am fost şi doresc mereu să fiu singură.

— Nu cunosc nici o Monica.

— Nici nu aveai cum. Este italiancă… prin naştere, cel puţin. Trăieşte din jurnalism. Iniţial am întâlnit-o la Garda. Monica este o persoană cu mult mai potrivită să mă ajute să trec prin asta.

— înseamnă că ţii mult la ea.

— S-a purtat extraordinar cu mine.

Margaret încerca să ghicească tipul Monicăi… „italiano inglesiato“k genul de feministă necoaptă, din sud, pe care o respecţi, dar o ocoleşti. Şi Helen la ea a apelat, când a fost în necaz!

— Să nu te gândeşti că nu ne vom mai întâlni, îi spuse Helen cu o amabilitate măsurată. Voi avea întotdeauna o cameră pentru tine, când se pot lipsi de tine, şi cu cât vei putea sta cu mine mai mult, cu atât mai bine. Dar, Meg, tu încă nu ai priceput şi, bineînţeles, este foarte dificil pentru tine. Ce se întâmplă e un şoc pentru tine. Pentru mine, care de multe luni mă gândesc la viitorul nostru, nu este. Lucrurile nu se vor schimba din pricina unui uşor contratimp cum este acesta. Nu pot sta în Anglia.

— Helen, nu m-ai iertat pentru trădarea mea. Dacă ai fi făcut-o, nu ai fi putut să-mi vorbeşti astfel.

— Ah, Meg, dragă, de ce trebuie să vorbim?

Helen a lăsat să-i cadă o carte şi a suspinat obosită. Apoi, revenindu-şi, zise:

— Spune-mi, cum se face că sunt toate cărţile aici?

— Dintr-o serie de greşeli.

— Şi o mare parte din mobilă a fost despachetată.

— Toată.

— Atunci, cine locuieşte aici?

— Nimeni.

— Bănuiesc, totuşi, că o închiriaţi.

— Casa este moartă, zise Margaret încruntată. De ce să ne tot preocupăm de ea?

— Dar mă interesează. Vorbeşti de parcă mi-aş fi pierdut întreg interesul pentru viaţă. Sunt încă Helen, sper. Aşadar, asta nu arată ca o casă moartă. Sala pare chiar mai vie decât pe vremuri, când avea lucrurile familiei Wilcox.

— Te interesează, deci? Foarte bine, atunci bănuiesc că trebuie să-ţi spun. Soţul meu ne-a dat voie să o folosim ca depozit cu condiţia să… dar, din greşeală, toate lucrurile noastre au fost despachetate şi domnişoara Avery, în loc să… Margaret se opri. Uite ce este, eu nu mai pot continua astfel. Helen, nu am de gând să continui aşa. De ce trebuie să te porţi aşa de îngrozitor de urât cu mine, doar pentru că îl urăşti pe Henry?

— Acum nu-1 mai urăsc, a spus Helen. Am încetat să mă mai port ca o şcolăriţă, încă o dată îţi spun, Meg, nu mă port urât. Dar, cât priveşte adaptarea mea la stilul tău englezesc de viaţă… nu, scoate-ţi asta din cap imediat. Ia gândeşte-te un pic la mine venind în vizită în Ducie Street! E de neimaginat.

Margaret nu o putea contrazice. Era înspăimântător să o vadă cum îi dă înainte cu planurile ei, fără amărăciune sau entuziasm, fără să-şi afirme inocenţa, dar şi fără să-şi mărturisească vinovăţia, dorindu-şi doar libertatea şi compania celor care nu o condamnă. Trecuse prin… cât de multe oare? Margaret nu ştia. Dar fusese suficient ca să o desprindă de vechile obiceiuri şi de vechii prieteni.

— Povesteşte-mi de tine, zise Helen, care îşi alesese cărţile şi acum zăbovea asupra mobilierului.

— Nu e nimic de povestit.

— Dar căsătoria ta, Meg, e fericită?

— Da, dar nu simt nevoia să discut despre asta.

— Simţi la fel ca şi mine.

— Nu e asta, dar nu pot.

— Eu nici atâta. Este supărător, dar nu are rost să încerci. Ceva intervenise între ele. Poate că era societatea, care de aici încolo avea să o excludă pe Helen. Poate că era o a treia viaţă, deja puternică. Nu mai puteau găsi un punct de convergenţă. Amândouă sufereau violent şi nu le consola faptul că ştiau că afecţiunea dintre ele supravieţuise.

— Uite ce e, Meg, calea e liberă?

— Adică vrei să scapi de mine?

— Aşa cred… bătrânica mea dragă! Nu are nici un rost. Ştiam că nu vom avea nimic să ne spunem. Transmite-le dragostea mea mătuşii Juley şi lui Tibby şi tu însăţi primeşte mai multă decât pot eu spune. Promite-mi că ai să vii să mă vezi la Miinchen, mai târziu.

— Sigur, scumpo.

— Pentru că asta e tot ce putem face.

Aşa se şi părea. Cel mai oribil, dintre toate, era cât de chibzuită devenise Helen: Monica fusese extraordinar de bună pentru ea.

— îmi pare bine că te-am văzut pe tine şi lucrurile noastre. Privi cu dragoste spre

rafturile de bibliotecă, ca şi cum şi-ar fi luat adio de la trecut.

Margaret descuie uşa şi spuse:

— Maşina a plecat şi uite-ţi trăsura.

O conduse intr-acolo, privind frunzişul şi cerul. Primăvara nu păruse niciodată mai frumoasă. Vizitiul, care stătea sprijinit de poartă, strigă: „Doamnă, vă rog, un mesaj", şi îi întinse cartea de vizită a lui Henry printre uluci.

— Cum a sosit? l-a întrebat.

Crane revenise cu el, aproape imediat.

Enervată, a citit ce scria pe carte. Era înţesată cu instrucţiuni scrise într-o franceză domestică. Când termina de vorbit cu sora ei, trebuia să se întoarcă la Dolly, unde avea să rămână peste noapte. „Ilfaut dormir sur ce sujet."2 Iar lui Helen i se va găsi „une confortable chambre ă l'hâtel3. Ultima frază a deranjat-o teribil, până când şi-a amintit că familia lui Charles nu avea decât o singură cameră disponibilă şi, deci, nu ar fi putut invita un al treilea oaspete.

— Henry a făcut ce se putea, a interpretat ea mesajul.

Helen nu o urmase în grădină. Odată deschisă uşa, îşi pierduse dorinţa de a scăpa. Rămăsese în salon, trecând de la bibliotecă la masă. Redevenea, din ce în ce mai tare, Helen cea din trecut, iresponsabilă şi fermecătoare.

— Asta chiar este casa domnului Wilcox?

— îţi aminteşti, desigur, Howards End?

— Să-mi amintesc? Eu, care îmi amintesc totul?! Dar acum arată de parcă ar fi a noastră.

— Domnişoara Avery a fost extraordinară, a zis Margaret, puţin mai uşurată. (Se simţea din nou invadată de un uşor sentiment de lipsă de loialitate. Dar acesta îi aducea alinare, aşa că i-a cedat.) O iubea pe doamna Wilcox şi a preferat să-i mobileze casa cu lucrurile noastre, decât să o ştie goală. în consecinţă, uite aici toate cărţile din bibliotecă.

— Nu chiar toate. Nu a despachetat cărţile de artă, ceea ce ar putea să-i arate raţiunea. Şi noi nu ţineam acolo sabia.

— Totuşi, arată bine unde e.

— Minunat.

— Da, nu-i aşa?

— Meg, unde este pianul?

— L-am dus la un depozit în Londra. De ce?

— Aşa. Nu contează.

— Ce curios, şi covoarele se potrivesc.

— Covorul e o greşeală, a anunţat Helen. Ştiu că îl aveam pus, la Londra, dar podeaua asta este prea frumoasă ca să fie acoperită. Ar trebui să stea goală.

— încă mai ai mania mobilatului minimal. Intră în sufragerie înainte să pleci. Acolo nu e covor.

Au intrat şi, cu fiecare clipă, conversaţia lor devenea tot mai naturală.

— Ah, ce loc de pus şifonierul mamei! strigă Helen.

— Da, dar uită-te la scaune.

— Vai, da, ia te uită! Wickham Place dădea spre nord, nu?

— Nord-vest.

— Oricum, sunt treizeci de ani de când soarele nu a văzut vreunul din scaunele astea. Pune mâna. Drăguţele lor de spătare s-au încălzit.

— Dar de ce le-a pus domnişoara Avery faţă-n faţă? Am să…

— Vino aici, Meg. Aşază-le în aşa fel încât oricine stă pe ele să vadă pajiştea.

Margaret a mutat un scaun. Helen s-a aşezat pe el.

— Da… Fereastra este prea înaltă.

— încearcă pe un scaun din salon.

— Nu, salonul nu-mi place aşa de tare. Bârna a fost lambrisată. Altfel, ar fi fost tare frumoasă.

— Ce memorie ai pentru anumite lucruri, Helen! Ai perfectă dreptate. E o încăpere pe care bărbaţii au stricat-o, în încercarea lor de a o înfrumuseţa pentru femei. Bărbaţii nu ştiu ce ne dorim…

— Şi nu vor şti niciodată.

— Te contrazic. Peste două mii de ani, vor şti.

— Dar scaunele sunt minunat puse în valoare. Uite, aici a vărsat Tibby supa.

— Cafeaua. Sigur era cafea.

— Imposibil, clătină Helen din cap. Tibby era cu mult prea mic pe vremea aceea pentru a i se da cafea.

— Mai trăia tata?

— Da.

— Atunci ai dreptate şi probabil a fost supă. Eu mă gândeam că a fost mult mai târziu… la vizita aceea nereuşită a mătuşii Juley, când nu şi-a dat seama că Tibby crescuse. Atunci a fost vorba de cafea, pentru că el a vărsat-o dinadins. Era şi o poezioară, „Ceai, cafea… cafea, ceai" pe care i-o spunea ea în fiecare dimineaţă, la micul dejun. Stai aşa… cum era?

— Ştiu eu… nu, nu ştiu. Ce băieţel antipatic a fost Tibby!

— Dar poezioara era pur şi simplu oribilă. Nici o persoană normală nu ar fi putut să o suporte.

— Ah, prunul acela, a exclamat Helen, ca şi cum grădina făcea şi ea parte din copilăria lor. De ce îl asociez cu nişte haltere? Şi uite, vin şi puii. Trebuie tăiată iarba, îmi plac grangurii…

Margaret a întrerupt-o.

— Mi-am amintit-o, a anunţat ea.

Ceai, ceai, cafea, ceai,

Sau ciocolaterai.

Şi aşa în fiecare dimineaţă, timp de trei săptămâni. Nu e de mirare că Tibby înnebunise.

— Acum Tibby este aproape o bomboană, a zis Helen.

— Aha, ştiam că până la urmă ai să o spui. Bineînţeles că e o bomboană.

S-a auzit sunetul unui clopot.

— Ascultă! Ce se aude?

— Poate clanul Wilcox îşi începe asediul, a spus Helen.

— Ce prostie… ascultă!

Şi prozaicul a dispărut de pe chipurile lor, deşi a lăsat ceva în urmă - recunoaşterea faptului că ele nu ar putea fi niciodată despărţite, pentru că dragostea lor una faţă de cealaltă îşi avea rădăcinile în lucruri comune. Explicaţiile şi rugăminţile eşuaseră; încercaseră să se întâlnească pe un teren neutru şi nu făcuseră decât să se facă nefericite una pe alta. Şi, în tot acest timp, izbăvirea se afla în preajma lor - trecutul care consfinţea prezentul. Prezentul, cu sălbatice bătăi de inimă, care declara că viitorul este, până la urmă, posibil, cu râsete şi glasuri de copii. Helen, zâmbind încă, se apropie de sora ei şi spuse: „Meg are întotdeauna dreptate”. Se priviră drept în ochi. Viaţa interioară nu fusese zadarnică.

Limba clopotului bătea solemn. Nu era nimeni la intrarea din faţă. Margaret se duse la bucătărie şi se munci printre lăzile cu lucruri, până la fereastră. Vizitatorul lor era doar un băieţaş, cu o carafă de tablă. Şi prozaicul se instala din nou.

— Ce doreşti, băiete?

— Sunt cu laptele.

— Te-a trimis domnişoara Avery? a întrebat Margaret, destul de tăios.

— Da, vă rog.

— Atunci du-l înapoi şi spune că nu avem nevoie de lapte. Şi, strigând către Helen: Nu, nu e asediu, ci doar o posibilă încercare de a ne furniza provizii, în cazul unui asediu.

— Dar mie îmi place laptele, a strigat Helen. De ce l-ai refuzat?

— îţi place? Ah, foarte bine. Dar nu avem nimic în care să-l punem şi el vrea cana înapoi.

— Trebuie să vin dimineaţă după cană, zise băiatul.

— Casa va fi închisă atunci.

— Să aduc şi ouă dimineaţă?

— Tu eşti băieţelul pe care l-am văzut jucându-se în căpiţe, săptămâna trecută?

Copilul îşi lăsă capul într-o parte.

— Păi, atunci fugi şi mai joacă-te.

— Ce băieţel drăgălaş, a şoptit Helen. Ia spune, cum te cheamă? Pe mine mă cheamă Helen.

— Tom.

Helen revenise la felul ei de a fi. Şi cei din neamul Wilcox ar fi întrebat un copil de nume, dar niciodată nu şi-ar fi spus şi ei numele, în schimb.

— Tom, uite, ea e Margaret. Şi acasă mai avem pe unul pe care îl cheamă Tibby.

— Ai mei au urechile clăpăuge, a replicat Tom, bănuind că Tibby este un iepure.

— Eşti un băieţel foarte cuminte şi chiar isteţ. Să mai vii… nu-i aşa că e încântător?

— Fără îndoială. Probabil e băiatul lui Madge, şi Madge e îngrozitoare. Dar locul acesta are puteri miraculoase.

— Ce vrei să spui?

— Nu ştiu.

— Probabil pentru că sunt de acord cu tine.

— Ucide ceea ce este urât şi face să trăiască ceea ce este frumos.

— Sunt de acord, zise Helen, în timp ce sorbea din lapte. Dar acum nici jumătate de oră ziceai că e moartă casa asta.

— Voiam să spun că eu eram moartă. O simţeam.

— Da, casa are o viaţă mai sigură ca a noastră, chiar dacă era goală şi, aşa cum stau lucrurile, nu pot să trec cu vederea că, timp de peste treizeci de ani, soarele nu a strălucit niciodată din plin peste mobila noastră. Până la urmă, Wickham Place era un mormânt. Meg, am o idee formidabilă.

— Care?

— Bea nişte lapte, să te linişteşti.

Margaret se supuse.

— Nu, n-am să-ţi spun deocamdată, zise Helen, pentru că s-ar putea să râzi sau să te înfurii. Hai să mergem mai întâi sus şi să aerisim camerele.

Deschiseră fereastră după fereastră, până ce interiorul casei foşnea şi el de primăvară. Perdelele fâlfâiau, ramele tablourilor zăngăneau voios. Helen scotea strigăte de entuziasm, în timp ce descoperea un pat aşezat, evident, în locul cel mai potrivit, iar altul în locul nepotrivit. Era supărată pe doamna Avery pentru că nu mutase garderoburile sus. „Atunci, într-adevăr s-ar vedea.” Admira priveliştea. Era acea Helen care, cu patru ani în urmă, scrisese memorabilele scrisori. Pe când stăteau aplecate pe fereastră, privind spre vest, spuse:

— în legătură cu ideea mea. Nu am putea să rămânem în casa asta pentru o

noapte?

— Nu prea cred că am putea, a răspuns Margaret.

— Sunt paturi, mese, prosoape…

— Ştiu. Dar casa nu ar trebui să fie folosită astfel, iar propunerea lui Henry era…

— Nu am nevoie de nici o propunere. Nu am să schimb nimic din planurile mele. Dar mi-ar plăcea atât de mult să-mi petrec o noapte aici, cu tine. Ar fi ceva de care să-mi aduc aminte. Ah, Meg, drăguţa mea, hai s-o facem!

— Dar, Helen, iepuraş, zise Margaret, nu putem, fără să avem permisiunea lui Henry. Ne-ar da-o, bineînţeles, dar tu singură ai spus că acum nu ne-ai putea face o vizită în Ducie Street, iar treaba asta este şi ea o problemă intimă.

— Casa din Ducie Street este a lui. Asta este a noastră. Mobila e a noastră, iar la uşă vin oameni de genul nostru. Hai să rămânem aici o noapte, şi Tom o să ne hrănească cu lapte şi ouă. De ce nu? E un vis.

Margaret ezita.

— Am sentimentul că lui Charles nu i-ar plăcea asta, a spus ea în sfârşit. Chiar şi mobila noastră l-a enervat şi aveam de gând să o lichidez de aici, dar boala mătuşii Juley m-a împiedicat, îl înţeleg pe Charles. O consideră casa mamei lui. O iubeşte într-un mod destul de detaşat. De Henry aş putea răspunde… dar nu de Charles.

— Ştiu că nu i-ar plăcea, zise Helen. Dar eu voi dispărea din viaţa lor. Ce mai contează, până la urmă, dacă vor spune „Şi chiar a petrecut o noapte la Howards End“?

— De unde ştii că ai să dispari din viaţa lor? Am mai crezut asta, de două ori până acum.

— Pentru că planurile mele…

— … pe care le schimbi într-o clipă.

— Atunci pentru că viaţa mea este măreaţă şi a lor este meschină, zise Helen, luând foc. Eu cunosc lucruri pe care ei nu le pot cunoaşte. Şi tu la fel. Noi ştim că există poezia. Noi ştim că există moarte. Ei nu le cunosc decât din auzite. Noi ştim că aceasta este casa noastră, pentru că aşa o simţim. Ah, nu au decât să ia ei actele de proprietate şi cheile de la uşă, dar, pentru o singură noapte, noi suntem acasă aici.

— Ar fi minunat să te mai am o dată alături, singură, zise Margaret. Poate fi o şansă într-o mie.

— Da, şi am putea sta de vorbă. Nu va fi o poveste prea măreaţă, zise, cu voce joasă. Dar, sub ulmul acela… zău, nu mă aşteaptă prea multă fericire în viitor. Nu pot avea această singură noapte cu tine?

— Nu mai este nevoie să spun cât de mult ar însemna pentru mine.

— Atunci, hai să o facem.

— Nu are nici un sens să ezităm. Să mă duc acum până la Hilton şi să cer

permisiunea?

— Ei, nu ne trebuie permisiunea.

Dar Margaret era o soţie devotată. în ciuda imaginaţiei şi a poeziei - sau poate tocmai din pricina lor - putea înţelege atitudinea formală pe care Henry ar adopta-o. Dacă era posibil, şi ea ar fi fost formală. Cazarea pentru o noapte - şi ele nici nu cereau mai mult - nu avea de ce să aducă în discuţie principiile generale.

— Charles ar putea spune nu, a mormăit Helen.

— Nu o să-l consultăm pe el.

— Du-te dacă vrei; eu aş fi rămas şi fără permisiune.

Era acea urmă de egoism care nu era suficientă ca să-i afecteze caracterul lui Helen, ba chiar îi aducea un plus de frumuseţe. Ea ar fi rămas fără permisiune şi ar fi fugit în Germania a doua zi dimineaţă. Margaret o sărută.

— Mă întorc înainte să se întunece, aşteaptă-mă. Sunt atât de nerăbdătoare. Este în firea ta să te fi gândit la ceva aşa de frumos.

— Nu e ceva, e doar o încheiere, zise Helen destul de tristă; şi sentimentul tragediei o cuprinse din nou pe Margaret, de îndată ce părăsi casa.

îi era teamă de domnişoara Avery. Este neliniştitor să împlineşti o profeţie, oricât de superficială. Trecând pe lângă fermă, a fost bucuroasă că nu a zărit nici un chip care o urmăreşte, ci doar pe micul Tom, făcând tumbe în fân.1

1. „Italian englezit”.

2. „Trebuie să dormim asupra acestui subiect”. Personajul traduce expresia englezească „You have to sleep on it” (Noaptea e un sfetnic bun).

3. O cameră confortabilă la hotel.

XXXVIII

Tragedia a început aproape pe nesimţite şi, ca multe alte discuţii, a început cu bărbatul care îşi afirmă superioritatea. Henry a auzit-o certându-se cu vizitiul, a ieşit şi l-a pus la punct pe individ, care avea de gând să fie grosolan. Apoi a condus-o până la nişte scaune, aflate pe pajişte. Dolly, căreia nu i se „spusese”, a dat fuga să le ofere ceai. Henry a refuzat-o şi i-a

cerut să plimbe landoul bebeluşului mai departe, întrucât doreau să fie lăsaţi singuri.

— Dar iepuraş-ciucuraş nu poate înţelege, nu are nici nouă luni, stărui ea.

— Eu nu asta spuneam, răspunse socrul ei.

Copilul fu dus la o distanţă la care nu îi mai putea auzi şi despre acea criză nu a aflat decât mulţi ani mai târziu. Acum era rândul lui Margaret.

— Este vorba de acel lucru de care ne temeam?

— Da.

— Fată dragă, începu el, avem de înfruntat o chestiune supărătoare şi doar sinceritatea absolută şi o exprimare clară ne vor ajuta să o depăşim.

Margaret înclină din cap.

— Sunt obligat să te chestionez în legătură cu nişte subiecte pe care amândoi am prefera să nu le abordăm. După cum ştii, eu nu sunt precum unul din acei Bemard Shaw ai tăi, care nu au nimic sfânt. Mă doare faptul că trebuie să vorbesc astfel, dar sunt situaţii… suntem totuşi soţ şi soţie, nu copii. Eu sunt un bărbat de lume, iar tu eşti o femeie cu totul excepţională.

Stăpânirea de sine o părăsi pe Margaret. Se înroşi, privind peste capul lui, spre Six Hills, acoperite de ierburile primăverii. Observându-i culoarea, el deveni încă şi mai blând.

— Văd că şi tu simţi la fel ca mine când am… sărmana mea nevastă! Ah, fii tare! Doar una sau două întrebări, şi am terminat cu tine. Sora ta purta verighetă?

— Nnn-nnu, se bâlbâi Margaret.

A urmat o tăcere înspăimântătoare.

— Henry, de fapt, am venit să-ţi cer o favoare legată de Howards End.

— Fiecare lucru la timpul său. Acum sunt obligat să-ţi cer numele celui care a sedus-o.

Margaret se ridică în picioare, ţinând între ei scaunul. Culoarea din obraji se retrăsese şi acum era cenuşie la faţă. Lui Henry nu-i displăcu felul în care ea a reacţionat la întrebarea lui.

— Nu te grăbi, o sfătui el. Nu uita că lucrurile sunt cu mult mai grave pentru mine, decât pentru tine.

Ea se legănă; lui îi fu teamă că o să leşine. Apoi o auzi rostind rar:

— Cel care a sedus-o? Nu, nu ştiu numele celui care a sedus-o.

— Nu a vrut să-ţi spună?

— Nici măcar nu am întrebat-o cine a sedus-o, a zis Margaret, zăbovind gânditoare asupra detestabilului cuvânt.

— Asta e bizar, zise el. (Apoi se răzgândi.) Poate că era firesc, fată dragă, să nu fi întrebat. Dar nu se poate face nimic până nu cunoaştem numele lui. Ia loc. Cât de îngrozitor este să te văd aşa de supărată! Ştiam că nu eşti pregătită pentru asta. Mai bine nu te luam cu mine.

— Aş vrea să stau în picioare, răspunse Margaret, dacă nu te deranjează, am o perspectivă plăcută spre Six Hills.

— Cum doreşti.

— Mai ai să mă întrebi ceva, Henry?

— Urmează să-mi mai spui dacă ai mai aflat câte ceva. Nu o dată am remarcat cât eşti de pătrunzătoare, draga mea. Aş vrea să fiu şi eu la fel de bun. Poate că ai intuit ceva, chiar dacă sora ta nu a spus nimic. Cel mai mic indiciu ne-ar putea ajuta pe noi.

— Care „noi“?

— Am considerat că este cel mai nimerit să-l sun pe Charles.

— Nu era nevoie de asta, a spus Margaret, devenind mai afectuoasă. Veştile acestea îi vor provoca supărări prea mari lui Charles.

— S-a dus imediat să-l caute pe fratele tău.

— Nici asta nu era necesar.

— Dragă, lasă-mă să-ţi explic cum stau lucrurile. îţi închipui că eu sau fiul meu suntem altceva decât nişte gentlemeni? Noi nu acţionăm decât în interesul lui Helen. încă nu este prea târziu ca să-i salvăm reputaţia.

Atunci Margaret atacă pentru prima dată.

— Trebuie să-l obligăm pe seducător să o ia în căsătorie? întrebă ea.

— Dacă se poate. Da.

— Dar, Henry, să presupunem că el se dovedeşte a fi deja însurat? S-a mai auzit de astfel de situaţii.

— în acest caz trebuie să plătească serios pentru comportamentul lui nepotrivit şi trebuie aproape omorât în bătaie.

Aşa că prima ei lovitură se irosi. Se simţi recunoscătoare. Ce o ispitise să pună în pericol vieţile lor? Obtuzitatea lui Henry îi salvase pe amândoi. Epuizată de furie, se aşeză din nou, clipind spre el în vreme ce Henry îi spunea ce credea nimerit. în sfârşit, zise:

— Acum pot să te întreb ce voiam?

— Sigur, draga mea.

— Mâine, Helen pleacă la Miinchen…

— Ei bine, este posibil să aibă dreptate.

— Henry, permite unei doamne să termine ce are de spus. Mâine pleacă. Astă-seară, cu îngăduinţa ta, ar dori să rămână să doarmă la Howards End.

Aceasta era criza vieţii lui. De îndată ce rostise cuvintele, ea le-ar fi retras. Nu condusese discuţia până la ele cu suficientă grijă. Tânjea acum să-l prevină că acele vorbe erau cu mult mai importante decât bănuia el. îl văzu cum le cântăreşte, ca şi cum ar fi fost o propunere de afaceri.

— De ce la Howards End? întrebă el, în sfârşit. Nu i-ar fi mai confortabil la un hotel, cum am propus eu?

Margaret se grăbi să-i dea explicaţii.

— Este o solicitare ciudată, dar ştii cum e Helen şi cum sunt femeile în starea ei. (Henry se încruntă şi se fâţâi iritat.) Are ideea că o noapte în casa ta i-ar plăcea şi i-ar face bine. Şi eu cred că are dreptate. Cum este o fată plină de imaginaţie, prezenţa tuturor cărţilor şi mobilelor noastre îi aduce alinare. Este adevărat. Acesta este sfârşitul adolescenţei ei. Ultimele vorbe pe care mi le-a spus au fost: „Un final minunat".

— De fapt, apreciază mobila veche pentru valoarea ei sentimentală.

— Exact. Ai înţeles perfect. Este ultima ei speranţă de a mai fi cu ele.

— Aici nu sunt de acord, draga mea! Oriunde se va duce, Helen va avea partea ei din acele bunuri… poate chiar mai mult decât partea ei, pentru că tu o iubeşti aşa de mult, încât i-ai da orice lucru al tău, pe care şi-l doreşte, nu-i aşa? Şi eu n-aş avea nimic împotrivă. Aş înţelege dacă ar fi vorba de vechiul ei cămin, pentru că un cămin, sau o casă - schimbase cuvântul dinadins; se gândise la o figură impresionantă de stil - pentru că o casă în care ai trăit odinioară devine într-un fel sacră, nu ştiu de ce. Se înfiripă legături… şi aşa mai departe. Dar Helen nu are cum fie legată de Howards End, pe când eu şi Charles şi Evie avem. Nu văd de ce ar vrea ea să rămână acolo peste noapte. O să răcească.

— Las-o aşa, că nu înţelegi, a exclamat Margaret. Spune-i capriciu. Dar înţelege că un capriciu este un fapt ştiinţific. Helen este capricioasă şi asta vrea.

Atunci el a luat-o pe Margaret prin surprindere - lucru rar întâmplat. A lansat o săgeată surprinzătoare.

— Dacă vrea să doarmă o noapte, s-ar putea să vrea să doarmă două. Poate că nu vom mai reuşi să o scoatem din casă.

— Şi? zise Margaret, privind cum se cască prăpastia. Să presupunem că nu o mai scoatem din casă? Ar avea vreo importanţă? Nu ar deranja pe

nimeni.

Din nou, gesturi de iritare.

— Nu, Henry, oftă ea, dând înapoi. Nu asta am vrut să spun. Nu vom deranja Howards End decât în această noapte. Mâine o duc la Londra…

— Şi tu ai de gând să dormi într-o casă umedă?

— Nu o pot lăsa singură.

— Asta este chiar imposibil! E o nebunie. Trebuie să fii aici, să te întâlneşti cu Charles.

— Ţi-am spus deja că mesajul tău către Charles nu era necesar, şi nu doresc defel să mă întâlnesc cu el.

— Margaret… Margaret, draga mea…

— Ce legătură are toată treaba asta cu Charles? Dacă are oarecare legătură cu mine, cu tine are şi mai puţin, şi deloc cu Charles.

— Ca viitor proprietar la Howards End, zise domnul Wilcox, arcuindu-şi degetele, eu aş zice că are legătură cu Charles.

— în ce fel? Starea lui Helen va deprecia proprietatea?

— Draga mea, te pierzi cu firea!

— Mi se pare că tu însuţi ai recomandat să vorbim fără ocolişuri.

Se priviră uluiţi unul pe celălalt. Acum, prăpastia era chiar la picioarele lor.

— Helen îmi inspiră compasiune, zise Henry. Ca soţ al tău, am să fac pentru ea tot ceea ce pot şi nu am nici o îndoială că ea se va dovedi mai mult o victimă a păcatului decât o păcătoasă ea însăşi. Dar nu pot să o tratez ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Nu aş fi cinstit faţă de poziţia mea în societate dacă aş face asta.

Pentru ultima dată, Margaret se abţinu.

— Nu, hai să revenim la solicitarea lui Helen, zise ea. Este iraţională, dar este rugămintea unei fete nefericite. Mâine va pleca în Germania şi nu va mai deranja societatea. Astă-seară cere să doarmă în casa ta goală… o casă de care nu-ţi pasă şi în care nu ai locuit de aproape un an. Poate să o facă? Ai să-i permiţi surorii mele asta? Ai s-o ierţi… aşa cum şi tu speri să fii iertat, şi cum ai şi fost iertat, de altfel? Iart-o, doar pentru o noapte. Va fi suficient.

— Aşa cum am fost şi eu iertat, de fapt…?

— Nu are importanţă, deocamdată, ce am vrut să spun cu asta, zise Margaret. Răspunde-mi la întrebare.

Poate că el întrezări o aluzie la ceea ce a vrut ea să spună. Dacă a fost aşa, o alungă. Din fortăreaţa lui, el zise:

— Probabil că par destul de încăpăţânat, dar am oarecare experienţă de viaţă şi ştiu cum se leagă lucrurile între ele. Mi-e teamă că e mai bine să doarmă la hotel. Trebuie să ţin cont de copiii mei şi de amintirea scumpei mele soţii. Regret, dar te rog să ai grijă să părăsească imediat casa mea.

— Ai pomenit-o pe doamna Wilcox.

— Ce spui?

— E ciudat. în replică, pot să o pomenesc şi eu pe doamna Bast?

— Nu ai fost tu însăţi toată ziua, zise Henry şi se ridică de pe locul lui, cu chipul împietrit.

Margaret se repezi la el şi îi cuprinse mâinile amândouă. Era transfigurată.

— Ajunge! a exclamat ea. Henry, ai să vezi legătura, chiar dacă te doare! Tu ai avut o amantă… eu te-am iertat. Sora mea are un iubit… tu o dai afară din casă. Vezi legătura? Prost, ipocrit, nemilos… ah, demn de dispreţ… e un bărbat care îşi insultă soţia când ea este în viaţă şi e făţarnic cu memoria ei, după ce a murit! Un bărbat care, pentru plăcerea lui, distruge o femeie şi o alungă, pentru ca ea să distrugă alţi bărbaţi. Şi care dă sfaturi financiare proaste şi pe urmă spune că nu e răspunzător. Tu eşti toţi aceşti bărbaţi. Nu îi poţi recunoaşte pentru că nu poţi asocia lucrurile. M-am săturat de amabilitatea ta. Te-am răsfăţat destul. Toată viaţa ta ai fost răsfăţat. Doamna Wilcox te-a răsfăţat. Nimeni nu ţi-a spus, niciodată, cum eşti tu cu adevărat… aiurit. Bărbaţii ca tine folosesc pocăinţa ca pe un pretext, aşa că nu te pocăi. Spuneţi doar în sinea ta: „Ce a făcut Helen am făcut şi eu“.

— Cele două cazuri sunt diferite, se bâlbâi Henry. Adevărata replică nu era încă pregătită. Mintea îi era încă în vârtej şi mai avea nevoie de un mic răgaz.

— Diferite în ce fel? Tu ai înşelat-o pe doamna Wilcox, Helen numai pe sine. Tu rămâi în societate, Helen nu poate să o facă. Tu ai avut parte doar de plăcere, ea poate muri. Şi tu ai neobrăzarea să-mi vorbeşti de diferenţe, Henry?

Replica lui Henry nu a întârziat.

— Eu văd că încerci un şantaj. Nu este o armă tocmai drăguţă pe care o soţie să o folosească împotriva soţului ei. Regula mea în viaţă a fost să nu dau niciodată nici cea mai mică atenţie ameninţărilor şi nu pot decât să

repet ceea ce am spus mai devreme: nu vă permit, ţie şi surorii tale, să dormiţi la Howards End.

Margaret îi dădu drumul la mâini. El intră în casă, ştergându-şi palmele cu batista. O vreme, Margaret rămase privind spre Six Hills, morminte de războinici, sâni ai primăverii. Apoi dispăru în aerul înserării.

XXXIX

Charles şi Tibby s-au întâlnit în Ducie Street, acolo unde locuia cel din urmă. întrevederea lor a fost scurtă şi absurdă. Nu aveau absolut nimic în comun, cu excepţia limbii engleze şi încercau, cu ajutorul ei, să exprime ceva ce nici unul dintre ei nu înţelegea. Charles vedea în Helen un duşman al familiei sale. O identificase ca fiind cea mai periculoasă dintre toţi membrii familiei Schlegel şi, furios cum era, abia aştepta să-i spună nevestei câtă dreptate a avut. Se hotărâse imediat: fata trebuia dată deoparte, înainte de a-i face şi mai mult de ruşine. Dacă se ivea ocazia, putea fi măritată cu vreo lichea sau, dacă era posibil, cu un prost. Dar aceasta nu făcea parte din planul lui principal, era doar o concesie făcută moralităţii. Antipatia lui Charles era onestă, iar trecutul i se înfăţişa foarte clar dinaintea ochilor; ura este un ajutor îndemânatic. Trecu în revistă toate incidentele campaniei duse de neamul Schlegel, ca şi cum ar fi fost titluri într-un carnet de notiţe: încercarea de a-l compromite pe fratele lui, moştenirea lăsată de mama sa, căsătoria tatălui, depozitarea mobilei, despachetarea acesteia. Nu aflase, încă, de cererea de a dormi la Howards End. Aceasta avea să fie lovitura lor de maestru şi ocazia pentru lovitura lui. Dar deja simţea că Howards End era obiectivul şi, deşi casa îi displăcea, era hotărât să o apere.

Tibby, pe de altă parte, nu avea nici o părere. El se situa deasupra convenţiilor; sora lui avea dreptul să facă tot ce i se părea de cuviinţă. Nu este greu să te situezi deasupra convenţiilor când nu laşi prizonieri printre ele; bărbaţii pot fi întotdeauna mai neconvenţionali decât femeile, iar un burlac independent din punct de vedere financiar nu are de ce să întâmpine vreo dificultate. Spre deosebire de Charles, Tibby avea bani destui; strămoşii lui agonisiseră pentru el şi, dacă el şoca lumea într-un cartier, nu avea decât să se mute într-altul. Bunăstarea lui era lipsită de compasiune - o atitudine tot atât de fatală ca şi viaţa activă: pe ea se poate întemeia o oarecare cultură, lipsită de căldură, dar nu arta. Surorile lui văzuseră familia în pericol şi nu uitaseră niciodată să ţină seama de insuliţele de aur care le ridicaseră din mare. Tibby îşi acorda sieşi întreaga laudă şi de aceea îi dispreţuia pe cei ce se zbat şi pe cei ce se scufundă.

De aici venea şi absurdul întrevederii. Prăpastia dintre cei doi era de ordin economic, dar şi spiritual. Câteva fapte au putut fi totuşi discutate; Charles insistase asupra lor cu o impertinenţă la care studentul nu putea rezista. Când plecase Helen în străinătate? La cine? (Charles era dornic să fixeze scandalul în Germania.) Apoi, schimbându-şi tactica, spuse aspru:

— Presupun că îţi dai seama că eşti protectorul surorii tale.

— în ce sens?

— Dacă un bărbat s-ar fi distrat cu sora mea, eu i-aş trimite un glonţ în ţeastă, dar poate că ţie nu-ţi pasă.

— îmi pasă foarte tare, a protestat Tibby.

— Atunci, cine bănuieşti că este? Vorbeşte, omule. întotdeauna există o bănuială.

— Nimeni. Nu cred că ştiu.

Roşi fără să vrea. îşi amintise de scena petrecută în apartamentul lui de la Oxford.

— Ascunzi ceva, zise Charles. (La cum merg întrevederile, din această convorbire Charles reuşea să obţină maximul.) Când ai văzut-o ultima oară, a pomenit numele cuiva? Da sau nu? a tunat el, aşa de tare încât Tibby se pomi.

— în apartamentul meu a pomenit de nişte prieteni, familia Bast pe nume…

— Cine sunt aceşti Bast?

— Oameni… prieteni ai ei, de la nunta lui Evie.

— Nu-mi amintesc. Ba nu, pe toţi sfinţii! îmi aduc aminte. Mătuşa mea mi-a pomenit despre nişte sărăntoci. Când ai văzut-o, era preocupată de ei? Există şi un bărbat? Sau… ia stai… ai avut în vreun fel de-a face cu el?

Tibby tăcea. Fără să fi avut intenţia, trădase încrederea pe care sora lui i-o arătase; viaţa semenilor lui nu-l interesa suficient ca să poată înţelege către ce se îndreptau lucrurile. Avea o mare consideraţie pentru cinste, iar odată ce-şi dăduse cuvântul, şi-l ţinuse întotdeauna, până acum. Era profund contrariat, nu doar pentru că îi făcuse rău lui Helen, ci şi pentru imperfecţiunea descoperită în propriul său mecanism.

— înţeleg… eşti confidentul lui. S-au întâlnit în apartamentul tău. Ah, ce familie, ce familie! Dumnezeu să-l ajute pe bietul pater…

Şi Tibby se trezi singur.

XL

Leonard avea să apară în cele din urmă intr-un articol de ziar, dar în seara aceea nu avea mare însemnătate. Trunchiul copacului se afla în umbră, căci luna era încă ascunsă în spatele casei. Dar deasupra, la dreapta, la stânga, în lungul pajiştii, lumina lunii se revărsa. Leonard nu părea un om, ci o cauză.

Poate că acesta era felul lui Helen de a se îndrăgosti - un fel care i se părea curios lui Margaret, a cărei suferinţă şi al cărei dispreţ faţă de Henry purtau încă imaginea acestuia. Helen uita oamenii. Oamenii nu erau decât nişte păstăi care conţineau sentimentele ei. Helen se putea compătimi sau sacrifica, putea avea instincte. Dar oare iubise ea vreodată în modul cel mai nobil, acela în care bărbatul şi femeia, după ce s-au contopit în sex, simt dorinţa de a contopi actul sexual însuşi în camaraderie?

Margaret îşi punea această întrebare, dar nu a rostit nici un cuvânt de ocară. Era seara lui Helen. O aşteptau necazuri destule - pierderea prietenilor şi a avantajelor de ordin social, suferinţa, suprema suferinţă a maternităţii, care nici măcar nu a ajuns încă o chestiune îndeobşte recunoscută. Deocamdată, să lăsăm luna să radieze strălucire, iar adierile primăverii să sufle cu blândeţe, stingându-se din boarea zilei, şi să lăsăm pământul, cel aducător de belşug, să aducă pacea. Nici faţă de ea însăşi nu îndrăznea să o condamne pe Helen. Nu-i putea cântări greşeala după nici un cod moral; însemna totul sau nimic. Morala ne poate spune că o crimă e mai rea decât un furt şi clasifică majoritatea păcatelor într-o ordine pe care toţi trebuie să o aprobe, dar nu o putea clasifica pe Helen. Cu cât îi sunt mai clare sentinţele asupra acestei chestiuni, cu atât putem fi mai siguri că nu morala vorbeşte. Iisus Hristos a fost evaziv atunci când L-au interogat. Tocmai cei care nu pot înţelege se grăbesc să arunce prima piatră.

Aceasta era seara lui Helen - plătită scump, şi care nu trebuia tulburată de mâhnirile altora. Margaret nu rosti nici o vorbă despre propria ei tragedie.

— Omul face delimitări, a spus Helen încet, eu îl delimitam pe domnul Wilcox de celelalte forţe care îl trăgeau în jos pe Leonard. în consecinţă, eram plină de compasiune şi aproape de răzbunare. Timp de săptămâni l-am învinovăţit doar pe domnul Wilcox, aşa că, atunci când au sosit scrisorile tale…

— Nu ar fi trebuit să le scriu niciodată, a oftat Margaret. Nu l-au ferit pe Henry. Cât de fără speranţă este să faci ordine în trecut, chiar şi când acesta e al altora!

— Nu am ştiut că a fost ideea ta să-i expediezi pe cei doi Bast.

— Când mă uit în urmă, înţeleg că am greşit.

— Când mă uit în urmă, draga mea, ştiu că a fost corect. Este drept să salvezi bărbatul pe care îl iubeşti. Acum sunt mult mai puţin entuziastă în ceea ce priveşte dreptatea. Dar amândoi am crezut că ai scris scrisorile după dictare. Părea ultima picătură de cruzime din partea lui. Cum la ora aceea eram destul de ambalată… Doamna Bast era la etaj. Eu nu am văzut-o şi am stat mult de vorbă cu Leonard… l-am apostrofat fără nici un motiv şi asta ar fi trebuit să mă avertizeze că sunt în pericol. Aşa că, atunci când au sosit biletele, eu am vrut să venim amândoi la tine, ca să ne explici. El a spus că bănuieşte care este explicaţia… ştia despre ce este vorba şi tu nu trebuia să afli. L-am forţat să-mi spună. Mi-a zis că nimeni nu trebuia să ştie; era ceva în legătură cu soţia lui. Am rămas „domnul Bast" şi „domnişoara Schlegel" până la capăt. Aveam de gând să-i spun că trebuie să fie sincer cu mine, dar i-am văzut ochii şi am intuit că domnul Wilcox îl distrusese nu o dată, ci de două ori. Eu l-am tras spre mine. L-am făcut să-mi spună. Mă simţeam eu însămi foarte singură. El nu are nici o vină. El ar fi continuat să mă venereze. Deşi sună îngrozitor, nu mai vreau să-l văd niciodată. Am vrut să-i dau bani ca să simt că nu mi se poate reproşa ceva. Vai, Meg, cât de puţin se ştie despre aceste lucruri! îşi aplecă faţa pe trunchiul copacului.

— Tot atât de puţin cât se ştie despre transformare! în amândouă cazurile a fost vorba de singurătate, de noapte, şi de panica de apoi. Oare Leonard era o transformare a lui Paul?

Preţ de o clipă, Margaret nu a spus nimic. Era atât de obosită, încât atenţia ei rătăcea spre dinţi - dinţii care fuseseră înfipţi în scoarţa copacului, pentru a-i da puteri tămăduitoare. De acolo de unde stătea, îi putea vedea lucind. încercase să-i numere.

— Decât nebunia, mai bine Leonard, spuse ea. Mi-a fost teamă că vei fi reacţionat într-atât împotriva lui Paul până când ai trecut dincolo de limite.

— Şi chiar am reacţionat, până când l-am găsit pe bietul Leonard. Acum sunt potolită. Niciodată nu o să-mi placă Henry al tău, scumpă Meg, şi nici măcar nu voi vorbi frumos despre el, dar toată ura aceea oarbă a dispărut. De aici încolo, niciodată nu mă voi mai mânia împotriva neamului Wilcox. înţeleg cum de te-ai căsătorit cu el, şi acum vei fi foarte fericită.

Margaret nu i-a răspuns.

— Da, a repetat Helen, în timp ce vocea îi devenea mai duioasă, în sfârşit înţeleg.

— Cu excepţia doamnei Wilcox, scumpa mea, nimeni nu înţelege micile noastre mişcări.

— Pentru că din moarte… sunt de acord.

— Nu chiar. Am impresia că tu, eu şi Henry nu suntem decât fragmente ale minţii acelei femei. Ea ştie totul. Este totul. Ea este casa şi copacul care stă aplecat deasupra ei. Oamenii îşi au propriile morţi, aşa cum îşi au propriile vieţi. Şi chiar dacă nu există nimic dincolo de moarte, în nefiinţa noastră vom fi diferiţi. Nu pot să cred că o cunoaştere ca a ei va pieri la fel cu o cunoaştere ca a mea. Ea cunoştea realităţile. Ştia când oamenii sunt îndrăgostiţi, chiar dacă nu era în locul lor. Nu am nici o îndoială că, atunci când Henry a înşelat-o, a ştiut.

— Noapte bună, doamnă Wilcox, se auzi o voce.

— Ah, noapte bună, domnişoară Avery.

— De ce este nevoie ca domnişoara Avery să lucreze pentru noi? a murmurat Helen.

— într-adevăr, de ce?

Domnişoara Avery a traversat pajiştea şi s-a topit în tufişurile care despărţeau pajiştea de fermă. Reapăruse o deschizătură veche, pe care domnul Wilcox o umpluse, şi drumul prin rouă al domnişoarei Avery urma poteca pe care el o acoperise cu iarbă, atunci când a reamenajat grădina şi a făcut-o potrivită pentru jocuri sportive.

— Nu este casa noastră încă, a spus Helen. Când ne-a strigat domnişoara Avery, am simţit că suntem doar nişte turiste.

— Aşa vom fi peste tot şi pentru totdeauna.

— Nişte turiste prietenoase…

— Dar care pretind că fiecare hotel este casa lor.

— Eu nu mai pot să pretind asta prea multă vreme, a zis Helen. Uiţi, când stai sub copacul ăsta, dar eu ştiu că mâine am să privesc răsăritul lunii în Germania. Nici toată bunătatea ta nu poate schimba faptele acestui caz. Doar dacă nu vrei să vii cu mine.

Margaret se gândi un moment. în anul din urmă devenise atât de ataşată de Anglia, aşa că era într-adevăr dureros să o părăsească. Totuşi ce ar fi reţinut-o? Fără îndoială că Henry i-ar ierta ieşirea şi ar continua să avanseze, înfumurat şi încâlcit, spre o bătrâneţe matură. Dar la ce bun? La fel de bine ar putea pur şi simplu să dispară din mintea lui.

— Vorbeşti serios când îmi ceri asta, Helen? M-aş putea înţelege cu Monica?

— Nu, nu te-ai înţelege, dar vorbesc serios când îţi cer asta.

— Ei, acum, gata cu planurile. Şi gata cu amintirile.

Un răstimp, nu lung, au rămas tăcute. Era seara lui Helen. Prezentul curgea pe lângă ele ca o apă. Copacul fremăta. Făcuse muzică înainte ca ele să se fi născut, şi va continua şi după moartea lor, dar cântecul lui aparţinea clipei. Clipa trecuse. Copacul foşni iar. Simţurile le deveniră mai acute şi păreau să înţeleagă viaţa. Viaţa trecea. Copacul foşni din nou.

— Să ne culcăm, zise Margaret.

Pacea câmpenească o pătrundea. Nu avea nici o legătură cu amintirea şi mai deloc cu speranţa. Cel mai puţin din toate avea a face cu speranţele următoarelor cinci minute. Este pacea prezentului, care depăşeşte înţelegerea. Murmurul ei spunea „acum" şi încă o dată „acum", în timp ce păşeau pe pietrişul aleii, şi „acum" în vreme ce lumina lunii cădea asupra săbiei tatălui lor. Au urcat la etaj, s-au sărutat şi au adormit. La început, casa adumbrise copacul, dar, când luna s-a ridicat mai sus, cele două umbre s-au desfăcut şi, la miezul nopţii, au stat pentru câteva clipe separate. Margaret s-a trezit şi a privit în grădină. Cât de imposibil era de înţeles faptul că Leonard Bast i-a oferit această noapte de pace! Oare şi el făcea parte din mintea doamnei Wilcox?

XLI

Evoluţia lui Leonard a fost cu totul diferită. Oricare au fost neînsemnatele necazuri aduse de lunile ce au urmat întâmplărilor de la Oniton, ele au fost umbrite de remuşcare. Când Helen privea înapoi, ea avea puterea de a filosofa, sau putea privi viitorul şi face planuri pentru copilul ei. Dar tatăl copilului nu vedea nimic dincolo de propriul lui păcat. La săptămâni după aceea, în toiul unor alte ocupaţii, striga deodată „Brută - eşti o brută, eu nu aş fi putut…", transformându-se în două persoane care dialogau. Sau simţea că o ploaie neagră cade de sus, ştergând cerul şi chipurile. Până şi Jacky observase schimbarea lui. Cel mai cumplit suferea când se trezea din somn. Uneori i se întâmpla să fie fericit, la început, dar apoi, treptat, îşi dădea seama de povara care atârna de el şi care îi trăgea în jos gândurile când acestea se puneau în mişcare. Sau ace de fier înroşit îi ardeau trupul. Sau o sabie îl străpungea. Obişnuia să stea pe marginea patului, ţinându-se de piept, în dreptul inimii, gemând: Ah, ce voi face, ce voi fa ce? Nimic nu îi aducea alinare. Putea să pună distanţă între el şi fărădelege, dar aceasta îi creştea în suflet.

Remuşcarea nu se numără printre adevărurile eterne. Grecii au avut dreptate să o detroneze. Acţiunea ei este prea capricioasă, ca şi cum Eriniile aleg, pentru a pedepsi, numai anumiţi oameni şi numai anumite păcate. Şi, dintre toate mijloacele de răscumpărare, remuşcarea este cu siguranţă cea mai risipitoare. Ea extirpă şi ţesuturile sănătoase împreună cu cele otrăvite. Este aidoma unui bisturiu care pătrunde mult mai adânc decât răul. Leonard fusese mânat direct printre chinuri şi ieşise purificat, dar slăbit - un om mai bun, care nu şi-ar mai pierde niciodată stăpânirea de sine, dar şi un om mai mic, care are mai puţin de controlat. De altfel, puritatea nu însemna pace. Folosirea bisturiului poate deveni o obişnuinţă tot atât de greu de înlăturat ca şi pasiunea însăşi, iar Leonard a continuat să sară din somn ţipând.

însă percepţia lui asupra situaţiei era distorsionată. Nu îi trecuse niciodată prin minte că Helen era de vină. Uitase

intensitatea cu care stătuseră de vorbă, farmecul la care fusese părtaş şi pe care sinceritatea i-1 conferise. Uitase vraja pe care o degajau Oniton, aflat în întuneric, şi râul şopotit. Helen iubea absolutul. Leonard fusese distrus complet şi i se înfăţişase ca un bărbat deosebit, izolat de lume. Un bărbat adevărat, interesat de aventură şi frumuseţe, care dorea să trăiască decent şi să-şi plătească partea, care ar fi putut trece prin viaţă chiar mai glorios decât acea forţă implacabilă, care îl strivea ca un car al lui Jagannatha1. Judecata ei fusese distorsionată de amintirile de la nunta lui Evie - servitorii apretaţi, mesele întinse pe metri întregi, pe care mâncarea rămăsese neatinsă, foşnetul femeilor mult prea elegante, automobilele care lăsau uleiul să curgă pe pietriş, prostiile fără valoare ale unei trupe de muzicanţi cu pretenţii. Gustase din drojdia acestora toate, când sosise; după eşec, în întuneric, ele au ameţit-o. Ea şi victima păreau să fie singuri, într-o lume a irealităţii, şi l-a iubit în mod absolut, pentru o jumătate de oră, poate.

Dimineaţa ea nu mai era. Scris într-o notă tandră şi exaltată, biletul pe care l-a lăsat şi care intenţiona să fie foarte amabil l-a rănit îngrozitor pe amantul său. Era ca şi cum el distrusese o operă de artă, de parcă smulsese din ramă o pictură din National Gallery. Când îşi amintea de calităţile ei, de poziţia ei socială, simţea că oricine avea dreptul să-l împuşte. îi era teamă de chelneriţe şi de hamalii din gară. La început îi fusese frică şi de nevasta sa, deşi mai târziu avea să o privească cu un soi de tandreţe împrospătată şi să se gândească: „La urma urmelor, nici unul dintre noi nu e mai breaz".

Expediţia în Shropshire i-a terminat definitiv pe Bast şi pe nevasta lui. Fugind, Helen a uitat să achite nota de plată pentru hotel şi a luat cu ea şi

biletele lor de întoarcere. Ca să ajungă acasă a trebuit să amaneteze brăţările lui Jacky, iar câteva zile mai târziu a venit falimentul. Este adevărat că Helen i-a oferit cinci mii de lire, dar pentru el o astfel de sumă nu însemna nimic. Nu putea înţelege că fata încerca, disperată, să îndrepte greşeala făcută şi să salveze ceva din dezastru, fie şi numai cinci mii de lire. Dar el trebuia, cumva, să trăiască. A apelat la familia sa şi s-a umilit, devenind un cerşetor profesionist. Pentru el nu mai era altceva de făcut.

„Uite o scrisoare de la Leonard", s-a gândit Blanche, sora lui, „şi după atâta timp". A ascuns-o, ca să nu o vadă soţul ei şi, când acesta a plecat la lucru, a citit-o cu oarecare emoţie şi din alocaţia ei pentru rochii i-a trimis fratelui risipitor ceva bani.

„O scrisoare de la Leonard!", a spus şi cealaltă soră, Laura, câteva zile mai târziu. I-a arătat-o bărbatului ei. Acesta i-a scris un răspuns nemilos şi insolent, dar i-a trimis mai mulţi bani decât Blanche, aşa că Leonard i-a scris iar, curând.

Pe timpul iernii sistemul a luat amploare. Leonard şi-a dat seama că nu va trebui niciodată să facă foamea, pentru că ar fi prea dureros pentru rudele lui. Familia stă la baza societăţii, şi un risipitor isteţ poate exploata acest lucru la nesfârşit. Fără nici un gând generos de nici o parte, soseau zeci de lire, la rând. Donatorii îl displăceau pe Leonard, iar el ajunsese să-i urască din inimă. Când Laura i-a imputat căsătoria imorală, el s-a gândit cu sarcasm: „Asta o deranjează! Ce-ar spune dacă ar şti adevărul?". Când soţul lui Blanche i-a oferit de lucru, el a găsit un pretext să refuze. La Oniton îşi dorise cu ardoare să muncească, dar prea marele zbucium îl zdruncinase şi acum se număra printre cei ce nu mai pot fi angajaţi. Atunci când fratele său, diaconul, nu i-a răspuns la o scrisoare, Leonard i-a scris din nou ca să-i spună că el şi Jacky vor veni în satul lui, chiar şi pe jos. Nu avusese intenţia să sune a şantaj. Totuşi, fratele lui i-a trimis bani prin poştă, şi asta a devenit parte din sistem. Aşa şi-a petrecut iama şi primăvara.

în acel coşmar existau două puncte luminoase. Niciodată nu încurca trecutul. Rămânea în viaţă, şi binecuvântaţi sunt aceia care sunt vii, fie şi numai pentru a simţi păcatul. Banalul bălmăjelilor, cu care majoritatea bărbaţilor îşi estompează şi-şi amestecă greşelile, nu a ieşit niciodată de pe buzele lui Leonard…

Şi dacă beau din cupa uitării doar o zi,

Cu tot atât scurta-voi sufletu-mi.2

Sunt vorbe crude, şi crud a fost şi cel care le-a scris, dar ele stau la rădăcina oricărui adevărat caracter.

Cealaltă pată de lumină era tandreţea pe care i-o arăta lui Jacky. Avea acum faţă de ea un sentiment de nobilă compasiune - nu acea milă dispreţuitoare a bărbatului care rămâne alături de femeia lui la bine şi la rău. încerca să fie mai puţin iritabil. Se întreba ce vor ochii ei flămânzi… nimic din ce ar fi putut ea exprima, nimic din ce el, sau orice alt bărbat, i-ar fi putut oferi. I se va face ei oare vreodată acea dreptate pe care o reprezintă generozitatea - dreptatea cuvenită mărfii de mâna a doua pe care lumea este prea ocupată pentru a o admira? îi plăceau mult florile, era generoasă cu banii şi nu era răzbunătoare. Dacă i-ar fi făcut un copil, poate că ar fi iubit-o. Dacă nu ar fi fost căsătorit, Leonard nu ar fi ajuns niciodată să cerşească; ar fi pâlpâit şi s-ar fi stins. Dar întregul vieţii este un amalgam. Trebuia să aibă grijă de Jacky şi a mers pe căi josnice pentru ca ea să aibă câteva rochii şi cele câteva feluri de mâncare pe care el le considera potrivite pentru ea.

într-o zi a zărit-o pe Margaret împreună cu fratele ei. Erau în catedrala St. Paul. El intrase în catedrală, pe de-o parte ca să se adăpostească de ploaie şi pe de alta ca să vadă o pictură, care în anii dinainte îl ajutase la formarea sa. Dar lumina nu era bună, tabloul, pus aiurea, iar Timpul şi Judecata^ se aflau acum în sinea lui. Doar Moartea încă îl mai fascina, cu poala ei de maci, în care toţi oamenii vor dormi. A aruncat o privire şi s-a îndreptat fără ţintă spre un scaun. Atunci, la capătul naosului i-a văzut pe domnişoara Schlegel şi pe fratele ei. Stăteau pe culoarul de trecere, iar feţele le erau extrem de grave. El era absolut sigur că aveau probleme legate de sora lor. Fugise imediat de acolo, dar, odată ieşit, i-a părut rău că nu le-a vorbit. Ce viaţă avea el? Ce însemnau câteva cuvinte furioase sau chiar închisoarea? Greşise - aceea era adevărata teroare. Orice ar fi ştiut cei doi, el le-ar fi spus tot ce ştia el. A intrat iar în St. Paul. Dar, în absenţa lui, ei plecaseră, ducându-se să-şi expună problemele dinaintea domnului Wilcox şi a lui Charles.

Vederea lui Margaret i-a împrospătat remuşcările. Avea dorinţa să mărturisească şi, deşi dorinţa este dovada unei naturi slăbite, care este pe cale să-şi piardă esenţa relaţiilor umane, ea nu lua o formă josnică. Nu se aştepta ca mărturisirea să-i aducă fericirea. Tânjea mai degrabă să se elibereze din starea de confuzie. La fel e şi cu atracţia spre sinucidere. Impulsurile sunt similare, iar crima sinuciderii rezidă mai ales în desconsiderarea sentimentelor acelora pe care îi lăsăm în urmă. Mărturisirea

nu trebuia să rănească pe nimeni - putea trece testul - şi, deşi nu era englezeşte, şi era ignorată de catedrala noastră anglicană, Leonard avea dreptul să decidă asupra ei.

Mai mult, avea încredere în Margaret. îşi dorea acum asprimea ei. Firea ei rece, de intelectual ar fi fost dreaptă, chiar dacă lipsită de amabilitate. El ar fi făcut tot ce i-ar fi spus să facă dacă ar fi trebuit să o vadă pe Helen. Aceasta era pedeapsa supremă la care se putea gândi. Şi poate ea i-ar fi spus ce mai face Helen. Aceasta era răsplata supremă.

Nu ştia nimic despre Margaret, nici măcar dacă se căsătorise cu domnul Wilcox, şi i-a luat câteva zile ca să-i dea de urmă. în seara aceea se căznise prin atmosfera umedă, până la Wickham Place, unde acum apăreau noile apartamente. Oare şi el era cauza mutării lor? Erau ele respinse de societate din cauza lui? De acolo s-a dus la o bibliotecă publică, dar nu a găsit în catalog nici un Schlegel care să-l mulţumească. A doua zi dimineaţă a căutat iar. S-a învârtit prin preajma birourilor domnului Wilcox, la ora prânzului, iar când ieşeau funcţionarii le spunea: „Mă iertaţi, domnule, dar şeful dumneavoastră este cumva căsătorit?". Majoritatea se zgâiau la el, unii îi ziceau: „Ce vă priveşte?", dar unul, care nu dobândise încă reticenţa amploaiatului, i-a spus ceea ce dorea să afle. Leonard nu a putut afla adresa locuinţei private. Pentru asta era nevoie de mai mult efort cu cataloagele. Aflase de Ducie Street abia luni, în ziua în care Margaret şi soţul ei plecaseră la Howards End, în expediţia de vânătoare.

Leonard a ajuns acolo pe la ora patru. Vremea se schimbase şi soarele strălucea vesel pe treptele pavate cu triunghiuri din marmură albă şi neagră. Şi-a coborât ochii spre ele, după ce a sunat la clopoţel. Se simţea curios de sănătos: înăuntrul trupului său păreau că se deschid şi se închid uşi, iar el fusese obligat să doarmă în capul oaselor, cu spatele rezemat de perete. Când sosi camerista, nu-i putu vedea faţa; ploaia neagră coborâse deodată.

— Aici locuieşte doamna Wilcox? a întrebat.

— Este plecată, a venit răspunsul.

— Când se va întoarce?

— Am să întreb, a mai zis camerista.

Margaret dăduse instrucţiuni ca nimeni care pomeneşte numele ei să nu fie vreodată îndepărtat. După ce a pus lanţul la uşă - căci înfăţişarea lui Leonard o cerea - fata s-a dus până în fumoar, care era ocupat de Tibby. Tibby dormea. Luase un prânz zdravăn. Charles Wilcox nu îl sunase încă în legătură cu tulburătoarea întrevedere. Spuse somnoros:

— Nu ştiu. La Hilton. Howards End. Cine este?

— Am să întreb, domnule.

— Nu, nu te osteni.

— Au plecat cu maşina la Howards End, i-a spus camerista lui Leonard.

El i-a mulţumit şi a întrebat-o unde se află locul.

— Se pare că vreţi să aflaţi destul de multe, a remarcat ea. Dar Margaret îi interzisese să facă pe misterioasa. I-a spus, în ciuda a ceea ce ştia ea că e bine, că Howards End este în Hertfordshire.

— Vă rog, este un sat?

— Sat! Este proprietatea particulară a domnului Wilcox… sau cel puţin una dintre ele. Doamna Wilcox îşi ţine acolo mobila. Satul se numeşte Hilton.

— Da, şi când vor reveni?

— Domnul Schlegel nu ştie. Nu putem şti totul, nu-i aşa?

I-a închis uşa în nas şi s-a dus să răspundă la telefon, care suna furios.

A mai petrecut încă o noapte de chinuri. Mărturisirea devenea mai dificilă. S-a băgat în pat cât de repede a putut. A urmărit cum un petic de lumină de lună traversează podeaua locuinţei lor. Aşa cum se întâmplă uneori, atunci când mintea este suprasolicitată, era adormit pentru restul încăperii, dar se ţinea treaz pentru peticul de lumină. Groaznic! A început apoi unul din acele dialoguri care despică firul în patru. O parte din el spunea: „De ce groaznic? Este lumina obişnuită a lunii”. „Dar se mişcă.” „Şi luna se mişcă.” „Dar arată ca un pumn încleştat.” „Şi ce dacă?” „Dar va ajunge să mă atingă.” „Lasă-l să te atingă.” Şi, părând că a căpătat viaţă, peticul a luat-o în sus, pe cuvertura lui. Deodată a apărut un şarpe albastru; apoi un altul, paralel cu el. „Există oare viaţă acolo?” „Bineînţeles.” „Dar credeam că este nelocuită.” „Nu de Timp, Moarte, Judecată şi nici de şerpi mai mici.” „Şerpi mai mici!”, zicea Leonard indignat şi cu glas tare. „Ce idee!” Printr-un efort sfâşietor de voinţă, a trezit şi restul camerei. Jacky, patul, mâncarea lor, hainele de pe scaun, toate i-au pătruns, treptat, în conştiinţă, iar teroarea a ieşit de acolo, dispărând, ca o undă care se propagă pe apă.

— Auzi, Jacky, să ştii că ies puţin afară.

Ea respira regulat. Pata de lumină cădea limpede de-a lungul cuverturii vărgate şi începea să acopere şalul întins peste picioarele ei. De ce îi fusese teamă? Se duse la fereastră şi văzu că luna cobora pe un cer senin. îi văzu vulcanii şi marile întinderi strălucitoare pe care o graţioasă greşeală le

numise mări. Păleau, pentru că soarele, care le dăduse lumina, venea acum să lumineze pământul. Marea Serenităţii, Marea Liniştii, Oceanul Furtunilor4, toate se contopeau într-o singură picătură lucitoare, care ea însăşi urma să alunece într-un răsărit etern. Şi lui îi fusese frică!

S-a îmbrăcat printre luminile contradictorii şi a verificat câţi bani mai avea. Se împuţinau iarăşi, dar era destul pentru un bilet dus-întors până la Hilton. La zornăitul făcut de el, Jacky deschise ochii.

— Bună, Len!

— Bună, Jacky! Ne vedem mai târziu!

Ea s-a întors pe partea cealaltă şi a adormit.

Casa nu era încuiată, pentru că proprietarul lor era vânzător la Covent Garden. Leonard a ieşit şi a luat-o spre gară. Deşi pleca abia peste o oră, trenul era deja tras la capătul peronului, iar el s-a întins înăuntru şi a adormit. La prima smucitură, s-a trezit în plină lumină. Trecuseră de porţile de la King's Cross şi se aflau sub cerul albastru. Au urmat tunelurile, şi după fiecare cerul devenea şi mai albastru, iar de la digul din Finsbury Park a zărit şi soarele pentru prima dată. Se rostogolea în spatele ceţurilor dinspre vest - o roată, al cărei tovarăş era luna ce apunea - şi deocamdată părea slujitorul cerului albastru şi nu stăpânul acestuia. Adormi din nou. Deasupra râului Tewin Water era deja ziuă. La stânga, cădea umbra digului şi a arcadelor sale; la dreapta, Leonard privi în sus spre pădurile din Tewin şi spre biserică, cu sălbatica ei legendă despre imoralitate. Şase copaci de pădure - fapt autentic - creşteau pe unul din mormintele cimitirului din Tewin. Ocupanta mormântului - fapt de legendă - era o atee, care a declarat că, dacă Dumnezeu există, de pe mormântul ei vor creşte şase copaci de pădure. Aceasta era la Hertfordshire; şi mai departe, în câmp, se afla lăcaşul unui pustnic - doamna Wilcox îl ştia - care se izolase şi scria profeţii şi le dăduse tot ce avea săracilor. în timp ce, împrăştiate între cele două locuri, stăteau vilele oamenilor de afaceri, care priveau viaţa în chip mai stabil, deşi o priveau cu stabilitatea ochiului pe jumătate închis. Peste toate se revărsa soarele, păsările cântau pentru toţi, pentru toţi erau primulele galbene şi ventriceaua albastră, iar ţinutul, oricum ar fi fost privit, îşi striga ţipătul „acum". Leonard nu se simţea încă eliberat, iar bisturiul se înfigea şi mai adânc în inima lui, pe măsură ce se apropia de Hilton. Dar remuşcarea devenise frumoasă.

Hiltonul era adormit sau, în cel mai fericit caz, lua micul dejun. Leonard îşi dădu seama de contrast când păşi afară din sat, în câmpie. Aici oamenii

erau treji odată cu răsăritul. Programul lor era dictat nu de vreun birou londonez, ci de mişcările holdelor şi ale soarelui. Că erau oameni din soiul cel mai bun o putea declara doar un sentimental. Dar rămâneau fideli vieţii în lumina zilei. Ei sunt speranţa Angliei. Cu stângăcie, poartă înainte torţa soarelui, până în clipa când naţiunea va considera că este nimerit să o preia. Pe jumătate ţărănoi, pe jumătate având afectarea unora şcoliţi la internat, ei au totuşi puterea de a se reîntoarce la origini mai nobile şi de a perpetua spiţa fermierilor.

în dreptul carierei de cretă a fost depăşit de o maşină. în ea era un alt tip pe care natura îl răsfăţase… imperialistul. Sănătos, chiar şi când e în mişcare, acesta speră să moştenească pământul. Se înmulţeşte tot atât de repede ca şi fermierul, şi la fel de chibzuit; mare este ispita de a-1 numi un super-fermier, care duce virtuţile ţării sale peste mări. Dar imperialistul nu este ceea ce se crede sau ce pare. El este un distrugător. El aşterne calea pentru cosmopolitism şi, deşi ambiţiile îi pot fi împlinite, pământul pe care îl moşteneşte va fi cenuşiu.

Leonard, concentrat asupra propriului său păcat, dobândi convingerea unei bunătăţi înnăscute, care sălăşluia altundeva. Nu era vorba de optimismul care îi fusese predat la şcoală. Iar şi iar, tobele trebuiau să răpăie, iar spiriduşii să păşească ţanţoş peste Univers, mai înainte ca bucuria să poată fi curăţată de superficialitate. Era destul de paradoxală şi se născuse din mâhnirea sa. Moartea îl distruge pe om, dar ideea morţii îl salvează - aceasta este cea mai bună descriere de până acum a acestui fapt. Sărăcia şi tragedia pot atrage tot ce este măreţ în noi şi pot întări aripile iubirii. Pot să atragă; nu este sigur că o vor face, pentru că nu sunt slujitorii iubirii. Dar pot atrage, şi cunoaşterea acestui incredibil adevăr îi aducea alinare.

Când ajunse în apropierea casei, toate gândurile încetară. Noţiuni contradictorii stăteau alături în mintea lui. Era îngrozit, dar fericit, îi era ruşine, dar nu săvârşise nici un păcat. Ştia cum să mărturisească: „Doamnă Wilcox, am greşit”, dar soarele îi răpise înţelesul şi se simţea mai degrabă ca într-o supremă aventură.

A pătruns într-o grădină, s-a liniştit sprijinindu-se de un automobil pe care l-a găsit acolo, a găsit o uşă deschisă şi a intrat într-o casă. Da, va fi foarte uşor. A auzit voci care veneau dintr-o cameră aflată la stânga, printre ele şi pe cea a lui Margaret. Chiar numele lui era rostit cu voce tare şi un bărbat, pe care nu-1 mai văzuse niciodată, zicea:

— Aha, el este? Nu mă surprinde. Acum am să-l omor în bătaie.

— Doamnă Wilcox, zise Leonard, am greşit.

Bărbatul l-a apucat de guler şi a strigat:

— Aduceţi-mi un baston!

Femeile ţipau. Un baston, foarte strălucitor, a coborât spre el. L-a rănit nu acolo unde a lovit, ci în inimă. Cărţile au căzut peste el, în avalanşă. Nimic nu avea sens.

— Aduceţi nişte apă, a comandat Charles, care tot timpul îşi păstrase calmul. Se preface. Am dat cu latul. Scoateţi-l afară la aer.

Crezând că el se pricepe la astfel de lucruri, Margaret i se supuse. L-au întins pe pietriş pe Leonard, care era mort; Helen a turnat apă pe el.

— E deajuns, zise Charles.

— Da, crima e deajuns, a spus şi domnişoara Avery, ieşind din casă cu sabia.

1. în mitologia indiană, cea de-a opta incarnare a zeului Krishna, căruia îi este dedicat un festival în cadrul căruia statuia zeului este transportată cu un car extrem de greu, care reclamă efortul a sute de credincioşi pentru a-i deplasa; în cursul procesiunii s-a întâmplat ca pelerinii fanatici să se arunce sub roţile carului.

2. Citat din poemul „Modem Love“ al lui George Meredith.

3. Referire la tabloul alegoric Timpul, M oartea şi Judecata (1900) al pictorului englez George Frederic Watts, în care Moartea este înfăţişată ca o femeie ţinând în poală rochiei un buchet cu maci.

4. Numele unor formaţiuni selenare.

XLII

După ce a plecat din Ducie Street, Charles a prins primul tren spre casă, dar până târziu în seara aceea nu a avut nici cea mai mică idee despre evenimentele cele mai recente. Atunci, tatăl său, care cinase de unul singur, a trimis după el şi, pe un ton foarte grav, a întrebat despre Margaret.

— Nu ştiu unde este, pater, a răspuns el. Dolly a amânat cina aproape o oră pentru ea.

— Să-mi spui când ajunge acasă.

Mai trecu o oră. Servitorii merseră la culcare şi Charles îl vizită iar pe tatăl său, pentru a primi alte instrucţiuni. Doamna Wilcox tot nu se întorsese.

— Am să stau să o aştept cât de târziu vrei, dar nu cred că mai vine. Nu rămâne cu sora ei la hotel?

— Poate, zise domnul Wilcox gânditor, poate.

— Pot să fac ceva, domnule?

— Astă-seară nu, băiete.

Domnului Wilcox îi plăcea să i se spună „domnule”. Şi-a ridicat ochii şi l-a privit pe fiul lui cu o tandreţe mai evidentă decât se încumeta de obicei. îl vedea pe Charles şi băieţel şi bărbat puternic, în acelaşi timp. Deşi soţia lui se dovedise labilă, îi rămăseseră copiii.

După miezul nopţii bătu la uşa fiului său.

— Nu pot să dorm, a zis el. Mai bine să discut cu tine şi să o lămuresc odată.

Se plânse de căldură. Charles îl conduse în grădină şi amândoi se plimbară încoace şi încolo în halate de casă. Charles a fost foarte tăcut cât a durat povestirea; ştiuse tot timpul că Margaret este la fel de rea ca sora ei.

— Mâine-dimineaţă va gândi altfel, a spus domnul Wilcox, care nu spusese, desigur, nimic despre doamna Bast. Dar nu pot lăsa un astfel de lucru să continue fără nici un comentariu. Sunt absolut sigur că este împreună cu sora ei, la Howards End. Casa este a mea… şi, Charles, va fi a ta… şi, când spun că nimeni nu are voie să locuiască acolo, vreau să se înţeleagă că nimeni nu are voie să locuiască acolo. Nu am de gând să tolerez asta. (Privi furios la lună.) După părerea mea, chestiunea aceasta se leagă de ceva cu mult mai important, de drepturile proprietăţii.

— Fără îndoială, spuse Charles.

Domnul Wilcox se agăţă de braţul fiului său, dar, într-un fel, îl plăcea mai puţin pe măsură ce-i spunea mai multe.

— Nu vreau să crezi că soţia mea şi cu mine am avut ceva de natura unei dispute. Era doar surescitată, şi e firesc. Am să fac tot ce pot pentru Helen, dar cu condiţia să plece imediat din casă. înţelegi? E o condiţie sine qua non.

— Atunci, mâine la opt pot să mă duc acolo cu maşina?

— La opt sau mai devreme. Să spui că acţionezi ca reprezentant al meu şi, desigur, să nu faci uz de violenţă, Charles.

Dimineaţă, când s-a întors, lăsându-1 pe Leonard mort pe pietriş, lui Charles nu i s-a părut că făcuse uz de violenţă. Moartea se datora bolii de inimă. Mama sa vitregă însăşi spusese asta, şi chiar şi domnişoara Avery recunoscuse că a folosit doar latul săbiei. Trecând prin sat, a informat poliţia, care i-a mulţumit şi a spus că va avea loc o anchetă. L-a găsit pe tatăl său în grădină, umbrindu-şi ochii de soare.

— A fost destul de oribil, i-a spus Charles, grav. Erau acolo, şi îl aveau şi pe bărbat cu ele.

— Ce… care bărbat?

— Ţi-am spus seara trecută. îl cheamă Bast.

— Doamne! Cum este posibil? spuse domnul Wilcox. în casa mamei tale! Charles, în casa mamei tale!

— Ştiu, pater. Exact asta am simţit şi eu. De fapt, nu este nevoie să ne mai facem probleme despre bărbat. Era în ultima fază a unei boli de inimă şi, chiar înainte să mă răfuiesc cu el, a murit. Chiar în acest moment poliţia se ocupă de asta.

Domnul Wilcox asculta cu atenţie.

— M-am dus acolo… păi, nu putea fi mai mult de şapte şi jumătate. Femeia aceea, Avery, aprindea focul pentru ele. Ele erau încă sus. Am aşteptat în salon. Am fost cu toţii destul de politicoşi şi temperaţi, deşi eu aveam bănuielile mele. Le-am spus mesajul tău şi doamna Wilcox a spus: „Aha, da, înţeleg, da“, în felul acela al ei.

— Altceva nimic?

— I-am promis să-ţi transmit, „împreună cu dragostea ei“, că va pleca în Germania cu sora ei, în această seară. Doar pentru atât am avut timp.

Domul Wilcox părea uşurat.

— Deoarece, cam pe atunci, bărbatul a obosit să stea ascuns, pentru că, deodată, doamna Wilcox l-a strigat pe nume. L-am recunoscut şi m-am dus după el în salon. Am procedat corect, pater? M-am gândit că lucrurile merseseră puţin cam prea departe.

— Corect, băiete? Nu ştiu. Dar nu ai fi fost fiul meu dacă nu ai fi făcut-o. Şi atunci, el pur şi simplu… pur şi simplu s-a încovrigat, cum ai zis?

— S-a apucat de raftul de cărţi, care s-a rostogolit peste el. Aşa că eu doar ce am lăsat jos sabia, şi l-am cărat în grădină. Cu toţii am crezut că se preface. Dar e mort. îngrozitoare treabă.

— Sabie? a strigat tatăl său cu nelinişte în glas. Ce sabie? A cui sabie?

— O sabie de-a lor.

— Ce făceai cu ea?

— Păi, tu nu înţelegi, pater, a trebuit să apuc cel dintâi lucru la îndemână. Nu am avut o cravaşa sau un baston. L-am atins, o dată sau de două ori, peste umeri cu latul săbiei lor nemţeşti.

— Ce s-a întâmplat pe urmă?

— A tras de bibliotecă, aşa cum ţi-am spus, şi a căzut, a răspuns Charles cu un oftat.

Nu era nici o plăcere să facă servicii pentru tatăl său, care nu era niciodată pe deplin mulţumit.

— Dar cauza adevărată a fost boala de inimă? Eşti sigur de asta?

— Asta sau o criză de apoplexie. Oricum, la anchetă vom afla mai mult decât destul.

Au intrat să ia micul dejun. Charles avea o durere de cap atroce, ca urmare a faptului că se suise la volan pe nemâncate. Era şi neliniştit în privinţa viitorului, gândindu-se că poliţia va trebui să le reţină pe Helen şi Margaret pentru anchetă şi să scoată la iveală întreaga poveste. Se şi vedea obligat să părăsească Hilton. Nu-ţi puteai permite să locuieşti în apropierea scenei unui scandal… nu era drept faţă de soţie. Consolarea lui era că ochii lui pater se deschiseseră, în sfârşit. Probabil că va avea loc un scandal oribil şi, probabil, o despărţire de Margaret; apoi o vor lua cu toţi de la început, mai apropiaţi de cum fuseseră în vremurile când trăia mama lui.

— Cred că am să trec pe la secţia de poliţie, zise tatăl lui, când s-a terminat micul dejun.

— Pentru ce? a strigat Dolly, căreia încă nu i se „spusese”.

— Prea bine, domnule. Ce maşină vrei?

— Cred că am să merg pe jos.

— Este mai bine de jumătate de milă, zise Charles, păşind în grădină. Soarele este foarte puternic pentru luna aprilie. Nu vrei să te duc eu, şi pe urmă, poate, facem un tur prin Tewin?

— Vorbeşti de parcă nu sunt în toată firea, zise domnul Wilcox, cu iritare.

Charles îşi strânse buzele.

— Voi, tinerii, nu aveţi decât o idee, să vă suiţi în maşină. îţi spun că vreau să merg pe jos; îmi place foarte mult să merg pe jos.

— Bine. Sunt acasă, dacă ai nevoie de mine. M-am gândit să nu mă duc azi la birou, dacă aşa doreşti.

— într-adevăr, băiete, aşa vreau, a mai spus domnul Wilcox, punându-i o mână pe braţ.

Lui Charles nu-i plăcea; era neliniştit în legătură cu tatăl său, care nu era în apele lui în acea dimineaţă. Avea ceva iritabil în comportament… aproape ca o femeie. Era oare din pricină că îmbătrânea? Cei din neamul Wilcox nu erau lipsiţi de afecţiune; o aveau din belşug, dar nu ştiau cum să

o folosească. Era ca un talent în faşă, iar pentru un bărbat cu suflet cald, Charles degajase foarte puţină bucurie. Uitându-se după tatăl său, cum îşi ţâra picioarele pe drum, avu un vag regret… o dorinţă ca anumite lucruri să fi fost altfel pe undeva… o dorinţă (deşi el nu a exprimat-o astfel) de a fi fost învăţat în tinereţe să spună „Eu“. Avea de gând să compenseze dezertarea lui Margaret, dar ştia că tatăl lui fusese foarte fericit cu ea până ieri. Cum de reuşise ea? Prin vreo şmecherie, fără îndoială… dar cum?

Domnul Wilcox s-a întors la ora unsprezece, arătând foarte obosit. Mâine avea să se facă o investigaţie asupra cadavrului lui Leonard, iar poliţia îi cerea fiului său să fie de faţă.

— Mă aşteptam la asta, zise Charles. Desigur, voi fi cel mai important martor de acolo.

XLIII

Margaret nu credea că mai e cu putinţă ca viaţa să-şi revină din tulburarea şi coşmarul care începuseră cu boala mătuşii Juley şi pe care moartea lui Leonard nu avea cum să le încheie. Evenimentele se înşirau într-o succesiune logică, dar paradoxală. Lumea îşi pierduse umanitatea şi adoptase valori la fel de arbitrare ca acelea dintr-un pachet de cărţi de joc. Era firesc ca Henry să facă un lucru care să o determine pe Helen să facă un altul, iar apoi el să considere că ea a greşit făcându-1; era firesc ca ea însăşi să-l considere greşit; era firesc ca Leonard să vrea să ştie ce face Helen şi să vină, şi Charles să fie furios pe el pentru că a venit - firesc, dar fals. în această discordie de cauze şi efecte, ce devenise eul lor propriu? Iată, Leonard zăcea în grădină, mort din cauze naturale. Şi totuşi, viaţa era un râu foarte, foarte adânc, moartea - un cer albastru, viaţa - o casă, moartea - o mână de fân, o floare, un turn, viaţa şi moartea erau orice şi erau totul, cu excepţia acestei nebunii ordonate, în care regele ia regina şi asul ia regele. Vai, nu. în urmă erau frumuseţea şi aventura, spre care năzuise şi bărbatul de la picioarele ei; speranţa exista şi de partea aceasta a mormântului; existau şi relaţii mai apropiate de realitate dincolo de aceste limite care ne încătuşează acum. Aşa cum un prizonier priveşte în sus şi vede stele strălucind, aşa şi ea prindea din tulburările şi grozăviile acelor zile crâmpeie din mecanismele divine.

Iar Helen, amuţită de spaimă, dar încercând să rămână calmă de dragul copilului, şi domnişoara Avery, calmă, dar murmurând cu tandreţe: „Nu i-a spus nimeni niciodată flăcăului ca va avea un copil” - şi ele două îi reaminteau că acel coşmar nu însemna sfârşitul. Ea nu ştia spre ce supremă

armonie tindem, dar un copil părea să fie adus în lumea aceasta ca să rişte marea şansă a frumuseţii şi aventurii pe care o oferă lumea. Se plimba prin grădina luminată de soare, culegând narcise albe şi narcise cu miezul purpuriu. Nu mai era nimic altceva de făcut; vremea telegramelor şi a furiei trecuse, şi părea cel mai înţelept să pună braţele lui Leonard pe piept şi să le umple de flori. Iată tatăl; şi atât. Să lăsăm suferinţa să se transforme în tragedie, ai cărei ochi sunt stele şi ale cărei mâini cuprind răsăritul şi apusul.

Şi chiar afluxul de persoane oficiale, chiar reîntoarcerea doctorului, comun şi strident, nu i-a putut zdruncina credinţa în eternitatea frumuseţii. Ştiinţa explica umanitatea, dar nu o putea înţelege. După lungi secole petrecute printre oase şi muşchi, ştiinţa poate să ajungă la cunoaşterea nervilor, dar aceasta nu poate da niciodată compasiune. Cineva îşi putea deschide sufletul în faţa domnului Mansbridge şi a celor de felul lui, fără să-şi dezvăluie secretele în faţa lor, pentru că ei voiau să scrie totul, negru pe alb, şi exact cu atâta aveau să se aleagă.

Au chestionat-o îndeaproape în legătură cu Charles. Nu a bănuit nicicum de ce. Survenise moartea şi doctorul fusese de acord că a fost din cauza bolii de inimă. Au cerut să vadă sabia tatălui ei. Ea le-a explicat că furia lui Charles era firească, dar greşită. Au urmat întrebări oribile despre Leonard, şi a răspuns la toate fără şovăire. Apoi, iar, despre Charles. „Fără doar şi poate că domnul Wilcox putea să-i fi provocat moartea", a spus ea. „Dar, dacă nu ar fi fost asta, ar fi fost altceva, aşa cum foarte bine ştiţi chiar dumneavoastră." în sfârşit, ei i-au mulţumit, şi au luat la Hilton sabia şi cadavrul. Ea a început să adune cărţile de pe jos.

Helen se dusese la fermă. Era cel mai bun loc pentru ea, de vreme ce trebuia să aştepte ancheta. însă, ca şi cum lucrurile nu erau suficient de rele, Madge şi soţul ei erau nemulţumiţi; nu înţelegeau de ce trebuiau să primească pleava de la Howards End. Desigur, aveau dreptate. întreaga lume urma să aibă dreptate şi să răzbune orice exprimare curajoasă împotriva convenţiilor. „Nimic nu are importanţă", spuseseră în trecut cei din familia Schlegel, „cu excepţia respectului faţă de sine şi faţă de prieteni". Când a venit vremea însă, alte lucruri au ajuns să aibă o teribilă importanţă. Apoi Madge a cedat şi lui Helen i-a fost asigurată liniştea, preţ de o zi şi o noapte. Iar a doua zi avea să se întoarcă în Germania.

Cât despre Margaret, era hotărâtă să plece şi ea. Nu venise nici un mesaj de la Henry; poate se aştepta ca ea să-şi ceară scuze. Acum, că avea timp să se gândească la propria ei tragedie, nu regreta defel. Nici nu-i iertase

purtarea şi nici nu dorea să-l ierte. Ceea ce-i spusese era bine spus. Nu ar fi schimbat nici o vorbă. Era ceva ce trebuia rostit o dată în viaţă, ca să ajusteze lipsa de măsură a lumii. I se adresase nu doar soţului ei, ci miilor de bărbaţi asemenea lui - un protest împotriva întunericului interior din sferele mai înalte, care coboară odată cu epoca mercantilă. Deşi el avea să trăiască fără ea, ea nu putea să-şi ceară iertare. El refuzase să gândească în faţa celei mai limpezi dintre toate problemele care i se pot înfăţişa unui bărbat, iar iubirea lor trebuia să suporte consecinţele.

Nu, nu mai era nimic de făcut. încercaseră să nu cadă în abis, dar poate căderea era inevitabilă. O alina gândul că şi viitorul era cu siguranţă inevitabil: cauza şi efectul vor merge înainte, indubitabil către un scop, dar nu unul pe care ea şi l-ar fi putut închipui. în astfel de momente sufletul se retrage în sine, pentru a pluti la sânul unui râu mai profund, şi intră în comuniune cu cei morţi, şi vede gloria neştirbită a lumii, dar altfel decât o bănuise. îşi modifică ţelul până ce lucrurile banale îşi pierd conturul. Toată iama, Margaret tinsese către asta. Moartea lui Leonard o adusese acolo unde ţintise. Vai! Henry să pălească, pe măsură ce se ivea realitatea, şi singură iubirea ei pentru el să rămână limpede, imprimată cu imaginea lui, ca frânturile pe care le salvăm din vise.

Cu un ochi ferm, ea îi văzuse viitorul. Curând avea să arate din nou lumii o minte sănătoasă, şi ce i-ar fi păsat lui sau lumii că este putredă la mijloc? Avea să ajungă un bătrânel bogat şi jovial, uşor sentimental uneori, când e vorba de femei, dar care îşi golea paharul cu oricine. Avid de putere, îi va ţine pe Charles şi pe ceilalţi dependenţi de el, şi se va retrage din afaceri în ciuda voinţei lui şi la o vârstă înaintată. Va deveni aşezat - deşi ea nu putea crede asta. în ochii ei, Henry era permanent în mişcare şi îi făcea şi pe ceilalţi să se mişte, până în vecii vecilor. Dar cu timpul va ajunge prea obosit ca să se mai mişte şi se va linişti. Ce va urma? Cuvântul inevitabil. Eliberarea sufletului spre raiul lui anume.

Se vor întâlni oare acolo? Margaret credea în nemurire. Un viitor etern i se păruse întotdeauna firesc. Şi Henry credea în nemurire. Şi totuşi, se vor mai întâlni? Nu există, oare, un şir nenumărat de niveluri, dincolo de moarte, aşa cum spunea teoria pe care el o criticase? Iar nivelul lui, fie el mai sus sau mai jos, era posibil să fie acelaşi cu al ei?

în timp ce medita astfel, sosi chemarea lui. îl trimisese pe Crane cu automobilul. Alţi servitori treceau ca apa, dar şoferul rămăsese, deşi era impertinent şi neloial. Margaret nu îl plăcea pe Crane, şi el ştia asta.

— Domnul Wilcox doreşte cheile? l-a întrebat ea.

— Nu mi-a spus, doamnă.

— Nu ai nici un bilet pentru mine?

— Nu mi-a spus, doamnă.

După un moment de gândire, încuie Howards End. Era trist să vezi în ea freamătul de afecţiune care avea să fie pe veci înăbuşit. Stinse focul care ardea în bucătărie şi împrăştie cărbunii în curtea acoperită de pietriş. închise ferestrele şi trase draperiile. Probabil că Henry urma să vândă casa.

Era hotărâtă să nu-l menajeze, pentru că nu intervenise nimic nou în ceea ce-i privea. Dispoziţia ei nu se schimbase. El stătea puţin în spatele porţii şi făcu semn maşinii să oprească. Când soţia lui coborî, îi spuse cu voce răguşită:

— Aş prefera să discut cu tine înăuntru.

— Cred că e mai nimerit pe drum, zise Margaret. Ai primit mesajul meu?

— în legătură cu ce?

— Plec în Germania împreună cu sora mea. Trebuie să-ţi spun de pe acum că acolo va fi reşedinţa mea permanentă. Discuţia noastră de seara trecută a fost mai importantă decât ai crezut. Nu sunt în stare sa te iert, aşa că te părăsesc.

— Sunt extrem de obosit, a spus Henry cu vocea rănită. M-am plimbat toată dimineaţa şi vreau să stau jos.

— Desigur, dacă eşti de acord să te aşezi pe iarbă. Şoseaua Nordului ar fi trebuit să fie mărginită de pământuri pe toată lungimea. Cei de soiul lui Henry le-au şterpelit pe cele mai multe. Ea se duse pe bucata de pe partea cealaltă a drumului, unde era şi Six Hills. S-au aşezat pe partea mai retrasă, astfel încât să nu fie văzuţi de Charles sau Dolly.

— Uite-ţi cheile, a spus Margaret, şi le-a aruncat spre el. Au căzut pe panta cu iarbă însorită şi el nu le-a luat.

— Am ceva să-ţi spun, a zis el cu blândeţe.

Ea îi cunoştea această blândeţe superficială, această mărturisire furişă, care nu avea decât intenţia de a o face să-l admire mai mult.

— Nu vreau să ştiu nimic. Sora mea se va îmbolnăvi. Viaţa mea de aici încolo va fi alături de ea. Noi două şi copilul trebuie să înjghebăm o viaţă.

— Unde mergeţi?

— La Miinchen. Pornim după anchetă, dacă nu-i va fi prea rău.

— După anchetă?

— Da.

— Ştii care va fi verdictul anchetei?

— Da, boală de inimă.

— Nu, draga mea, omucidere.

Margaret îşi trecu degetele prin iarbă. Dealul de sub ea se mişcă de parcă ar fi fost viu.

— Omucidere, repetă domnul Wilcox. Charles poate să facă închisoare. Nu îndrăznesc să-i spun. Nu ştiu ce să fac… ce să fac. Sunt distrus… sunt terminat.

Ea simţi în sufletul ei o emoţie bruscă. Nu înţelegea că înfrângerea lui era singura ei speranţă. Nu îl cuprinse în braţe pe cel în suferinţă. Dar, pe tot parcursul acelei zile şi în următoarea, o nouă viaţă a început să prindă contur. Verdictul veni. Charles era trimis în judecată. Era absurd să fie pedepsit, dar, cum legea era făcută chiar după chipul lui, a fost condamnat la trei ani de închisoare. Apoi, fortăreaţa lui Henry a cedat. Nu mai suporta pe nimeni în afara soţiei lui, s-a târât în genunchi după aceea la Margaret şi i-a cerut să-l ajute cum poate. Ea a făcut ceea ce părea lucrul cel mai uşor… l-a luat la Howards End, să-şi revină.

XLIV

Tatăl lui Tom cosea pajiştea cea mare. Trecea iar şi iar printre tulpinile foşnitoare şi dulcile arome ale ierburilor, rotindu-se în cercuri din ce în ce mai strâmte, spre mijlocul sacru al câmpului. Tom ducea tratative cu Helen.

— Habar n-am, răspundea ea. Meg, tu crezi că bebeluşul are voie?

Margaret îşi lăsă lucrul şi îi privi absentă.

— Ce-ai spus?

— Tom vrea să ştie dacă bebeluşul este destul de mare ca să se joace în fân.

— Habar n-am, a răspuns Margaret, şi şi-a reluat lucrul.

— Uite, Tom, bebeluşul nu trebuie să stea în picioare; nu are voie să stea cu faţa în jos; nu are voie să stea întins aşa, ca să i se bălăngăne capul; nu trebuie necăjit şi gâdilat; şi nu e voie să fie tăiat în două sau mai multe bucăţi cu coasa. Ai să ai grijă?

Tom îşi întinse mâinile.

— Copilul acesta este o doică minunată, remarcă Margaret.

— Este foarte ataşat de bebeluş, de aceea o face! veni răspunsul lui Helen. O să fie prieteni pe viaţă.

— începând de la vârsta de şase, respectiv un an?

— Bineînţeles. Va fi un lucru minunat pentru Tom.

— S-ar putea să fie un lucru şi mai minunat pentru bebeluş.

Trecuseră paisprezece luni, dar Margaret încă mai era la Howards End. Nu găsise un plan mai bun. Pajiştea era din nou cosită, macii cei mari şi roşii înfloreau iar în grădină, aveau să vină iulie, cu macii mici şi roşii din lanul de grâu, august cu recoltatul grâului. Micile evenimente vor deveni parte din ea, an după an, cu fiecare vară se va teme mai puţin că fântâna ar putea seca, cu fiecare iarnă că ţevile ar putea îngheţa; cu fiecare vânt dinspre vest, că ulmul s-ar putea prăbuşi şi pune capăt tuturor lucrurilor, aşa că nici nu putea discuta şi nici citi în timpul furtunilor. Acum aerul era calm. Ea şi sora ei stăteau pe rămăşiţele stâncăriei lui Evie, acolo unde pajiştea se unea cu câmpul.

— Ce caraghioşi sunt cu toţii! a spus Helen. Oare ce tot fac înăuntru?

Margaret, care devenise mai puţin vorbăreaţă, nu dădu nici un răspuns. Zgomotul coasei ajungea la ele întretăiat, nişte valuri care se sparg. în apropierea lor, un bărbat se pregătea să cosească una dintre scobiturile din vâlcea.

— Mi-aş dori ca Henry să stea afară, să se bucure de toate astea, a zis Helen. Aşa o vreme minunată, şi tu să fii închis în casă! Este foarte greu.

— N-are de ales, a răspuns Margaret. Alergia la fân este principala lui obiecţie la faptul că locuim aici, dar crede că merită.

— Meg, este sau nu bolnav? Eu nu pot să-mi dau seama.

— Nu bolnav. Obosit. A muncit din greu toată viaţa şi nu a observat nimic din realitatea din jur. Aceştia sunt oamenii care, atunci când deschid ochii, se prăbuşesc.

— Presupun că îşi face griji teribile pentru partea lui din încurcătură.

— Teribile. De aceea mi-aş fi dorit ca astăzi să nu fi venit şi Dolly. Dar el a vrut să vină cu toţii. Trebuia.

— De ce i-a chemat?

Margaret nu a răspuns.

— Meg, pot să-ţi spun ceva? îmi place Henry.

— Ar fi ciudat să nu-ţi placă, a zis Margaret.

— înainte nu-mi plăcea.

— Nu-ţi plăcea!

Şi-a coborât ochii o clipă, spre abisul negru al trecutului. Reuşiseră să-l traverseze, întotdeauna fără să-i pomenească pe Leonard şi pe Charles. îşi clădeau o nouă viaţă, neştiută şi plină de linişte. Leonard era mort; Charles

mai avea doi ani de închisoare; înainte de vremea aceea, nu văzuseră întotdeauna limpede. Acum era altfel.

— îmi place Henry pentru că îşi face griji.

— Şi el te place pe tine pentru că tu nu-ţi faci.

Helen oftă. Părea umilită şi îşi îngropa faţa în mâini. După un timp făcu o trecere mai puţin abruptă decât poate părea:

— Cât despre dragoste…

Margaret nu se oprise din lucru.

— Vreau să spun, dragostea unei femei pentru un bărbat. Odinioară credeam că viaţa mea ar trebui să depindă de asta şi eram mânată încoace şi-ncolo, în toate părţile, ca şi cum ceva mă rodea pe dinăuntru. Dar acum totul este liniştit; se pare că m-am vindecat. Acel Herr Forstmeister, despre care îmi tot scrie Frieda, are probabil o fire nobilă, dar nu înţelege că eu nu mă voi căsători niciodată cu el sau cu altcineva. Nu este vorba de ruşine sau de lipsă de încredere în mine însămi. Pur şi simplu nu aş putea. Sunt terminată. Ca fată, visam la dragostea unui bărbat şi credeam că, la bine şi la rău, iubirea trebuie să fie cel mai măreţ lucru. Dar nu a fost aşa; a fost un vis. Eşti de acord?

— Nu sunt de acord. Deloc.

— Ar trebui să-mi amintesc de Leonard ca de iubitul meu, zise Helen, păşind jos, pe iarbă. Eu l-am sedus şi l-am ucis, şi măcar atât pot să fac. într-o după-amiază ca asta aş vrea să-mi pot închina tot sufletul lui Leonard. Dar nu pot. Nu are rost să mă prefac. îl uit. (Ochii i se umplură de lacrimi.) Nimic nu pare să aibă noimă… draga mea, scumpa mea… (Izbucni în plâns.) Tommy!

— Da, vă rog?

— Nu-1 lăsa să încerce să se ridice în picioare… Există ceva în mine care tânjeşte. Mă uit la tine, cum îl iubeşti tu pe Henry şi cum îl înţelegi, mai bine cu fiecare zi, şi ştiu că moartea nu ar reuşi să vă despartă câtuşi de puţin. Dar eu… am oare vreun defect îngrozitor şi respingător?

Margaret a întrerupt-o, spunând:

— Oamenii sunt cu mult mai diferiţi decât se spune. Peste tot în lume, oamenii sunt îngrijoraţi că nu se pot împlini cum trebuie. Ici şi colo, ei dezvăluie acest lucru şi asta le aduce alinare. Nu-ţi face griji, Helen. împlineşte ceea ce ai; iubeşte-ţi copilul. Eu nu iubesc copiii. Sunt recunoscătoare că nu am nici unul. Pot să mă joc cu frumuseţea şi farmecul lor, dar asta este tot… nu simt nimic concret, nici un crâmpei din ceea ce ar

trebui să fie. Iar alţii… alţii merg chiar şi mai departe, şi se mută cu totul în afara umanităţii. Un loc, la fel de bine ca o persoană, poate prinde strălucire. Nu înţelegi că toate acestea, până la urmă, duc la alinare? Fac parte din bătălia împotriva uniformităţii. Diferenţele… eternele diferenţe, răsădite de Dumnezeu în sânul unei singure familii, în aşa fel încât să existe întotdeauna culoare; şi mâhnire, poate, dar culoare în cenuşiul cotidian. Aşa că nu te pot lăsa să-ţi faci probleme legate de Leonard. Nu amesteca latura personală, când nu e cazul. Uită-l.

— Da, da, dar Leonard cu ce s-a ales de la viaţă?

— Poate cu o aventură.

— Şi asta este destul?

— Pentru noi, nu. Dar pentru el…

Helen luă un mănunchi de iarbă. Privi la măcrişul, la trifoiul roşu, alb şi galben, la albăstrelele şi la narcisele albe şi la păiuşele din care era făcut. îl ridică spre ochi.

— Sunt deja aromate?

— Nu, doar uscate.

— Mâine vor avea şi aromă.

Helen zâmbi.

— Vai, Meg, eşti o figură, zise ea. Gândeşte-te la zarva şi chinul de acum un an, pe vremea asta. Dar acum nu aş putea fi nefericită nici dacă aş încerca. Ce schimbare… şi totul cu ajutorul tău!

— Ei, ne-am liniştit. Toată toamna şi iama, tu şi Henry aţi învăţat să vă înţelegeţi unul pe celălalt şi să vă iertaţi.

— Da, dar cine ne-a liniştit?

Margaret nu îi răspunse. începuse cositul şi îşi scosese lomionul ca să privească.

— Tu! a strigat Helen. Tu ai făcut totul, iubito, deşi eşti prea proastă ca să înţelegi. A fost planul tău să locuim aici… eu aveam nevoie de tine; el avea nevoie de tine; şi toată lumea a zis că este cu neputinţă, dar tu ai ştiut. Gândeşte-te doar, Meg, ce ar fi fost vieţile noastre fără tine… eu şi bebeluşul, cu Monica, revoltată din principiu, Henry pasat între Dolly şi Evie. Dar tu ai adunat cioburile şi ne-ai făcut un cămin. Nu te izbeşte, fie şi doar pentru o clipă, faptul că viaţa ta este eroică? Nu-ţi aminteşti cele două luni de după arestarea lui Charles, când ai început să acţionezi şi ai făcut totul?

— Pe vremea aceea eraţi amândoi bolnavi, zise Margaret. Am făcut ce era de făcut. Aveam doi bolnavi de îngrijit. Aici era o casă, gata mobilată şi goală. Era simplu. Nici eu nu am ştiut că se va transforma într-un cămin permanent. Fără îndoială că am făcut câte ceva ca să mai desfac din încâlceală, dar am fost ajutată de lucruri pe care nu le pot formula.

— Sper că va deveni permanent, a spus Helen, cu mintea dusă la alte gânduri.

— Aşa cred. Sunt momente când simt că Howards End este cu adevărat al nostru.

— Cu toate că Londra se insinuează.

Arătă peste pajişte - peste opt sau nouă pajişti, dar la capătul lor se zărea o rugină roşietică.

— Acum vezi asta şi în Surrey, sau chiar în Hampshire, a continuat ea. Se vede şi de pe colinele Purbeck. Şi mi-e teamă că Londra nu este decât o parte din ceva cu mult mai mare. Viaţa are să se dezintegreze peste tot.

Margaret ştia că sora ei spune adevărul. Howards End, Oniton, colinele Purbeck, Oderberge, toate erau locuri supravieţuitoare, şi creuzetul se pregătea şi pentru ele. Logic vorbind, nu aveau nici un drept să fie în viaţă. Speranţa stătea în slăbiciunea logicii. Era oare posibil ca aceste locuri să fie ţărâna care învinge timpul?

— Numai pentru că un lucru este acum la modă nu înseamnă ca va fi veşnic aşa, zise ea. Nebunia asta după mişcare nu s-a instalat decât în ultima sută de ani. Poate să fie urmată de o civilizaţie care să nu fie adepta mişcării, pentru că se va aşeza pe pământ. Acum toate semnele sunt potrivnice, dar nu mă pot abţine să sper, iar când sunt în grădină, dimineaţa, foarte devreme, simt că această casă a noastră este viitorul, ca şi trecutul.

S-au întors şi au privit spre ea. Propriile lor amintiri o colorau acum, pentru că pruncul lui Helen se născuse în încăperea aflată la mijloc. Apoi, Margaret spuse: „Ah, ai grijă…!” pentru că în spatele ferestrei salonului se văzuse mişcând ceva, şi uşa se deschise.

— Conclavul se destramă în sfârşit. Mă duc.

Era Paul.

Helen şi copiii se retraseră departe pe câmp. O primiră voci prietenoase. Margaret se ridică pentru a întâmpina un bărbat cu o mustaţă mare şi neagră.

— Vă cheamă tatăl meu, rosti ostil.

Şi-a luat lucrul şi l-a urmat.

— Am discutat afaceri, a continuat el, dar îndrăznesc să cred că ştiaţi totul dinainte.

— Da, ştiam.

Cu mişcări stângace, pentru că îşi petrecuse întreaga viaţă în şa, Paul lovi cu piciorul în vopseaua uşii de la intrare. Doamna Wilcox scoase o mică exclamaţie de enervare. Nu îi plăcea să vadă ceva zgâriat; se opri în salon ca să scoată boa şi mănuşile lui Dolly dintr-o vază.

în sufragerie, soţul ei stătea întins într-un fotoliu mare, de piele, iar alături de el se afla Evie, ţinându-1 de mână într-un mod destul de ostentativ. Dolly, îmbrăcată în purpuriu, stătea lângă fereastră. Camera era lipsită de aer şi puţin întunecată; erau obligaţi să o menţină astfel, până ce se încărca fânul. Margaret se alătură familiei, fără o vorbă. Cei cinci se întâlniseră deja la ceai şi ea ştia foarte bine ce avea să se spună.

Nevrând să-şi irosească timpul, ea continuă să coasă. Ceasul bătu de ora şase.

— Toată lumea e mulţumită? a întrebat Henry, cu o voce obosită. Folosea aceleaşi fraze vechi, dar efectul lor era neaşteptat şi estompat. Pentru că nu vreau să veniţi aici mai târziu şi să vă plângeţi că am fost nedrept.

— Se pare că trebuie să fim mulţumiţi, zise Paul.

— Nu am auzit, băiete. Nu trebuie decât să vorbeşti, şi am să-ţi las casa ţie, în schimb.

Paul se încruntă nervos şi începu să se scarpine pe braţ.

— întrucât am renunţat la viaţa în aer liber, care mi se potrivea, şi am venit acasă pentru a mă ocupa de afaceri, nu are nici un rost să mă stabilesc aici, zise el în cele din urmă. Nu este chiar la ţară, şi nici în Londra nu este.

— Foarte bine. Ţie îţi convine aranjamentul meu, Evie?

— Sigur, tată.

— Şi ţie, Dolly?

Dolly îşi ridică feţişoara palidă, pe care durerea o uscase, dar nu o făcuse mai imobilă.

— E minunat, zise ea. Credeam că Charles o vrea pentru băieţi, dar ultima dată când l-am văzut mi-a spus că nu, pentru că nu ar fi cu putinţă să locuim iar în această parte a Angliei. Charles spune că ar trebui să ne schimbăm numele, dar nu mă pot gândi ce-i de făcut, pentru că Wilcox ni se potriveşte şi nu pot să mă gândesc la nici un alt nume.

Se lăsă tăcerea generală. Dolly privi nervos în jur, temându-se că a fost deplasată. Paul continua să-şi scarpine braţul.

— Atunci, las Howards End soţiei mele, cu titlu absolut, zise Henry. Şi vreau să înţelegeţi cu toţii acest lucru; şi după moartea mea să nu existe gelozii şi surprize.

Margaret nu răspunse. Era ceva ciudat în triumful ei. Ea, care nu se aşteptase niciodată să cucerească pe cineva, se năpustise asupra acestor Wilcox şi le zdrobise vieţile.

— în consecinţă, soţiei mele nu-i las nici un fel de fonduri, a continuat Henry. Aceasta este dorinţa ei. Tot ceea ce ar fi trebuit să-i revină ei se va împărţi între voi. Am să vă dau şi nişte sume considerabile, încă din timpul vieţii, aşa încât să deveniţi independenţi faţă de mine. Şi aceasta este tot dorinţa ei. Şi ea cedează sume serioase de bani. Intenţionează ca în următorii zece ani să-şi reducă veniturile la jumătate; are de gând să lase casa moştenire lui… nepotului ei, care este pe câmp. Este totul limpede? A înţeles toată lumea?

Paul se ridică în picioare. Era obişnuit să trateze cu băştinaşii şi îi trebuia puţin ca să-şi iasă din pielea de englez. Simţindu-se cinic şi bărbat, a spus:

— De pe câmp? Aida-de! Eu cred că ar fi trebuit să luăm totul, inclusiv ţâncii.

— Paul, încetează, îi şopti doamna Cahill. Ai promis că vei avea grijă.

Fiind o femeie de lume, se ridică, pregătindu-se de plecare. Tatăl ei o sărută.

— La revedere, bătrânico, nu-ţi face griji în privinţa mea.

— La revedere, tată.

Apoi a venit rândul lui Dolly. Nerăbdătoare să participe şi ea, râse nervos şi spuse:

— La revedere, domnule Wilcox. E curios că doamna Wilcox voia să-i lase Howards End lui Margaret, şi ea a obţinut-o, până la urmă.

Se auzi cum Evie îşi ţine, brusc, răsuflarea.

— La revedere, i-a spus ea lui Margaret, şi a sărutat-o.

Şi cuvântul se stingea iar şi iar, ca fluxul unei mări în agonie.

— La revedere.

— La revedere, Dolly.

— Rămâi cu bine, tată.

— La revedere, băiete. Să ai grijă de tine.

— La revedere, doamnă Wilcox.

— La revedere.

Margaret îi conduse pe oaspeţi până la poartă. Apoi se întoarse lângă soţul ei şi îşi aşează capul în mâinile lui. El era tare obosit. Dar remarca lui Dolly o făcuse curioasă. Până la urmă, zise:

— Henry, ai putea să-mi spui ce a fost chestia aceea cu doamna Wilcox care îmi lăsase mie Howards End?

— Da, ţi-o lăsase ţie, a replicat el liniştit. Dar e o poveste foarte veche. Când era bolnavă şi tu ai fost aşa de bună cu ea, a vrut să-ţi dea ceva în schimb şi, cum nu era prea în firea ei la vremea aceea, a mâzgălit pe o bucată de hârtie „Howards End“. Eu am cercetat în amănunt şi, cum era în mod clar o toană, am lăsat-o deoparte, fără să am habar ce va însemna Margaret a mea pentru mine, în viitor.

Margaret tăcea. Ceva îi zguduia viaţa până în cele mai profunde ascunzişuri, şi o treceau fiorii.

— Nu am greşit, nu-i aşa? întrebă el, aplecându-se spre ea.

— Nu, dragule, n-ai greşit. Nimic nu a fost greşit. Din grădină se auzeau râsete.

— Iată-i, în sfârşit! exclamă Henry, eliberându-se de ea cu un zâmbet. Helen se repezi la umbră, ţinându-l cu o mână pe Tom şi cărând bebeluşul în cealaltă. Scoteau strigăte de veselie molipsitoare.

— Câmpul e cosit! strigă Helen agitată. Pajiştea cea mare! Am fost până la hotar şi o să fie o recoltă de fân ca niciodată!

Wey bridge, 1908-1910.

Table of Contents

1
2
3
4